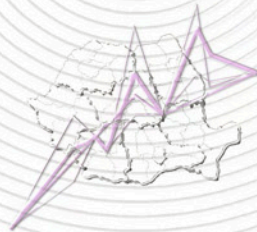

STATISTICA

S T A R E A
E C O N O M I C A
S , I
S O C I A L A
A R O M Â N I E I
2 0 1 5 , s i 2 0 1 6

D A T E S T A T I S T I C E

INSTITUTUL NAȚIONAL DE
STATISTICĂ
NATIONAL INSTITUTE OF STATISTICS

INSTITUTUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ

Coordonatorul publicației:

Tudorel ANDREI - Președinte

Coordonatorii ediției:

Marian CHIVU - Vicepreședinte
Adriana CIUCHEA - Director General
Daniel Celu VÎRDOL - Director Adjunct

Autori:

Adriana CIUCHEA, Silvia PISICĂ, Florentina GHEORGHE;

Liliana PINTILIA, Mihai GHEORGHE, Andoria Cristina IONIȚĂ, Lavinia Elena BĂLTEANU, Andreea CAMBIR, Nina ALEXEVICI, Ioana DIMA, Florica CÎRSTEA, Artur Emilian SIMION;

Gabriela-Melania PODBEREȚCHI, Andreea MESTEACĂN, Elena TUDOR, Cristina BABOI, Genia MIHOC, Mădălina NĂVALĂ, Adriana OPRÎȘ, Laura ICHIM, Manuela VLAICU, Daria BURCEA, Corina GRANZULEA, Adina SECĂREANU, Mariana CLIPCEA, Carmen ROMANIUC, Marius Alexandru BRODEALĂ, Valerica CRĂCIUN, Marinela MUNTEANU, Olivian NUȚESCU, Mihaela DINU, Mirela CĂRUȚAȘU, Virginia BALEA, Manuela VLĂDESCU, Carmen MIHĂLCIOIU, Alida ȚURCĂNU, Anca SÎRBU, Claudia Elis POPESCU, Bianca APREUTESEI, Anișoara VAIDA-MUNTEAN, Rodica DUMITRIU, Elena BĂNICĂ, Corina POPA, Mihaela ANGHEL, Doru-Alin COTÎRȚĂ, Gabriela DEACU, Tamara CÎRLIG, Irina NECȘESCU, Ruxandra MOLDOVEANU, Sanda NEDELICU, Mirela IONIȚĂ, Diana Ioana POPA, Anca Maria FOTA, Iulia MANEA, Cornelia TOMA, Steluța RĂDOI, Beatrice IOTA, Georgiana BUNEA.

Responsabil de publicație:

Daniel Celu VÎRDOL - Director Adjunct
 Direcția de Diseminare Date Statistice

Tehnoredactare și machetare:

Elena TUDOR - Consilier
 Serviciul de Analize și Sinteze Macroeconomice

Grafice:

Gabriela ZAGALCA - Consilier
Valentina MUNTEANU - Consilier
Daniela POPESCU - Consilier
 Direcția de Editare a Publicațiilor Statistice

Pre-press și tipărire:

Direcția Generală de IT și Infrastructură Statistică
 Direcția de Editare a Publicațiilor Statistice

Coordonatori:

Vitty-Cristian CHIRAN - Director General
Laurențiu MUNTEANU - Director

Pre-press: Laurențiu MUNTEANU - Director

Publicația electronică pe CD-rom:

Claudia URUC - Expert

© **Foto:** Vitty-Cristian CHIRAN - Director General

Coperta: Alexandru POPESCU - Consilier

Institutul Național de Statistică
B-dul Libertății 16, sect. 5, București
Telefon: 0 2 1 3 1 7 7 7 7 0
Fax: 0 2 1 3 1 2 4 8 7 5
e-mail: romstat@insse.ro
http:// www.insse.ro

© INS 2018

Reproducerea conținutului acestei publicații, integrală sau parțială, în forma originală sau modificată, precum și stocarea într-un sistem de regăsire sau transmiterea sub orice formă și prin orice mijloace sunt interzise fără autorizarea scrisă a Institutului Național de Statistică.

Utilizarea conținutului acestei publicații, cu titlu explicativ sau justificativ, în articole, studii, cărți este autorizată numai cu indicarea clară și precisă a sursei.

Vă rugăm
RECICLAȚI

ISSN 2065 - 7153

Tiraj: 151

ISSN-L 1221 - 7077

Tipărit la Editura Institutului Național de Statistică

**STAREA ECONOMICĂ ȘI SOCIALĂ
A ROMÂNIEI
2015 și 2016**

- DATE STATISTICE -

CUPRINS

Pagina

A. CONTEXTUL ECONOMIC INTERNAȚIONAL ÎN ANII 2015 ȘI 2016	5
1. Prezentare generală	5
1.1. Contextul internațional	5
1.2. Evoluția economiei românești	12
B. DEZVOLTAREA ECONOMICĂ A ROMÂNIEI	19
2. Potențialul economiei românești	19
2.1. Resurse de energie primară	19
2.1.1. Producția de energie primară	20
2.1.2. Importul de energie primară	20
2.1.3. Consumul de energie	21
2.1.4. Producția de energie electrică	22
2.2. Resurse umane	24
2.2.1. Populația și fenomenele demografice	24
2.2.2. Natalitatea	25
2.2.3. Mortalitatea	26
2.2.4. Nupțialitatea	28
2.2.5. Divorțialitatea	29
2.2.6. Migrația internă	30
2.2.7. Migrația internațională	31
3. Evoluția macroeconomică	33
3.1. Produsul Intern Brut	33
3.1.1. Formarea produsului intern brut	33
3.1.2. Utilizarea produsului intern brut	35
3.2. Evoluția prețurilor și inflația	36
3.2.1. Indicele prețurilor de consum	36
3.2.2. Indicele prețurilor producției industriale	40
3.3. Evoluția principalilor indicatori bugetari	41
3.3.1. Bugetul public național	41
3.3.2. Bugetul de stat	43
3.3.3. Bugetele locale	44
3.3.4. Bugetul asigurărilor sociale de stat	46
4. Evoluții sectoriale	47
4.1. Agricultură și silvicultură	47
4.1.1. Sectorul producției vegetale	47
4.1.2. Sectorul creșterii animalelor	56
4.1.3. Silvicultură	60
4.2. Industrie	63
4.2.1. Industria extractivă	63
4.2.2. Industria prelucrătoare	63
4.2.3. Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	65
4.2.4. Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	65
4.3. Construcții	65
4.3.1. Lucrările de construcții, după modul de execuție	65
4.3.2. Lucrările de construcții în antrepriză, pe categorii de obiecte	66
4.4. Transporturi și comunicații	67
4.4.1. Mijloace de transport	67
4.4.2. Infrastructura pentru transporturi	69
4.4.3. Transportul de mărfuri	71
4.4.4. Transportul de pasageri	73
4.4.5. Comunicații	74
4.5. Comerț internațional cu bunuri	75
4.5.1. Exporturile, importurile și soldul balanței comerciale	75
4.5.2. Exporturile, importurile și soldul balanței comerciale conform Clasificării Produselor și Serviciilor asociate Activităților (CPSA 2008)	76
4.5.3. Exporturile, importurile și soldul balanței comerciale, pe continente și principale țări partenere	77
4.5.4. Exporturile, importurile și soldul balanței comerciale Intra UE-28	78
4.5.5. Indicii valorii unitare și indicii volumului fizic	79
4.6. Turism	81
4.6.1. Turism intern	81
4.6.2. Turism internațional	87
4.7. Comerț interior și servicii de piață	87
4.7.1. Comerțul cu amănuntul	87
4.7.2. Vânzarea, întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor	88
4.7.3. Comerțul cu ridicata cu excepția comerțului cu autovehicule și motociclete	89
4.7.4. Servicii de piață prestate în principal pentru populație	89
4.7.5. Servicii de piață, pe activități	90

C. DEZVOLTAREA SOCIALĂ A ROMÂNIEI	92
5. Forța de muncă	92
5.1. Populația ocupată	92
5.1.1. Caracteristici, structuri și tendințe	92
5.1.2. Nivelul de educație	95
5.1.3. Disparități în profil teritorial	96
5.1.4. Numărul de salariați în sectorul formal	97
5.2. Șomajul	102
5.2.1. Șomajul - conform definiției internaționale BIM	102
5.2.2. Șomajul înregistrat	105
6. Veniturile și consumul populației	107
6.1. Nivelul și structura veniturilor populației	107
6.1.1. Veniturile totale	107
6.1.2. Veniturile bănești	110
6.1.3. Veniturile disponibile (nete)	112
6.1.4. Câștigurile salariale în sectorul formal	112
6.1.5. Disparități în profil teritorial	113
6.2. Nivelul și structura cheltuielilor populației	114
6.2.1. Cheltuielile totale	114
6.2.2. Cheltuielile bănești	117
6.2.3. Cheltuielile de consum	118
6.3. Echilibrul balanței veniturilor și cheltuielilor gospodăriilor populației	127
7. Condiții de locuit și înzestrarea cu bunuri de folosință îndelungată	130
7.1. Fondul de locuințe	130
7.2. Sisteme de canalizare, spații verzi, precum și rețele de distribuire a gazelor naturale și a apei potabile	132
7.3. Înzestrarea gospodăriilor cu bunuri de folosință îndelungată	133
8. Consumul alimentar și de băuturi al populației	135
9. Protecția socială	137
9.1. Protecția socială a șomerilor	137
9.2. Asigurările sociale pentru pensii	137
9.2.1. Numărul mediu al pensionarilor	137
9.2.2. Pensia medie lunară	139
9.2.3. Pensia medie lunară a pensionarilor de asigurări sociale de stat	141
9.3. Asistența socială	142
10. Educație	143
10.1. Infrastructura sistemului de educație	143
10.1.1. Învățământul antepreșcolar și preșcolar	143
10.1.2. Învățământul primar și secundar inferior (gimnazial)	144
10.1.3. Învățământul secundar superior	145
10.1.4. Învățământul postliceal	145
10.1.5. Învățământul superior	145
10.2. Populația școlară	146
10.3. Personalul didactic	147
10.4. Gradul de cuprindere în învățământ	149
10.5. Performanțele sistemului de educație	149
11. Cercetare - dezvoltare	151
11.1. Salariații din activitatea de cercetare - dezvoltare	151
11.2. Cheltuieli pentru activitatea de cercetare - dezvoltare	153
12. Sănătate	156
12.1. Infrastructura sistemului de sănătate	156
12.2. Personalul medico-sanitar	159
12.3. Principalii indicatori ai sistemului sanitar	161
13. Cultură	164
13.1. Numărul și activitatea bibliotecilor	164
13.2. Muzee și colecții publice	168
13.3. Instituții și companii de spectacole și concerte	170
13.4. Producția, distribuția și exploatarea cinematografică	172
13.5. Structura programelor de radio și televiziune	174

A. CONTEXTUL ECONOMIC INTERNAȚIONAL ÎN ANII 2015 ȘI 2016

1. PREZENTARE GENERALĂ

1.1. Contextul internațional¹⁾

Pe plan extern, anul 2016 s-a caracterizat printr-o temperare a expansiunii economice – atât la nivel mondial, cât și pe ansamblul Uniunii Europene.

Anul 2016 a debutat pe fondul temerilor privind o nouă încetinire a activității economice la nivel mondial, care s-a reflectat în volatilitatea pronunțată de pe piețele financiare.

În cursul anului 2016, activitatea economică la nivel mondial a înregistrat cel mai scăzut ritm de creștere după declanșarea crizei (3,1%, conform Fondului Monetar Internațional). Evoluția a fost însoțită de o temperare a expansiunii comerțului internațional, în contextul unei noi restrângeri a volumului exporturilor Chinei. Principala influență a revenit economiilor dezvoltate, care au consemnat creșteri economice modeste (în medie, 1,7%), sensibil inferioare nivelurilor precriză (circa 3%). În absența revigorării investițiilor, avansul acestora a continuat să fie susținut de consum, la stimularea căruia au contribuit și politicile acomodative promovate de băncile centrale.

Deteriorarea percepției asupra riscurilor a survenit, în principal, pe fondul îngrijorărilor privind posibilitatea manifestării unor efecte de contagiune la nivel internațional ca urmare a încetirii ritmului de creștere a economiei chineze, dar mai ales a votului din Marea Britanie în favoarea părăsirii Uniunii Europene. Performanța sub așteptări a economiilor dezvoltate reflectă însă și acțiunea unor factori structurali, vizând, printre altele, încetinirea productivității muncii și îmbătrânirea populației.

Astfel economia zonei euro s-a confruntat cu provocări din partea mediului extern. Atât în economiile dezvoltate, cât și în economiile de piață emergente, creșterea economică a fost modestă conform standardelor istorice, fiind consemnate episoade de incertitudine sporită și valori maxime temporare ale volatilității pe piețele financiare, în special în urma referendumului din luna iunie din Regatul Unit cu privire la calitatea de membru al UE și după alegerile prezidențiale care au avut loc în SUA în luna noiembrie. Inflația globală s-a situat la un nivel scăzut, pe fondul diminuării treptate a impactului exercitat de reducerile anterioare ale prețului petrolului, precum și în condițiile persistenței unui grad ridicat de neutilizare a capacităților de producție.

Creșterea economică globală s-a menținut modestă

Economia mondială a continuat să se redreseze treptat în anul 2016, deși într-un ritm ușor mai lent decât în anul precedent, ca urmare a decelerării consemnate în economiile dezvoltate. Activitatea economică a înregistrat o accelerare de ritm doar în a doua jumătate a anului, în special în economiile de piață emergente. Pe ansamblu, creșterea PIB global s-a menținut sub nivelurile atinse în perioada anterioară crizei.

Economiile dezvoltate au continuat să crească, deși într-un ritm mai lent decât în anul precedent. Condițiile de finanțare în continuare acomodative și evoluțiile favorabile pe piețele muncii au sprijinit activitatea economică. Și în economiile de piață emergente creșterea a fost moderată la nivelul întregului an, perspectivele consemnând o îmbunătățire semnificativă în a doua jumătate a anului. Doi factori au avut o influență deosebită: continuarea decelerării treptate a economiei Chinei și atenuarea progresivă a recesiunilor profunde din principalele economii exportatoare de materii prime. Acestea fiind spuse, creșterea s-a menținut restrânsă din cauza tensiunilor geopolitice, a gradului excesiv de îndatorare, a vulnerabilității la inversările fluxurilor de capital iar, în cazul exportatorilor de materii prime, din cauza ajustărilor lente la scăderea veniturilor.

---

¹⁾ *Surse: Raport anual 2016, Banca Centrală Europeană;
World Economic Outlook Database – October, 2016.*

Schimburi comerciale internaționale modeste din perspectivă istorică

Dinamica schimburilor comerciale mondiale a fost modestă în anul 2016, volumul importurilor la nivel mondial crescând în termeni anuali cu numai 1,7%, după o majorare de 2,1% în anul precedent. Există indicii că anumite evoluții structurale care au stimulat anterior schimburile comerciale – precum scăderea costurilor de transport, liberalizarea comerțului, extinderea lanțurilor globale de valoare adăugată și procesul de adâncire financiară – nu vor sprijini schimburile comerciale în aceeași măsură pe termen mediu. În consecință, este improbabil ca schimburile comerciale internaționale să crească mai repede decât activitatea economică globală în viitorul previzibil.

Gradul foarte ridicat de neutilizare a capacităților de producție a inhibat în continuare inflația globală

În anul 2016, inflația globală a continuat să fie influențată de prețurile scăzute ale petrolului și de gradul încă foarte ridicat de neutilizare a capacităților de producție.

În anul 2016, prețurile materiilor prime exclusiv petrolul au consemnat o redresare; cu toate acestea, cotațiile din sectorul alimentară și, respectiv, din cel metalurgic au evoluat în direcții opuse. Prețul materiilor prime agricole a urcat ca urmare a condițiilor meteorologice din prima jumătate a anului, dar a suferit un recul în timpul verii pe seama recoltelor abundente de grâu și alte cereale. Prețurile metalelor s-au menținut la niveluri scăzute în prima parte a anului, în contextul în care China a anunțat politici de protecție a mediului care implică restrângerea consumului de metale. Dat fiind faptul că perspectiva privind cererea viitoare s-a ameliorat prin prisma unor eventuale noi investiții în infrastructură în China și în Statele Unite, ulterior prețurile metalelor s-au redresat parțial.

Pe ansamblu, închiderea lentă a deficitelor de cerere agregată în economiile dezvoltate, diminuarea modestă a gradului ridicat de neutilizare a capacităților de producție din mai multe economii de piață emergente și disiparea efectelor scăderilor anterioare consemnate de prețurile petrolului și ale altor materii prime au exercitat o presiune ușoară în sensul creșterii asupra inflației globale în a doua jumătate a anului 2016.

Prețurile scăzute ale produselor energetice au influențat inflația globală

Scăderea puternică a prețurilor materiilor prime, în special a prețurilor produselor energetice, în a doua jumătate a anului 2014 a contribuit semnificativ la reducerea ratei inflației la nivel mondial în anul 2015.

Deși s-au menținut reduse, pe ansamblu, prețurile petrolului au consemnat o volatilitate pronunțată pe tot parcursul anului 2015. Aceasta s-a manifestat ulterior scăderii continue de la aproximativ 112 USD/baril în luna iunie 2014 la 46 USD/baril la jumătatea lunii ianuarie 2015. După o scumpire temporară până în luna mai 2015, prețurile petrolului au coborât în a doua jumătate a anului, reflectând în continuare o ofertă excedentară pe piața internațională a petrolului.

Prețurile materiilor prime exclusiv petrolul au continuat să scadă atât pe seama factorilor de natura ofertei, cât și pe seama celor de natura cererii. Restrângerea cererii la nivel global, în special din partea Chinei, care este principala sursă a cererii privind o serie de materii prime metalice, a contribuit la presiunea în sensul scăderii asupra prețurilor materiilor prime exclusiv petrolul. Diminuarea prețurilor alimentelor a reflectat în principal creșterea ofertei. Pe ansamblu, exprimate în dolari SUA, prețurile alimentelor au coborât cu 18%, în timp ce indicii prețurilor metalelor s-a redus cu 17% în anul 2015.

Totodată, închiderea lentă a deficitelor de cerere agregată în economiile dezvoltate și creșterea acestora într-o serie de economii de piață emergente au avut drept rezultat un grad foarte ridicat de neutilizare a capacităților de producție la nivel global, care a exercitat în continuare o presiune în sensul scăderii asupra inflației globale. La nivelul fiecărei țări, inflația a fost influențată puternic și de fluctuațiile cursului de schimb. Dacă aprecierea de la începutul anului a dolarului SUA și a lirei sterline a exercitat o nouă presiune în sensul scăderii asupra inflației în țările respective, unele economii emergente de piață, precum Rusia, Brazilia și Turcia, s-au confruntat cu presiuni în sensul creșterii asupra prețurilor generate de o depreciere considerabilă a propriilor valute.

Statele Unite ale Americii

Activitatea economică a încetinit în anul 2016. După o evoluție modestă în prima jumătate a anului, creșterea PIB real a cunoscut o redresare în semestrul al doilea. Aceasta s-a datorat în principal consumului, majorării gradului de ocupare a forței de muncă și consolidării bilanțurilor populației. Influența nefavorabilă cauzată de ajustarea stocurilor și restrângerea investițiilor în sectorul energetic, care a limitat creșterea în primul semestru, s-a atenuat către finele anului, contribuind la intensificarea activității. Pe ansamblu, dinamica PIB s-a redus de la 2,6% în anul 2015 la 1,6% în anul 2016. Evoluțiile consemnate de piața muncii s-au menținut robuste, rata șomajului raportând o nouă scădere până la 4,7%, iar ritmul de creștere a câștigurilor salariale intensificându-se la sfârșitul anului. Inflația a continuat să se situeze cu mult sub ținta Comitetului federal pentru operațiuni de piață (Federal Open Market Committee - FOMC). Pe ansamblu, inflația anuală IPC a ajuns la 2,1% în anul 2016, în timp ce inflația de bază IPC (exclusiv alimente și produse energetice) a crescut la 2,2%.

Politica monetară s-a menținut deosebit de acomodativă în anul 2016. În luna decembrie, printr-o mișcare anticipată de majoritatea operatorilor de pe piețele financiare, FOMC a decis să majoreze intervalul țintei privind rata dobânzii reprezentative cu 25 puncte de bază la 0,5-0,75%. Orientarea politicii fiscale a fost ușor expansionistă în anul fiscal 2016, deficitul bugetar avansând ușor la 3,2% din PIB ca urmare a creșterii cheltuielilor cu serviciile de asistență medicală și a cheltuielilor nete cu dobânzile.

Japonia

În anul 2016 a înregistrat o creștere solidă, cu sprijinul unei orientări acomodative a politicii monetare și fiscale, al unor condiții financiare mai laxe și al înăsprirei condițiilor pe piața forței de muncă. În medie, creșterea PIB real a consemnat o ușoară decelerare până la 1% în anul 2016 față de 1,2% în anul precedent.

Rata șomajului a scăzut la 3,1%, dar dinamica salarială a fost în continuare modestă. Rata anuală a inflației IPC a devenit negativă în anul 2016, ajungând la -0,1%, în principal ca urmare a scăderii prețurilor materiilor prime la nivel global și a aprecierii yenului. Măsura inflației de bază preferată de Banca Japoniei – IPC exclusiv alimentele proaspete și produsele energetice – a coborât ușor față de anul precedent, situându-se la 0,6% în anul 2016. În luna septembrie, Banca Japoniei a introdus relaxarea monetară cantitativă și calitativă cu accent pe controlul asupra curbei randamentelor. De asemenea, s-a angajat să extindă baza monetară până ce rata inflației depășește ținta de stabilitate a prețurilor și se plasează în mod stabil deasupra aceluși nivel.

Regatul Unit

Economia s-a menținut robustă, în pofida incertitudinilor privind rezultatul referendumului referitor la apartenența la UE. În anul 2016, PIB real a crescut cu 2,0% potrivit estimărilor preliminare, în principal datorită consumului privat robust. Pe piețele financiare, cea mai de seamă reacție la rezultatul referendumului a fost deprecierea puternică a lirei sterline. Inflația a crescut după înregistrarea unor niveluri foarte scăzute. Politica monetară s-a menținut acomodativă în anul 2016. În luna august, Comitetul de politică monetară al Bank of England a redus rata dobânzii de politică monetară cu 25 puncte de bază la 0,25%, a extins programul de achiziționare de active și a lansat o schemă de finanțare la termen pentru a susține propagarea ratelor dobânzilor în economie. În luna noiembrie, guvernul a anunțat un nou mandat fiscal și măsuri țintite de politică economică, în special în domeniul investițiilor în infrastructură și în construcția de locuințe, pentru sprijinirea economiei în faza de tranziție.

China

Creșterea s-a stabilizat în anul 2016, fiind susținută de consumul puternic și de cheltuielile ridicate cu infrastructura. Creșterea anuală a PIB a fost de 6,7% în anul 2016, față de 6,9% în anul precedent. Investițiile în industria prelucrătoare au fost în continuare reduse, în timp ce investițiile imobiliare au crescut ușor. Cererea de importuri și-a revenit după nivelul minim din anul 2015, menținându-se însă sub nivelul consemnat anterior. Cererea externă relativ redusă a afectat exporturile, care, la rândul lor, au avut o influență negativă asupra importurilor prin canalul produselor realizate în sistem lohn. Inflația IPC anuală a crescut la 2%, în timp ce inflația anuală măsurată prin prețurile producției industriale, care s-a situat în teritoriu negativ începând cu luna martie 2012, a urcat la -1,4%.

Cursul de schimb efectiv al euro s-a menținut relativ stabil

În anul 2016, cursul de schimb al euro a fost relativ stabil în termeni efectivi nominali.

În termeni bilaterali însă, euro a fluctuat față de unele dintre celelalte valute principale. Față de dolarul SUA, euro a fost în mod remarcabil stabil în cea mai mare parte a anului 2016, în condițiile în care randamentele s-au menținut în mare neschimbate de ambele părți ale Atlanticului, dar s-a depreciat către finele anului. Slăbirea monedei euro față de yenul japonez a fost parțial compensată de aprecierea față de lira sterlină. Coroana daneză este în prezent singura monedă aflată în mecanismul cursului de schimb II (MCS II). Moneda daneză a fost tranzacționată la un curs apropiat de paritatea centrală, în timp ce Danmarks Nationalbank a majorat rata dobânzii de politică monetară în ianuarie 2016 și a efectuat achiziții nete de valută cu coroane daneze în anul 2016. Česká národní banka a continuat să cumpere valută în conformitate cu angajamentul său de a interveni pe piețele valutare pentru a preveni aprecierea cursului coroanei cehe peste un anumit nivel. De asemenea, și Hrvatska narodna banka și-a continuat intervențiile pe piețele valutare în condițiile unui regim de curs de schimb cu flotare controlată. Leva bulgărească a avut în continuare un curs de schimb fix în raport cu euro. Euro s-a menținut relativ stabil și față de francul elvețian, precum și de forintul maghiar și leul românesc, consemnând însă o apreciere față de coroana suedeză și, în mai mică măsură față de zlotul polonez.

Activitatea economică

Procesul de redresare economică a zonei euro bazat pe cererea internă, care a demarat la începutul anului 2013, a continuat în anul 2016. Din perspectiva determinantilor activității economice, ritmul actual de creștere a acesteia pare să devină mai robust.

În același timp, activitatea economică din zona euro a fost frânată de dinamica încă modestă a cererii externe, pe fondul incertitudinilor sporite la nivel mondial. În consecință, rata medie anuală de creștere economică s-a situat la 1,7% în anul 2016.

Acest nivel este numai ușor inferior celui de 2,0% înregistrat în anul anterior, care a fost susținut de dinamica deosebit de ridicată a PIB în Irlanda.

Consumul privat a crescut într-un ritm comparabil cu cel din 2015, fiind alimentat în continuare de majorarea veniturilor disponibile, în timp ce investițiile au avansat ușor mai lent decât în anul precedent, în pofida redresării observate în sectorul construcțiilor. Totodată, consumul administrațiilor publice a consemnat o expansiune mai alertă în anul 2016, având astfel o contribuție pozitivă la creșterea PIB.

Redresarea economică a fost relativ generalizată la nivelul țărilor din zona euro.

Activitatea economică din zona euro a continuat să crească

Orientarea pronunțat acomodativă a politicii monetare a Băncii Central Europene a continuat să fie transmisă la nivelul economiei reale și a sprijinit cererea internă. Ameliorarea rentabilității companiilor și condițiile foarte favorabile de finanțare au încurajat în continuare revirimentul investițiilor. În plus, creșterea susținută a ocupării forței de muncă, favorizată și de reformele structurale anterioare, a continuat să sprijine redresarea economiei. Cotațiile încă relativ scăzute ale petrolului au dat un nou impuls dinamicii PIB în anul 2016. Pe de altă parte, gradul de îndatorare a sectorului public și a celui privat, care s-a menținut ridicat în unele țări, și necesitatea reducerii acestuia au inhibat cererea internă. De asemenea, ritmul lent al progreselor în direcția realizării reformelor structurale a reprezentat și în perioada analizată un factor de frânare a expansiunii economice.

În anul 2016, consumul privat în zona euro s-a consolidat în continuare, ritmul mediu anual de creștere a acestuia situându-se la aproximativ 2,0%, nivel similar, în linii mari, celui înregistrat în anul anterior. Principalii vectori ai avansului consumului privat au fost prețul redus al petrolului, îndeosebi la începutul anului, precum și îmbunătățirea condițiilor pe piețele forței de muncă din zona euro și majorarea, astfel rezultată, a veniturilor din muncă. În această privință, contribuția determinantă la dinamica veniturilor nominale totale din muncă în anul 2016 a revenit nu atât creșterii salariilor, cât creării de noi locuri de muncă.

Ratele scăzute ale dobânzilor au sprijinit în continuare consumul privat, în condițiile ieftinirii creditelor și ale reducerii remunerării economisirii. În plus, deși veniturile nete din dobânzi ale gospodăriilor populației din zona euro s-au diminuat marginal în anul 2016, scăderea ratelor dobânzilor a determinat în principal redistribuirea resurselor de la creditorii neți la debitorii neți, care au, de regulă, o înclinație mai pronunțată spre consum.

Măsurile de politică monetară implementate de Banca Central Europeană pe parcursul ultimilor ani, inclusiv programul de achiziționare de titluri emise de sectorul corporativ, anunțat în luna martie 2016, au impulsionat cererea și, prin urmare, au încurajat investițiile. În consecință, acestea au continuat să aibă un aport substanțial la expansiunea economică în anul 2016, reflectând, de asemenea, îmbunătățiri ale profiturilor raportate de companii, diminuarea constrângerilor asupra cererii și creșterea gradului de utilizare a capacităților de producție. Totodată, măsurile de politică monetară au sporit nivelul de încredere a sectorului corporativ, au redus cheltuielile nete cu dobânzile ale firmelor și au relaxat condițiile financiare, inclusiv cele corespunzătoare întreprinderilor mici și mijlocii, consolidând astfel în continuare investițiile corporative. Achizițiile de mijloace de transport au contribuit în mod deosebit la revirimentul investițiilor corporative. Cu toate acestea, este posibil ca activitățile investiționale ale companiilor să fi fost afectate de factori precum deteriorarea prelungită a anticipațiilor privind creșterea economică pe termen lung în zona euro, procesul de ajustare bilanțieră din sectorul corporativ, impus de gradul ridicat de îndatorare a companiilor, și dinamica mai modestă a schimburilor comerciale internaționale.

Investițiile în sectorul construcțiilor au cunoscut, de asemenea, o ameliorare, deși de la niveluri reduse, în paralel cu redresarea piețelor imobiliare din zona euro. Aceasta a reflectat expansiunea cererii, sprijinită, la rândul ei, de majorarea veniturilor reale, precum și ratele scăzute ale dobânzilor la creditele ipotecare și condițiile favorabile de creditare, pe fondul măsurilor de politică monetară, dar și stimulentele fiscale din unele țări. Totodată, randamentele plasamentelor alternative ale populației s-au menținut reduse, oferind un imbold suplimentar investițiilor în obiective rezidențiale.

Revirimentul piețelor imobiliare a fost generalizat la nivelul țărilor din zona euro.

În anul 2016, dinamica activității economice a continuat să fie temperată de evoluțiile modeste consemnate de mediul extern, care au anulat complet efectele întârziate ale deprecierei semnificative a monedei euro în perioada 2014-2015. Exporturile zonei euro către Statele Unite, Asia (cu excepția Chinei) și economiile de piață emergente au rămas la un nivel redus în anul 2016. În același timp, partenerii comerciali din Europa și China au făcut față acestor evoluții nefavorabile și au avut un aport tot mai însemnat la exporturile zonei euro. În anul 2016 s-a produs o consolidare a schimburilor comerciale în interiorul zonei euro, reflectând ritmul de creștere a cererii interne.

Producția, cererea și piața forței de muncă

Ocuparea forței de muncă în zona euro a continuat să se majoreze

Procesul de redresare a piețelor forței de muncă a continuat în anul 2016. În trimestrul III 2016, nivelul populației ocupate în zona euro a fost cu 1,2% superior celui din perioada corespunzătoare a anului anterior, respectiv cu peste 3% mai ridicat decât ultimul minim, înregistrat în trimestrul II 2013. Cu toate acestea, populația ocupată s-a situat cu aproximativ 0,5% sub vârful atins înainte de criză, în trimestrul I 2008.

Din perspectiva analizei pe sectoare economice, populația ocupată s-a majorat îndeosebi în sectorul serviciilor și, într-o măsură mai mică, în industrie (exclusiv construcții), în timp ce în construcții aceasta s-a menținut, în linii mari, stabilă.

În primele trei trimestre ale anului 2016, numărul total de ore lucrate a înregistrat o dinamică similară celei consemnate de numărul de persoane ocupate. Ritmul anual de creștere a productivității pe persoană ocupată a continuat să fie lent, situându-se, în medie, în jurul valorii de 0,4% pe trimestru în trimestrele I-III 2016, comparativ cu 1,0% în anul 2015 (nivel susținut, totuși, de revizuirea PIB în Irlanda).

În anul 2016, rata șomajului s-a redus în continuare, plasându-se la 9,6% în luna decembrie, cel mai scăzut nivel de la jumătatea anului 2009. Tendința descendentă a șomajului, care a început în semestrul II 2013, a avut un caracter generalizat pe sexe și grupe de vârstă. Pe ansamblul anului 2016, rata șomajului s-a situat, în medie, la 10,0%, comparativ cu 10,9% în 2015 și, respectiv, 11,6% în 2014. Cu toate acestea, indicatorii mai cuprinzători ai decalajului dintre cerere și ofertă pe piețele forței de muncă s-au menținut la valori ridicate.

Evoluțiile prețurilor și ale costurilor

În anul 2016, evoluția ratei anuale a inflației în zona euro, măsurată prin indicele armonizat al prețurilor de consum (IAPC), a reflectat îndeosebi influența prețurilor produselor energetice. Sub impactul acestora, în primele luni ale anului 2016 s-au înregistrat rate ale inflației scăzute sau chiar negative. Aceeași influență explică și plasarea ulterioară a celor din urmă pe o traiectorie ascendentă, pe măsură ce contribuțiile negative ale prețurilor produselor energetice s-au redus. La nivelul inflației de bază, măsurate prin rata inflației IAPC exclusiv produse energetice și alimente, nu s-au manifestat semnale privind înscrierea pe o pantă ascendentă, aceasta fluctuând între 0,7% și 1,0% pe parcursul anului.

Rata anuală a inflației a fost influențată, în principal, de prețurile produselor energetice

În anul 2016, rata medie anuală a inflației IAPC în zona euro s-a situat la 0,2%, în creștere de la 0,0% în anul 2015. Profilul inflației IAPC a fost determinat îndeosebi de evoluția prețurilor produselor energetice. Pe perioada primăverii, rata anuală a inflației a fost negativă, dar ulterior a crescut progresiv.

Astfel, în luna decembrie 2016, aceasta depășise cu peste 1,25 puncte procentuale nivelul minim atins în luna aprilie. Analiza principalelor componente ale IAPC arată că în anul 2016 dinamica prețurilor produselor energetice a avut, în medie, o contribuție negativă de -0,5 puncte procentuale la inflația totală. Aceasta s-a datorat îndeosebi evoluțiilor înregistrate de cotațiile petrolului exprimate în euro, care influențează, cu precădere, prețurile de consum ale combustibililor lichizi. Evoluțiile sus-menționate se transmit, de asemenea, la nivelul prețurilor de consum ale gazelor naturale, însă această transmisie este mai puțin directă și mai slabă, producându-se cu o întârziere mai mare.

Rata inflației măsurată prin prețurile alimentelor s-a redus, în medie, la 1,0% în anul 2016, după traiectoria ascendentă consemnată în anul anterior, respectiv până la 1,4% în trimestrul IV 2015. Scăderea în cauză și fluctuațiile din timpul anului au fost imprimate, în bună măsură, de evoluția prețurilor alimentelor neprocesate, a prețurilor fructelor și legumelor în special, care a reflectat îndeosebi efecte tranzitorii, precum majorările pronunțate ale acestora pe fondul condițiilor meteorologice în lunile iulie și august și, ulterior, corecția lor semnificativă în sens descendent în lunile septembrie și octombrie. În schimb, rata inflației corespunzătoare alimentelor procesate a rămas relativ stabilă pe parcursul anului.

Variația anuală a prețurilor produselor industriale non-energetice a crescut la 0,7% în lunile ianuarie și februarie, reducându-se apoi până la 0,3% și menținându-se la acest nivel în intervalul cuprins între lunile august și decembrie. Scăderea a fost atribuită prețurilor bunurilor de folosință îndelungată și ale bunurilor semidurabile, cele două componente ale produselor industriale non-energetice care presupun cel mai ridicat conținut al importurilor, fiind așadar mai susceptibile de a fi influențate de aprecierea cursului de schimb efectiv nominal al euro, care a debutat în primăvara anului 2015. Rata inflației corespunzătoare bunurilor de uz curent a rămas, în linii mari, stabilă.

Din acest punct de vedere, presiunile din partea costurilor s-au menținut scăzute în anul 2016. Variația anuală a prețurilor de import a cunoscut o reducere accentuată în anul 2015 și s-a plasat în teritoriu negativ începând cu primele luni ale anului 2016, îndeosebi pe fondul impactului direct al aprecierii cursului de schimb efectiv nominal al euro. Pe plan intern, dinamica anuală a prețurilor de producție ale bunurilor de consum nealimentare s-a situat la niveluri apropiate de zero în decursul întregului an. Evoluțiile prețurilor de producție în industriile bunurilor intermediare relevă influența considerabilă a cotațiilor țițeiului și ale altor materii prime în etapele inițiale ale procesului de stabilire a prețurilor, precum și impactul acestora în etapele ulterioare (măsurat la nivelul prețurilor bunurilor de consum).

Presiunile din partea costurilor pe plan intern s-au menținut reduse

Presiunile din partea costurilor pe plan intern generate de costurile cu forța de muncă s-au menținut reduse în primele trei trimestre ale anului 2016.

Dinamica remunerării pe salariat și cea a costurilor unitare cu forța de muncă în zona euro s-au situat, în medie, la 1,3% și, respectiv, 0,9% în trimestrele I-III 2016. Ușoara redresare a costurilor unitare cu forța de muncă în anul 2016 comparativ cu anul anterior a reflectat cu precădere temperarea ritmului de creștere a

productivității muncii, în timp ce dinamica remunerării pe salariat s-a menținut scăzută. Printre determinanții presiunilor reduse în sensul creșterii salariilor se numără decalajul negativ încă ridicat dintre cererea și oferta de pe piețele forței de muncă, reformele structurale implementate în ultimii ani pe piețele muncii, care au condus la o flexibilitate mai accentuată a salariilor la ajustările în sens descendent în unele țări din zona euro, și inflația scăzută.

În anul 2016, presiunile din partea costurilor pe plan intern generate de evoluția profiturilor (calculate pe baza excedentului brut de exploatare) au consemnat o atenuare relativă comparativ cu anul 2015. Aceasta ar putea indica faptul că efectele în sensul creșterii profiturilor exercitate de ameliorarea raportului de schimb asociată prețurilor scăzute ale petrolului, care fusese factorul-cheie al majorării profiturilor în anul 2015, s-au disipat pe măsură ce cotațiile petrolului au continuat să se redreseze față de nivelurile minime atinse în prima parte a anului 2016. În consecință, profitul pe unitate de producție a reprezentat principalul determinant al scăderii marginale a variației anuale a deflatorului PIB în perioada cuprinsă între trimestrul IV 2015 și trimestrul III 2016.

Politica fiscală și reformele structurale

Deficitul bugetar din zona euro a continuat să se reducă în anul 2016, îndeosebi ca urmare a diminuării plăților cu dobânzile și a poziției ciclice favorabile, în timp ce orientarea politicii fiscale în zona euro a fost expansionistă. Ponderea datoriei publice în PIB a scăzut în continuare pe ansamblul zonei euro. Cu toate acestea, nivelul datoriei se menține ridicat într-o serie de țări, ceea ce reclamă continuarea eforturilor în plan bugetar și aplicarea unei politici fiscale mai favorabile creșterii economice pentru a asigura înscrierea fermă a ponderilor datoriei publice în PIB pe o traiectorie descendentă. Intensificarea ritmului de implementare a reformelor la nivelul mediului de afaceri și al cadrului de reglementare ar sprijini amplificarea potențialului de creștere economică în zona euro. În plus, sunt necesare reforme cuprinzătoare pe piețele forței de muncă pentru a stimula ocuparea.

Deficitele bugetare au continuat să se reducă în anul 2016

Conform proiecțiilor macroeconomice ale experților Eurosistemului din luna decembrie 2016, deficitul bugetului general consolidat în zona euro a scăzut de la o pondere de 2,1% din PIB în anul 2015 la 1,8% din PIB în anul 2016.

Reducerea deficitului a fost rezultatul diminuării plăților cu dobânzile și al poziției ciclice favorabile, care au compensat pe deplin deteriorarea soldului primar ajustat ciclic. Ameliorarea deficitului bugetar agregat în zona euro a reflectat îmbunătățirea pozițiilor fiscale în majoritatea țărilor din zona euro.

Orientarea politicii fiscale în zona euro, măsurată ca variație a soldului primar ajustat ciclic după excluderea impactului bugetar al asistenței din fonduri publice acordate sectorului financiar, a fost expansionistă în anul 2016. Aceasta s-a datorat cu precădere măsurilor fiscale discreționare adoptate pe partea de venituri, precum reduceri ale impozitelor directe într-o serie de țări din zona euro. De asemenea, influențe în acest sens au avut creșterea relativ alertă a transferurilor sociale și consumul intermediar. Există indicii potrivit cărora este posibil ca unele țări să fi folosit o parte din economiile din dobânzi pentru majorarea cheltuielilor primare, în loc să-și reducă nivelurile datoriei publice sau să constituie amortizoare. Afluxul de refugiați a avut un impact mai scăzut asupra finanțelor publice comparativ cu anul 2015.

Îmbunătățirea calității instituțiilor este esențială pentru creșterea PIB potențial

În pofida progreselor înregistrate de redresarea economică, persistă provocările structurale pe termen mediu și lung la adresa creșterii economice în zona euro. Rata modestă de creștere a productivității, nivelurile ridicate ale datoriei și șomajul structural împiedică accelerarea creșterii economice și reclamă un nou impuls din partea politicilor axate pe ofertă. Există numeroase dovezi conform cărora dinamica lentă a trendului PIB și al ocupării forței de muncă este legată de o calitate mai slabă a instituțiilor naționale (precum controlul corupției și statul de drept), dar și de o structură rigidă a piețelor bunurilor și serviciilor și a piețelor forței de muncă.

Într-adevăr, instituțiile și structurile economice solide sunt esențiale pentru reziliența și prosperitatea pe termen lung ale zonei euro.

O serie de indicatori relevă faptul că ritmul de implementare a reformelor în zona euro s-a temperat semnificativ după anul 2013, revenind la nivelurile consemnate anterior crizei. Această încetinire a reformelor este regretabilă, având în vedere că există deja exemple de reforme credibile și bine direcționate puse în aplicare pe parcursul crizei care au adus beneficii considerabile țărilor respective din zona euro.

Ritmul lent de implementare a reformelor generează preocupări în privința creșterii economice în zona euro și a perspectivelor ocupării forței de muncă, încetinind procesul de ameliorare în continuare necesar a capacității Uniunii monetare de a absorbi eventuale șocuri.

La nivel european se resimte nevoia de a da un nou impuls procesului de implementare a reformelor

Noua structură a guvernancei economice, parte a Semestrului european al Comisiei Europene, ar trebui să încurajeze punerea în aplicare a reformelor la nivelul zonei euro, însă progresele limitate evidențiate mai sus arată că mai sunt încă multe de făcut. De exemplu, după cum subliniază și Raportul celor cinci președinți publicat în anul 2015, pe termen mediu și lung este necesar un proces de convergență cu un grad mai ridicat de obligativitate orientat spre realizarea unor structuri economice rezistente la șocuri. În același timp, susținerea prin acțiuni ferme a progreselor în privința pieței unice, constituirea unei veritabile uniuni a piețelor de capital și finalizarea uniunii bancare vor contribui, de asemenea, la crearea unei zone euro mai reziliente și mai favorabile creșterii economice.

1.2. Evoluția economiei românești²⁾

Evoluții macroeconomice

Din perspectivă macroeconomică, anul 2016 s-a remarcat prin cel mai înalt ritm de creștere din perioada ulterioară declanșării crizei globale (4,8%). Contribuția esențială la acest rezultat a revenit cererii de consum, impulsionată de îmbunătățirea condițiilor pe piața muncii și, suplimentar, de măsurile de relaxare fiscal-bugetară aprobate în a doua jumătate a anului 2015.

Accelerarea creșterii economice a fost însă însoțită de o tensionare a echilibrelor macroeconomice, reflectată în adâncirea deficitului bugetar și a celui extern. Astfel, deficitul bugetului general consolidat a atins plafonul de 3% din PIB stabilit de **Pactul de stabilitate și creștere**, evoluția având cauze exclusiv structurale. Potrivit estimărilor Comisiei Europene, deficitul structural al anului 2016 s-a situat la un nivel de 2,6% din PIB, cu 2 puncte procentuale peste cel înregistrat în anul 2015.

Introducerea în economie a unui stimul de asemenea dimensiuni într-un moment în care majoritatea evaluărilor disponibile (interne și internaționale) referitoare la poziția ciclică a economiei indicau revenirea la potențial păstrează politica fiscală pe coordonate prociclice, limitându-i spațiul de manevră în viitor. În același timp, deficitul contului curent s-a adâncit la 2,3% din PIB – nivel sustenabil în sine, finanțat integral prin investiții străine directe și intrări de fonduri europene nerambursabile, dar care situează România pe o poziție relativ singulară în cadrul Uniunii Europene, majoritatea statelor înregistrând surplusuri sau deficite mai mici și în scădere.

Anul 2016 a consemnat și încheierea achitării împrumutului contractat de la Fondul Monetar Internațional în anul 2009 (în cadrul acordului multilateral de finanțare semnat de statul român cu instituțiile financiare internaționale), întregul proces de rambursare derulându-se fără repercusiuni asupra dinamicii pieței valutare și fără erodarea indicatorilor de adecvare a rezervelor internaționale (situate la finele anului 2016 cu 9,6 miliarde euro peste nivelul din anul 2008, anul premergător contractării împrumutului).

---

²⁾ Sursa: Raport anual 2016, Banca Națională a României.

După un efort considerabil de ajustare care a permis depășirea efectelor crizei globale și consemnarea a 6 ani consecutivi de creștere economică, consecințele cumulate ale unei serii de măsuri de natură să stimuleze îndeosebi cererea de consum – în vigoare sau preconizate – ar putea afecta sustenabilitatea creșterii economice. Imprimarea unei traiectorii ascendente durabile de creștere presupune asigurarea coerenței mixului de politici economice, astfel încât echilibrele macroeconomice, dar și stabilitatea financiară, să nu se deterioreze.

Rata inflației

Inflația redusă a continuat să reprezinte o caracteristică a mediului economic intern și în anul 2016. În condițiile în care traiectoria sa a fost puternic marcată de modificările cotelor TVA operate în iunie 2015 și ianuarie 2016 (extinderea cotei reduse a TVA de 9% la toate produsele alimentare și, respectiv, reducerea cotei standard a TVA de la 24% la 20%), rata anuală a inflației s-a situat în luna decembrie la o valoare ușor negativă (-0,5%). În absența acestor măsuri fiscale, indicatorul ar fi evoluat în teritoriul pozitiv (0,9% la finele anului), reducerea inflației importate compensând în bună măsură presiunile latente asociate schimbării poziției ciclice a economiei și traiectoriei ascendente a costurilor unitare cu forța de muncă. Deși – pe fondul șocurilor dezinflaționiste globale de natura ofertei, reprezentate de scăderile ample și persistente ale prețurilor internaționale ale materiilor prime, mai cu seamă ale celor energetice și agricole – rata anuală a inflației (exclusiv efectele de runda întâi ale reducerii TVA) s-a situat sub limita inferioară a intervalului țintei (2,5% ±1 punct procentual), nivelul acesteia poate fi calificat ca fiind în concordanță cu definiția general acceptată a stabilității prețurilor.

Creșterea economică

În anul 2016, creșterea economică a atins cel mai alert ritm din perioada postcriză (4,8%), cererea de consum consolidându-și poziția dominantă, pe fondul măsurilor de relaxare a politicii fiscale și a celei de venituri, dar și al condițiilor favorabile de pe piața muncii. Un aport pozitiv a venit și exporturilor, a căror dinamizare a condus la atenuarea substanțială a efectului de erodare exercitat de cererea externă netă asupra variației PIB real.

Creșterea puternică a consumului privat (cu 7,3%) a fost susținută atât de consolidarea puterii de cumpărare a populației, cât și de îmbunătățirea condițiilor de creditare.

Majorarea venitului disponibil real a fost antrenată de creșterile salariale induse de tensionarea progresivă a pieței muncii, în contextul modificării poziției ciclice a economiei, dar și de acumulările de productivitate din anumite ramuri de activitate.

Acestor factori li s-au suprapus noi măsuri din domeniul politicii veniturilor, și anume ridicarea pragului minim de salarizare pe economie și acordarea unor creșteri salariale în sectorul bugetar. Similar anului anterior, puterea de cumpărare a populației a fost influențată favorabil de scăderea prețurilor de consum, deși intensitatea acestui factor s-a atenuat treptat, în principal ca urmare a disipării efectului statistic asociat extinderii, în iunie 2015, a sferei de aplicabilitate a cotei reduse a TVA de 9% la toate produsele alimentare și la serviciile de alimentație publică.

Investițiile nu au repetat performanța din anul 2015, volumul acestora diminuându-se cu 3,3% (față de +8,3%), în principal pe seama restrângerii lucrărilor de construcții inginerești. Această componentă a cererii agregate a fost caracterizată, și pe parcursul acestui an, de volatilitate accentuată, principalii factori explicative fiind profilul asimetric al execuției bugetare (respectiv intensificarea cheltuielilor în ultimele luni ale anului), calendarul electoral, dar și cel aferent finanțărilor din fonduri europene nerambursabile. Astfel, în primul semestru, volumul lucrărilor de infrastructură s-a majorat cu circa 8%, sub impulsul oferit de alegerile locale din luna iunie și de prelungirea până la jumătatea anului a termenului de finalizare a unor proiecte cu finanțare europeană aferente exercițiului 2007-2013. Ulterior, dispariția acestor stimuli, dublată de întârzierile inerente în accesarea fondurilor Uniunii Europene corespunzătoare noului cadru financiar (2014-2020), a condus la inversarea severă a traiectoriei, astfel încât investițiile de acest tip s-au redus cu peste 11% pe ansamblul anului. Rezultate modeste au consemnat și achizițiile de echipamente, care și-au pierdut treptat suflul – traiectorie regăsită atât la nivelul surselor proprii de finanțare, cât și al celor împrumutate.

Singura componentă cu evoluție pozitivă a fost cea a construcțiilor de clădiri, redresarea investițiilor rezidențiale fiind susținută de creșterea veniturilor populației, dar și de relaxarea în continuare a costului finanțării bancare (inclusiv ca urmare a derulării programului „Prima casă”).

În condițiile unei îmbunătățiri consistente a ratei anuale de creștere a volumului exporturilor (+2,9 puncte procentuale, până la 8,3%), anul 2016 a consemnat o diminuare a influenței negative a cererii externe nete asupra creșterii economice. Pe fondul unui ritm mai alert al exporturilor și al expansiunii cererii de consum, avansul în termeni anuali al importurilor s-a accelerat cu 0,6 puncte procentuale, până la 9,8%.

Cu toate că la dinamizarea vânzărilor de bunuri pe piețele externe au contribuit și factori conjuncturali, respectiv recolta favorabilă de grâu și de plante oleaginoase, determinantă rămâne continuarea procesului de integrare în rețelele internaționale de producție. Vizate sunt un număr restrâns de ramuri, precum industria cauciucului, a maselor plastice, industria echipamentelor electrice și industria mijloacelor de transport rutier, care au rămas atractive din perspectiva investițiilor străine directe, în principal datorită avantajului comparativ pe care îl oferă costul cu forța de muncă.

La nivelul industriei mijloacelor de transport rutier, profilul dinamic al exporturilor s-a datorat însă exclusiv componentei de piese și accesorii auto, în timp ce vânzările externe de autovehicule au consemnat un nou declin, chiar în condițiile creșterii cererii externe. Poziția competitivă a producției locale pe acest ultim segment este erodată de tensionarea pieței muncii, accentuată de absența investițiilor în dezvoltarea infrastructurii rutiere, care limitează extinderea capacităților în alte regiuni ale țării. Ca atare, eforturile producătorilor s-au concentrat în ultimii ani pe automatizarea procesului de fabricație, orientarea pe modele mai scumpe, respective relocarea unei părți a producției în alte state, mai competitive. Alte ramuri care au înregistrat creșteri ale vânzărilor pe piețele internaționale includ industria prelucrării țiteiului (în contextul extinderii la nivel regional a operațiunilor unui important operator local, care a derulat de-a lungul timpului investiții în capacitatea de rafinare) și industria mobilei (sector care furnizează la export, în bună măsură, produse din segmentul premium, a cărui cerere vizează în primul rând calitatea). În schimb, în alte industrii producătoare de bunuri de consum, precum cea alimentară sau cea a articolelor de îmbrăcăminte, au avut loc noi restrângeri ale volumelor exportate.

Efectul poziției competitive modeste a producției de bunuri de consum, în ansamblu, a fost însă cel mai vizibil pe piața internă, stimularea cererii regăsindu-se în accelerarea semnificativă a ratei de creștere a importurilor de profil (15,9%, față de 8,8% în anul 2015). Deficitul de competitivitate observat poate fi atribuit, pe de o parte, lărgirii diferențialului de preț față de competitori, odată cu creșterea costurilor unitare cu forța de muncă, iar pe de altă parte, investițiilor insuficiente în componenta non-preț, mai ales în capitalul uman.

Poziția externă

Declanșarea crizei financiare globale a inițiat un proces rapid de reechilibrare a pozițiilor externe în toate statele pentru care perioada de *boom* economic a fost marcată de deficite înalte ale contului curent. Într-o astfel de situație s-a aflat și România, care și-a ajustat dezechilibrul extern la valori sub 1% din PIB în anul 2014, de la un vârf de aproape 14% din PIB în anul 2007; tendința a fost susținută de modificări ale balanței economisire-investiții atât în sectorul neguvernamental, cât și în cel aferent administrației publice.

Pe fondul revenirii ciclice a economiei, potențate de măsurile de relaxare fiscal-bugetară, anul 2015 a marcat un punct de inflexiune pe traiectoria de consolidare a conturilor externe. Tendința de adâncire a deficitului contului curent a continuat și în anul 2016, nivelul atins rămânând totuși în limite sustenabile (2,3% din PIB). Nu este însă lipsit de relevanță faptul că evoluția este relativ singulară la nivel european, în condițiile în care majoritatea economiilor din blocul comunitar au înregistrat în ultimii ani fie surplusuri, fie deficite mai mici și în scădere.

Segmentul cel mai dinamic a fost însă „IT&C și alte servicii pentru afaceri”, care și-a păstrat traiectoria puternic ascendentă, competitivitatea ridicată a forței de muncă locale continuând să suscite interesul investitorilor străini și să atragă cerere externă.

Piața muncii, productivitate, șomaj

Dinamizarea activității economice a determinat în anul 2016 o intensificare a ritmului angajărilor, efectivul salariaților apropiindu-se de nivelul maxim atins în perioada precriză. În același timp, extinderea oportunităților de angajare, reflectată de majorarea ratei locurilor de muncă vacante, a favorizat reducerea sensibilă a ratelor șomajului, conducând astfel la tensionarea graduală a condițiilor pe piața muncii.

Numărul salariaților din România a avansat cu 3,4% în termeni anuali, ajungând la finele anului la un nivel similar celui din anul 2008 (circa 4,8 milioane); mai mult de jumătate din această creștere s-a datorat angajărilor realizate în serviciile de piață, care dețin în prezent ponderea dominantă (40%). În cadrul acestora, contribuții semnificative la absorbția de forță de muncă au revenit comerțului, aflat în expansiune rapidă, serviciilor suport și hotelurilor și restaurantelor; deși cu o pondere încă moderată în structura grupei (circa 8%), un sector cu dezvoltare rapidă este și cel al serviciilor IT&C, competitiv atât prin preț, cât și prin calitate într-un moment în care cererea de profil crește alert pe plan mondial. Schimbări au avut loc și la nivelul industriei (care deținea la finele anului 2016 doar 30% din totalul angajaților), singurele sectoare care și-au majorat contribuția la ocuparea forței de muncă față de perioada precriză fiind industria auto și ramurile conexe (în contextul investițiilor realizate în acest domeniu) și industria alimentară (favorizată de stimulii adresați cererii de pe acest segment în ultimii ani); la polul opus se plasează industria ușoară, al cărei personal aproape s-a înjumătățit.

Modificarea structurii populației ocupate în sensul creșterii ponderii sectoarelor cu o productivitate scăzută, care utilizează intens factorul muncă (comerț, servicii suport), concomitent cu majorarea cererii din partea sectoarelor cu un conținut tehnologic mai ridicat (servicii IT, industria auto și ramurile conexe), a reprezentat, de altfel, o caracteristică a economiei românești în ultimul deceniu, încadrată în tendințele globale. Fenomenul a generat însă implicații în plan social, ponderea remunerării factorului muncă în valoarea adăugată creată în economie diminuându-se în mod constant – tendință, de asemenea, manifestă la nivel mondial.

Creșterea capacității economiei de a crea locuri de muncă pe parcursul anului 2016 a condus la comprimarea ratelor șomajului, rata BIM coborând la 5,8% (-0,9 puncte procentuale), iar cea a șomajului înregistrat, la 4,8% (-0,3 puncte procentuale). Diminuarea celor doi indicatori poate fi atribuită mai degrabă factorului ciclic, în condițiile în care nu a fost însoțită de o îmbunătățire a situației persoanelor rămase fără un loc de muncă pe un termen mai îndelungat (rata șomajului pe termen lung, conform definiției BIM, s-a menținut la 3% pentru al șaselea an consecutiv, iar numărul șomerilor neindemnizați a depășit 75% din total pentru al doilea an consecutiv). Nici în cazul tinerilor nu a avut loc o redresare – rata de ocupare a acestora a coborât la 22,3% (în pofida unei scăderi a ratei șomajului până la valori apropiate de media precriză), iar rata de abandon școlar a rămas printre cele mai ridicate din Uniunea Europeană, mult peste nivelul maxim de 10% propus în raportul *Education and Training 2020*. În plus, rata de ocupare a persoanelor de peste 55 de ani s-a menținut în ultimii 10 ani în jurul valorii de 43%, în contrast cu progresele considerabile observate la nivelul Uniunii Europene (creștere de la 44% la 55%).

Toate aceste dificultăți indică persistența – chiar agravarea – problemelor structurale ale pieței muncii, generate de extinderea emigrației, îmbătrânirea populației și necorelarea competențelor candidaților cu cerințele angajatorilor.

Dinamica anuală a câștigului salarial mediu brut s-a accelerat semnificativ în anul 2016, aceasta depășind pragul de 10% (+4,4 puncte procentuale, până la 12,8%). Evoluția reflectă influența unui cumul de factori – creșterea gradului de încordare a pieței muncii (influența factorilor ciclici fiind accentuată de persistența rigidităților structurale), o nouă majorare a pragului minim de salarizare în economie (cu impact superior celui din anul 2015), dar și o serie de creșteri salariale acordate în unele ramuri în contextul unor câștiguri anterioare de productivitate.

Un avans amplu al dinamicii salariale a fost vizibil în construcții și în serviciile de piață, cu precădere în comerț, hoteluri și restaurante, fiind asociat ponderii importante a personalului încadrat la nivelul salariului minim. În plus, dată fiind dezvoltarea alertă, în domenii precum IT&C și servicii administrative și de suport,

salariile au continuat să crească cu peste 10% în termeni anuali. Chiar dacă s-a situat sub media pe economie, un ritm consistent a fost vizibil și în industrie (+1,2 puncte procentuale, până la 8,1%), mai accentuat în ramurile aflate în expansiune (produse electronice). Ritmuri în creștere s-au observat însă și în industria alimentară și în cea ușoară, evoluție care – în absența câștigurilor de productivitate – nu a rămas fără efect în planul competitivității; în cel de-al doilea caz, s-a observat chiar o intensificare a disponibilizărilor, sectorul aflându-se oricum într-un proces de restrângere, în linie cu tendința conturată pe plan extern, de relocare a producției în statele asiatice, mai atractive prin cost. Pe de altă parte, dinamica salariului mediu pe economie a fost sensibil influențată de majorările acordate în sectorul bugetar (circa 5%, în medie, pentru personalul cu salarii reduse din instituțiile publice, în august 2016, respectiv 15% în sistemul public de sănătate, în decembrie 2016).

Prețuri de consum

Traectoria pe care s-a plasat rata anuală a inflației IPC în anul 2016 a fost profund marcată de modificările operate la nivelul TVA în iunie 2015 și ianuarie 2016: extinderea cotei reduse a TVA de 9% la toate produsele alimentare și, respectiv, reducerea cotei standard a TVA de la 24% la 20%. Suprapunerea acestora în prima parte a anului a împins indicatorul la valori pronunțat negative (sub -3%), dispărând efectului primei măsuri determinând în cel de-al doilea semestru inversarea tendinței (-0,54% la finele anului, în ușoară creștere comparativ cu decembrie 2015).

Rata anuală a inflației s-ar fi plasat însă sub limita inferioară a intervalului de variație atașat țintei de 2,5% și în absența măsurilor fiscale amintite, indicatorul ajustat cu impactul de runda întâi al modificărilor TVA diminuându-se în cursul anului 2016 cu 1 punct procentual, până la un nivel de 0,9% în decembrie. Explicația vizează, în esență, evoluția cotațiilor materiilor prime, cu precădere a celor energetice, reflectate puternic de componenta volatilă a coșului de consum și, într-o anumită măsură, de cea administrată. Astfel, declinul sever consemnat la începutul anului de prețul țițeiului (aproximativ 50%) s-a reflectat rapid în dinamica prețurilor interne ale combustibililor, mișcarea propagându-se ulterior, în diferite proporții, și la nivelul altor subindici de preț. Totodată, existența unei supraoferte temporare la nivel european pe segmentul legume-fructe a imprimat ratei anuale de creștere a prețurilor interne corespunzătoare o tendință constant descendentă în prima jumătate a anului. Ulterior, influențele de pe cele două paliere ale grupei volatile s-au neutralizat reciproc, impactul pozitiv generat de mișcarea ascendentă a cotației petrolului fiind compensat integral de materializarea unui an agricol favorabil pe plan intern. Pe ansamblul anului, aportul dominant la scăderea ratei anuale a inflației IPC (exclusiv impactul de runda întâi al reducerii TVA) a revenit prețurilor administrate (-0,9 puncte procentuale), reducerea tarifelor pentru energie (mai amplă în lunile mai și iulie) reflectând – dincolo de influența ciclului electoral – modificarea condițiilor de piață. Astfel, nivelul foarte scăzut al prețurilor produselor energetice pe piețele externe (țiței și gaze naturale) a justificat, pe de o parte, suspendarea calendarului de liberalizare a gazelor naturale până în martie 2017, iar pe de altă parte, a contribuit la scăderea tarifelor energiei electrice pe piața concurențială; un rol a revenit, în acest ultim caz, și creșterii importanței relative a surselor regenerabile.

Costuri unitare cu forța de muncă

În anul 2016, dinamica anuală a costurilor unitare cu forța de muncă pe ansamblul economiei a revenit în teritoriu pozitiv (5,5%), consemnând cel mai alert ritm de creștere din perioada postcriză. Cu toate acestea, potențialul acestui factor de a conduce la acumularea unor presiuni de creștere a prețurilor finale este limitat de accentuarea climatului concurențial, date fiind creșterea contribuției importurilor la satisfacerea cererii de consum (într-un context marcat de inflație externă scăzută) și extinderea agresivă a marilor lanțuri comerciale. Intensificarea ritmului ULC se datorează în totalitate accelerării remunerării salariaților, în condițiile în care productivitatea muncii a continuat să avanseze și în anul 2016 (până la 5,8% în termeni anuali, +0,9 puncte procentuale față de anul 2015). Acest câștig de productivitate poate fi atribuit însă în cea mai mare parte unor factori ciclici, având în vedere că nici pe piața muncii, nici la nivelul înzestrării cu capital nu pot fi decelate semnale care să indice suport și din partea factorilor structurali.

Pe de o parte, au persistat deficiențele existente la nivelul mobilității interne și al alinierii competențelor profesionale ale ofertei de forță de muncă la cele solicitate de angajatori. Pe de altă parte, evoluția nefavorabilă a formării brute de capital fix a fost determinată chiar de componentele care ar putea genera câștiguri de productivitate pe termen lung – tehnologie și infrastructură.

În industrie, decalajul dintre evoluția remunerării și cea a productivității s-a accentuat sensibil, o singură ramură a industriei prelucrătoare reușind să genereze câștiguri de productivitate superioare dinamicii salariilor – prelucrarea țiteiului, pe seama scăderii costurilor cu materia primă, dar și a unei cereri consistente, atât pe plan intern, cât și din partea pieței externe. Mai mult, doar câteva sectoare industriale au consemnat câștiguri de productivitate a muncii comparativ cu anul anterior, respectiv industria auto și cea a fabricării echipamentelor electrice (beneficiare în continuare a unor fluxuri consistente de investiții străine directe), industria energetică (în contextul restructurării marilor complexe energetice), precum și fabricarea materialelor de construcții (în corelație cu efervescența lucrărilor pe segmentul rezidențial).

Politică monetară

În anul 2016, politica monetară a urmărit să asigure revenirea pe termen mediu a ratei anuale a inflației la nivelul țintei staționare, într-o manieră care să sprijine creșterea economică prin consolidarea încrederii și a activității de creditare. Mediul de implementare a politicii monetare a fost însă unul dificil, marcat de divergența dintre perspectiva apropiată a inflației și cea pe orizontul mai îndepărtat. Astfel, rata anuală a inflației a înregistrat valori negative pe tot parcursul anului, sub impactul unei suite de șocuri dezinflaționiste tranzitorii, în timp ce nivelul proiectat al acesteia pe un orizont mai îndepărtat de timp s-a poziționat în partea superioară a intervalului de variație a țintei, pe fondul acumulării unor presiuni inflaționiste latente. Dintre șocurile de natura ofertei care au determinat adâncirea ratei inflației în teritoriul negativ în prima parte a anului (până la un minim istoric de -3,5%, consemnat în mai 2016), cele mai importante au fost reducerile succesive ale TVA (iunie 2015 și ianuarie 2016) și scăderea în termeni anuali a prețurilor internaționale ale materiilor prime energetice și agricole (care au continuat să exercite un efect dezinflaționist substanțial, chiar dacă la începutul anului 2016 s-a consemnat un punct de inflexiune în evoluția lor). În ceea ce privește perspectiva unei majorări alerte a ratei inflației pe parcursul intervalului de prognoză, aceasta a fost generată, în principal, de creșterea costurilor cu forța de muncă și de inversarea poziției ciclice a economiei.

Cursul de schimb al leului față de euro a avut un comportament stabil pe ansamblul anului 2016, în pofida unor momente de amplificare a volatilității pe piața financiară internațională sau a reverberațiilor inițiativelor legislative vizând sectorul bancar și propunerilor de relaxare fiscal-bugetară vehiculate pe plan intern în context electoral.

Astfel, volatilitatea istorică anualizată a cursului de schimb leu-euro a fost de circa 2,5%, semnificativ inferioară celei observate pe alte piețe valutare din regiune (4,8% în Ungaria, 7,2% în Polonia).

Evoluții fiscale

Deficitul bugetului general consolidat (conform SEC 2010) s-a adâncit substanțial în anul 2016, atingând 3% din PIB, de la un nivel de 0,8% din PIB consemnat la finele anului 2015. Deficitul (SEC 2010) a depășit ușor ținta de 2,9% din PIB avută în vedere în **Programul de convergență 2016-2019 (PC)**, în pofida unei creșteri economice superioare așteptărilor (4,8% comparativ cu o proiecție de 4,2% în PC) și a unei lărgiri de semnificativ mai mică amploare în raport cu așteptările inițiale a deficitului bugetar calculat conform metodologiei naționale (*cash*). Acesta din urmă, preconizat în construcția bugetară să urce până la un nivel de 2,8% din PIB, a atins doar 2,4% din PIB la finele anului, în contextul subexecuției cheltuielilor programate. Explicația apariției, în contrast cu evoluțiile din anii anteriori, a unui ecart pozitiv substanțial (0,6% din PIB) între deficitul bugetului general consolidat calculat conform SEC 2010 și cel determinat pe baza metodologiei naționale rezidă în principal în influența unor factori temporari: înregistrarea la nivelul cheltuielilor bugetare conform primei clasificări a întregii sume de 3,8 miliarde lei reprezentând diferențele salariale datorate cadrelor didactice plătibile în perioada 2016-2020 conform Legii nr.85/2016 (plățile efective din anul 2016 s-au ridicat la circa 910 milioane lei), precum și a sumei de 2,1 miliarde lei aferente titlurilor de despăgubire emise de Agenția Națională de Restituire a Proprietăților în baza legilor nr.165/2013 și nr.164/2014 (achitarea acestora urmând a se face eșalonat).

Veniturile și cheltuielile bugetului general consolidat exprimate ca pondere în PIB s-au restrâns în anul 2016 comparativ cu anul anterior (de la 35% la 31,7%, respective de la 35,8% la 34,7%), evoluție ce reflectă, în bună măsură, reducerea abruptă a volumului fondurilor europene ce tranzitează bugetul general consolidat (de la 2,5% la 0,5% din PIB), în condițiile încheierii perioadei de absorbție aferente exercițiului financiar 2007-2013 și ale demarajului lent al absorbției alocărilor disponibile din noul exercițiu financiar.

Ulterior ajustării agregatelor cu fluxurile de fonduri europene, evoluțiile la nivelul veniturilor și cheltuielilor bugetare apar drept divergente: primele scad de la 32,6% la 31,2% din PIB, iar cele din urmă cresc de la 33,3% la 34,2% din PIB. În cazul veniturilor, sursa reducerii este localizată la nivelul componentei fiscale (inclusive contribuțiile sociale), care au scăzut de la 28% din PIB în anul 2015 la 25,9% în anul 2016, sub efectul reducerilor de taxe legiferaute pe parcursul celor 2 ani; în cadrul acestora se remarcă extinderea sferei de aplicabilitate a cotei reduse a TVA în iunie 2015 și reducerea cotei standard cu 4 puncte procentuale de la 1 ianuarie 2016 care au determinat restrângerea ponderii în PIB a veniturilor asociate cu 1,6 puncte procentuale (până la 6,5%). În ceea ce privește cheltuielile, creșteri comparativ cu anul anterior ale ponderii în PIB au fost înregistrate la nivelul remunerării angajaților (+0,56 puncte procentuale) și al transferurilor de capital (+0,46 puncte procentuale), acestea fiind parțial compensate de scăderea cu 0,35 puncte procentuale a cheltuielilor de consum intermediar. Impactul reducerii fluxurilor de fonduri europene este vizibil, în principal, la nivelul investițiilor publice, a căror pondere în PIB s-a redus de la 5,2% la 3,6%.

Creșterea datoriei publice (+15,9 miliarde lei) a fost substanțial inferioară deficitului SEC 2010 al bugetului general consolidat (+23,1 miliarde lei), reflectând volumul important al cheltuielilor ce reprezintă angajamente de plată și nu plăți efective (ceea ce explică momentul înaintării). Dimensiunea ridicată a ajustării negative stoc-flux, concomitant cu caracterul favorabil al diferențialului dobânzi-creștere economică, explică reducerea ponderii în PIB a datoriei publice la 37,6%, de la un nivel de 38% la finele anului 2015, în pofida înregistrării unui deficit primar de 1,5% din PIB, comparativ cu surplusul de 0,9% din PIB consemnat în anul anterior.

Finanțarea deficitului bugetar s-a realizat predominant pe piața internă, în condițiile în care majorarea stocului datoriei publice denumite în monedă națională (+12,2 miliarde lei) este substanțial superioară celei a volumului datoriei denumite în valută (+3,6 miliarde lei).

Poziția fiscală și ciclul economic

Într-o perspectivă mai extinsă, după declanșarea crizei economico-financiare la nivel global, în România, ca și în alte state, a fost necesară adoptarea unor măsuri de consolidare fiscală în vederea corectării dezechilibrelor majore acumulate anterior acestui moment, rezultate inclusiv ca urmare a conduitei expansioniste a politicii fiscale. Astfel, deficitul bugetului general consolidat, exprimat ca pondere în PIB, s-a redus de la 9,5% în anul 2009 până la 6,9% în anul următor, orientarea restrictivă a politicii fiscal-bugetare menținându-se, de altfel, în cea mai mare parte a intervalului postcriză. Inversarea conduitei fiscale, de la restrictivă la expansionistă, s-a produs începând cu anul 2016 (ulterior unei poziții aproximativ neutre în cei 2 ani anteriori), avansul până la 3% a deficitului bugetar fiind imprimat de componenta sa structurală, ceea ce echivalează cu un impuls fiscal stimulativ la adresa economiei. În condițiile în care această schimbare de orientare s-a suprapus modificării poziției ciclice a economiei, estimată a fi avut loc în cursul anului 2016, politica fiscală și-a păstrat caracterul prociclic care a marcat perioada postcriză, contribuind la accentuarea amplitudinii fluctuațiilor ciclului economic și nu la atenuarea acesteia.

Puterea de cumpărare a populației s-a îmbunătățit considerabil pe parcursul anului 2016, la această evoluție contribuind, pe de-o parte, majorarea veniturilor (atât în sectorul public, cât și în cel privat, acestea din urmă inclusiv pe fondul unui efect de demonstrație al creșterilor salariale din sectorul public), iar pe de altă parte, impactul exercitat de reducerea impozitării indirecte asupra nivelului general al prețurilor. În aceste condiții, consumul final al gospodăriilor populației s-a accelerat la 7,3%, reprezentând principalul determinant al creșterii economice consistente înregistrate în anul 2016. Merită remarcat, totuși, faptul că injectarea repetată a unor stimuli fiscali cu efecte pozitive preponderent asupra consumului și cu relativ mai puține resorturi de antrenare a creșterii investițiilor derulate în economia națională nu asigură sustenabilitatea performanței pe termen mediu, prezentând beneficii limitate din perspectiva potențialului de creștere economică.

B. DEZVOLTAREA ECONOMICĂ A ROMÂNIEI

2. POTENȚIALUL ECONOMIEI ROMÂNEȘTI

În analiza potențialului economiei românești s-au avut în vedere *resursele de energie primară, inclusiv producția, importul și consumul, precum și resursele umane.*

2.1. Resurse de energie primară

Economia românească este într-un activ proces de restructurare, în vederea eficientizării utilizării resurselor interne și a sporirii gradului ei de atractivitate, atât pentru investitorii privați interni, cât și pentru cei străini, în condițiile respectării standardelor europene de mediu și a creșterii calității produselor oferite beneficiarilor. Experți ai Comisiei Europene apreciază că:

„... În Europa Centrală și de Est, sectorul energetic *reprezintă cheia restructurării economice...*”, deoarece sectorul energetic este cel care influențează fundamental evoluția întregii societăți.

În acest context, cerințele strategiilor pentru sectorul energetic se referă la:

- accelerarea materializării condițiilor pentru liberalizarea pieței de energie;
- îmbunătățirea eficienței energetice și creșterea importanței utilizării surselor de energie regenerabilă;
- realizarea, în condiții de înaltă fiabilitate, a alimentării cu energia necesară structurilor economice existente;
- reducerea treptată a impactului negativ exercitat asupra mediului, de către unele activități din sectorul de producere și distribuire a energiei.

În acest mod se creează premise realiste pentru o energie sigură și accesibilă. Totodată, acestea reprezintă și principalele provocări la care este supus sectorul energetic în condițiile în care România trebuie să recupereze decalajul de performanță economică față de țările dezvoltate ale Uniunii Europene.

În anul 2016 resursele de energie primară au reprezentat 40910 mii tone echivalent petrol¹⁾, din care producția a deținut 60,6%. Structura resurselor de energie primară a fost următoarea: 37,0% țiței și produse petroliere din import; 25,9% gaze naturale; 13,7% cărbuni și cocs din import; 12,4% energie hidroelectrică și nucleare-electrică; 9,1% lemne de foc (inclusiv biomasă); 1,0% energie provenită de la alți combustibili; 0,8% energie electrică din import; 0,1% energie provenită din surse neconvenționale.

Tabel 2.1.1. Resursele de energie primară

	Energie primară		- mii tone echivalent petrol ¹⁾ -			
	- total -		din care:			
	2015	2016	Producție	Import	2015	2016
Resurse	40769	40910	26387	24798	11333	13113
Cărbuni	5725	5074	4711	4233	546	521
din care:						
Lignit	4670	4103	4268	3865	78	47
Cocs din import	503	509	-	-	503	509
Gaze naturale ²⁾	10536	10579	8874	7862	163	1188
Țiței ³⁾	11513	12259	3906	3714	6594	7466
Produse petroliere din import	2996	2890	-	-	2996	2890
Lemne de foc (inclusiv biomasă)	3672	3737	3521	3579	98	111
Alți combustibili	355	415	231	270	108	121
Energie hidroelectrică și nucleare-electrică ⁴⁾	5096	5086	5096	5086	-	-
Energie electrică din import	325	307	-	-	325	307
Energie din surse neconvenționale	48	54	48	54	-	-

¹⁾ Echivalent petrol (10000 kcal/kg).

²⁾ Exclusiv gazolina și etanol din schelele de extracție.

³⁾ Inclusiv gazolina și etanol din schelele de extracție.

⁴⁾ Inclusiv energia eoliană și solar fotovoltaică.

¹⁾ Echivalent petrol (10000 kcal/kg).

În anul 2016, structura resurselor energetice pe cele două principale surse de proveniență ale energiei primare, a înregistrat următoarele aspecte:

- la producția internă, structura a fost dominată de gazele naturale (31,7% din total), urmată de energie hidroelectrică și nuclearo-electrică (20,5%), de cărbuni (17,1%), țiței (15,0%), lemne de foc, inclusiv biomasa (14,4%), alți combustibili și energie din surse neconvenționale (1,3%);
- la import, cea mai mare pondere au deținut-o țițeiul și produsele petroliere (79,0%), cărbunii și cocsul (7,9%), gazele naturale (9,1%); energia electrică a avut o pondere de 2,3%.

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, resursele de energie primară au înregistrat o ușoară creștere (+141 mii tone echivalent petrol, respectiv +0,3%).

Astfel, comparativ cu anul 2015, pe categorii de resurse de energie primară s-au înregistrat următoarele modificări:

- s-au majorat resursele de: țiței (+746 mii tone echivalent petrol, respectiv +6,5%), lemne de foc, inclusiv biomasa (+65 mii tone echivalent petrol, respectiv +1,8%), gaze naturale (+43 mii tone echivalent petrol, respectiv +0,4%), cocs din import (+6 mii tone echivalent petrol, respectiv +1,2%);
- s-au micșorat resursele de: cărbune (-651 mii tone echivalent petrol, respectiv -11,4%, din care lignit -567 mii tone echivalent petrol, respectiv -12,1%), produse petroliere din import (-106 mii tone echivalent petrol, respectiv -3,5%), energie electrică din import (-18 mii tone echivalent petrol, respectiv -5,5%), energie hidroelectrică, eoliană și nuclearo-electrică (-10 mii tone echivalent petrol, respectiv -0,2%).

2.1.1. Producția de energie primară

În anul 2016, producția de energie primară a însumat 24798 mii tone echivalent petrol și comparativ cu anul 2015 a înregistrat o ușoară scădere (-1589 mii tone echivalent petrol, respectiv -6,0%).

Analiza evoluției producției de energie primară, pe categorii, în anul 2016 comparativ cu anul 2015, evidențiază următoarele modificări:

- s-a majorat producția de: lemne de foc, inclusiv biomasa (+58 mii tone echivalent petrol, respectiv +1,6%), alți combustibili (+39 mii tone echivalent petrol, respectiv +16,9%);
- s-a micșorat producția de: gaze naturale (-1012 mii tone echivalent petrol, respectiv -11,4%), cărbune (-478 mii tone echivalent petrol, respectiv -10,1%), țiței (-192 mii tone echivalent petrol, respectiv -4,9%), energie hidroelectrică, eoliană și nuclearo-electrică (-10 mii tone echivalent petrol, respectiv -0,2%).

2.1.2. Importul de energie primară

În anul 2016, importul de energie primară a înregistrat o ușoară creștere față de anul 2015.

Analiza evoluției importurilor de energie primară, pe categorii de surse de energie primară, evidențiază următoarele aspecte:

- s-au majorat cantitățile importate de: gaze naturale (+1025 mii tone echivalent petrol, respectiv +628,8%), țiței (+872 mii tone echivalent petrol, respectiv +13,2%) și cocs (+6 mii tone echivalent petrol, respectiv +1,2%);
- s-au înregistrat scăderi ale importurilor de: produse petroliere (-106 mii tone echivalent petrol, reprezentând -3,5%), energie electrică (-18 mii tone echivalent petrol, respectiv -5,5%), cărbuni (-25 mii tone echivalent petrol, respectiv -4,6%).

Gradul de independență energetică

În anul 2016, gradul mediu de independență energetică (determinat ca raport între producția de energie primară și cantitatea de energie primară disponibilă în perioada de referință) a fost de 78,4%, în scădere față de anul anterior (-4,5 puncte procentuale).

Tabel 2.1.2. Gradul de independență energetică

- procente -

	2015	2016	2016 față de 2015, pp ¹⁾ (+/-)
Total²⁾	82,9	78,4	-4,5
Cărbune (inclusiv cocs)	80,4	80,3	-0,1
Țiței	37,6	33,1	-4,5
Gaze naturale ³⁾	98,4	86,4	-12,0

¹⁾ Puncte procentuale.²⁾ Inclusiv produsele energetice obținute și consumate în gospodăriile populației.³⁾ Exclusiv gazolina și etanul din schelele de extracție care sunt cuprinse la țiței.

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, gradul de independență energetică, pe principalele categorii de resurse energetice a scăzut cu 12,0 puncte procentuale la gaze naturale, dar și cu 4,5 puncte procentuale la țiței.

2.1.3. Consumul de energie

2.1.3.1. Consumul intern brut de energie

În anul 2016, consumul intern brut de energie a fost de 31638 mii tone echivalent petrol.

Structura consumului intern brut de energie, pe principalele componente a fost următoarea: 28,8% gaze naturale, 27,2% țiței și produse petroliere, 16,7% cărbune (inclusiv cocs) și 6,0% energie electrică.

Tabel 2.1.3. Consumul intern brut de energie- mii tone echivalent petrol¹⁾ -

	2015	2016	Structura, %		2016 față de 2015	
			2015	2016	+/-	%
Total²⁾	31844	31638	100,0	100,0	-206	99,4
din care:						
Energie electrică	1663	1888	5,2	6,0	+225	113,5
Cărbune (inclusiv cocs)	5858	5272	18,4	16,7	-586	90,0
Țiței și produse petroliere	8599	8592	27,0	27,2	-7	99,9
Gaze naturale ³⁾	9015	9099	28,3	28,8	+84	100,9

¹⁾ Echivalent petrol (10000 kcal/kg).²⁾ Inclusiv produsele energetice obținute și consumate în gospodăriile populației.³⁾ Exclusiv gazolina și etanul din schelele de extracție care sunt cuprinse la țiței.

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, consumul intern brut de energie a înregistrat o scădere de 206 mii tone echivalent petrol (respectiv -0,6%).

Consumul intern brut de energie pe principalele componente a prezentat următoarele tendințe:

- a crescut consumul intern brut de: energie electrică (+225 mii tone echivalent petrol, respectiv +13,5%), gaze naturale (+84 mii tone echivalent petrol, respectiv +0,9%);
- s-a redus consumul intern brut de: cărbune, inclusiv cocs (-586 mii tone echivalent petrol, respectiv -10,0%), țiței și produse petroliere (-7 mii tone echivalent petrol, respectiv -0,1%).

2.1.3.2. Consumul final energetic

În anul 2016, consumul final energetic a fost de 22317 mii tone echivalent petrol, având pe principalele activități, următoarea structură: 33,3% populație, 28,2% industrie (inclusiv construcții), 27,1% transporturi, 9,3% alte activități, 2,1% agricultură, silvicultură și pescuit.

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, consumul final energetic a avut o ușoară creștere (+421 mii tone echivalent petrol).

Tabel 2.1.4. Consumul final energetic

- mii tone echivalent petrol¹⁾ -

	2015	2016	2016 față de 2015		Structura, %	
			+/-	%	2015	2016
Consumul final energetic	21896	22317	+421	101,9	100,0	100,0
Industrie (inclusiv construcții)	6438	6301	-137	97,9	29,4	28,2
Agricultură, silvicultură și pescuit	461	455	-6	98,7	2,1	2,1
Transporturi	5591	6049	+458	108,2	25,6	27,1
Alte activități	2019	2074	+55	102,7	9,2	9,3
Populație	7387	7438	+51	100,7	33,7	33,3

¹⁾ Echivalent petrol (10000 kcal/kg).

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, evoluția consumului final energetic pe principalele activități din economie a prezentat următoarele aspecte:

- s-a înregistrat o scădere a consumului final energetic: în industrie (-137 mii tone echivalent petrol, respectiv -2,1%); în agricultură (-6 mii tone echivalent petrol, respectiv -1,3%);
- a crescut consumul final energetic: în transporturi (+458 mii tone echivalent petrol, respectiv +8,2%), în alte activități (+55 mii tone echivalent petrol, respectiv +2,7%), la populație (+51 mii tone echivalent petrol, respectiv +0,7%);
- a crescut ponderea în total consum final energetic în transporturi (+1,5 puncte procentuale) și a scăzut la populație (-0,4 puncte procentuale) și în industrie (-1,2 puncte procentuale).

2.1.3.3. Consumul de energie, pe locuitor

În anul 2016, consumul intern brut de energie pe locuitor a fost de 1,606 tone echivalent petrol, în scădere față de anul anterior (-0,001 tone echivalent petrol pe locuitor, respectiv -0,1%).

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, consumul final energetic pe locuitor s-a majorat în transporturi cu 8,9%, în sectorul rezidențial și al altor activități cu +1,7% și în industrie (inclusiv construcții) a scăzut cu 1,5%.

Tabel 2.1.5. Consumul de energie, pe locuitor

- tone echivalent petrol¹⁾/ locuitor -

	2015	2016 ²⁾	2016 față de 2015	
			+/-	%
Consum intern brut de energie	1,607	1,606	-0,001	99,9
Consum final energetic:				
- industrie (inclusiv construcții)	0,325	0,320	-0,005	98,5
- agricultură, silvicultură și pescuit	0,023	0,023	-	100,0
- transporturi	0,282	0,307	+0,025	108,9
- rezidențial și al altor activități	0,475	0,483	+0,008	101,7

¹⁾ Echivalent petrol (10000 kcal/kg).

²⁾ Date provizorii.

2.1.4. Producția de energie electrică

2.1.4.1. Puterea instalată a grupurilor electrogene la sfârșitul anului

La sfârșitul anului 2016, puterea instalată a grupurilor electrogene a fost de 23580 mii kW, din care 53,2% în centralele termoelectrice, 28,2% în centralele hidroelectrice și 18,6% în centrale eoliene și solar fotovoltaice.

Tabel 2.1.6. Puterea instalată a grupurilor electrogene (la sfârșitul anului)

- mii kW -

	2015	2016	2016 față de 2015		Structura, %	
			+/-	%	2015	2016
Total	23829	23580	-249	99,0	100,0	100,0
Termoelectrică	12735	12537	-198	98,4	53,4	53,2
Hidroelectrică	6638	6642	+4	100,1	27,9	28,2
Eoliană	4456 ¹⁾	4401 ¹⁾	-55	98,8	18,7	18,6
Pe locuitor ²⁾ (W)	1202	1197 ³⁾	-5	99,6	x	x

¹⁾ Inclusiv energia solară fotovoltaică.

²⁾ S-au utilizat datele definitive privind populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor - 2011.

³⁾ Date provizorii.

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, puterea instalată a grupurilor electrogene a scăzut cu 1,0%, o creștere având puterea instalată pentru producerea de energie hidroelectrică.

În anul 2016, *puterea instalată a grupurilor electrogene pe locuitor* era de 1197 W, în scadere cu 0,4% față de cea înregistrată în anul anterior.

2.1.4.2. Producția de energie electrică

În anul 2016, producția de energie electrică a fost de 65104 milioane kWh, din care 58,6% a fost termoelectrică și 41,4% hidroelectrică, eoliană și solară fotovoltaică.

Tabel 2.1.7. Producția de energie electrică

	2015	2016	2016 față de 2015		- milioane kWh -	
					Structura, %	
			+/-	%	2015	2016
Total	66296	65104	-1192	98,2	100,0	100,0
Termoelectrică	40245	38158	-2087	94,8	60,7	58,6
Hidroelectrică	17007	18536	+1529	109,0	25,7	28,5
Eoliană	9044 ¹⁾	8410 ¹⁾	-634	93,0	13,6	12,9
Pe locuitor ²⁾ (kWh)	3345	3304 ³⁾	-41	98,8	X	X

¹⁾ Inclusive energia solară fotovoltaică.

²⁾ S-au utilizat datele definitive privind populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor - 2011.

³⁾ Date provizorii.

În anul 2016, față de anul anterior, producția de energie electrică a scăzut cu 1192 milioane kWh (-1,8%); pe tipuri de unități de producție se constată o scădere la producția de energie termoelectrică cu 2087 milioane kWh (-5,2%) și o creștere a producției de energie hidroelectrică cu 1529 milioane kWh (+9,0%) și o scădere a producției de energie eoliană și solară fotovoltaică cu 634 milioane kWh (-7,0%).

În anul 2016, *producția de energie electrică pe locuitor* a fost de 3304 kWh. Comparativ cu anul anterior acest indicator a scăzut cu 41 kWh (respectiv cu -1,2%).

2.1.4.3. Structura producției de energie termoelectrică, după felul combustibilului consumat

În anul 2016, structura producției de energie termoelectrică, după felul combustibilului consumat a avut următoarele caracteristici: 41,6% din producție s-a obținut din cărbune - în special din lignit (37,5%); 25,4% din gaze naturale și 0,3% din produse petroliere lichide.

Tabel 2.1.8. Structura producției de energie termoelectrică, după felul combustibilului consumat

	2015	2016	- procente -	
			2016 față de 2015, pp ¹⁾	(+/-)
Energie termoelectrică - total	100,0	100,0		X
din care, produsă cu:				
Cărbune	45,0	41,6		-3,4
din acesta: lignit	40,1	37,5		-2,6
Produse petroliere lichide	0,2	0,3		0,1
Gaze naturale	23,3	25,4		2,1

¹⁾ Puncte procentuale.

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, structura producției de energie termoelectrică (în funcție de combustibilul consumat) a înregistrat o scădere la cărbune cu 3,4 puncte procentuale iar la gaze naturale s-a înregistrat o creștere de 2,1 puncte procentuale.

2.2. Resurse umane

2.2.1. Populația și fenomenele demografice

La 1 ianuarie 2017, populația rezidentă a României a fost de 19644,4 mii locuitori, din care 9602,6 mii bărbați (48,9%) și 10041,8 mii femei (51,1%). În perioada 2015-2017 (1 ianuarie), valorile negative ale sporului natural împreună cu soldul negativ al migrației internaționale au determinat scăderea populației țării cu aproape 231 mii locuitori.

Tabel 2.2.1. Populația rezidentă pe sexe și medii

Data	Total	Masculin	Feminin	Urban	Rural
1 ianuarie 2015 ¹⁾	19875542	9709385	10166157	10703051	9172491
1 iulie 2015	19819697	9680537	10139160	10669579	9150118
1 ianuarie 2016	19760314	9649811	10110503	10635824	9124490
1 iulie 2016	19706529	9628271	10078258	10585664	9120865
1 ianuarie 2017	19644350	9602578	10041772	10531255	9113095

- persoane -

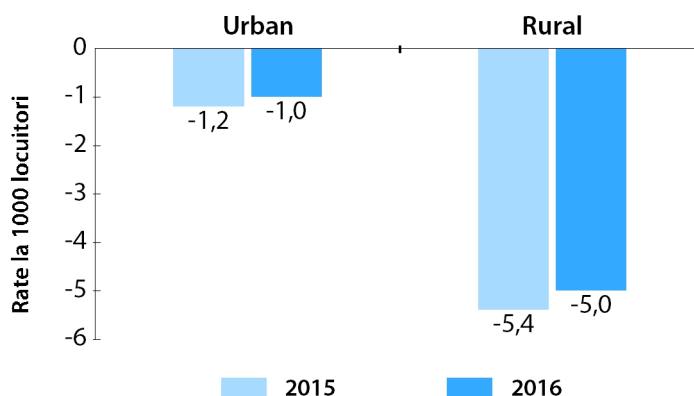
Notă: Pentru perioada 2015-2017 s-a utilizat populația rezidentă estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor - 2011. Datele sunt definitive.

¹⁾ Date revizuite.

Principalul factor care a influențat scăderea populației rezidente în anul 2016 a fost sporul natural negativ. Evoluția natalității și a mortalității (mortalitatea depășind sensibil natalitatea) a determinat, în anul 2016, o rată a sporului natural negativ de -3,0 persoane la 1000 locuitori, apropiat ca dimensiune cu cel din anul 2015 (-3,2 persoane la 1000 locuitori).

În anul 2016, decalajul dintre sporul natural negativ pe medii de rezidență s-a menținut, în mediul urban evidențiindu-se un spor natural negativ de -1,0‰, față de -1,2‰ în anul 2015, iar în mediul rural un spor natural negativ de -5,0‰ (-5,6‰ în anul 2015).

Grafic 2.2.1. Sporul natural al populației rezidente pe medii de rezidență

Notă: Ratele la 1000 locuitori au fost calculate cu populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor - 2011. Sunt incluși numai născuții-vii ai căror mame aveau, la data nașterii reședința obișnuită în România și decedații cu reședința obișnuită în România.

Schimbările care au avut loc în dinamica populației sunt rezultatul direct al tendințelor înregistrate la nivelul fenomenelor demografice (natalitate, mortalitate și migrație).

Structura pe vârste a populației poartă amprenta caracteristică a unui proces de îmbătrânire demografică cauzat în principal, de scăderea natalității care, în perioada 2015-2017 a determinat reducerea populației tinere (0-14 ani) cu 29,6 mii persoane. În paralel, creșterea speranței de viață a determinat în aceeași perioadă creșterea numărului populației vârstnice de 65 ani și peste cu 120,7 mii persoane.

În perioada 2015-2017, populația tânără de 0-14 ani a scăzut cu 30 mii persoane, dar ponderea acestora a înregistrat o ușoară creștere (15,6% la 1 ianuarie 2017). Ponderea populației vârstnice a crescut de la 17,0% la 1 ianuarie 2015, la 17,8% la 1 ianuarie 2017.

La 1 ianuarie 2017, populația adultă de 15-64 ani reprezenta 66,6% din populația totală, în timp ce la aceeași dată a anului 2015 ponderea a fost de 67,5%, scăderea fiind de 322,3 mii persoane.

La începutul anului 2017, persoanele vârstnice de 80 ani și peste, „longevivii”, dețineau 4,4% din totalul populației, proporția fiind superioară la femeile vârstnice (5,6%), față de bărbații vârstnici (3,2%).

Implicațiile sociale și economice ale creșterii rapide, mai ales a segmentului populației „foarte bătrâne” (peste 80 ani) sunt foarte importante. Dacă grupele „mai tinere” (65-69 ani) ale populației vârstnice pot fi încă active din punct de vedere economic, fiind capabile să se întrețină singure, cei „foarte bătrâni” (80 ani și peste), mai ales femeile, sunt tot mai dependenți de ceilalți, necesitând suport social și medical special.

Structura populației pe vârste și medii rezidențiale confirmă faptul că procesul de îmbătrânire demografică este mai accentuat în mediul rural, unde numărul populației vârstnice de 65 ani și peste este mai mare de 1,1 ori decât cel din mediul urban.

La 1 ianuarie 2017, raportul de masculinitate a fost de 956 persoane de sex masculin la 1000 persoane de sex feminin. Până la vârsta de 54 ani, numărul bărbaților a fost mai mare decât cel al femeilor. După această vârstă, numărul femeilor devine mai mare, ajungând la grupa de vârstă de 80 ani și peste, de 1,8 ori mai mare decât cel al bărbaților.

Indicele de îmbătrânire demografică²⁾ și raportul de dependență demografică³⁾ au fost direct influențate de scăderea numărului de copii și de creșterea populației vârstnice. În perioada 2015-2017 indicele de îmbătrânire a crescut de la 109,3 în anul 2015, la 114,3 persoane vârstnice la 100 persoane tinere în anul 2017, iar raportul de dependență demografică a crescut de la 48,2 în anul 2015, la 50,1 persoane tinere și vârstnice la 100 persoane adulte în anul 2017.

Vârsta medie a populației țării a crescut de la 41,3 ani la 1 ianuarie 2015, la 41,7 ani la 1 ianuarie 2017, vârstă medie ce caracterizează țările cu o populație „adultă”. Vârsta medie a populației feminine a fost de 43,3 ani, la începutul anului 2017, cu 3,3 ani mai mare decât cea masculină.

La începutul anului 2017, contingentul feminin fertil (de 15-49 ani) a fost de un 4585 mii (45,7% din totalul populației feminine), în scădere cu 68,1 mii persoane față de 1 ianuarie 2015.

2.2.2. Natalitatea⁴⁾

În anul 2016 s-au născut 200,0 mii copii, în creștere cu 2,5 mii copii față de anul 2015, iar rata natalității a crescut de la 10,0 născuți-vii la 1000 locuitori, în anul 2015, la 10,1 născuți-vii la 1000 locuitori, în anul 2016.

Tabel 2.2.2. Principalii indicatori ai natalității

	2015	2016
Număr născuți-vii (mii persoane)	197,5	200,0
Rata de natalitate (născuți-vii la 1000 locuitori)	10,0	10,1
Vârsta medie a mamei (ani), pentru născuți-vii cu reședința obișnuită în România		
- la prima naștere	26,9	27,0
- la toate nașterile	28,3	28,4

Notă: Ratele la 1000 locuitori au fost calculate cu populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor - 2011.

Sunt incluși născuți-vii ai căror mame aveau, la data nașterii reședința obișnuită în România.

Vârsta medie a femeilor care au născut se referă la mamele cu reședința obișnuită în România.

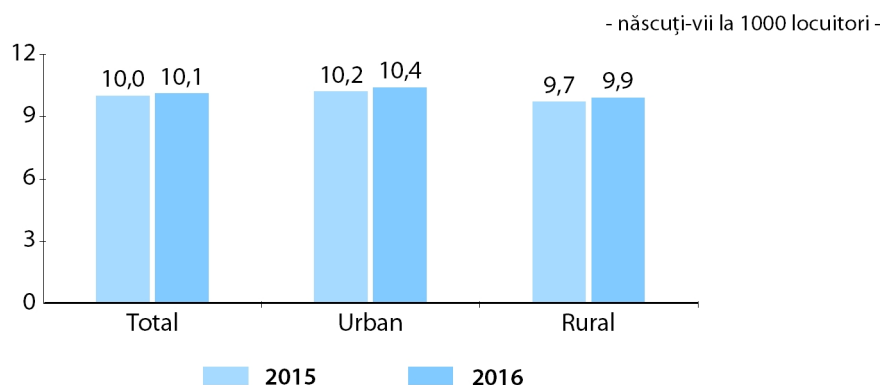
În anul 2016, la nivelul celor două medii de rezidență, rata natalității din mediul urban (10,4‰) a fost superioară celei din mediul rural (9,9‰). Creșterea ratei natalității la nivel național a fost determinată atât de evoluția pozitivă a ratei din mediul urban (de la 10,2‰ în anul 2015, la 10,4‰ în anul 2016), cât și a celei din mediul rural (de la 9,7‰ în anul 2015, la 9,9‰ în anul 2016).

²⁾ Indicele de îmbătrânire demografică - reprezintă numărul persoanelor vârstnice (65 ani și peste) care revin la 100 persoane tinere (0-14 ani).

³⁾ Raportul de dependență demografică - reprezintă numărul persoanelor tinere (0-14 ani) și vârstnice (65 ani și peste) care revin la 100 persoane în vârstă de muncă (15-64 ani).

⁴⁾ Indicatorul se referă la populația rezidentă.

Grafic 2.2.2. Rata natalității pentru născuții-vii cu reședința obișnuită în România, pe medii de rezidență

Notă: Ratele la 1000 locuitori au fost calculate cu populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor - 2011. Sunt incluși născuții-vii ai căror mame aveau, la data nașterii reședința obișnuită în România.

În anul 2016, vârsta medie a mamei la naștere (28,4 ani) a fost în creștere față de anul precedent (28,3 ani), menținându-se tendința de amânare a nașterii. Vârsta medie a mamei la prima naștere a fost de 27,0 ani în anul 2016, și de 26,9 ani în anul 2015.

În anul 2016, femeile din mediul rural au născut la o vârstă mai tânără (26,9 ani), comparativ cu cele din mediul urban (29,6 ani). Decalajul între urban și rural se menține și în cazul vârstei mamelor care sunt la prima naștere (28,6 ani în urban și 24,6 ani în rural).

Din punct de vedere al situației juridice, în anul 2016, ponderea copiilor născuți-vii în afara căsătoriei a fost de 31,3% din numărul total al născuților-vii. În mediul rural, frecvența nașterilor în afara căsătoriei (38,3%) a fost mai mare, comparativ cu cea din mediul urban (25,6%). Cea mai mare parte a copiilor născuți în afara căsătoriei (58,5%) provin de la tinerele sub 25 ani.

În anul 2016, din numărul total al născuților-vii, 31,9% au avut mame cu vârsta între 25-29 ani și 28,7% tați cu vârsta între 30-34 ani. Starea de sănătate și calitatea vieții copiilor depind, esențial, de nivelul de pregătire al mamelor. În anul 2016, ponderea născuților-vii ai căror mame au avut un nivel de pregătire redus (cel mult studii gimnaziale) a fost de 29,8%, iar 36,7% din totalul născuților-vii au avut mame cu o pregătire de nivel mediu (profesional, liceal și postliceal). O tendință înregistrată în ultimii ani a fost creșterea ponderii născuților-vii ai căror mame au un nivel de pregătire ridicat (universitar sau mai mult) ajungând la 29,3% în anul 2016, față de 28,1% în anul 2015. Pentru 4,2% dintre născuții-vii mamele nu și-au declarat nivelul educațional.

2.2.3. Mortalitatea⁴⁾

În anul 2016 s-au înregistrat 257,2 mii decese, în scădere cu 4,1 mii decese față de anul 2015, iar rata mortalității a scăzut de la 13,2 decedați la 1000 locuitori în anul 2015 ajungând la 13,1 decedați la 1000 locuitori.

Tabel 2.2.3. Principalii indicatori ai mortalității

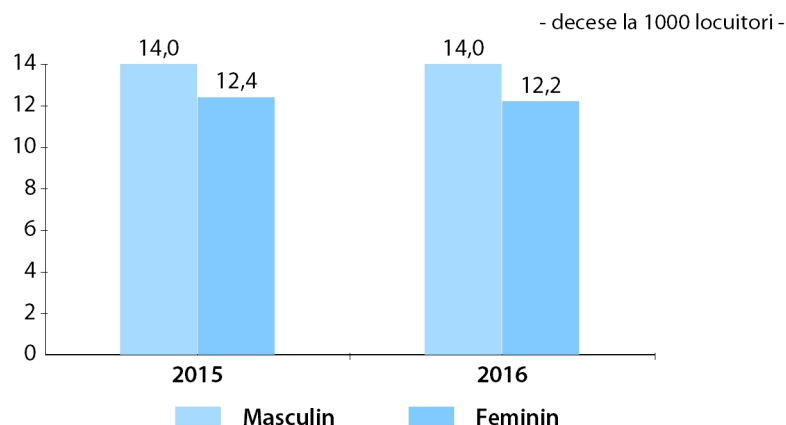
	2015	2016
Număr decese (mii persoane)	261,3	257,2
Rata de mortalitate (decedați la 1000 locuitori)		
Total	13,2	13,1
- Masculin	14,0	14,0
- Feminin	12,4	12,2
- Urban	11,4	11,4
- Rural	15,3	14,9

Notă: Ratele la 1000 locuitori au fost calculate cu populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor - 2011. Sunt incluși numai decedații cu reședința obișnuită în România.

⁴⁾ Indicatorul se referă la populația rezidentă.

În comparație cu anul 2015, în anul 2016, rata mortalității a rămas constantă în mediul urban (11,4‰) și a scăzut în mediul rural (de la 15,3‰, la 14,9‰). În aceeași perioadă, rata mortalității feminine a scăzut de la 12,4‰ la 12,2‰, iar rata mortalității masculine s-a menținut la nivelul 14,0‰.

Grafic 2.2.3. Rata mortalității pentru decedații cu reședința obișnuită în România, pe sexe

Notă: Ratele la 1000 locuitori au fost calculate cu populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor - 2011. Sunt incluși numai decedații cu reședința obișnuită în România.

Ratele mortalității specifice pe principalele cauze de deces au continuat să difere pe sexe.

Mortalitatea feminină a avut valori superioare celei masculine în cazul bolilor aparatului circulator, al bolilor endocrine, de nutriție și metabolism, al bolilor sistemului nervos și al bolilor aparatului genito-urinar. Pentru celelalte cauze de deces se manifestă o „supramortalitate masculină”, mai accentuată în cazul tumorilor, leziunilor traumatiche, otrăvirilor și a altor consecințe ale cauzelor externe, al bolilor aparatului respirator și al bolilor aparatului digestiv.

Decesele înregistrate în anul 2016 au continuat să aibă ca principale cauze, bolile aparatului circulator 57,8% (în principal boala ischemică a inimii 19,3% și bolile cerebro-vasculare 16,7%) și tumorile (20,1%). Decesele datorate acestor două cauze au reprezentat 77,9% din totalul deceselor.

Comparativ cu anul anterior, în anul 2016 s-a menținut ordinea principalelor cauze de deces, pe primul loc situându-se bolile aparatului circulator, urmate de tumori, bolile aparatului respirator (5,7%) și bolile aparatului digestiv (5,6%).

În anul 2016, speranța de viață la naștere a ajuns la 75,56 ani, în creștere cu 0,17 ani față de anul anterior, femeile având o durată medie a vieții mai mare cu 6,96 ani decât bărbații, diferența dintre sexe fiind aceeași ca în anul anterior.

Tabel 2.2.4. Speranța de viață la naștere¹⁾

	- ani -		
	Total	Masculin	Feminin
2015	75,39	71,94	78,90
2016	75,56	72,11	79,07

Notă: Speranța de viață la naștere în anul de referință s-a calculat pe baza numărului populației după domiciliu și al decedaților cu domiciliul sau reședința obișnuită în România.

¹⁾ Indicatorul se referă la populația după domiciliu.

Datorită nivelului diferențiat al mortalității pe medii de rezidență înregistrat și în anul 2016, durata medie de viață a populației din mediul urban a fost superioară celei din mediul rural, cu 2,76 ani. Pentru ambele sexe, durata medie a vieții în mediul urban a fost mai mare decât cea din rural. Diferențe mai accentuate s-au înregistrat la populația masculină (3,14 ani) față de cea feminină (1,79 ani).

Tabel 2.2.5. Sperața de viață la naștere pe sexe și medii

- ani -

	Urban			Rural		
	Total	Masculin	Feminin	Total	Masculin	Feminin
2015	76,63	73,42	79,68	73,85	70,22	77,92
2016	76,79	73,55	79,86	74,03	70,41	78,07

Notă: Sperața de viață la naștere în anul de referință s-a calculat pe baza numărului populației după domiciliu și al decedaților cu domiciliul sau reședința obișnuită în România.

2.2.4. Nupțialitatea⁵⁾

În anul 2016, numărul căsătoriilor a fost de 133,2 mii, în creștere cu 7,7 mii căsătorii față de anul 2015, iar rata nupțialității a fost mai mare decât cea din anul 2015, înregistrându-se 6,0 căsătorii la 1000 locuitori, față de 5,6 căsătorii la 1000 locuitori înregistrate în anul 2015.

Tabel 2.2.6. Principalii indicatori ai nupțialității

	2015	2016
Număr căsătorii (mii căsătorii)	125,5	133,2
din care:		
- la prima căsătorie ¹⁾	99,2	104,7
Rata de nupțialitate (căsătorii la 1000 locuitori)	5,6	6,0
Vârsta medie la căsătorie (ani)		
Masculin	32,5	32,7
Feminin	29,1	29,4
Vârsta medie la prima căsătorie (ani)		
Masculin	30,6	30,8
Feminin	27,4	27,6

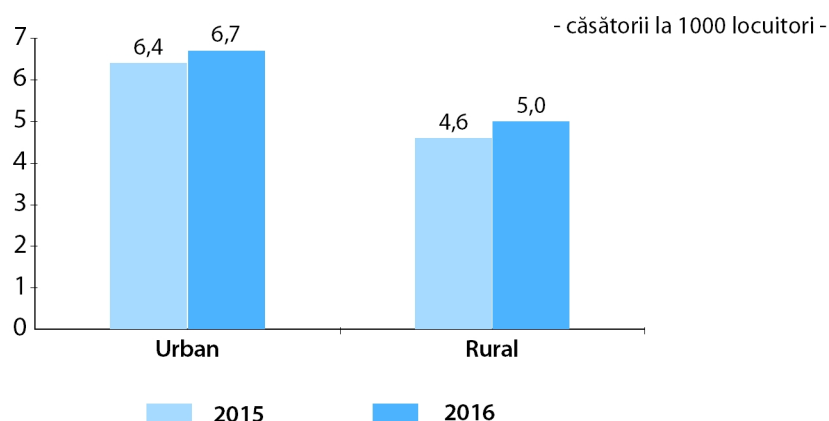
Notă: Ratele la 1000 locuitori au fost calculate cu populația după domiciliu la 1 iulie a fiecărui an, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor - 2011.

Sunt incluse căsătoriile persoanelor care aveau, la data încheierii căsătoriei, domiciliul în România, precum și căsătoriile persoanelor de cetățenie română care se căsătoresc în străinătate și care sunt înregistrate la Oficiile de Stare Civilă din România.

¹⁾ Pentru ambii soți.

În anul 2016 s-a menținut decalajul pe medii de rezidență, numărul de căsătorii din mediul urban fiind de 1,7 ori mai mare față de cel înregistrat în mediul rural.

Grafic 2.2.4. Rata nupțialității pentru populația cu domiciliul în România, pe medii de rezidență

Notă: Ratele la 1000 locuitori au fost calculate cu populația după domiciliu la 1 iulie a fiecărui an, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor - 2011.

⁵⁾ Indicatorul se referă la populația după domiciliu.

Pe grupe de vârstă și sexe se evidențiază că, în anul 2016, cele mai multe căsătorii s-au încheiat de bărbați și femeile din grupa de vârstă 25-29 ani.

În anul 2016, vârsta medie la data căsătoriei a fost de 32,7 ani la bărbați și 29,4 ani la femei, în creștere față de anul precedent. Decalajul între vârsta medie a soților a fost de 3,3 ani, aspect considerat favorabil din punct de vedere al condițiilor necesare asigurării reproducerii populației.

Vârsta medie înregistrată la prima căsătorie, în anul 2016, a fost de 30,8 ani pentru bărbați și 27,6 ani pentru femei. De menționat că, vârsta medie la prima căsătorie a înregistrat o ușoară creștere față de anul 2015 pentru ambele sexe (cu 0,2 ani atât pentru bărbați cât și pentru femei), iar vârsta medie la căsătorie a crescut la bărbați cu 0,2 ani și la femei cu 0,3 ani, astfel încât se menține tendința de deplasare a acestor indicatori spre limite de vârstă superioare.

2.2.5. Divorțialitatea⁵⁾

În anul 2016 s-au înregistrat 30,5 mii divorțuri, cu o mie de divorțuri mai puține decât în anul 2015. Rata divorțialității a scăzut de la 1,42 divorțuri la 1000 locuitori în anul 2015 la 1,37 divorțuri la 1000 locuitori în anul 2016.

Tabel 2.2.7. Principalii indicatori ai divorțialității

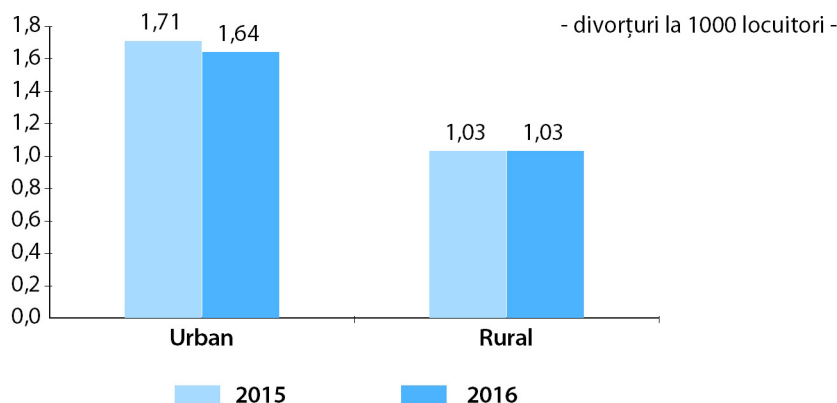
	2015	2016
Număr divorțuri (mii divorțuri)	31,5	30,5
Rata de divorțialitate (divorțuri la 1000 locuitori)	1,42	1,37
Divorțuri la 1000 căsătorii	251	229
Durata medie a căsătoriei desfăcute prin divorț (ani)	14,0	14,3
Vârsta medie a soților la divorț (ani)		
Masculin	41,4	41,9
Feminin	37,8	38,2

Notă: Ratele la 1000 locuitori au fost calculate cu populația după domiciliu la 1 iulie a fiecărui an, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor - 2011.

Sunt incluse divorțurile persoanelor ale căror divorțuri s-au încheiat la judecătorii, stări civile sau notari publici, în conformitate cu Legea nr.202/2010, precum și divorțurile cetățenilor români care au divorțat în străinătate, transcrise în România.

În anul 2016, aproximativ două treimi din numărul total al divorțurilor s-au înregistrat în mediul urban, proporția la 1000 locuitori fiind de 1,6 ori mai mare în mediul urban decât în mediul rural.

Grafic 2.2.5. Rata divorțialității pentru populația cu domiciliul în România, pe medii de rezidență

Notă: Ratele la 1000 locuitori au fost calculate cu populația după domiciliu la 1 iulie a fiecărui an, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor - 2011.

⁵⁾ Indicatorul se referă la populația după domiciliu.

În anul 2016, femeile și bărbații din grupa de vârstă 35-39 ani au deținut cea mai mare pondere din numărul total al femeilor (19,6%) și respectiv din cel al bărbaților (21,2%) care au divorțat.

În anul 2016, comparativ cu anul 2015, vârsta medie a soților la divorț a crescut cu 0,5 ani la bărbați și cu 0,4 ani la femei. Vârsta medie a soților la data desfacerii căsătoriei a fost mai mare în mediul urban decât în mediul rural, atât la bărbați cât și la femei.

Căsătoriile desfăcute în cazul cuplurilor cu copii minori au reprezentat 41,9% din totalul divorțurilor pronunțate în anul 2016, în scădere față de anul precedent (42,6%). Din totalul divorțurilor pronunțate în anul 2016, două treimi s-au realizat cu acordul părților (66,1%). Alte cauze de divorț invocate au fost: infidelitatea conjugală (2,6%), alcoolismul (1,8%), violențele fizice (1,9%), cauzele combinate (3,1%), alte situații (24,5%).

Numărul divorțurilor din vina soțului a fost de 3 ori mai mare decât al celor din vina soției.

2.2.6. Migrația internă⁵⁾

În anul 2016 și-au schimbat domiciliul 389,4 mii persoane, cu 28,3 mii persoane mai multe față de anul 2015. Rata migrației interne, a crescut comparativ cu anul 2015, fiind de 17,5 schimbări de domiciliu la 1000 locuitori.

În anul 2016, fluxurile migratorii urban-rural (31,1%) și urban-urban (28,0%) au deținut cele mai mari ponderi în structura migrației interne.

Tabel 2.2.8. Principalii indicatori ai migrației interne

	2015	2016
Schimbări de domiciliu (la 1000 locuitori)	16,2	17,5
Ponderea fluxurilor de migrație (%)		
- din rural în urban	21,6	21,2
- din rural în rural	19,7	19,7
- din urban în rural	29,5	31,1
- din urban în urban	29,2	28,0

Notă: Ratele la 1000 locuitori au fost calculate cu populația după domiciliu la 1 iulie a fiecărui an, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor - 2011.

Tinerii cu vârsta între 25-34 ani au fost în anul 2016 cei mai mobili (valoarea maximă a fost de 59,9 mii persoane pentru grupa de vârstă 25-29 ani). După vârsta de 40 ani, nivelul schimbărilor de domiciliu este mai redus.

Tabelul 2.2.9. Migrația internă pe grupe de vârstă și sexe

Grupa de vârstă - ani -	- procente -			
	2015		2016	
	Masculin	Feminin	Masculin	Feminin
Total	100,0	100,0	100,0	100,0
sub 15	26,1	19,8	25,2	19,3
15-19	5,3	7,1	5,4	7,1
20-24	6,2	12,8	5,5	11,8
25-29	13,2	18,2	12,6	17,6
30-34	12,7	11,2	11,6	10,9
35-39	9,6	8,5	10,1	8,8
40-44	7,3	5,6	7,8	6,2
45-49	5,5	4,7	6,2	5,3
50-54	3,8	2,9	3,8	3,0
55-59	3,7	3,0	4,0	3,2
60 și peste	6,6	6,2	7,8	6,8

⁵⁾ Indicatorul se referă la populația după domiciliu.

În anul 2016, din numărul total al persoanelor care și-au schimbat domiciliul, bărbații au avut o pondere de 44,5%, iar femeile de 55,5%, menținându-se mobilitatea feminină mai accentuată, în principal datorită intensităților mai mari înregistrate la femeile din grupele de vârstă 20-34 ani (cu intensitatea maximă la grupa de vârstă 25-29 ani).

Fluxul migrației urban-rural are efecte pozitive asupra structurii populației din mediul rural. Populația din mediul rural primește mai mulți copii (sub 15 ani) și persoane adulte cu vârsta peste 40 ani. În schimb, tinerii între 25 și 39 ani înregistrează plecări din rural mai numeroase decât sosiri.

În anul 2016, numărul cel mai mare al persoanelor adulte care și-au schimbat domiciliul a fost înregistrat la grupa de vârstă 25-29 ani, atât în mediul urban (33,9 mii persoane), cât și în mediul rural (26,0 mii persoane).

Tabel 2.2.10. Fluxurile migrației interne cu schimbarea domiciliului între mediile de rezidență, pe grupe mari de vârstă și sexe, în anul 2016

- procente -

Grupa de vârstă	Urban-Rural		Rural-Urban	
	Masculin	Feminin	Masculin	Feminin
Total	100,0	100,0	100,0	100,0
0-14 ani	22,7	20,2	26,9	18,8
15-59 ani	65,6	70,5	67,8	75,8
60 ani și peste	11,7	9,3	5,3	5,4

Cele mai multe schimbări de domiciliu s-au înregistrat la populația feminină în vârstă de muncă.

Fluxul de migrație rural - rural înregistrează cel mai mare grad de „feminizare” (60,0%).

Tabelul 2.2.11. Structura fluxurilor migrației cu schimbarea domiciliului, pe sexe

- procente -

Fluxuri migratorii	Masculin		Feminin	
	2015	2016	2015	2016
- din urban în urban	45,0	45,1	55,0	54,9
- din urban în rural	48,0	48,6	52,0	51,4
- din rural în urban	41,5	41,9	58,5	58,1
- din rural în rural	40,0	40,0	60,0	60,0

În anul 2016, peste jumătate (53,7%) din numărul persoanelor în vârstă de 15 ani și peste, care și-au schimbat domiciliul, erau căsătorite. Din cele 304,1 mii persoane în vârstă de 15 ani și peste, care și-au schimbat domiciliul, 43,6% au fost absolvenți ai învățământului liceal. Persoanele cu studii liceale și superioare au fost cele mai mobile categorii de populație.

2.2.7. Migrația internațională

Transformările profunde din sistemul legislativ, respectiv libera circulație a persoanelor, au constituit, în special în perioada post-aderării României la Uniunea Europeană, premisele accentuării creșterii nivelului migrației internaționale.

Statele membre ale Uniunii Europene au reprezentat destinația preferată a emigranților care și-au schimbat reședința obișnuită⁶⁾, pe primele locuri situându-se Marea Britanie (26,7%), Italia (20,4%) și Germania (13,5%).

⁶⁾ Persoane care au emigrat din România, respectiv și-au stabilit reședința obișnuită în străinătate pentru o perioadă de cel puțin 12 luni.

Tabel 2.2.12. Principalii indicatori ai migrației internaționale temporare cu stabilirea reședinței obișnuite

	2015	2016
Emigranți		
număr persoane	194718	207578
- Masculin	104700	100533
- Feminin	90018	107045
Imigranți		
număr persoane	132795	137455
- Masculin	73670	79387
- Feminin	59125	58068
Soldul migrației internaționale		
număr persoane	-61923	-70123
- Masculin	-31030	-21146
- Feminin	-30893	-48977

Notă: Emigranții - persoane din România care și-au schimbat reședința obișnuită, pentru cel puțin 12 luni în străinătate, în cursul anului de referință.

Imigranții - persoane de cetățenie română, străină sau fără cetățenie care au imigrat în România, respectiv care au avut anterior reședința obișnuită în străinătate și și-au stabilit / restabilit reședința obișnuită, pentru cel puțin 12 luni, pe teritoriul României, în cursul anului de referință.

Comparativ cu fluxurile de migrație înregistrate în anul 2015, în anul 2016 **numărul emigranților (207,6 mii persoane) și numărul imigranților (137,5 mii persoane)** au crescut.

În anul 2016, cele mai multe persoane care au emigrat au fost de sex feminin, reprezentând 51,6% din emigranți, în timp ce cele mai multe persoane care au imigrat au fost de sex masculin, reprezentând 57,8% din imigranți.

Cea mai mare parte a persoanelor care au emigrat (88,2% bărbați și 88,7% femei) sunt din categoria populației în vârstă de muncă (15-64 ani), migrația în această perioadă având, probabil, în cea mai mare parte, motivație economică.

Tabel 2.2.13. Principalii indicatori ai migrației internaționale definitive

	2015	2016
Emigranți		
număr persoane	15235	22807
- Masculin	6521	10007
- Feminin	8714	12800
Imigranți		
număr persoane	23093	27863
- Masculin	13289	16116
- Feminin	9804	11747
Soldul migrației internaționale		
număr persoane	7858	5056
- Masculin	6768	6109
- Feminin	1090	-1053

Notă: Emigranții – cetățeni români care și-au schimbat domiciliul în străinătate în cursul anului de referință.

Imigranții - persoane de cetățenie română, care și-au stabilit / restabilit domiciliul în România, în cursul anului de referință.

Nu sunt cuprinși cetățenii străini sau fără cetățenie care și-au stabilit domiciliul în România.

În anul 2016, **numărul imigranților** care și-au stabilit domiciliul în România a fost de **27,9 mii persoane**, iar **numărul emigranților** care și-au stabilit domiciliul în altă țară a fost de **22,8 mii persoane**. Soldul migrației internaționale definitive a fost pozitiv, numărul imigranților fiind de 1,2 ori mai mare decât numărul emigranților.

Cea mai mare parte a persoanelor care au emigrat definitiv sunt din categoria populației în vârstă de muncă. Dintre femeile care au părăsit definitiv România, 67,6% au vârsta cuprinsă între 25 și 54 ani, în timp ce bărbații din aceeași grupă de vârstă au emigrat în proporție de 60,6%.

În anul 2016, distribuția pe sexe arată că au emigrat mai multe femei (56,1%), iar cei mai mulți dintre cei care au imigrat au fost bărbații (57,8%).

3. EVOLUȚIA MACROECONOMICĂ

3.1. Produsul intern brut (PIB)

Conturile naționale au fost elaborate pe baza principiilor metodologice ale Sistemului European de Conturi 2010 (SEC 2010).

3.1.1. Formarea produsului intern brut

În anul 2016, nivelul produsului intern brut, în termeni nominali a fost de 762341,8 milioane lei prețuri curente, revenind 38684,7 lei pe locuitor. În anul 2016 s-a înregistrat o creștere semnificativă a dinamicii PIB (4,8% față de 4,0% în anul 2015). Produsul intern brut pe locuitor a crescut cu 5,4%.

Tabel 3.1.1. Produsul intern brut și produsul intern brut pe locuitor

	2015	2016 ¹⁾
Produsul intern brut (milioane lei)	712658,5	762341,8
Creșterea PIB în termeni reali (în procente față de anul anterior)	104,0	104,8
Produsul intern brut pe locuitor²⁾ (lei)	35957,1	38684,7
Creșterea PIB pe locuitor în termeni reali (în procente față de anul anterior)	104,5	105,4

Notă: Datele au fost calculate conform metodologiei Sistemului European de Conturi (SEC) - 2010.

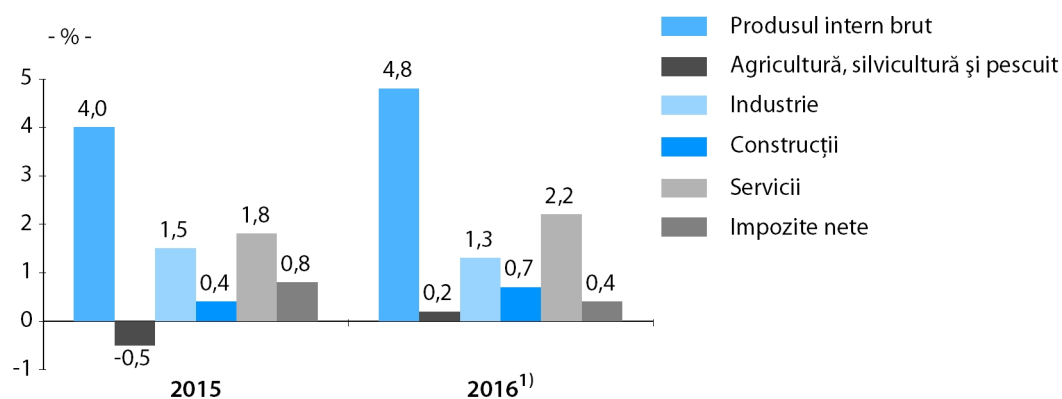
¹⁾ Date semidefnitive.

²⁾ S-a utilizat populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor – 2011.

În anul 2016, evoluția produsului intern brut pe principalele ramuri de activitate a avut următoarele caracteristici:

- serviciile⁷⁾ au înregistrat cea mai mare contribuție la formarea PIB (422499,9 milioane lei, respectiv 55,4% din total); la această componentă, contribuții importante și-au adus următoarele activități: comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor; transport și depozitare; hoteluri și restaurante (18,4% din PIB), administrație publică și apărare, asigurări sociale din sistemul public; învățământ; sănătate și asistență socială (10,6% din PIB), tranzacții imobiliare (8,2% din PIB);
- pe locul secund s-a situat industria (183832,3 milioane lei; respectiv 24,1% la formarea PIB);
- construcțiile (46559,4 milioane lei) au contribuit cu 6,1% la formarea PIB;
- cel mai mic aport l-a avut agricultura, silvicultura și pescuitul (31147,1 milioane lei, respectiv 4,1% din PIB).

Grafic 3.1.1. Contribuții la creșterea produsului intern brut, pe categorii de resurse

Notă: Datele au fost calculate conform metodologiei Sistemului European de Conturi (SEC) - 2010.

¹⁾ Date semidefnitive.

⁷⁾ Serviciile includ activitatea de comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor; transport și depozitare; hoteluri și restaurante, informații și comunicații, intermediari financiare și asigurări, tranzacții imobiliare, activități profesionale, științifice și tehnice; activități de servicii administrative și activități de servicii suport, administrație publică și apărare, asigurări sociale din sistemul public; învățământ; sănătate și asistență socială și activități de spectacole, culturale și recreative; reparații de produse de uz casnic și alte servicii.

Tabel 3.1.2. Produsul intern brut, pe categorii de resurse

	Milioane lei prețuri curente		Structura, %	
	2015	2016 ¹⁾	2015	2016 ¹⁾
Agricultură, silvicultură și pescuit	29825,4	31147,1	4,2	4,1
Industria extractivă; industria prelucrătoare; producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat; distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	171555,4	183832,3	24,1	24,1
Construcții	41841,1	46559,4	5,9	6,1
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor; transport și depozitare; hoteluri și restaurante	121325,9	140059,6	17,0	18,4
Informații și comunicații	35993,7	40485,3	5,0	5,3
Intermedieri financiare și asigurări	22997,3	22233,2	3,2	2,9
Tranzacții imobiliare	60607,9	62957,3	8,5	8,2
Activități profesionale, științifice și tehnice; activități de servicii administrative și activități de servicii suport	49908,7	52505,1	7,0	6,9
Administrație publică și apărare; asigurări sociale din sistemul public; învățământ; sănătate și asistență socială	69733,0	80520,6	9,8	10,6
Activități de spectacole, culturale și recreative; reparații de produse de uz casnic și alte servicii	22763,9	23738,8	3,2	3,1
Valoare adăugată brută	626552,3	684038,7	87,9	89,7
Impozite pe produs ²⁾	86185,6	78352,6	12,1	10,3
Drepturi asupra importurilor (taxe vamale)	2736,2	2770,0	0,4	0,4
Subvenții pe produs	-2815,6	-2819,5	-0,4	-0,4
Produs intern brut (PIB)	712658,5	762341,8	100,0	100,0
Produs intern brut pe locuitor³⁾ (lei)	35957,1	38684,7		
Venit național brut	697762,3	744293,4		

Notă: Datele au fost calculate conform metodologiei Sistemului European de Conturi (SEC) - 2010.

¹⁾ Date semidefnitive.

²⁾ Inclusiv TVA.

³⁾ S-a utilizat populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor – 2011.

În anul 2016, valoarea adăugată brută înregistrată a fost de 684038,7 milioane lei prețuri curente și a reprezentat 89,7% din PIB.

Pe ansamblul valorii adăugate brute, se remarcă o creștere a dinamicii, de la 3,6% în anul 2015 la 5,0% în anul 2016.

În anul 2016, creșterea economică de 4,8% a fost susținută în principal, de evoluția sectorului construcții cu o creștere de 12,7% și de sectorul industrie, cu +5,3% față de anul precedent. O influență pozitivă, a revenit sectorului servicii cu o creștere de 4,0% față de anul precedent. Impozitele nete au avut un impact pozitiv asupra PIB (contribuție de 0,4% la creșterea PIB).

Tabel 3.1.3. Indicii produsului intern brut, pe categorii de resurse

	- în procente față de anul precedent -	
	2015	2016 ¹⁾
Produsul intern brut	104,0	104,8
Valoarea adăugată brută în agricultură, silvicultură și pescuit	88,9	104,7
Valoarea adăugată brută în industrie	105,8	105,3
Valoarea adăugată brută în construcții	106,9	112,7
Valoarea adăugată brută în servicii	103,5	104,0

¹⁾ Date semidefnitive.

3.1.2. Utilizarea produsului intern brut

În anul 2016, *consumul final efectiv* a fost de 586474,2 milioane lei, reprezentând 76,9% din produsul intern brut, pondere mai mare față de anul anterior cu 1,5 puncte procentuale.

Tabel 3.1.4. Produsul intern brut, pe categorii de utilizări

	- milioane lei prețuri curente -			
	2015	2016 ¹⁾	Structura, %	
			2015	2016 ¹⁾
Produsul intern brut	712658,5	762341,8	100,0	100,0
Consumul final efectiv	537723,8	586474,2	75,4	76,9
Consumul final individual efectiv al gospodăriilor populației	487036,8	531215,5	68,3	69,7
Consumul final colectiv efectiv al administrațiilor publice	50687,0	55258,7	7,1	7,2
Formarea brută de capital	179363,2	182726,1	25,1	24,0
Formarea brută de capital fix	176342,7	175053,6	24,7	23,0
Variația stocurilor ²⁾	3020,5	7672,5	0,4	1,0
Exportul net ³⁾	-4428,5	-6858,5	-0,5	-0,9

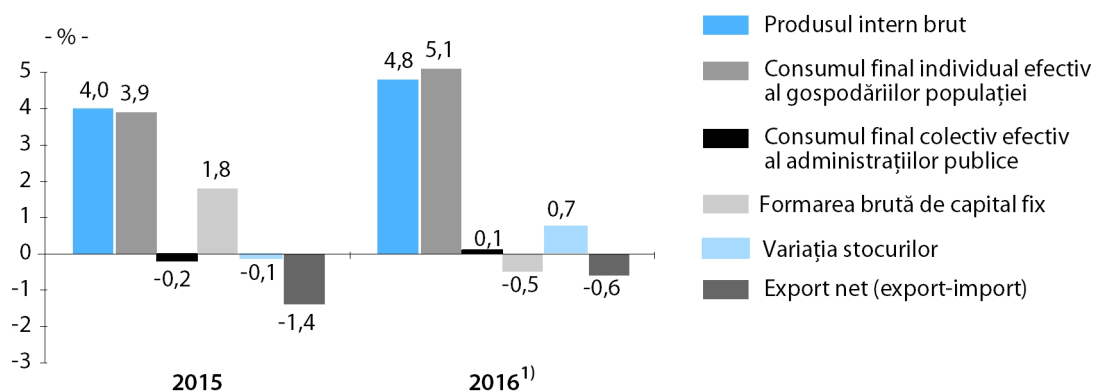
Notă: Datele au fost calculate conform metodologiei Sistemului European de Conturi (SEC) - 2010.

¹⁾ Date semidefinite.

²⁾ Inklusiv achiziții minus cedări de obiecte de valoare.

³⁾ Export-Import.

Grafic 3.1.2. Contribuții la creșterea produsului intern brut, pe categorii de utilizări

Notă: Datele au fost calculate conform metodologiei Sistemului European de Conturi (SEC) - 2010.

¹⁾ Date semidefinite.

În anul 2016, *consumul final individual efectiv al gospodăriilor populației* (cea mai importantă componentă a consumului final efectiv) a fost de 531215,5 milioane lei, reprezentând 69,7% din produsul intern brut, pondere mai mare cu 1,4 puncte procentuale față de anul 2015.

Evoluția *consumului final individual efectiv al gospodăriilor populației*, indică o dinamică pozitivă a acestui indicator (+7,4% în anul 2016 față de anul 2015).

În anul 2016, *consumul final colectiv efectiv al administrației publice* a fost de 55258,7 milioane lei, mai mare cu 0,7% față de anul 2015; acest indicator a reprezentat 7,2% din produsul intern brut, cu 0,1 puncte procentuale mai mare față de cel din anul anterior (7,1% din produsul intern brut în anul 2015).

În anul 2016, *rata de investiție*⁸⁾ a avut valoarea de 25,6%, cu 2,5 puncte procentuale sub nivelul înregistrat în anul 2015 (28,1%).

Comparativ cu anul precedent, formarea brută de capital fix s-a diminuat cu 2,0% față de anul anterior.

În anul 2016, sumele ce au fost alocate pentru *formarea brută de capital fix* au însumat 175053,6 milioane lei. Ponderea formării brute de capital fix în total PIB s-a redus cu 1,7 puncte procentuale față de anul anterior (de la 24,7% din PIB în anul 2015, la 23,0% în anul 2016).

În anul 2016, deși exporturile de bunuri și servicii au avut o dinamică pozitivă (8,7% față de anul anterior, evoluția importurilor de bunuri și servicii a surclasat pe cea a exporturilor (9,8% în anul 2016 față de anul 2015).

În anul 2016, *exportul net de bunuri și servicii* a avut o valoare de -6858,5 milioane lei.

Tabel 3.1.5. Indicii produsului intern brut, pe categorii de utilizări

	- în procente față de anul precedent -	
	2015	2016 ¹⁾
Produsul intern brut	104,0	104,8
Consumul final efectiv	104,9	106,8
Consumul final individual efectiv al gospodăriilor populației	105,7	107,4
Consumul final colectiv efectiv al administrațiilor publice	97,7	100,7
Formarea brută de capital (FBCF + variația stocurilor)	107,0	101,0
Formarea brută de capital fix (FBCF)	107,4	98,0
Variația stocurilor ²⁾	83,5	273,6
Export net	427,2	184,4
Import	108,0	109,8
Export	104,6	108,7
Cererea internă	105,4	105,3

¹⁾ Date semidefnitive.

²⁾ Inklusiv achiziții minus cedări de obiecte de valoare.

3.2. Evoluția prețurilor și inflația

3.2.1. Indicele prețurilor de consum

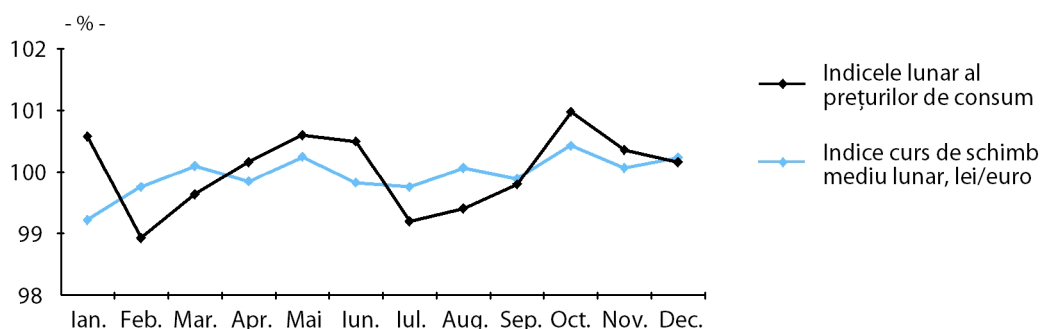
Pe parcursul anului 2016, dinamica prețurilor de consum a fost influențată, în principal, de o serie de procese și fenomene cum ar fi:

- extinderea aplicării cotei reduse de 9% a TVA la toate alimentele, băuturile nealcoolice și serviciile de alimentație publică (aplicată în iunie 2015), cu efecte și în anul următor;
- reducerea cotei generale de TVA de la 24% la 20% începând cu 1 ianuarie 2016;
- prețurile scăzute la materii prime (în special energetice) și energie din prima parte a anului;
- producția agricolă internă peste medie, precum și oferta abundentă de produse alimentare de pe piața europeană;
- variația cotațiilor internaționale ale petrolului și stabilitatea cursului de schimb leu/euro.

⁸⁾ Rata investiției s-a determinat prin raportarea FBCF la VAB.

Grafic 3.2.1. Indicii cursului de schimb mediu lunar și ai prețurilor de consum, pentru anul 2016 (luna precedentă = 100)

Pe parcursul întregului an 2016, creșterea lunară a prețurilor de consum (pe total) a avut constant valori negative, la sfârșitul anului rata inflației fiind de -0,5%, cu 0,4 puncte procentuale mai mare față de cea înregistrată în anul anterior, când a fost de -0,9%.

În anul 2016, *rata medie anuală a inflației* a fost de -1,6%, cu 1,0 puncte procentuale sub nivelul mediu înregistrat în anul 2015, când rata medie anuală a inflației a fost de -0,6%.

În anul 2016, *rata medie lunară a inflației* a fost de 0,0%, peste nivelul înregistrat în anul 2015, când rata medie lunară a inflației a fost de -0,1%.

Tabel 3.2.1. Evoluția lunară a indicilor prețurilor de consum

- decembrie an precedent = 100 -

Luna	Total		Mărfuri alimentare		Mărfuri nealimentare		Servicii	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Ianuarie	100,43	99,22	100,57	100,47	100,23	98,44	100,61	98,88
Februarie	100,76	98,98	101,10	100,81	100,62	98,17	100,42	97,75
Martie	101,17	99,08	101,39	100,80	101,24	98,40	100,57	97,74
Aprilie	101,30	98,93	101,72	100,43	101,23	98,30	100,64	97,85
Mai	101,78	99,18	102,48	100,98	101,55	98,39	100,95	97,96
Iunie	98,78	99,01	94,05	100,29	101,63	98,48	101,17	98,06
Iulie	98,61	98,77	92,95	100,33	102,12	97,97	101,26	97,96
August	98,11	98,84	92,22	100,24	101,57	98,22	101,28	97,87
Septembrie	98,37	98,73	93,05	99,66	101,42	98,43	101,41	97,86
Octombrie	98,65	99,15	93,52	100,19	101,55	98,81	101,68	98,18
Noiembrie	98,96	99,22	93,58	100,42	102,06	98,83	102,00	98,09
Decembrie	99,07	99,46	93,80	100,68	101,95	99,13	102,41	98,17

La grupa **mărfuri alimentare** (inclusiv băuturile alcoolice) la sfârșitul lunii decembrie 2016, indicele prețurilor de consum a fost de 100,68% (cu 1,22 puncte procentuale peste nivelul înregistrat de indicele general al prețurilor de consum).

Mărfurile alimentare au deținut 36,00% în structura cheltuielilor medii lunare efectuate de o gospodărie pentru cumpărarea bunurilor și pentru plata serviciilor necesare satisfacerii nevoilor de trai.

În anul 2016, comparativ cu anul 2015, s-a înregistrat o ușoară scădere a cheltuielilor pentru aceste produse în total (au scăzut cu 1,48 puncte procentuale), fenomen datorat tendinței gospodăriilor de realocare a resurselor disponibile.

În decembrie 2016, indicii prețurilor de consum (față de decembrie 2015) pentru diferite produse alimentare s-au situat în majoritate peste *nivelul indicelui general al prețurilor de consum*, cu diferențe cuprinse între 0,92 puncte procentuale (ouă) și 10,69 puncte procentuale (zahăr). În această categorie s-au situat următoarele mărfuri și grupe de mărfuri alimentare: pâine, produse de franzelărie, specialități, subproduse grâu, porumb, secară (1,11 puncte procentuale), ulei comestibil (1,60 puncte procentuale), pește și conserve din pește (1,63 puncte procentuale), carne, preparate și conserve din carne (1,71 puncte procentuale), lapte și produse lactate (1,98 puncte procentuale), fructe și conserve din fructe (2,66 puncte procentuale).

Au existat și mărfuri alimentare cu indici de prețuri ce s-au situat sub *nivelul indicelui total al prețurilor de consum*, înregistrându-se diferențe cuprinse între -0,14 puncte procentuale (făină) și -2,01 puncte procentuale (legume și conserve de legume).

Analiza evoluției indicilor prețurilor la produsele alimentare față de nivelul grupei produse alimentare, în decembrie 2016 față de decembrie 2015, relevă următoarele aspecte: la unele mărfuri alimentare, indicii de preț s-au situat sub nivelul grupei de produse alimentare cu diferențe cuprinse între -0,02 puncte procentuale (conserve din carne) și -3,23 puncte procentuale (legume și conserve de legume); la alte mărfuri alimentare, indicii de preț s-au situat peste nivelul grupei de produse alimentare cu diferențe cuprinse între 0,38 puncte procentuale (ulei comestibil) și 9,47 puncte procentuale (zahăr).

Tabel 3.2.2. Indicii prețurilor de consum la principalele mărfuri alimentare, în decembrie 2016

	Indicii prețurilor de consum - % -	Diferențe (+/-) față de nivelul indicelui prețurilor de consum ¹⁾	Diferențe (+/-) față de nivelul mediu al grupei ¹⁾
- decembrie 2015 = 100 -			
Total	99,46		
Mărfuri alimentare	100,68	1,22	
din care:			
Produse de morărit și panificație	100,60	1,14	-0,08
din care:			
Produse de morărit	99,99	0,53	-0,69
din care: Făină	99,32	-0,14	-1,36
Pâine, produse de franzelărie, specialități, subproduse grâu, porumb, secară	100,57	1,11	-0,11
Legume și conserve de legume	97,45	-2,01	-3,23
din care: Cartofi	98,19	-1,27	-2,49
Fructe și conserve din fructe	102,12	2,66	1,44
din care: Fructe proaspete	101,19	1,73	0,51
Ulei, slănină, grăsimi	100,63	1,17	-0,05
din care: Ulei comestibil	101,06	1,60	0,38
Carne, preparate din carne și conserve din carne	101,17	1,71	0,49
din care:			
Carne de bovine	101,07	1,61	0,39
Carne de porcine	101,95	2,49	1,27
Carne de pasăre	100,54	1,08	-0,14
Preparate din carne	101,44	1,98	0,76
Conserve din carne	100,66	1,20	-0,02
Pește și conserve din pește	101,09	1,63	0,41
din care:			
Pește proaspăt și congelat	101,29	1,83	0,61
Conserve din pește și alte produse din pește	100,16	0,70	-0,52
Lapte și produse lactate	101,44	1,98	0,76
din care:			
Lapte - total	101,38	1,92	0,70
din care: Lapte de vacă	101,48	2,02	0,80
Brânză - total	102,08	2,62	1,40
Unt	101,61	2,15	0,93
Ouă	100,38	0,92	-0,30
Zahăr, produse zaharoase și miere de albine	104,05	4,59	3,37
din care: Zahăr	110,15	10,69	9,47
Băuturi alcoolice	98,56	-0,90	-2,12
din care:			
Vin	98,46	-1,00	-2,22
Bere	98,78	-0,68	-1,90
Țuică, rachiuri și alte băuturi alcoolice	97,87	-1,59	-2,81

¹⁾ Puncte procentuale.

La grupa **mărfuri nealimentare** la sfârșitul lunii decembrie 2016, indicele prețurilor de consum a fost de 99,13% (cu 0,33 puncte procentuale sub nivelul înregistrat de indicele general al prețurilor de consum).

În decembrie 2016 față de aceeași lună a anului anterior, majoritatea indicilor prețurilor de consum pentru diferite produse nealimentare s-au situat *sub nivelul indicelui general al prețurilor de consum* cu diferențe cuprinse între 2,86 puncte procentuale (energie termică) și 7,12 puncte procentuale (gaze naturale).

Sub nivelul indicelui general al prețurilor de consum se mai situează indicii de preț pentru energie electrică (-5,77 puncte procentuale).

Peste nivelul indicelui general al prețurilor s-au situat prețurile la articole de igienă, cosmetice și medicale (0,18 puncte procentuale), produse de uz casnic, mobilă (0,47 puncte procentuale), confecții (1,58 puncte procentuale), tutun, țigări (2,36 puncte procentuale), combustibili (2,45 puncte procentuale), încălțăminte (2,52 puncte procentuale).

Analiza evoluției prețurilor la produsele nealimentare față de nivelul grupei produselor nealimentare, în decembrie 2016 față de decembrie 2015, relevă următoarele aspecte: la unele mărfuri nealimentare, indicii de preț s-au situat peste nivelul grupei de produse nealimentare, cu diferențe cuprinse între 0,51 puncte procentuale (articole de igienă, cosmetice și medicale) și 2,85 puncte procentuale (încălțăminte). În cazul altor mărfuri nealimentare, indicii de preț s-au situat sub nivelul grupei de produse nealimentare, diferențele situându-se între -2,53 puncte procentuale pentru energie termică și -6,79 puncte procentuale pentru gaze naturale.

Tabel 3.2.3. Indicii prețurilor de consum la principalele mărfuri nealimentare, în decembrie 2016

	- decembrie 2015 = 100 -		
	Indicii prețurilor de consum - % -	Diferențe (+/-) față de nivelul indicelui prețurilor de consum ¹⁾	Diferențe (+/-) față de nivelul mediu al grupei ¹⁾
Total	99,46		
Mărfuri nealimentare	99,13	-0,33	
din care:			
Îmbrăcăminte, articole de galanterie, mercerie, pasmanterie	100,95	1,49	1,82
din care: Confecții	101,04	1,58	1,91
Încălțăminte	101,98	2,52	2,85
Produse de uz casnic, mobilă	99,93	0,47	0,80
Articole de igienă, cosmetice și medicale	99,64	0,18	0,51
Combustibili	101,91	2,45	2,78
Tutun, țigări	101,82	2,36	2,69
Energie electrică, gaze și încălzire centrală	93,52	-5,94	-5,61
din care:			
Energie electrică	93,69	-5,77	-5,44
Gaze naturale	92,34	-7,12	-6,79
Energie termică	96,60	-2,86	-2,53

¹⁾ Puncte procentuale.

La grupa **servicii**, indicele prețurilor de consum, în decembrie 2016 față de decembrie 2015, a fost de 98,17% (cu 1,29 puncte procentuale sub nivelul general al prețurilor).

În luna decembrie 2016 față de luna decembrie 2015, serviciile pentru care indicele prețurilor s-a situat *sub nivelul indicelui prețurilor de consum* au prezentat față de acesta diferențe cuprinse între 0,50 puncte procentuale (abonament radio, TV) și 6,95 puncte procentuale (apă, canal, salubritate).

Peste nivelul IPC pe total s-au situat tarifele pentru transport urban (0,19 puncte procentuale), transport rutier (1,05 puncte procentuale), chirii (0,85 puncte procentuale) și servicii poștale (29,59 puncte procentuale).

În cadrul grupei, comparând indicii prețurilor de consum pentru principalele servicii cu indicii mediu al prețurilor la servicii, în decembrie 2016 față de luna decembrie 2015, rezultă următoarele:

- *peste nivelul mediu al indicelui prețurilor de consum la servicii* au fost indicii prețurilor înregistrați pentru transport urban (1,48 puncte procentuale), chirii (2,14 puncte procentuale), servicii poștale (30,88 puncte procentuale);
- *sub nivelul indicelui mediu al serviciilor* s-au situat indicii prețurilor pentru telefon (-1,09 puncte procentuale), transport CFR (-1,36 puncte procentuale), apă, canal, salubritate (-5,66 puncte procentuale).

Tabel 3.2.4. Indicii prețurilor de consum la principalele servicii, în decembrie 2016

- decembrie 2015 = 100 -

	Indicii prețurilor de consum - % -	Diferențe (+/-) față de nivelul indicelui prețurilor de consum ¹⁾	Diferențe (+/-) față de nivelul mediu al grupei ¹⁾
Total	99,46		
Servicii	98,17	-1,29	
din care:			
Chirii	100,31	0,85	2,14
Apă, canal, salubritate	92,51	-6,95	-5,66
Transport urban	99,65	0,19	1,48
Transport interurban	99,71	0,25	1,54
din care:			
C.F.R.	96,81	-2,65	-1,36
Rutier	100,51	1,05	2,34
Abonamente auto	100,14	0,68	1,97
Poștă și telecomunicații	97,80	-1,66	-0,37
din care:			
Servicii poștale	129,05	29,59	30,88
Telefon	97,08	-2,38	-1,09
Abonament radio, TV	98,96	-0,50	0,79
Alte servicii	97,63	-1,83	-0,54

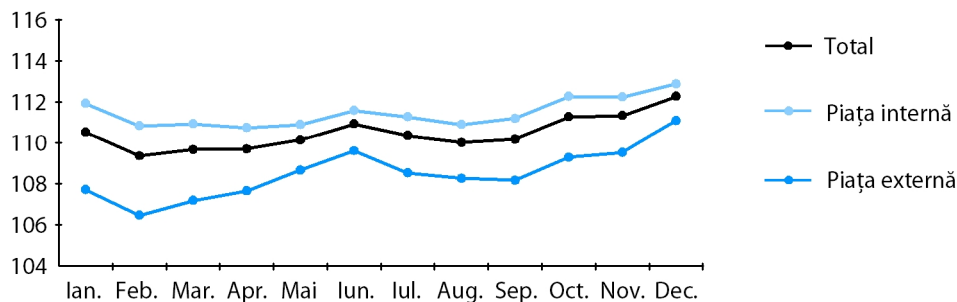
¹⁾ Puncte procentuale.

3.2.2. Indicele prețurilor producției industriale

În anul 2016, indicele prețurilor producției industriale pentru ansamblul produselor fabricate și comercializate la intern și extern, a fost în luna decembrie 112,28%, în creștere cu 1,0 punct procentual față de cel înregistrat în luna decembrie a anului anterior, în condițiile menținerii bazei de comparație (anul 2010=100).

Grafic 3.2.2. Evoluția indicilor prețurilor producției industriale pe total (piața internă și piața externă), în anul 2016

- anul 2010 = 100 -

Pentru cele două tipuri de piețe, acest indicator a avut următoarele caracteristici:

- în luna decembrie 2016 față de luna decembrie 2015, atât indicele prețurilor producției industriale pentru piața internă cât și indicele prețurilor producției industriale pentru piața externă s-au majorat cu 0,1 puncte procentuale, respectiv 2,8 puncte procentuale.

Tabel 3.2.5. Indicii prețurilor producției industriale pe total (piața internă și piața externă)

	Decembrie 2015 %	Decembrie 2016 %	- anul 2010 = 100 - Diferențe (+/-) față de nivelul mediu al grupei ¹⁾ în luna Decembrie 2016
Industrie – total	111,27	112,28	
Destinații ale producției industriale			
Piața internă	112,75	112,88	+0,60
Piața externă	108,32	111,08	-1,20
Secțiuni CAEN Rev.2			
Industrie extractivă	104,75	106,32	-5,96
Industrie prelucrătoare	110,41	112,80	+0,52
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	113,92	108,58	-3,70
Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	167,43	166,84	+54,56
Marile grupe industriale:			
Industria bunurilor intermediare	108,27	108,81	-3,47
Industria bunurilor de capital	108,04	109,34	-2,94
Industria bunurilor de folosință îndelungată	113,14	117,44	+5,16
Industria bunurilor de uz curent	124,35	126,64	+14,36
Industria energetică	106,87	106,77	-5,51

¹⁾ Puncte procentuale.

În luna decembrie 2016, indicii prețurilor producției industriale pe secțiuni CAEN Rev.2, comparativ cu indicele general al prețurilor producției industriale au înregistrat următoarea evoluție:

- au crescut indicii prețurilor producției industriale în industria prelucrătoare cu 0,5 puncte procentuale și indicii prețurilor producției industriale la distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare cu 54,6 puncte procentuale;
- s-au redus indicii prețurilor producției industriale în industria extractivă cu 6,0 puncte procentuale și la producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat cu 3,7 puncte procentuale.

Analiza situației indicilor prețurilor producției industriale pe marile grupe industriale, la nivelul lunii decembrie 2016 față de indicele general al prețurilor producției industriale, relevă următoarele fenomene:

- se constată creșteri peste nivelul înregistrat pe total la industria bunurilor de uz curent cu 14,4 puncte procentuale și industria bunurilor de folosință îndelungată cu 5,2 puncte procentuale;
- sub nivelul înregistrat pe total se situează industria energetică cu -5,5 puncte procentuale, industria bunurilor intermediare cu -3,5 puncte procentuale și industria bunurilor de capital cu -2,9 puncte procentuale.

3.3. Evoluția principalilor indicatori bugetari

3.3.1. Bugetul public național⁹⁾

Politica fiscal-bugetară pentru anii 2015 și 2016 a fost în continuare o politică caracterizată de un management prudent al cheltuielilor publice și de o îmbunătățire semnificativă a managementului datoriei publice.

Dintre obiectivele politicii fiscal-bugetare din ultimii ani menționăm: stimularea, consolidarea și menținerea creșterii economice, crearea de noi locuri de muncă pentru a mări încrederea investitorilor în economia românească, continuarea reformei investițiilor publice, crearea unei politici fiscale predictibile, atingerea unei ținte de deficit sustenabil, măsuri privind stimularea consumului concomitent cu asigurarea protecției sociale pentru categoriile de populație cu venituri reduse, dezvoltarea și diversificarea instrumentelor de management ale datoriei publice etc.

⁹⁾ Cuprinde: Execuția bugetului de stat, Execuția bugetelor locale și Execuția bugetului asigurărilor sociale de stat.

Cheltuielile bugetului public național au reprezentat 238969,3 milioane lei în anul 2015 și respectiv 238564,2 milioane lei în anul 2016, nivel ce nu a putut fi acoperit de veniturile încasate (respectiv 220172,4 milioane lei în anul 2015 și 213744,1 milioane lei în anul 2016).

Tabel 3.3.1. Execuția bugetului public național

- milioane lei prețuri curente -

	2015	2016	Structura, %		Ponderea în PIB, %	
			2015	2016	2015	2016 ¹⁾
Venituri	220172,4	213744,1	100,00	100,00	30,89	28,04
Bugetul de stat	103767,6	101757,3	47,13	47,60	14,56	13,35
Bugete locale	61462,9	59518,1	27,92	27,85	8,62	7,81
Bugetul asigurărilor sociale de stat	54941,9	52468,7	24,95	24,55	7,71	6,88
Cheltuieli	238969,3	238564,2	100,00	100,00	33,53	31,29
Bugetul de stat	125215,8	130083,1	52,40	54,53	17,57	17,06
Bugete locale	59048,5	56284,7	24,71	23,59	8,28	7,38
Bugetul asigurărilor sociale de stat	54705,0	52196,4	22,89	21,88	7,68	6,85
Deficit / Excedent	-18796,9	-24820,1	100,00	100,00	-2,64	-3,25
Bugetul de stat	-21448,2	-28325,8	114,10	114,13	-3,01	-3,71
Bugete locale	2414,4	3233,4	-12,84	-13,03	0,34	0,43
Bugetul asigurărilor sociale de stat	236,9	272,3	-1,26	-1,10	0,03	0,03

¹⁾ Date semidefinite.

3.3.1.1. Veniturile realizate la bugetul public național

În anul 2016, veniturile realizate la bugetul public național au fost de 213744,1 milioane lei, cu următoarea structură: 47,60% din veniturile totale au provenit de la bugetul de stat; 27,85% de la bugetele locale și 24,55% de la bugetul asigurărilor sociale de stat.

În termeni nominali, în anul 2016 față de anul 2015, veniturile realizate la bugetul public național au avut o tendință de scădere, diminuându-se cu 6428,3 milioane lei (respectiv -2,92%).

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, în evoluția structurii veniturilor realizate la bugetul național s-au înregistrat creșteri ale ponderii, în total venituri, a aportului relativ al bugetului de stat (+0,47 puncte procentuale), în timp ce la bugetul asigurărilor sociale de stat și la bugetele locale s-au înregistrat scăderi relative ale veniturilor (-0,40 puncte procentuale) respectiv (-0,07 puncte procentuale).

În anul 2016 comparativ cu anul 2015 s-au înregistrat scaderi a ponderii în PIB a veniturilor de la bugetul de stat cu 1,21 puncte procentuale, a celor de la bugetul asigurărilor sociale de stat cu 0,83 puncte procentuale și a veniturilor de la bugetele locale cu 0,81.

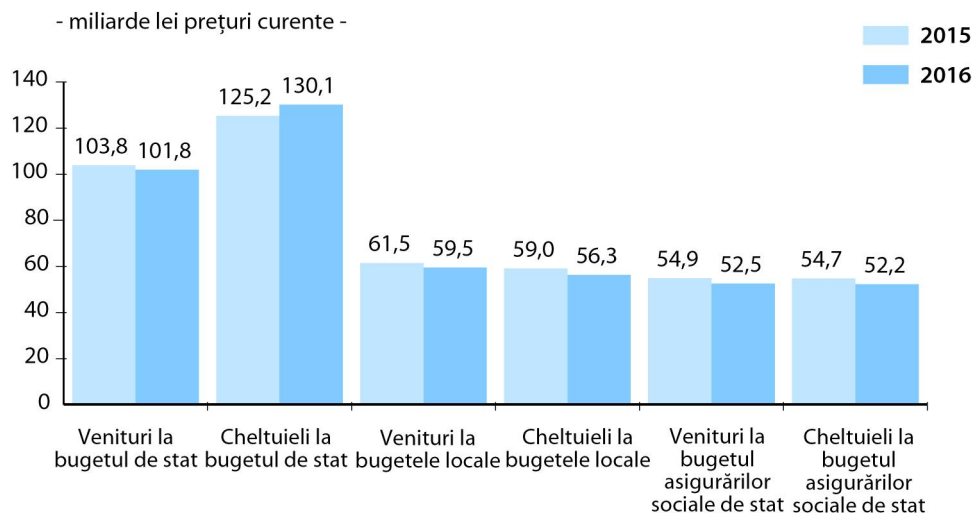
3.3.1.2. Cheltuielile realizate la bugetul public național

În anul 2016, cheltuielile realizate la bugetul public național au fost de 238564,2 milioane lei și au avut următoarea structură: 54,53% din cheltuielile totale au fost realizate de bugetul de stat, 23,59% de bugetele locale și 21,88% de bugetul asigurărilor sociale de stat.

În termeni nominali, în anul 2016 comparativ cu anul 2015, cheltuielile realizate la bugetul public național au scăzut cu 405,1 milioane lei (respectiv -0,17%). În perioada analizată, structura cheltuielilor bugetului național a înregistrat următoarele tendințe: a crescut ponderea în total, a cheltuielilor aferente cheltuielilor de la bugetul de stat (+2,13 puncte procentuale) și s-au diminuat ponderile cheltuielilor de la bugetele locale (-1,12 puncte procentuale) și de la bugetul asigurărilor sociale de stat (-1,01 puncte procentuale).

În anul 2016 comparativ cu anul 2015 s-a înregistrat scaderi a ponderii în PIB, a cheltuielilor de la bugetele locale (-0,90 puncte procentuale), a cheltuielilor asigurărilor sociale de stat (-0,83 puncte procentuale) precum și a celor de la bugetul de stat (-0,51 puncte procentuale).

Grafic 3.3.1. Veniturile și cheltuielile totale realizate la bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat și bugetele locale

3.3.1.3. Soldul bugetului public național

Comparând veniturile înregistrate la bugetul public național cu cheltuielile totale rezultă că, în anul 2015 s-a înregistrat un deficit de -18796,9 milioane lei prețuri curente și respectiv, în anul 2016 s-a înregistrat un deficit de -24820,1 milioane lei prețuri curente.

La bugetul de stat, în anul 2015 s-a înregistrat un deficit de -21448,2 milioane lei, iar în anul 2016, un deficit de -28325,8 milioane lei.

La bugetele locale s-a înregistrat în anul 2015 un excedent de 2414,4 milioane lei, iar în anul 2016, un excedent de 3233,4 milioane lei.

La bugetul asigurărilor sociale de stat, în anul 2015 s-a înregistrat un excedent de 236,9 milioane lei, iar în anul 2016, un excedent de 272,3 milioane lei.

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, în termeni nominali, deficitul bugetului public național a scăzut cu 6023,2 milioane lei.

Ponderea deficitului bugetului public național în produsul intern brut a scăzut (de la -2,64% în anul 2015) la -3,25% în anul 2016.

În anul 2016 față de anul 2015, ponderea în PIB a deficitului / excedentului bugetului public național a scăzut cu 0,61 puncte procentuale.

3.3.2. Bugetul de stat

3.3.2.1. Veniturile totale ale bugetului de stat

În anul 2016, veniturile totale realizate la bugetul de stat au fost de 101757,3 milioane lei, ponderea lor în produsul intern brut fiind de 13,35%.

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, în termeni nominali, veniturile totale ale bugetului de stat au scăzut cu 2010,3 milioane lei (respectiv -1,94%).

În anul 2016, în structura veniturilor totale ale bugetului de stat, veniturile fiscale, au reprezentat 85,81% din veniturile totale.

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, în structura veniturilor totale ale bugetului de stat s-a înregistrat o creștere a ponderii veniturilor din impozitul pe venit, profit și câștiguri din capital (+2,29 puncte procentuale), din venituri curente (+1,23 puncte procentuale), de la veniturile nefiscale (+0,94 puncte procentuale), contribuțiile de asigurări (+0,80 puncte procentuale), din sume în curs de distribuire (+0,43 puncte procentuale), din alte sume primite de la UE (+0,05 puncte procentuale), dar în același timp și diminuări la sume primite de la UE/ alți donatori în contul plăților efectuate și prefinanțări (-1,99 puncte procentuale), la venituri fiscale (-0,51 puncte procentuale) și venituri din capital (-0,04 puncte procentuale). Operațiunile financiare au rămas relativ constante.

Tabel 3.3.2. Veniturile realizate la bugetul de stat

	2015	2016	milioane lei prețuri curente -	
			Structura, %	
			2015	2016
VENITURI - total	103767,6	101757,3	100,00	100,00
Venituri curente	97479,9	96847,0	93,94	95,17
Venituri fiscale	89572,7	87323,3	86,32	85,81
Impozit pe venit, profit și câștiguri din capital	24614,6	26467,4	23,72	26,01
Contribuții de asigurări	192,9	1010,3	0,19	0,99
Venituri nefiscale	7714,3	8513,4	7,43	8,37
Venituri din capital	394,5	346,8	0,38	0,34
Operațiuni financiare	28,0	39,5	0,03	0,04
Sume primite de la UE/ alți donatori în contul plăților efectuate și prefinanțări	6033,3	3882,2	5,81	3,82
Alte sume primite de la UE	-139,3	80,9	-0,13	0,08
Sume în curs de distribuire	-28,8	472,7	-0,03	0,46
Sume primite de la UE / alți donatori în contul plăților efectuate și prefinanțări aferente cadrului financiar 2014-2020	-	88,2	-	0,09

3.3.2.2. Cheltuielile bugetului de stat

În anul 2016, cheltuielile bugetului de stat au fost de 130083,1 milioane lei și au reprezentat 17,06% din PIB. Structura cheltuielilor bugetului de stat a fost următoarea: 35,61% din cheltuielile totale au reprezentat cheltuielile aferente serviciilor publice generale; 29,48% au reprezentat cheltuielile social-culturale; 16,53% cheltuieli pentru apărare, ordine publică și siguranță națională; 13,54% cheltuieli pentru acțiuni economice; 4,84% cheltuieli pentru servicii și dezvoltare publică, locuințe, mediu și ape.

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, în termeni nominali, cheltuielile bugetului de stat au crescut cu 4867,3 milioane lei (respectiv +3,89%).

Tabel 3.3.3. Cheltuielile bugetului de stat

	2015	2016	- milioane lei prețuri curente -	
			Structura,%	
			2015	2016
CHELTUIELI - total	125215,8	130083,1	100,00	100,00
din care:				
Servicii publice generale	48154,5	46323,3	38,46	35,61
Apărare, ordine publică și siguranță națională	22332,2	21498,9	17,83	16,53
Cheltuieli social-culturale	29666,2	38343,9	23,69	29,48
Servicii și dezvoltare publică, locuințe, mediu și ape	7056,4	6303,0	5,64	4,84
Acțiuni economice	18006,5	17614,0	14,38	13,54

3.3.3. Bugetele locale**3.3.3.1. Veniturile bugetelor locale**

În anul 2016, veniturile bugetelor locale au fost de 59518,1 milioane lei și au reprezentat 7,81% din PIB. Structura veniturilor totale ale bugetelor locale a fost următoarea: 75,95% venituri fiscale; 4,95% venituri nefiscale; 0,34% venituri din capital; 15,72% subvenții; 2,71% sume primite de la UE/alți donatori în contul plăților efectuate și prefinanțări, 0,29% sume primite de la UE / alți donatori în contul plăților efectuate și prefinanțări aferente cadrului financiar 2014-2020.

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, în termeni nominali, veniturile totale ale bugetelor locale s-au diminuat cu 1944,8 milioane lei (respectiv -3,16%).

Tabel 3.3.4. Veniturile bugetelor locale

- milioane lei prețuri curente -

	2015	2016	Structura, %	
			2015	2016
VENITURI - total	61462,9	59518,1	100,00	100,00
Venituri curente	47372,8	48154,1	77,08	80,90
Venituri fiscale	44835,4	45206,5	72,95	75,95
Venituri nefiscale	2537,4	2947,6	4,13	4,95
Venituri din capital	223,8	203,6	0,36	0,34
Operațiuni financiare	328,5	11,6	0,53	0,02
Subvenții	8192,5	9358,4	13,33	15,72
Sume primite de la UE / alți donatori în contul plăților efectuate și prefinanțări	5345,3	1615,0	8,70	2,71
Sume primite de la UE / alți donatori în contul plăților efectuate și prefinanțări afereente cadrului financiar 2014-2020	-	175,4	-	0,29

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, analiza evoluției structurii componentelor veniturilor totale ale bugetelor locale, evidențiază următoarele aspecte:

- s-a majorat ponderea în totalul veniturilor bugetelor locale a veniturilor curente (+3,82 puncte procentuale), a veniturilor fiscale (+3,00 puncte procentuale), a subvențiilor (+2,39 puncte procentuale), a veniturilor nefiscale (+0,82 puncte procentuale);
- s-au redus ponderile sumelor primite de la UE /alți donatori în contul plăților efectuate și prefinanțări (-5,99 puncte procentuale), a operațiunilor financiare (-0,51 puncte procentuale) precum și veniturilor din capital (-0,02 puncte procentuale).

3.3.3.2. Cheltuielile bugetelor locale

În anul 2016, cheltuielile bugetelor locale au fost de 56284,7 milioane lei și au reprezentat 7,38% din PIB. Structura principalelor componente a fost următoarea: cheltuieli social-culturale, 51,19% din total; 21,50% acțiuni economice; 13,90% servicii și dezvoltare publică, locuințe, mediu și ape; 11,91% servicii publice generale; 1,50% apărare, ordine publică și siguranță națională.

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, cheltuielile bugetelor locale, în termeni nominali, au scăzut cu 2763,8 milioane lei (respectiv -4,69%).

Tabel 3.3.5. Cheltuielile bugetelor locale

- milioane lei prețuri curente -

	2015	2016	Structura, %	
			2015	2016
CHELTUIELI - total	59048,5	56284,7	100,00	100,00
Servicii publice generale	6719,9	6703,4	11,38	11,91
Apărare, ordine publică și siguranță națională	784,6	843,9	1,33	1,50
Cheltuieli social-culturale	28685,0	28814,5	48,58	51,19
Servicii și dezvoltare publică, locuințe, mediu și ape	9548,2	7824,8	16,17	13,90
Acțiuni economice	13310,8	12098,1	22,54	21,50

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, structura cheltuielilor bugetelor locale a înregistrat creșteri relative la: cheltuieli social-culturale de la 48,58% la 51,19% (+2,61 puncte procentuale), servicii publice generale de la 11,38% la 11,91% (+0,53 puncte procentuale), apărare, ordine publică și siguranță națională de la 1,33% la 1,50% (+0,17 puncte procentuale).

Scăderi s-au înregistrat la servicii și dezvoltare publică, locuințe, mediu și ape de la 16,17% la 13,90% (-2,27 puncte procentuale), acțiuni economice de la 22,54% la 21,50% (-1,04 puncte procentuale).

3.3.4. Bugetul asigurărilor sociale de stat

3.3.4.1. Veniturile bugetului asigurărilor sociale de stat

În anul 2016, veniturile bugetului asigurărilor sociale de stat, în termeni nominali, au fost de 52468,7 milioane lei, din care 71,40% au fost venituri curente și 28,74% subvenții. În anul 2016, veniturile bugetului asigurărilor sociale de stat au reprezentat 6,88% din PIB.

Tabel 3.3.6. Veniturile bugetului asigurărilor sociale de stat

	2015	2016	- milioane lei prețuri curente -	
			Structura, %	
			2015	2016
VENITURI - total	54941,9	52468,7	100,00	100,00
Venituri curente	36342,4	37464,3	66,15	71,40
Contribuții de asigurări	36241,9	37316,9	65,96	71,12
Contribuțiile angajatorilor	25408,2	26305,2	46,24	50,13
Contribuțiile asiguraților	10833,7	11011,7	19,72	20,99
Venituri nefiscale	100,5	147,4	0,19	0,28
Subvenții	18363,7	15096,9	33,42	28,77
Sume primite de la UE / alți donatori în contul plăților efectuate și prefinanțări	1,2	0,1	***)	***)
Sume în curs de distribuire	234,6	-92,6	0,43	-0,17

***) Sub 0,005.

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, veniturile totale ale bugetului asigurărilor sociale de stat s-au diminuat în valoare absolută cu 2473,2 milioane lei (respectiv -4,50%).

În termeni nominali au crescut veniturile curente cu 1121,9 milioane lei (+3,09%) și veniturile nefiscale cu 46,9 milioane lei (+46,67%).

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, creșterea veniturilor curente s-a datorat majorării contribuțiilor de asigurări cu 1075,0 milioane lei (respectiv +2,97%), a contribuțiilor angajatorilor cu 897,0 milioane lei (respectiv +3,54%), cât și a contribuțiilor asiguraților cu 178,0 milioane (respectiv +1,64%).

3.3.4.2. Cheltuielile bugetului asigurărilor sociale de stat

În anul 2016, cheltuielile bugetului asigurărilor sociale de stat au fost de 52196,4 milioane lei și au reprezentat 6,85% din PIB. În anul 2016, cheltuielile social-culturale au absorbit întreaga sumă a bugetului asigurărilor sociale de stat. Dintre acestea, cea mai mare parte a fost orientată către susținerea asigurărilor și asistenței sociale (99,81% din total).

Tabel 3.3.7. Cheltuielile bugetului asigurărilor sociale de stat

	2015	2016	- milioane lei prețuri curente -	
			Structura, %	
			2015	2016
CHELTUIELI - total	54705,0	52196,4	100,00	100,00
Cheltuieli social-culturale	54705,0	52196,4	100,00	100,00
Asigurări și asistență socială	54609,4	52099,3	99,83	99,81
Asigurări și asistență socială pentru accidente de muncă și boli profesionale	95,6	97,1	0,17	0,19

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, cheltuielile bugetului asigurărilor sociale de stat au scăzut cu 2508,6 milioane lei (respectiv -4,59%). Scăderea volumului cheltuielilor s-a datorat, în principal, diminuării costului asigurărilor și asistenței sociale cu 2510,1 milioane lei (respectiv -4,60%). Cheltuielile pentru asigurări și asistență socială pentru accidente de muncă și boli profesionale au crescut cu 1,5 milioane lei (respectiv +1,57%).

4. EVOLUȚII SECTORIALE

4.1. Agricultură și silvicultură

În anul 2016, producția ramurii agricole a fost de 69348,6 milioane lei, în creștere în termeni reali, cu 2,5% față de anul 2015. Producția vegetală a crescut cu 5,3%, iar producția animală a înregistrat o scădere de 2,4%.

În anul 2016, structura valorică a producției ramurii agricole prezintă modificări față de anul precedent, în sensul creșterii ponderii producției vegetale și a serviciilor agricole și scăderii ponderii producției animale.

Tabel 4.1.1. Producția ramurii agricole

	2015		2016	
	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată
Mii lei prețuri curente				
Total	68749578	67478031	69348614	68111337
Vegetală	43574128	42638625	45155180	44240724
Animală	24315779	24278660	23293590	23258991
Servicii agricole	859671	560746	899844	611622
Structura (%)				
Total	100,0	100,0	100,0	100,0
Vegetală	63,4	63,2	65,1	65,0
Animală	35,4	36,0	33,6	34,1
Servicii agricole	1,2	0,8	1,3	0,9
Indicii producției ramurii agricole (anul precedent = 100)				
Total	93,2	93,6	102,5	102,7
Vegetală	89,3	89,3	105,3	105,4
Animală	101,5	101,6	97,6	97,6
Servicii agricole	86,5	108,7	103,5	110,7

Notă: Producția ramurii agricole este calculată conform metodologiei Eurostat privind "Conturile Economice pentru Agricultură".

4.1.1. Sectorul producției vegetale

4.1.1.1. Modul de folosință a terenului

La sfârșitul anului 2014, *suprafața agricolă* de 14630,1 mii hectare înregistrată a fost cu 18,2 mii hectare mai mare, decât cea înregistrată în anul 2013. În anul 2014, structura suprafeței agricole nu prezintă modificări semnificative față de anul precedent: 64,2% teren arabil; 22,4% pășuni; 10,6% fânețe; 1,4% vii și pepiniere viticole; 1,4% livezi și pepiniere pomicole.

La sfârșitul anului 2014, *suprafața arabilă* a fost de 9395,3 mii hectare, cu 6 mii hectare mai mare față de cea din anul precedent.

Scăderi s-au înregistrat la categoriile: pășuni (-1,7 mii hectare) și vii și pepiniere viticole (-0,9 mii hectare), iar creșteri la categoriile fânețe (14,4 mii hectare) și livezi și pepiniere pomicole (0,4 mii hectare).

Tabel 4.1.2. Suprafața agricolă după modul de folosință (la sfârșitul anului)

- mii hectare -

	2013		2014	
	Total	din care: proprietate privată ¹⁾	Total	din care: proprietate privată ¹⁾
Total	14611,9	13680,6	14630,1	13699,7
- arabil	9389,3	8935,8	9395,3	8940,2
- pășuni	3273,9	2855,5	3272,2	2852,2
- fânețe	1541,9	1500,0	1556,3	1517,2
- vii și pepiniere viticole	210,3	202,6	209,4	202,2
- livezi și pepiniere pomicole	196,5	186,7	196,9	187,9

Notă: Până la finalizarea acțiunii de cadastrare a țării, de către Agenția Națională de Cadastru și Publicitate Imobiliară, seriile de date prezentate vor rămâne blocate la nivelul anului 2014.

¹⁾ Conține: proprietatea privată a statului, a unităților administrativ-teritoriale, a persoanelor juridice și a persoanelor fizice.

Sursa: Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale.

La sfârșitul anului 2014, *suprafața agricolă deținută de sectorul privat* a fost de 13699,7 mii hectare și a reprezentat 93,64% din suprafața agricolă totală. Comparativ cu sfârșitul anului anterior, în anul 2014, suprafața agricolă deținută de sectorul privat a crescut cu 19,1 mii hectare.

La sfârșitul anului 2014, *suprafața arabilă deținută de sectorul privat* a fost de 8940,2 mii hectare, cu 4,4 mii hectare mai mare față de cea din anul precedent. Scăderi s-au înregistrat la categoriile: pășuni (-3,3 mii hectare), și vii și pepiniere viticole (-0,4 mii hectare), în timp ce creșteri s-au înregistrat la categoriile fânețe (17,2 mii hectare) și livezi și pepiniere pomicele (1,2 mii hectare).

4.1.1.2. Parcul de tractoare și mașini agricole

La sfârșitul anului 2016, pe ansamblul agriculturii, parcul de tractoare și mașini agricole principale cuprindea: 206,3 mii tractoare; 161,3 mii pluguri pentru tractor; 30,4 mii cultivate mecanice; 80,7 mii semănători mecanice; 5,3 mii mașini de stropit și prăfuit cu tracțiune mecanică; 27,3 mii combine autopropulsate pentru recoltat cereale; 13,8 mii prese pentru balotat paie și fân.

Totodată, trebuie menționat că, *parcul de tractoare și mașini agricole deținut de sectorul majoritar privat* din totalul existent la sfârșitul anului 2016 (pe componentele parcului) a reprezentat între 96,5% (combine autopropulsate pentru recoltat furaje) și 99,4% (combine autopropulsate pentru recoltat cereale).

La sfârșitul anului 2016, comparativ cu sfârșitul anului 2015, evoluția parcului de tractoare și mașini agricole a înregistrat cele mai mari creșteri la tractoare agricole fizice (+7063 bucăți) și la semănători mecanice (+3141 bucăți), iar scăderi s-au înregistrat la mașini de stropit și prăfuit cu tracțiune mecanică (-280 bucăți) și la combine autopropulsate pentru recoltat cereale (-147 bucăți).

Tabel 4.1.3. Parcul de tractoare și mașini agricole principale din agricultură¹⁾
(la sfârșitul anului)

	2015		2016		2016 față de 2015, diferențe (+/-)			
	bucăți		bucăți		bucăți		%	
	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată
Tractoare agricole fizice	199284	196749	206347	203784	+7063	+7035	+3,5	+3,6
Pluguri pentru tractor	159334	158218	161307	160153	+1973	+1935	+1,2	+1,2
Cultivate mecanice	30355	30016	30422	30106	+67	+90	+0,2	+0,3
Semănători mecanice	77560	77011	80701	80141	+3141	+3130	+4,0	+4,1
Mașini de stropit și prăfuit cu tracțiune mecanică	5607	5440	5327	5167	-280	-273	-5,0	-5,0
Combine autopropulsate pentru recoltat cereale	27485	27320	27338	27174	-147	-146	-0,5	-0,5
Combine autopropulsate pentru recoltat furaje	891	858	981	947	+90	+89	+10,1	+10,4
Vindrover autopropulsate pentru recoltat furaje	1254	1219	1325	1290	+71	+71	+5,7	+5,8
Prese pentru balotat paie și fân	11966	11856	13840	13723	+1874	+1867	+15,7	+15,7

¹⁾ Aferent unităților care au agricultura ca activitate principală (inclusiv exploatațile agricole fără personalitate juridică).
Sursa: Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale.

Tabel 4.1.4. Suprafața ce revine pe un tractor / mașină agricolă

	- hectare -		
	2015	2016	2016 față de 2015, diferențe (+/-)
Tractoare agricole fizice ¹⁾	73,4	70,9	-2,5
Pluguri pentru tractor ¹⁾	91,8	90,7	-1,1
Cultivate mecanice ¹⁾	482,0	480,9	-1,1
Semănători mecanice ¹⁾	188,6	181,3	-7,3
Mașini de stropit și prăfuit cu tracțiune mecanică ¹⁾	2609,3	2746,4	137,1
Combine autopropulsate pentru recoltat cereale ²⁾	341,8	343,7	1,9
Combine autopropulsate pentru recoltat furaje ²⁾	10544,7	9577,3	-967,4
Vindrover autopropulsate pentru recoltat furaje ²⁾	7492,3	7090,8	-401,5
Prese pentru balotat paie și fân ¹⁾	1222,6	1057,1	-165,5

Notă: Raportările s-au făcut la ultimele date disponibile blocate la nivelul anului 2014.

¹⁾ Raportările s-au făcut la suprafața agricolă.

²⁾ Raportările s-au făcut la suprafața arabilă.

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, suprafața agricolă/arabilă ce revine pe un utilaj agricol a înregistrat scăderi la majoritatea componentelor parcului, de la 967,4 hectare (combine autopropulsate pentru recoltat furaje), la 1,1 hectare (pluguri pentru tractor și cultivatoare mecanice), ca urmare a creșterii gradului de dotare cu tractoare și mașini agricole din agricultură.

4.1.1.3. Consumul de îngrășăminte chimice și naturale

În anul 2016 comparativ cu anul 2015 s-au sesizat următoarele aspecte mai importante:

- consumul de îngrășăminte chimice în agricultură a scăzut cu 3,6% (-19 mii tone);
- consumul de îngrășăminte naturale folosite în agricultură a scăzut cu 1,9% (-285 mii tone);
- consumul de îngrășăminte chimice a crescut la îngrășămintele potasice (+2,3%) și a scăzut la fosfatice (-5,3%), azotoase (-3,6%).

Tabel 4.1.5. Îngrășăminte chimice (substanță activă) și naturale utilizate în agricultură

	2015		2016		2016 față de 2015, diferențe (±)	
	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată
Consum - mii tone						
Îngrășăminte chimice - s.a.						
Agricultură - total	533	522	514	503	-19	-19
Azotoase	357	349	344	336	-13	-13
Fosfatice	133	131	126	124	-7	-7
Potasice	43	42	44	43	+1	+1
Îngrășăminte naturale						
Agricultură - total	15212	14584	14927	14264	-285	-320
Consum mediu la un hectar teren agricol utilizat – kg						
Îngrășăminte chimice - s.a.						
Agricultură - total	38,5	41,5	38,0	41,3	-0,5	-0,2
Azotoase	25,8	27,8	25,4	27,6	-0,4	-0,2
Fosfatice	9,6	10,4	9,3	10,2	-0,3	-0,2
Potasice	3,1	3,3	3,3	3,5	+0,2	+0,2
Îngrășăminte naturale						
Agricultură - total	1099,5	1159,8	1104,0	1172,9	+4,5	+13,1
Consum mediu la un hectar teren arabil – kg						
Îngrășăminte chimice - s.a.						
Agricultură - total	60,9	60,1	59,9	59,0	-1,0	-1,1
Azotoase	40,8	40,2	40,1	39,4	-0,7	-0,8
Fosfatice	15,2	15,1	14,7	14,6	-0,5	-0,5
Potasice	4,9	4,8	5,1	5,0	+0,2	+0,2
Îngrășăminte naturale						
Agricultură - total	1737,1	1678,2	1739,3	1673,8	+2,2	-4,4

Sursa: Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale.

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, consumurile medii de *îngrășăminte chimice la un hectar de teren agricol* utilizat pe total au scăzut cu 1,3%, iar în *sectorul majoritar privat* cu 0,5%.

Consumurile medii de *îngrășăminte chimice la un hectar de teren arabil* pe total și în *sectorul majoritar privat* au scăzut cu 1,6%, respectiv cu 1,8%.

În anul 2016 față de anul 2015, consumurile medii de *îngrășăminte naturale la un hectar de teren agricol* utilizat pe total și în *sectorul majoritar privat* au crescut cu 0,4%, respectiv cu 1,1%, iar consumurile medii de *îngrășăminte naturale la un hectar de teren arabil* pe total crescut cu 0,1% iar în *sectorul majoritar privat* au scăzut cu 0,3%.

4.1.1.4. Suprafețele amenajate pentru irigat

În anul 2016 suprafețele amenajate pentru irigat nu au suferit modificări majore (3149,1 mii hectare), dar *suprafața agricolă efectiv irigată* a scăzut cu 20,3 mii hectare, respectiv cu 11,7%.

Tabel 4.1.6. Suprafața agricolă efectiv irigată

	Suprafața agricolă efectiv irigată		2016 față de 2015, diferențe (±)
	2015	2016	
Suprafața agricolă efectiv irigată	173,2	152,9	-20,3
din care:			
Arabilă	172,6	152,6	-20,0

Notă: Suprafețele amenajate pentru irigat și suprafețele efectiv irigate reprezintă numai suprafețele din sistemele administrate de Agenția Națională de Îmbunătățiri Funciare.

În directă corelație cu aceste rezultate, indicatorul *gradul de utilizare a suprafețelor amenajate pentru irigat* (determinat ca raport între suprafețele agricole efectiv irigate și suprafețele agricole amenajate pentru irigat) a fost de 5,5% în anul 2015, față de 4,9% în anul 2016.

4.1.1.5. Suprafața cultivată

În anul 2016, suprafața totală cultivată cu principalele culturi a crescut cu 1,7% față de anul anterior, *sectorul majoritar privat* deținând 99,4% din suprafața totală cultivată, fiind mai mare cu 1,8% față de anul 2015.

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, analiza suprafețelor totale cultivate cu principalele culturi, evidențiază următoarele aspecte mai importante:

- s-au înregistrat creșteri ale suprafețelor cultivate la leguminoase pentru boabe (+32,7%), plante uleioase (+7,6%), plante industriale (+7,6%), furaje verzi din teren arabil (+1,3%), cereale pentru boabe (+0,3%);
- scăderi ale suprafețelor cultivate au avut loc la rădăcinoase (-5,1%) și legume (-4,8%).

Suprafața cultivată cu plante industriale a crescut datorită plantelor uleioase care dețin cea mai importantă pondere în cadrul grupei (99,5%).

Suprafața cultivată cu plante uleioase a înregistrat pe total, o creștere (+7,6%), datorită suprafeței cultivate cu floarea soarelui (+2,8%).

Suprafața cultivată cu cereale pentru boabe a crescut (+0,3%) față de anul anterior, datorită creșterii suprafeței cultivate cu secară (+9,4%), orz și orzoaică (+2,5%) și grâu (+1,5%).

Suprafețele cultivate cu porumb boabe dețin o pondere de 47,0% în total grupă, iar cele cu grâu dețin o pondere de 39,0%.

Suprafețele culturilor din grupa rădăcinoase au scăzut în perioada analizată cu (-5,1%), datorită diminuării suprafețelor cultivate cu sfeclă de zahăr (-6,4%), cartofi total (-5,0%) și rădăcinoase furajere (-3,6%).

În anul 2016, suprafețele cultivate cu floarea soarelui dețin o pondere de 63,8% în suprafața totală a grupei, mai mică față de anul 2015, când dețineau 66,8%.

Tabel 4.1.7. Suprafața cultivată, cu principalele culturi

- mii ha -

	2015 ¹⁾		2016		2016 față de 2015, diferențe (±)	
	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată
Total	8265,4	8206,1	8409,2	8355,7	+143,8	+149,6
Cereale pentru boabe	5468,3	5444,1	5487,0	5461,9	+18,7	+17,8
din care:						
Grâu	2106,6	2093,2	2137,7	2123,0	+31,1	+29,8
Secară	9,6	9,5	10,5	10,3	+0,9	+0,8
Orz și orzoaică	469,9	467,5	481,6	479,1	+11,7	+11,6
Ovăz	174,1	173,0	170,3	169,2	-3,8	-3,8
Porumb boabe	2605,2	2598,7	2581,0	2575,4	-24,2	-23,3
Leguminoase pentru boabe	44,7	44,1	59,3	58,5	+14,6	+14,4
din care:						
Mazăre boabe	31,7	31,1	43,2	42,5	+11,5	+11,4
Fasole boabe	12,6	12,5	14,9	14,9	+2,3	+2,4
Rădăcinoase	232,2	231,6	220,4	219,6	-11,8	-12,0
din care:						
Cartofi - total	191,8	191,3	182,2	181,5	-9,6	-9,8
din care:						
Cartofi de toamnă	162,9	162,4	153,9	153,2	-9,0	-9,2
Sfeclă de zahăr	26,6	26,5	24,9	24,8	-1,7	-1,7
Rădăcinoase furajere	13,8	13,8	13,3	13,3	-0,5	-0,5
Plante industriale	1522,1	1512,1	1638,4	1626,1	+116,3	+114,0
Plante textile	0,5	0,5	0,7	0,7	+0,2	+0,2
Plante uleioase	1514,7	1504,6	1629,5	1617,3	+114,8	+112,7
din care:						
Floarea soarelui	1011,5	1006,8	1039,8	1034,8	+28,3	+28,0
Rapiță	367,9	365,3	456,0	451,0	+88,1	+85,7
Soia boabe	128,2	126,2	127,3	125,6	-0,9	-0,6
Legume ²⁾	239,5	239,3	228,1	227,9	-11,4	-11,4
din care:						
Tomate	44,3	44,2	41,0	41,0	-3,3	-3,2
Ceapă uscată	31,2	31,2	30,3	30,3	-0,9	-0,9
Varză albă	48,7	48,7	46,2	46,2	-2,5	-2,5
Pepeni verzi	21,8	21,8	20,0	20,0	-1,8	-1,8
Pepeni galbeni	4,2	4,2	4,7	4,7	+0,5	+0,5
Furaje verzi din teren arabil	852,7	829,6	864,2	850,3	+11,5	+20,7
din care:						
Furaje verzi anuale	192,1	186,4	195,7	192,2	+3,6	+5,8
Furaje perene	660,6	643,2	668,5	658,1	+7,9	+14,9
din care:						
Lucernă	364,5	360,8	380,2	376,2	+15,7	+15,4
Trifoi	108,8	108,2	107,0	106,6	-1,8	-1,6

¹⁾ Date rectificat față de cele publicate anterior.

²⁾ Inclusiv suprafețele cultivate cu legume din grădinile familiale, sere și solarii, culturi intercalate și succesive.

În anul 2016, analiza distribuției pe regiuni de dezvoltare, a suprafețelor cultivate relevă următoarele aspecte mai importante:

- regiunile Sud-Muntenia și Sud-Est dețin cele mai mari ponderi în suprafața cultivată totală (21,6%, respectiv 21,5%), acestea fiind urmate de regiunile: Nord-Est (14,5%), Sud-Vest Oltenia (14,1%) și Vest (11,1%). Regiunile: Nord-Vest, Centru și București-Ilfov dețin împreună 17,2% din suprafața cultivată totală;
- regiunile care dețin cele mai mari suprafețe cultivate cu cereale pentru boabe, în total grupă au fost: Sud-Muntenia (22,4%), Sud-Est (20,9%), Sud-Vest Oltenia (15,6%) și Nord-Est (13,1%);
- la grâu, marile regiuni cultivatoare au fost: Sud-Muntenia (27,5%), Sud-Est (22,4%), Sud-Vest Oltenia (18,7%) și Vest (11,6%);

- la porumb boabe, marile regiuni cultivatoare au fost: Nord-Est (18,6%), Sud-Est (18,4%), Sud-Muntenia (18,2%) și Sud-Vest Oltenia (14,0%).

Aceeași tendință se observă și în evoluția suprafețelor cultivate în cadrul *sectorului majoritar privat*.

Tabel 4.1.8. Suprafața viilor pe rod

- mii ha -

	2015		2016		2016 față de 2015, diferențe (±)	
	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată
Vii pe rod	178,1	176,4	178,2	176,8	+0,1	+0,4
Vii altoite pe rod	92,5	90,9	92,7	91,4	+0,2	+0,5
Vii hibride pe rod	85,6	85,5	85,5	85,4	-0,1	-0,1

În anul 2016, *suprafețele ocupate cu plantații de vii* au următoarea distribuție: 52,0% vii altoite și 48,0% vii hibride.

În anul 2016, suprafețele cu vii pe rod au crescut față de anul 2015 (+0,1%), iar suprafețelor cu vii hibride pe rod au scăzut cu (-0,1%).

Pe regiuni de dezvoltare, aproximativ 90% din suprafețele cu vii pe rod s-au înregistrat în regiunile: Sud-Est (38,0%), Sud-Vest Oltenia (18,6%), Nord-Est (16,8%) și Sud-Muntenia (15,4%).

Analiza distribuției suprafețelor cu vii altoite *pe regiuni de dezvoltare* evidențiază faptul că, numai trei regiuni dețin aproximativ 80% din suprafața totală cu vii altoite: Sud-Est (53,1%), Nord-Est (14,7%) și Sud-Vest Oltenia (11,8%), iar în cazul suprafețelor cu vii hibride pe rod, patru regiuni dețin circa 90% din suprafața totală cu vii hibride pe rod: Sud-Vest Oltenia (26,0%), Sud-Muntenia (22,6%), Sud-Est (21,6%) și Nord-Est (19,0%).

În anul 2016, în *sectorul majoritar privat*, suprafețele totale cu vii pe rod au înregistrat o creștere de 0,2%, evoluția în structură a suprafețelor cultivate cu viță de vie relevă faptul că, suprafețele cultivate cu vii altoite au crescut cu 0,5%, iar viile hibride au scăzut cu 0,1% față de anul 2015.

4.1.1.6. Producția vegetală totală

În anul 2016, producția vegetală totală obținută a fost influențată de: suprafețele cultivate la unele culturi, producțiile medii la hectar, utilizarea materialului semincer de calitate, aplicarea îngrășămintelor chimice, pesticidelor și irigațiilor.

Factorii mai sus menționați au condus la obținerea unor producții totale mai mari la unele culturi: cânepă pentru fibră (+94,7%), tutun (+54,5%), mazăre boabe (+42,5%), rapiță (+40,6%), plantele medicinale și aromatice (+33,3%) porumb boabe (+19,1%), floarea soarelui (+13,8%), orz și orzoaică (+11,7%), ovăz (+9,6%), secară (+6,6%), grâu (+5,9%), pepeni galbeni (+3,9%) și soia boabe (+0,5%).

Producții mai mici față de anul precedent, ca urmare a condițiilor climatice nefavorabile s-au obținut la culturile: in pentru fibră (-50,0%), sorg (-23,0%), rădăcinoase furajere (-20,6%), usturoi uscat (-15,1%), orez (-12,4%), in pentru ulei (-11,1%), ardei (-10,8%), tomate (-10,6%), furaje verzi anuale (-10,6%), ceapă uscată (-9,9%), varză albă (-7,9%), pepeni verzi (-6,8%), furaje perene (-4,6%), fasole boabe (-4,5%), sfeclă de zahăr (-2,7%), cartofi total (-0,4%).

Tabel 4.1.9. Producția agricolă vegetală, la principalele culturi

- mii tone -

	2015 ¹⁾		2016		2016 față de 2015, diferențe (±)	
	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată
Cereale pentru boabe	19332,8	19235,8	21764,8	21666,2	+2432,0	+2430,4
din care:						
Grâu	7962,4	7903,1	8431,1	8369,1	+468,7	+466,0
Secară	24,3	24,1	25,9	25,5	+1,6	+1,4
Orz și orzoaică	1626,3	1617,5	1817,3	1808,8	+191,0	+191,3
Ovăz	348,0	345,2	381,4	378,5	+33,4	+33,3
Porumb boabe	9021,4	8998,5	10746,4	10725,2	+1725,0	+1726,7
Sorg	31,7	31,7	24,4	23,9	-7,3	-7,8
Orez	49,8	49,7	43,6	43,6	-6,2	-6,1
Leguminoase pentru boabe	75,8	74,4	99,3	97,7	+23,5	+23,3
din care:						
Mazăre boabe	55,3	54,0	78,8	77,2	+23,5	+23,2
Fasole boabe	20,0	19,9	19,1	19,1	-0,9	-0,8
Rădăcinoase	~	~	~	~	~	~
din care:						
Cartofi - total	2699,7	2691,2	2689,7	2677,9	-10,0	-13,3
din care:						
Cartofi de toamnă	2279,5	2271,0	2287,8	2276,2	+8,3	+5,2
Sfeclă de zahăr	1040,8	1036,2	1012,2	1006,3	-28,6	-29,9
Rădăcinoase furajere	422,9	422,3	335,8	335,7	-87,1	-86,6
Plante industriale	~	~	~	~	~	~
Plante textile	2,1	2,1	3,8	3,8	+1,7	+1,7
din care:						
In pentru fibră	0,2	0,2	0,1	0,1	-0,1	-0,1
Câneapă pentru fibră	1,9	1,9	3,7	3,7	+1,8	+1,8
Plante uleioase	2975,2	2956,9	3596,8	3569,1	+621,6	+612,2
din care:						
Floarea soarelui	1785,8	1776,9	2032,3	2021,9	+246,5	+245,0
Rapiță	919,5	913,0	1292,8	1279,9	+373,3	+366,9
Soia boabe	262,1	259,5	263,4	259,5	+1,3	-
In pentru ulei	3,6	3,6	3,2	3,1	-0,4	-0,5
Alte plante industriale	11,6	11,6	13,2	13,2	+1,6	+1,6
din care:						
Tutun	1,1	1,1	1,7	1,7	+0,6	+0,6
Plante medicinale și aromatice	4,2	4,2	5,6	5,6	+1,4	+1,4
Legume ²⁾	3673,5	3671,2	3358,4	3356,1	-315,1	-315,1
din care:						
Tomate	701,8	701,5	627,2	626,9	-74,6	-74,6
Ceapă uscată	360,8	360,7	325,1	324,8	-35,7	-35,9
Usturoi uscat	64,1	64,1	54,4	54,4	-9,7	-9,7
Varză albă	1078,0	1076,8	992,4	991,9	-85,6	-84,9
Ardei	226,3	226,1	201,9	201,7	-24,4	-24,4
Pepeni verzi	449,2	449,2	418,5	418,5	-30,7	-30,7
Pepeni galbeni	56,9	56,9	59,1	59,1	+2,2	+2,2
Furaje verzi din teren arabil	12839,4	12627,6	12070,5	11917,2	-768,9	-710,4
din care:						
Furaje verzi anuale	3035,7	2986,7	2715,4	2661,4	-320,3	-325,3
Furaje perene	9803,7	9640,9	9355,1	9255,9	-448,6	-385,0
din care:						
Lucernă	5730,9	5679,4	5505,2	5444,5	-225,7	-234,9
Trifoi	1671,7	1665,5	1521,7	1518,0	-150,0	-147,5

¹⁾ Date rectificat față de cele publicate anterior.

²⁾ Inclusiv producțiile din grădinile familiale, sere și solarii, culturi intercalate și succesive.

~ Date neinsurabile.

În anul 2016, *producția totală de furaje verzi* din teren arabil obținută a fost de 12070,5 mii tone, din care 98,7% s-a înregistrat în *sectorul majoritar privat*.

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, *producția totală de furaje verzi* din teren arabil a scăzut cu 768,9 mii tone, respectiv (-6,0%), datorită producției de furaje verzi anuale (-10,6%) și furaje perene (-4,6%).

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, evoluția producției vegetale obținută în *sectorul majoritar privat* a urmat tendințele înregistrate pe total agricultură.

În anul 2016, *producția totală de furaje verzi cultivate în teren arabil, în sectorul majoritar privat* a fost de 11917,2 mii tone, mai mică cu 710,4 mii tone față de anul anterior. Scăderea producției de furaje provine atât de la furajele perene (-385,0 mii tone), cât și de la furajele verzi anuale (-325,3 mii tone).

De asemenea, producțiile obținute în acest sector, comparativ cu anul precedent, au crescut la: cânepă pentru fibră (+94,7%), tutun (+54,5%), mazăre boabe (+43,0%), rapiță (+40,2%), plante medicinale și aromatice (+33,3%), porumb boabe (+19,2%), floarea soarelui (+13,8%), orz și orzoaică (+11,8%), ovăz (+9,6%), grâu (+5,9%), secară (+5,8%), pepeni galbeni (+3,9%) și au scăzut la în pentru fibră (-50,0%), sorg (-24,6%), rădăcinoase furajere (-20,5%), usturoi uscat (-15,1%), în pentru ulei (-13,9%), orez (-12,3%), furaje verzi anuale (-10,9%), ardei (-10,8%), tomate (-10,6%), ceapă uscată (-10,0%), varză albă (-7,9%), pepeni verzi (-6,8%), fasole boabe (-4,0%), furaje perene (-4,0%), sfecla de zahăr (-2,9%), cartofi total (-0,5%).

Tabel 4.1.10. Producția de struguri

- mii tone -

	2015		2016		2016 față de 2015, diferențe (±)	
	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată
Vii pe rod¹⁾	798,8	789,1	736,9	730,3	-61,9	-58,8
Vii altoite pe rod	476,4	467,3	451,7	455,6	-24,7	-11,7
Vii hibride pe rod	322,4	321,8	285,2	284,7	-37,2	-37,1

¹⁾ Inclusive producția de struguri din grădinile familiale.

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, *producția totală de struguri* a fost mai mică cu 7,7%.

Producția de struguri obținută din viile altoite reprezintă 61,3%, iar cea obținută din viile hibride reprezintă 38,7%. Producția totală de struguri obținută în *sectorul majoritar privat* a reprezentat 99,1% din total.

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, producțiile de struguri de la viile altoite au scăzut cu 5,2%, iar cele hibride cu 11,5%.

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, *producția totală de fructe* a crescut cu 1,4%. Producții mai mari s-au obținut la majoritatea speciilor: pere (+15,8%), piersici și nectarine (+8,3%), căpșuni (+6,5%), prune (+3,3%), nuci (+2,1%), alte fructe (+0,4%) și mai mici la cireșe și vișine (-2,3%), mere (-1,8%), caise și zarzăre (-1,0%).

Tabel 4.1.11. Producția totală de fructe

- mii tone -

	2015 ¹⁾		2016		2016 față de 2015, diferențe (±)	
	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată
Total²⁾	1224,7	1215,6	1241,6	1235,0	+16,9	+19,4
Prune	496,5	495,1	513,0	511,7	+16,5	+16,6
Mere	476,1	471,1	467,3	464,1	-8,8	-7,0
Pere	45,6	45,5	52,8	52,7	+7,2	+7,2
Piersici și nectarine	21,8	21,1	23,6	23,0	+1,8	+1,9
Cireșe și vișine	75,5	74,9	73,8	73,4	-1,7	-1,5
Caise și zarzăre	31,0	30,2	30,7	30,0	-0,3	-0,2
Nuci	33,4	33,2	34,1	34,0	+0,7	+0,8
Căpșuni	21,6	21,6	23,0	23,0	+1,4	+1,4
Alte fructe	23,2	22,9	23,3	23,1	+0,1	+0,2

¹⁾ Date rectificat față de cele publicate anterior.

²⁾ Inclusive producția de fructe din grădinile familiale.

Producția de fructe din *sectorul majoritar privat* a reprezentat 99,5% din producția totală, iar structura pe specii a producției de fructe din *sectorul majoritar privat* a fost apropiată de cea a producției totale, cu creșteri la majoritatea speciilor: pere (+15,8%), piersici și nectarine (+9,0%), căpșuni (+6,5%), prune (+3,4%), nuci (+2,4%), alte fructe (+0,9%) și scăderi la cireșe și vișine (-2,0%), mere (-1,5%), caise și zarzăre (-0,7%).

4.1.1.7. Principalele producții medii

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, producția medie a crescut la următoarele culturi: tutun (+23,5%), porumb boabe (+20,1%), rapiță (+13,4%), sorg (+13,3%), ovăz (+12,0%), floarea soarelui (+10,8%), orz și orzoaică (+9,0%), cartofi total (+4,9%), mazăre boabe (+4,5%), grâu (+4,3%), sfeclă de zahăr (+3,8%), orez (+3,2%), pepeni verzi (+1,9%) și soia boabe (+1,2%).

Producții medii mai mici față de anul precedent s-au obținut la următoarele culturi: usturoi uscat (-10,5%), ardei (-8,7%) pepeni galbeni (-8,2%), ceapă uscată (-7,2%), furaje perene (-5,6%), tomate (-3,5%), varză albă (-3,0%), fasole boabe (-2,9%), secară (-2,1%) și in pentru ulei (-1,6%).

Producțiile medii obținute la principalele culturi, în cadrul *sectorului majoritar privat* au avut evoluții apropiate de cele înregistrate pe total agricultură.

Tabel 4.1.12. Producția medie la hectar, la principalele culturi

- kg/ha -

	2015 ¹⁾		2016		2016 față de 2015, diferențe (±)	
	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată
Grâu	3780	3776	3944	3942	+164	+166
Secară	2532	2545	2479	2485	-53	-60
Orz și orzoaică	3461	3460	3773	3775	+312	+315
Ovăz	1999	1996	2239	2237	+240	+241
Porumb boabe	3462	3462	4159	4160	+697	+698
Sorg	2353	2352	2665	2644	+312	+292
Orez	4482	4483	4625	4625	+143	+142
Mazăre boabe	1744	1735	1823	1818	+79	+83
Fasole boabe	1287	1287	1250	1250	-37	-37
Cartofi - total	13866	13858	14551	14545	+685	+687
din care:						
Cartofi de toamnă	13759	13749	14635	14627	+876	+878
Sfeclă de zahăr	39135	39107	40611	40530	+1476	+1423
Floarea soarelui	1765	1765	1955	1954	+190	+189
Rapiță	2499	2499	2835	2838	+336	+339
Soia boabe	2045	2057	2070	2067	+25	+10
In pentru ulei	1670	1679	1644	1655	-26	-24
Tutun	1448	1448	1788	1788	+340	+340
Tomate	15857	15857	15297	15297	-560	-560
Ceapă uscată	11561	11562	10725	10725	-836	-837
Usturoi uscat	5951	5951	5327	5327	-624	-624
Varză albă	22127	22129	21458	21461	-669	-668
Ardei	12289	12292	11224	11223	-1065	-1069
Pepeni verzi	20574	20575	20971	20972	+397	+397
Pepeni galbeni	13615	13615	12495	12495	-1120	-1120
Furaje perene	14827	14976	13992	14064	-835	-912

¹⁾ Date rectificat față de cele publicate anterior.

În anul 2016, *producția medie la furajele perene cultivate în teren arabil* a fost de 13992 kg/ha, mai mică cu 835 kg/ha decât cea din anul anterior. În *sectorul majoritar privat* s-a înregistrat o producție medie superioară mediei pe țară, cu 0,5%.

În anul 2016, la furajele perene cultivate în teren arabil în *sectorul majoritar privat* s-a obținut o producție de 14064 kg/ha, mai mică cu 912 kg/ha, față de anul anterior.

Tabel 4.1.13. Producția medie la hectar, la struguri

- kg/ha -

	2015		2016		2016 față de 2015, diferențe(±)	
	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată
Vii pe rod	4484	4473	4136	4130	-348	-343
Vii altoite pe rod	5150	5138	4873	4872	-277	-266
Vii hibride pe rod	3765	3765	3337	3335	-428	-430

În anul 2016, *producția medie de struguri* a fost de 4136 kg/ha, înregistrându-se diferențe între producțiile medii de la viile altoite (4873 kg/ha, respectiv 17,8% peste media pe total) și cele de la viile hibride (3337 kg/ha, respectiv 19,3% sub media pe total).

În anul 2016 față de anul 2015, producția medie de struguri a scăzut cu 7,8%, randamentul la viile hibride a scăzut cu 11,4%, iar la viile altoite cu 5,4%.

4.1.2. Sectorul creșterii animalelor

4.1.2.1. Efectivele de animale

Activitatea de creștere a animalelor se realizează într-o diversitate de sisteme de exploatare, în funcție de categoria de producători agricoli, respectiv de puterea economică a exploatațiilor agricole.

Dintre sistemele de exploatare practicate, predominante sunt:

- sistemele de tip *tradițional* cu dotare tehnică scăzută, incomplete și cu predominarea muncilor executate manual, regăsindu-se în principal, în zonele de deal, de munte și în zonele preorășenești;
- sistemele de tip *gospodăresc*, în asociațiile și societățile agricole, cu nivel mediu de dotare tehnică, cu activități predominant manuale care se regăsesc numai în anumite secvențe tehnologice;
- sistemele de tip *industrial*, în complexe sau alte unități specializate (de exemplu, cele pentru taurine, porcine, ovine și păsări), în care nivelul de dotare tehnică este mediu sau înalt și în cadrul cărora se asigură respectarea strictă a tehnologiilor de creștere și îngrășare.

Tabel 4.1.14. Efectivele de animale (la 1 decembrie)

- mii capete -

	2015		2016		2016 față de 2015, diferențe (+/-)	
	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată
Bovine	2092	2086	2050	2043	-42	-43
din care:						
Vaci, bivolițe și juninci	1311	1308	1315	1312	+4	+4
Porcine	4927	4920	4708	4701	-219	-219
din care:						
Scroafe de prăsilă	375	374	361	360	-14	-14
Ovine	9810	9798	9875	9864	+65	+66
din care:						
Oi și mioare	8330	8321	8388	8378	+58	+57
Caprine	1440	1439	1483	1482	+43	+43
din care:						
Capre	1133	1133	1161	1160	+28	+27
Cabaline	503	501	520	518	+17	+17
Păsări	78648	78635	75690	75677	-2958	-2958
din care:						
Păsări ouătoare adulte	43663	43651	40833	40822	-2830	-2829
Albine (mii familii)	1393	1392	1437	1437	+44	+45

În scopul redresării situației economice a sectorului de creștere a animalelor, începând din anul 2000 s-au inițiat o serie de măsuri tehnice, organizatorice și de natură economico-financiară, care au continuat și în anii următori. Dintre măsurile aplicate în sectorul de creștere a animalelor menționăm:

- modernizarea tehnologică a sistemelor de creștere, intensificarea activităților de ameliorare genetică, adâncirea controlului oficial al performanțelor tehnice în cadrul sectorului privat, paralel cu asigurarea, pe cât posibil, a unei nutriții și a unor componente în acord cu cerințele fiziologice și de producție ale animalelor;
- legiferarea atribuirii gratuite de adăposturi producătorilor agricoli tineri pentru a începe o afacere nouă;
- dezvoltarea formelor asociative de creștere și exploatare a animalelor, ca mijloc de intensificare a producției animale;
- reorganizarea unităților pentru ameliorarea condițiilor în care sunt crescute animalele și asigurarea asistenței sanitar-veterinare;
- continuarea armonizării legislației în domeniu cu cea a Uniunii Europene și creșterea preocupărilor de implementare a legislației specifice;
- acordarea de facilități și subvenții directe, inclusiv pentru achiziționarea de animale de reproducție.

**Tabel 4.1.15. Densitatea animalelor, pe principalele specii, la 100 hectare teren¹⁾
(la 1 decembrie)**

	2015		2016		2016 față de 2015, diferențe (+/-)	
	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată
Bovine	15,6	17,2	15,4	17,1	-0,2	-0,1
din care:						
Vaci, bivolițe și juninci	9,8	10,8	9,9	11,0	+0,1	+0,2
Porcine	56,3	56,6	53,7	54,0	-2,6	-2,6
din care:						
Scroafe de prăsilă	4,3	4,3	4,1	4,1	-0,2	-0,2
Ovine și caprine	83,9	92,4	85,5	95,1	+1,6	+2,7
din care:						
Oi, mioare și capre	70,6	77,8	71,9	80,0	+1,3	+2,2

¹⁾ Efectivele de bovine, ovine și caprine s-au raportat la suprafața arabilă + pășuni + fânețe, iar efectivul de porcine la suprafața arabilă. Suprafața luată în calcul este cea obținută din cercetarea statistică privind suprafața cultivată și producția vegetală.

La 1 decembrie 2016 comparativ cu aceeași dată a anului precedent, *efectivele totale de bovine* au scăzut cu 2,0%.

Realizarea indicatorilor tehnico-economici performanți este dependentă, într-o măsură foarte mare, de structura efectivului de bovine, care la rândul ei este dependentă de ponderea efectivului matcă în efectivul total de bovine. În acest context, efectivele de animale matcă (vaci, bivolițe și juninci) au crescut cu 0,3% deținând o pondere de 64,1% din efectivele totale.

Cele mai mari efective de bovine au fost concentrate în următoarele regiuni de dezvoltare: 25,0% din efectivul total în regiunea Nord-Est, 18,2% în regiunea Nord-Vest, 16,6% în regiunea Centru, 11,4% în regiunea Sud-Muntenia și 11,2% în regiunea Sud-Est.

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, *densitatea bovinelor la 100 hectare teren (arabil + pășuni + fânețe)* a scăzut cu 1,3% pe total țară, iar în *sectorul majoritar privat*, a scăzut cu 0,6%. Indicatorul privind *densitatea vacilor, bivolițelor și junincilor la 100 hectare teren (arabil + pășuni + fânețe)* a crescut pe ansamblul țării cu 1,0%, iar în *sectorul majoritar privat* a crescut cu 1,9%.

La 1 decembrie 2016 față de 1 decembrie 2015, numărul total de porcine a scăzut cu 4,4%. Cele mai mari *efective de porcine* au fost concentrate în următoarele regiuni de dezvoltare: 20,1% din efectivul total în regiunea Vest, 17,7% în regiunea Sud-Muntenia, 15,7% în regiunea Sud-Est, 13,3% în regiunea Nord-Vest și 12,5% în regiunea Sud-Vest Oltenia.

Efectivele matcă de porcine au scăzut cu 3,7%. În *sectorul majoritar privat*, efectivele totale de porcine au reprezentat 99,9% din total, iar efectivul matcă 99,7%.

În perioada analizată, *densitatea porcinelor la 100 hectare teren arabil* a scăzut cu 4,6% atât pe total țară cât și în *sectorul majoritar privat*.

La 1 decembrie 2016, comparativ cu 1 decembrie 2015, *efectivele de ovine* au crescut atât pe total, cât și în *sectorul majoritar privat* cu 0,7%, iar *efectivele de caprine* au crescut cu 3,0% atât pe total cât și în *sectorul majoritar privat*. Cele mai mari efective de ovine au fost concentrate în următoarele regiuni de dezvoltare: 21,8% din efectivul total, în regiunea Centru, 16,9% în regiunea Nord-Vest, 15,3% în regiunea Vest, 15,0% în regiunea Sud-Est, 14,2% în regiunea Nord-Est. Ponderea cea mai mare a efectivelor de caprine din total o deține regiunea Sud-Est (25,1%), urmată de regiunea Sud-Vest Oltenia (19,1%), regiunea Sud-Muntenia (17,6%) și de regiunea Nord-Est (15,5%).

Densitatea efectivelor de ovine și caprine la 100 ha teren (*arabil + pășuni + fânețe*) a crescut față de anul precedent atât pe total țară cât și în *sectorul majoritar privat* cu 1,9%, respectiv cu 2,9%.

Densitatea efectivelor de oi fătătoare, mioare și capre (matcă) la 100 hectare (*arabil + pășuni + fânețe*), a crescut cu 1,8% pe total țară și cu 2,8% în *sectorul majoritar privat*.

La 1 decembrie 2016, *efectivele de păsări* au fost mai mici cu 3,8% față de nivelul anului precedent.

Numărul total de păsări ouătoare adulte a scăzut cu 6,5% față de 1 decembrie 2015.

În *sectorul majoritar privat*, efectivele de păsări au scăzut cu 3,8%, iar numărul total de păsări ouătoare adulte a scăzut cu 6,5%.

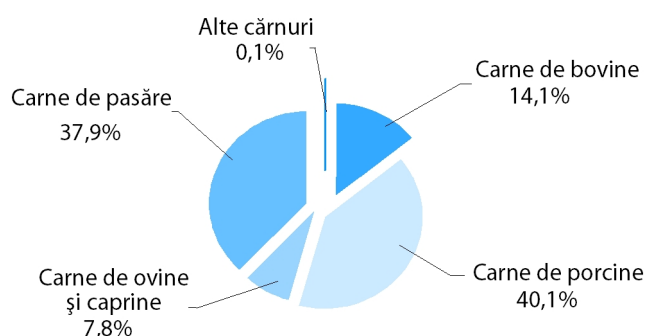
Cele mai mari efective de păsări au fost concentrate în următoarele regiuni de dezvoltare: 23,6% din efectivul total în regiunea Sud-Muntenia, 18,9% în regiunea Nord-Est, 17,8% în regiunea Sud-Est, 11,0% în regiunea Centru și în regiunea Sud-Vest Oltenia și 10,0% în regiunea Nord-Vest.

4.1.2.2. Producția animală

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, *producția totală de carne* (greutate în viu) a crescut cu 2,4% pe ansamblul țării, iar în *sectorul majoritar privat* cu 2,3%.

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, analiza evoluției structurii pe sortimente a *producției totale de carne*, relevă faptul că s-au produs modificări în structura pe sortimente a producției totale de carne, astfel a crescut ponderea în total a producțiilor de carne de porcine (+0,9 puncte procentuale), de bovine (+0,1 puncte procentuale) și ovine și caprine (+0,1 puncte procentuale). Ponderea producțiilor de carne de pasăre a scăzut (-1,1 puncte procentuale), iar la alte specii ponderea a rămas constantă.

Grafic 4.1.1. Structura producției totale de carne, în anul 2016

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, pentru *producția totală de lapte* (inclusiv consumul vițelilor), tendința generală a fost de scădere, cu 2,1% pe ansamblul țării și în *sectorul majoritar privat* și cu 1,9% pentru producția de lapte (exclusiv consumul vițelilor) pe total țară și în *sectorul majoritar privat*.

În anul 2016, din cantitatea totală de lapte, *producția de lapte de vacă și bivoliță* a reprezentat 87,3% (inclusiv consumul vițelilor), respectiv 86,3% (exclusiv consumul vițelilor). Cantitatea totală de lapte de vacă și bivoliță a scăzut în anul 2016 cu 1,5% față de nivelul înregistrat în anul 2015. Restul producției de lapte (12,7%) a fost reprezentat de *producția de lapte de oaie și capră*, care a scăzut cu 5,8% față de anul precedent.

În anul 2016, *producția totală de lână* a scăzut cu 0,3% față de cea din anul 2015, atât pe total țară, cât și în *sectorul majoritar privat*.

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, *producția totală de ouă* a scăzut cu 5,7% atât pe ansamblul țării, cât și în *sectorul majoritar privat*.

În anul 2016, *producția totală de miere* a scăzut cu 24,0% față de anul precedent. *Sectorul majoritar privat* a contribuit cu aproape 100% la producția totală de miere.

În anul 2016, *producția totală de pește* a crescut cu 18,3% față de anul 2015, întreaga producție fiind realizată în *sectorul majoritar privat*.

Tabel 4.1.16 Producția animală la principalele produse

	U.M.	2015		2016		2016 față de 2015, diferențe (+/-)	
		Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată
Carne ¹⁾	mii tone greutate în viu	1431	1430	1465	1463	+34	+33
din care:							
Carne de bovine ¹⁾	mii tone greutate în viu	200	199	206	205	+6	+6
Carne de porcine ¹⁾	mii tone greutate în viu	562	562	588	587	+26	+25
Carne de ovine și caprine ¹⁾	mii tone greutate în viu	110	110	114	114	+4	+4
Carne de pasăre ¹⁾	mii tone greutate în viu	558	558	555	555	-3	-3
Lapte ²⁾	mii hl	49156	49023	48133	48012	-1023	-1011
	mii hl	45385	45259	44504	44390	-881	-869
din care:							
Lapte de vacă și bivoliță ³⁾	mii hl	42664	42537	42020	41904	-644	-633
	mii hl	38893	38773	38392	38282	-501	-491
Lână	tone	22343	22315	22277	22251	-66	-64
din care:							
Lână fină și semifină	tone	5174	5159	5924	5911	+750	+752
Ouă	mil.buc.	6555	6552	6182	6180	-373	-372
din care:							
Ouă de găină	mil.buc.	6383	6380	6062	6060	-321	-320
Miere extrasă	tone	27893	27883	21202	21193	-6691	-6690
Pește ⁴⁾	tone	19601	19601	23180	23180	+3579	+3579

¹⁾ Datele reprezintă greutatea în viu a animalelor destinate sacrificării pentru consum.

²⁾ Datele de pe rândul 1 reprezintă laptele de vacă și bivoliță (inclusiv consumul vițelilor), laptele de oaie și capră muls; datele de pe rândul 2 reprezintă laptele de vacă și bivoliță (fără consumul vițelilor), laptele de oaie și capră muls.

³⁾ Datele de pe rândul 1 reprezintă laptele de vacă și bivoliță (inclusiv consumul vițelilor); datele de pe rândul 2 reprezintă laptele de vacă și bivoliță (fără consumul vițelilor).

⁴⁾ Datele reprezintă cantitatea pescuită în apele interioare ale țării (inclusiv din Dunăre și Marea Neagră).

4.1.2.3. Producția principalelor produse agricole, pe locuitor

Unul din indicatorii sintetici de caracterizare a nivelului producțiilor agricole obținute este reprezentat de producția principalelor produse obținute pe locuitor.

În anul 2016 comparativ cu anul 2015 s-au înregistrat creșteri la majoritatea produselor de origine vegetală, pe locuitor, după cum urmează:

- la *porumb boabe* producția obținută pe locuitor a fost de 545,4 kg, mai mare cu 19,8% comparativ cu anul anterior (respectiv cu 90,2 kg pe locuitor);
- la *floarea soarelui* producția obținută pe locuitor a fost de 103,1 kg, mai mare cu 14,4% comparativ cu anul anterior (respectiv cu 13,0 kg pe locuitor);
- la *cereale pentru boabe* producția obținută pe locuitor a fost de 1104,6 kg, mai mare cu 13,2% comparativ cu anul anterior (respectiv 129,2 kg pe locuitor);

- la *secară* producția a fost de 1,3 kg, mai mare cu 8,3% față de anul anterior (respectiv 0,1 kg pe locuitor);
- la *grâu* producția a fost de 427,9 kg pe locuitor, mai mare cu 6,5% comparativ cu anul anterior (respectiv cu 26,2 kg pe locuitor);
- la *fructe* producția a fost de 63,0 kg, mai mare cu 1,9% comparativ cu anul anterior (respectiv cu 1,2 kg pe locuitor);
- la *cartofi* producția a fost de 136,5 kg, mai mare cu 0,2% față de anul anterior (respectiv cu 0,3 kg pe locuitor);
- la *sfecla de zahăr* producția a fost de 51,4 kg, mai mică cu 2,1% față de anul anterior (respectiv -1,1 kg pe locuitor);
- la *legume* producția obținută pe locuitor a fost de 170,4 kg, mai mică cu 8,0% comparativ cu anul anterior (respectiv cu -14,9 kg pe locuitor).

Tabel 4.1.17. Producția principalelor produse agricole, pe locuitor

	U.M.	2015 ¹⁾	2016	2016 față de 2015, diferențe (±)
Produse de origine vegetală				
Cereale pentru boabe	kg	975,4	1104,6	+129,2
din care:				
Grâu	kg	401,7	427,9	+26,2
Secară	kg	1,2	1,3	+0,1
Porumb boabe	kg	455,2	545,4	+90,2
Floarea soarelui	kg	90,1	103,1	+13,0
Sfeclă de zahăr	kg	52,5	51,4	-1,1
Cartofi	kg	136,2	136,5	+0,3
Legume	kg	185,3	170,4	-14,9
Fructe	kg	61,8	63,0	+1,2
Produse de origine animală				
Carne ²⁾	kg	72,2	74,3	+2,1
Lapte	litri	248,0	244,3	-3,7
Lână	kg	1,1	1,1	-
Ouă	bucăți	331	314	-17,0

Notă: S-au utilizat datele definitive privind populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor - 2011.

¹⁾ Date rectificate față de cele publicate anterior.

²⁾ La carne, se ia în calcul greutatea în viu a animalelor destinate sacrificării pentru consum, conform legislației Uniunii Europene.

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, principalele producții de origine animală pe locuitor au evoluat astfel: a scăzut la producția de ouă și producția de lapte cu 5,1%, respectiv 1,5%, iar producția de carne a crescut cu 2,9%. Producția de lână s-a menținut la nivelul anului anterior.

4.1.3. Silvicultură

4.1.3.1. Fondul forestier

În anul 2016, fondul forestier al României a fost de 6559 mii hectare, înregistrând o creștere cu 4 mii de hectare (aproximativ 0,1%) față de anul 2015 și a avut următoarea structură: 32,5% suprafețe ocupate cu păduri de fag, 29,4% cu păduri de rășinoase, 19,6% cu păduri de diverse specii, 16,1% cu păduri de stejari (cvercinee) și 2,4% alte terenuri.

Comparativ cu anul 2015 se constată, pe de o parte, creșterea cu 6 mii hectare (+0,3%) a suprafețelor cu fag și cu 3 mii hectare (+0,2%) a suprafețelor cu diverse specii, iar pe de altă parte, scăderea suprafețelor cu rășinoase și stejari cu 2 mii hectare fiecare, adică cu -0,1% respectiv cu -0,2%.

Tabel 4.1.18. Fondul forestier (la sfârșitul anului)

	Mii hectare		Structura ¹⁾ , %	
	2015	2016	2015	2016
Fondul forestier	6555	6559	100,0	100,0
Suprafața pădurilor	6399	6404	97,6	97,6
Rășinoase	1931	1929	29,4	29,4
Fag	2125	2131	32,4	32,5
Stejari (Cvercinee)	1060	1058	16,2	16,1
Diverse specii	1283	1286	19,6	19,6
Alte terenuri	156	155	2,4	2,4

¹⁾ Structura este calculată raportat la fondul forestier.

În anul 2016 s-au executat tăieri de regenerare pe o suprafață totală de 137,2 mii hectare, care reprezintă 2,1% din suprafața fondului forestier.

Față de anul 2015 au scăzut suprafețele cu tăieri de regenerare în codru cu 4,7 mii hectare și a crescut în tăieri de conservare cu 43,9 mii hectare.

Tabel 4.1.19. Suprafața parcursă cu tăieri

	2015	2016	2016 față de 2015, diferențe	
			+/-	%
Suprafața parcursă cu tăieri de regenerare	98,5	137,2	+38,7	+39,3
În codru	69,8	65,1	-4,7	-6,7
Tăieri succesive	2,9	2,4	-0,5	-17,2
Tăieri progresive	56,8	54,9	-1,9	-3,3
Tăieri grădinarite	5,1	3,7	-1,4	-27,5
Tăieri rase	5,0	4,1	-0,9	-18,0
În crâng	3,7	3,2	-0,5	-13,5
Tăieri de substituiri-refaceri a arboretelor slab productive și degradate	0,8	0,8	-	-
Tăieri de conservare	24,2	68,1	+43,9	+181,4
Operațiuni de igienă și curățire a pădurilor	692,0	538,8	-153,2	-22,1
Tăieri de îngrijire în păduri tinere	165,4	170,5	+5,1	+3,1
Tăieri de produse accidentale	444,8	381,8	-63,0	-14,2

În anul 2016 suprafața regenerată totală a fost de 28,5 mii hectare (din care pe 11,6 mii hectare s-au executat regenerări artificiale), reprezentând aproximativ 0,4% din fondul forestier total.

Comparativ cu anul 2015, suprafața totală regenerată a fost mai mică cu 0,3 mii hectare (scăderea s-a înregistrat la speciile de foioase), iar suprafața regenerată artificial a fost mai mică cu 0,2 mii hectare.

Tabel 4.1.20. Suprafața regenerată

	2015	2016	2016 față de 2015, diferențe	
			+/-	%
Suprafața regenerată – total	28,8	28,5	-0,3	-1,0
Rășinoase	9,5	9,7	+0,2	+2,1
Foioase	19,3	18,8	-0,5	-2,6
din care:				
Suprafața regenerată artificial	11,8	11,6	-0,2	-1,7
Rășinoase	6,2	6,2	-	-
Foioase	5,6	5,4	-0,2	-3,6

4.1.3.2. Volumul de lemn recoltat

În anul 2016, volumul de lemn recoltat a fost de 17198 mii metri cubi (volum brut), cu 935 mii metri cubi mai mic decât în anul 2015 și a avut următoarea structură sortimentală: lemn de rășinoase (36,5%), fag (33,7%), stejar (9,8%), diverse specii (20,0%).

Tabel 4.1.21. Volumul de lemn recoltat

	Mii metri cubi ¹⁾		2016 față de 2015, diferențe		Structura, %	
	2015	2016	+/-	%	2015	2016
Volumul de lemn recoltat	18133	17198	-935	-5,2	100,0	100,0
Rășinoase	6782	6268	-514	-7,6	37,4	36,5
Fag	6215	5799	-416	-6,7	34,3	33,7
Stejar	1769	1688	-81	-4,6	9,7	9,8
Diverse specii tari	1951	2008	+57	+2,9	10,8	11,7
Diverse specii moi	1416	1435	+19	+1,3	7,8	8,3

¹⁾ Volum brut.

În anul 2016, volumul de lemn exploatat de către operatorii economici atestați a fost de 16640 mii metri cubi, reprezentând 96,8% din volumul total de lemn recoltat (volum brut).

Volumul de lemn exploatat de către operatorii economici atestați a fost orientat în special spre bușteni (49,8%) și lemn pentru foc (31,0%).

Din analiza datelor se constată că s-au înregistrat modificări și în structura utilizării volumului de lemn rotund, în anul 2016 față de anul 2015, diminuându-se cantitățile de lemn pentru bușteni și lemn rotund și despicat, majorându-se cantitatea de lemn rotund pentru restul sortimentelor.

Tabel 4.1.22. Volumul de lemn exploatat de către operatorii economici atestați

	Volum de lemn exploatat ¹⁾ - mii metri cubi -		2016 față de 2015, diferențe		Structura, %	
	2015	2016	+/-	%	2015	2016
Volumul de lemn exploatat - total	16773	16640	-133	-0,8	100,0	100,0
Volumul de lemn rotund - total	15315	15117	-198	-1,3	91,3	90,8
<i>Bușteni</i>	<i>8644</i>	<i>8293</i>	<i>-351</i>	<i>-4,1</i>	<i>56,4</i>	<i>54,8</i>
<i>Lemn rotund și despicat</i>	<i>897</i>	<i>895</i>	<i>-2</i>	<i>-0,2</i>	<i>5,9</i>	<i>5,9</i>
<i>Alte sortimente de lemn rotund</i>	<i>695</i>	<i>765</i>	<i>+70</i>	<i>+10,1</i>	<i>4,5</i>	<i>5,1</i>
<i>Lemn pentru foc</i>	<i>5079</i>	<i>5164</i>	<i>+85</i>	<i>+1,7</i>	<i>33,2</i>	<i>34,2</i>
Volumul cojii	797	799	+2	+0,3	4,8	4,8
Volumul altor sortimente secundare	661	724	+63	+9,5	3,9	4,4

¹⁾ Volum brut.

4.2. Industrie

Pe ansamblu, în anul 2016, cifra de afaceri realizată a fost de 427761,3 milioane lei.

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, în termeni nominali, s-a înregistrat o creștere cu 5715,8 milioane lei (respectiv +1,4%).

Tabel 4.2.1 Cifra de afaceri a industriei

CAEN Rev.2	Milioane lei prețuri curente		2016 față de 2015, diferențe		Structura, %	
	2015	2016	+/-	%	2015	2016
Total	422045,5	427761,3	5715,8	1,4	100,0	100,0
Industria extractivă	24697,2	20849,1	-3848,1	-15,6	5,9	4,9
Industria prelucrătoare	326104,5	337224,1	11119,6	3,4	77,2	78,8
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	58566,8	57261,7	-1305,1	-2,2	13,9	13,4
Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	12677,0	12426,4	-250,6	-2,0	3,0	2,9

Notă: Pentru anul 2016 datele sunt provizorii.

În anul 2016 față de anul 2015, creșterea nominală a cifrei de afaceri s-a datorat industriei prelucrătoare care a înregistrat o creștere cu 3,4%. Celelalte sectoare au înregistrat scăderi ale cifrei de afaceri, respectiv industria extractivă (-15,6%), producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat (-2,2%) și distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare (-2,0%).

4.2.1. Industria extractivă

În anul 2016, nivelul cifrei de afaceri înregistrat în industria extractivă a fost de 20849,1 milioane lei, deținând 4,9% din valoarea nominală totală a cifrei de afaceri.

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, ponderea industriei extractive în total a scăzut cu 1,0 punct procentual.

Tabel 4.2.2. Cifra de afaceri a industriei extractive, pe activități

CAEN Rev.2	Milioane lei prețuri curente		2016 față de 2015, diferențe		Structura ¹⁾ , %	
	2015	2016	+/-	%	2015	2016
Industria extractivă	24697,2	20849,1	-3848,1	-15,6	5,9	4,9
Extracția cărbunelui superior și inferior	91,3	81,4	-9,9	-10,8	**)	**)
Extracția petrolului brut și a gazelor naturale	18876,0	16424,6	-2451,4	-13,0	4,5	3,9
Extracția minereurilor metalifere	360,5	167,0	-193,5	-53,7	0,1	**)
Alte activități extractive și servicii anexe extracției ²⁾	5369,4	4176,1	-1193,3	-22,2	1,3	1,0

Notă: Pentru anul 2016 datele sunt provizorii.

¹⁾ Structura s-a determinat în funcție de cifra de afaceri totală.

²⁾ Inclusiv „Extracția și prepararea minereurilor radioactive”.

** Sub 0,05%.

Analiza pe sectoare componente, în perioada studiată evidențiază faptul că, ponderea sectorului alte activități extractive și servicii anexe extracției a scăzut de la 1,3% la 1,0%, extracția petrolului brut și a gazelor naturale a scăzut de la 4,5% la 3,9%, extracția cărbunelui superior și inferior au rămas sub 0,05%, iar extracția minereurilor metalifere a scăzut sub 0,05%.

4.2.2. Industria prelucrătoare

În anul 2016, în industria prelucrătoare, valoarea cifrei de afaceri a fost de 337224,1 milioane lei, în termeni nominali, înregistrând o creștere față de anul anterior, cu 11119,6 milioane lei.

În anul 2016 față de anul 2015, creșterile valorice nominale ale cifrei de afaceri cele mai semnificative s-au înregistrat în: fabricarea hârtiei și a produselor din hârtie (+29,1%), fabricarea de mobilă (+9,2%) și respectiv fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor (+9,1%).

În anul 2016, activitățile care au înregistrat scăderi în termeni nominali față de anul precedent, au fost: industria metalurgică (1813,9 milioane lei), fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea țițeiului (1080,1 milioane lei), fabricarea substanțelor farmaceutice de bază și a preparatelor farmaceutice (470,8 milioane lei), repararea, întreținerea și instalarea mașinilor și echipamentelor (297,3 milioane lei), fabricarea altor mijloace de transport (282,5 milioane lei), prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și plută, cu excepția mobilei; fabricarea articolelor din paie și din alte materiale vegetale împletite (228,3 milioane lei) și fabricarea substanțelor și a produselor chimice de baza (67,6 milioane lei).

Tabel 4.2.3. Cifra de afaceri a industriei prelucrătoare, pe activități

CAEN Rev.2	Milioane lei prețuri curente		2016 față de 2015, diferențe		Structura ¹⁾ , %	
	2015	2016	+/-	%	2015	2016
Industria prelucrătoare	326104,5	337224,1	11119,6	3,4	77,3	78,8
Industria alimentară	42600,0	42926,5	326,5	0,8	10,1	10,0
Fabricarea băuturilor	10714,8	11432,3	717,5	6,7	2,5	2,7
Fabricarea produselor din tutun	1171,6	1250,9	79,3	6,8	0,3	0,3
Fabricarea produselor textile	5905,8	6045,3	139,5	2,4	1,4	1,4
Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte	10217,5	10255,8	38,3	0,4	2,4	2,4
Tăbăcirea și finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie, harnașamentelor și încălțăminte; prepararea și vopsirea blănurilor	4947,2	5224,2	277,0	5,6	1,2	1,2
Prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și plută, cu excepția mobilei; fabricarea articolelor din paie și din alte materiale vegetale împletite	13562,3	13334,0	-228,3	-1,7	3,2	3,1
Fabricarea hârtiei și a produselor din hârtie	4298,4	5549,2	1250,8	29,1	1,0	1,3
Tipărirea și reproducerea pe suporturi a înregistrărilor	3340,5	3415,9	75,4	2,3	0,8	0,8
Fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea țițeiului	15000,3	13920,2	-1080,1	-7,2	3,6	3,3
Fabricarea substanțelor și a produselor chimice de baza	10322,1	10254,6	-67,6	-0,7	2,4	2,4
Fabricarea substanțelor farmaceutice de bază și a preparatelor farmaceutice	3807,6	3336,8	-470,8	-12,4	0,9	0,8
Fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice	20964,2	22428,9	1464,7	7,0	5,0	5,2
Fabricarea altor produse din minerale nemetalice	12705,1	13074,5	369,4	2,9	3,0	3,1
Industria metalurgică	17309,2	15495,3	-1813,9	-10,5	4,1	3,6
Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații	17803,5	18867,2	1063,7	6,0	4,2	4,4
Fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice	9131,9	9298,2	166,3	1,8	2,2	2,2
Fabricarea echipamentelor electrice	16428,6	17884,0	1455,4	8,9	3,9	4,2
Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a.	14625,5	15402,4	776,9	5,3	3,5	3,6
Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor	68507,1	74717,6	6210,5	9,1	16,2	17,5
Fabricarea altor mijloace de transport	7816,2	7533,7	-282,5	-3,6	1,9	1,8
Fabricarea de mobilă	8857,1	9667,7	810,6	9,2	2,1	2,3
Alte activități industriale n.c.a.	2182,6	2320,9	138,3	6,3	0,5	0,5
Repararea, întreținerea și instalarea mașinilor și echipamentelor	3885,5	3588,2	-297,3	-7,7	0,9	0,8

Notă: Pentru anul 2016 datele sunt provizorii.

¹⁾ Structura s-a determinat în funcție de cifra de afaceri totală.

În anul 2016, în *structura valorii cifrei de afaceri* realizate, următoarele activități din industria prelucrătoare au înregistrat ponderi de peste 5%: fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor (17,5% din valoarea cifrei de afaceri totale), industria alimentară (10,0% din valoarea cifrei de afaceri totale) și fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice (5,2% din valoarea cifrei de afaceri totale).

În anul 2016, cele mai mici ponderi (sub 1% din valoarea cifrei de afaceri) au fost înregistrate de următoarele activități din industria prelucrătoare: fabricarea substanțelor farmaceutice de bază și a preparatelor farmaceutice (0,8%), tipărirea și reproducerea pe suporturi a înregistrărilor (0,8%), repararea, întreținerea și instalarea mașinilor și echipamentelor (0,8%), alte activități industriale n.c.a. (0,5%), fabricarea produselor din tutun (0,3%).

4.2.3. Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat

În cadrul sectorului producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat, valoarea cifrei de afaceri realizate de 57261,7 milioane lei în anul 2016, în termeni nominali, a fost în scădere față de anul anterior cu 1305,1 milioane lei (respectiv 0,5 puncte procentuale) și a reprezentat 13,4% din valoarea nominală totală a cifrei de afaceri.

4.2.4. Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare

Tabel 4.2.4. Cifra de afaceri a distribuției apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare, pe activități

CAEN Rev.2	Milioane lei prețuri curente		2016 față de 2015, diferențe		Structura ¹⁾ , %	
	2015	2016	+/-	%	2015	2016
Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	12677,0	12426,4	-250,6	-2,0	3,0	2,9
Captarea, tratarea și distribuția apei	3754,4	3751,3	-3,1	-0,1	0,9	0,9
Colectarea și epurarea apelor uzate	302,4	224,0	-78,4	-25,9	0,1	0,1
Colectarea, tratarea și eliminarea deșeurilor; activități de recuperare a materialelor reciclabile	8472,7	8345,3	-127,4	-1,5	2,0	1,9
Activități și servicii de decontaminare	147,5	105,8	-41,7	-28,3	**)	**)

Notă: Pentru anul 2016 datele sunt provizorii.

¹⁾ Structura s-a determinat în funcție de cifra de afaceri totală.

**) Sub 0,05%.

În anul 2016, în sectorul distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare, valoarea cifrei de afaceri în termeni nominali a fost de 12426,4 milioane lei, în scădere față de anul anterior cu 250,6 milioane lei.

Sectorul distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare a reprezentat, în anul 2016, 2,9 % din valoarea nominală totală a cifrei de afaceri, în scădere față de anul trecut cu 0,1 puncte procentuale.

4.3. Construcții

4.3.1. Lucrările de construcții, după modul de execuție

În anul 2016, valoarea lucrărilor de construcții a fost de 67978,8 milioane lei, din care 76,5% construcții noi și reparații capitale și 23,5 % lucrări de întreținere și reparații curente.

Tabel 4.3.1. Lucrările de construcții după modul de execuție

	- milioane lei prețuri curente -	
	2015	2016 ¹⁾
Total	76674,5	67978,8
Construcții noi și reparații capitale	59235,9	52033,4
Antrepriză	58998,9	51831,2
Regie	237,0	202,2
Întreținere și reparații curente	17438,6	15945,4

¹⁾ Date provizorii.

În anul 2016, lucrările de construcții noi și reparații capitale în antrepriză au deținut cea mai mare pondere (76,2% din valoarea lucrărilor de construcții, respectiv 51831,2 milioane lei).

Lucrările de construcții noi și reparații capitale în regie au deținut 0,3% din valoarea lucrărilor de construcții (respectiv 202,2 milioane lei).

În anul 2016 față de anul 2015, în termeni nominali, s-a înregistrat o scădere a valorii lucrărilor de construcții cu 8695,7 milioane lei (respectiv -11,3%). În ceea ce privește valoarea lucrărilor de construcții, în funcție de modul de execuție, s-a înregistrat următoarea dinamică: valoarea lucrărilor de construcții noi și reparații capitale a scăzut cu 7202,5 milioane lei (respectiv -12,2%), iar valoarea lucrărilor de întreținere și reparații curente a scăzut cu 1493,2 milioane lei (respectiv -8,6%).

În anul 2016 față de anul 2015, valoarea lucrărilor de construcții noi și reparații capitale executate în antrepriză a scăzut cu 7167,7 milioane lei (respectiv -12,1%), iar valoarea lucrărilor de construcții noi și reparații capitale executate în regie a scăzut cu 34,8 milioane lei (respectiv -14,7%).

4.3.2. Lucrările de construcții în antrepriză, pe categorii de obiecte

În anul 2016, valoarea lucrărilor de construcții în antrepriză a fost de 67558,1 milioane lei.

Pe categorii de obiecte, valoarea lucrărilor de construcții în antrepriză s-a situat între 22627,5 milioane lei, în cazul clădirilor nerezidențiale și 542,5 milioane lei, în cazul construcțiilor complexe din zonele industriale.

Pe categorii de obiecte, structura valorii lucrărilor totale de construcții în antrepriză a fost următoarea: 33,5% clădiri nerezidențiale; 27,4% clădiri rezidențiale; 23,1% infrastructuri de transport; 10,4% alte lucrări de inginerie civilă; 4,8% conducte, linii electrice și de comunicații; 0,8% construcții complexe în zone industriale.

Tabel 4.3.2. Lucrările de construcții în antrepriză, pe categorii de obiecte

Categoriile de obiecte	- milioane lei prețuri curente -	
	2015	2016 ¹⁾
Total	76249,5	67558,1
Clădiri rezidențiale	19614,3	22627,5
Clădiri nerezidențiale	22872,1	18491,8
Infrastructuri de transport	19963,3	15623,5
Conducte, linii electrice și de comunicații	4067,2	3230,2
Construcții complexe în zone industriale	875,0	542,5
Alte lucrări de inginerie civilă	8857,6	7042,6

¹⁾ Date provizorii.

În anul 2016 față de anul 2015, pe categorii de obiecte, valoarea lucrărilor totale de construcții în antrepriză a înregistrat următoarele modificări:

- s-au majorat sumele alocate pentru: clădiri rezidențiale (3013,2 milioane lei);
- s-au diminuat sumele alocate pentru: clădiri nerezidențiale (-4380,3 milioane lei); infrastructuri de transport (-4339,8 milioane lei); alte lucrări de inginerie civilă (-1815,0 milioane lei); conducte, linii electrice și de comunicații (-837,0 milioane lei); construcții complexe în zone industriale (-332,5 milioane lei).

4.4. Transporturi și comunicații

Evoluția activității în domeniul transporturilor și al comunicațiilor este influențată de calitatea infrastructurii, de modificările structurale înregistrate de economia națională, structura fluxurilor comerciale la nivel internațional și regional și de nivelul investițiilor.

Nivelul de dezvoltare și orientarea spre modernitate a sectorului transporturilor din România sunt demonstrate în cele ce urmează, cu date prezentate la nivelul anului 2016:

- rețeaua de cale ferată totalizează 10774 kilometri, din care 37,4% este electrificată. București, capitala României, este un important nod de cale ferată cu 8 linii principale, conectate la liniile internaționale;
- densitatea medie a rețelei publice de transport rutier este de 36,1 km/100 km² teritoriu;
- Municipiul București, se află la intersecția principalelor căi rutiere care străbat țara, unele dintre acestea fiind conectate la rețeaua internațională, așa cum este drumul European E 60, care leagă Brest - Franța și Constanța, via Oradea și București, cu prelungire prin Georgia, până în Kirghizstan la granița cu China;
- fluviul Dunărea înlesnește transportul cu nave de navigație interioară de la Baziaș – punctul în care Dunărea intră în România - până la gurile de vărsare în mare, între Brăila și Sulina fiind posibil și traficul navelor maritime mari. Principalele porturi la Dunăre sunt Orșova, Drobeta-Turnu Severin, Turnu Măgurele, Giurgiu, Oltenița, Călărași, Cernavodă, Brăila, Galați, Tulcea și Sulina, cărora li se adaugă Medgidia, Basarabi, Luminița și Ovidiu situate de-a lungul Canalului Dunăre-Marea Neagră și respectiv, al Canalul Midia-Năvodari care leagă fluviul de porturile de la Marea Neagră, Constanța și Midia;
- în anul 2016, 65,4% din mărfurile înregistrate în transport portuar maritim și în transport pe căi navigabile interioare în România, au fost operate în portul Constanța, cel mai important port maritim și de navigație interioară. În urmă cu câțiva ani, a fost construit noul port Constanța - Sud - Agigea, situat la ieșirea în mare a Canalului Dunăre - Marea Neagră;
- transporturile aeriene sunt asigurate de principalele aeroporturi: București („Henri Coandă” - Otopeni și „Aurel Vlaicu” - Băneasa); Timișoara („Traian Vuia”); Cluj-Napoca („Avram Iancu”); Constanța („Mihail Kogălniceanu”); Iași; Arad; Târgu Mureș; Suceava ș.a.

4.4.1. Mijloace de transport

În anul 2016, *mijloacele de transport feroviar* au cuprins 1769 locomotive, cu o putere de 6446 mii CP, din care 54,9% au fost locomotive Diesel de cale normală. De asemenea, echipamentele de transport feroviar numărau 33767 vagoane pentru trenuri de marfă, cu o capacitate de 1644 mii tone și 3894 vagoane pentru trenuri de pasageri, cu o capacitate de 264 mii locuri.

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, vagoanele pentru marfă au înregistrat scăderi, cu 1,4% în ceea ce privește numărul și cu 1,5% în ceea ce privește capacitatea de transport.

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, la vagoanele pentru pasageri s-a înregistrat o scădere de 34 vagoane (respectiv cu 0,9%).

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, navele pentru căi navigabile interioare au înregistrat următoarele evoluții: creștere cu 15,4% în ceea ce privește numărul navelor pentru transportul de pasageri. La nave fără propulsie pentru transportul mărfurilor s-a înregistrat o creștere cu 11 nave în ceea ce privește numărul, capacitatea crescând și ea cu 2,1%.

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, numărul de nave maritime pentru transportul mărfurilor a scăzut cu 3 și cu 8,2% în ceea ce privește capacitatea de transport în mii tdw.

Tabel 4.4.1. Mijloacele de transport feroviar, pe căi navigabile interioare și maritim

	U.M.	2015	2016	2016 față de 2015, diferențe	
				+/-	%
Transport feroviar					
Locomotive - total	număr mii CP	1795 6489	1769 6446	-26 -43	-1,4 -0,7
din care:					
Electric	număr mii CP	673 4706	673 4706	- -	- -
Diesel de orice fel, de cale normală	număr mii CP	972 1640	972 1640	- -	- -
din care:					
peste 350 CP	număr mii CP	960 1639	960 1639	- -	- -
Vagoane pentru trenuri de marfă - total	număr mii tone capacitate	34254 1669	33767 1644	-487 -25	-1,4 -1,5
Vagoane pentru trenuri de pasageri - total	număr mii locuri	3928 270	3894 264	-34 -6	-0,9 -2,2
Transport pe căi navigabile interioare					
Nave fără propulsie pentru transportul mărfurilor	număr mii tone capacitate	1134 1468	1145 1499	11 31	1,0 2,1
Remorchere și împingătoare	număr mii KW	286 192	294 197	8 5	2,8 2,6
Nave pentru transportul pasagerilor	număr mii locuri	65 6	75 7	10 1	15,4 16,7
Transport maritim					
Nave pentru transportul mărfurilor - total	număr mii tdw	26 41	23 37	-3 -4	-11,5 -9,8
din care:					
Nave pentru mărfuri generale	număr mii tdw	3 26	2 24	-1 -2	-33,3 -7,7

4.4.1.1. Transport rutier - autovehicule în circulație

La 31 decembrie 2016, autovehiculele înmatriculate în circulație cuprindeau 48,8 mii autobuze și microbuze, 5472,4 mii autoturisme, 912,8 mii autovehicule de marfă și 119,5 mii mopede și motociclete.

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, parcul autovehiculelor de transport rutier a înregistrat creșteri, astfel: numărul autoturismelor a crescut cu 317,4 mii, numărul de autovehicule de marfă cu 56,5 mii, iar numărul de mopede și motociclete cu 6,7 mii.

Tabel 4.4.2. Autovehiculele înmatriculate în circulație (la sfârșitul anului)

	2015	2016	2016 față de 2015, diferențe	
			+/-	%
Autobuze și microbuze	47347	48803	1456	3,1
Autoturisme	5155059	5472423	317364	6,2
Mopede și motociclete (inclusiv mototricicli și cvadricicli)	112866	119534	6668	5,9
Autovehicule de marfă	856257	912790	56533	6,6

Tabel 4.4.3. Transportul rutier de mărfuri, pe capacități de transport și tipuri de transport, în anul 2016

	Total	din care:		Structura, %		
		Cont propriu	Contra plată	Total	Cont propriu	Contra plată
Mărfuri transportate - mii tone						
Toate vehiculele - total	216085	121525	94560	100,0	100,0	100,0
3,5 - 7,5 tone	4457	3213	1244	2,1	2,7	1,3
7,6 - 12,0 tone	90288	34808	55480	41,8	28,6	58,7
12,1 - 17,0 tone	46590	24559	22031	21,5	20,2	23,3
peste 17,0 tone	74750	58945	15805	34,6	48,5	16,7
Parcursul mărfurilor - mii tone-km						
Toate vehiculele - total	48175238	10060417	38114821	100,0	100,0	100,0
3,5 - 7,5 tone	736601	314768	421833	1,5	3,1	1,1
7,6 - 12,0 tone	34855863	5833836	29022027	72,4	58,0	76,1
12,1 - 17,0 tone	10208741	2486224	7722517	21,2	24,7	20,3
peste 17,0 tone	2374033	1425589	948444	4,9	14,2	2,5

În anul 2016, transportul rutier de mărfuri a fost de 216,1 milioane tone, din care 56,2% s-a realizat în "cont propriu".

Structura volumului mărfurilor transportate a fost următoarea: 41,8% cu autovehicule de 7,6-12,0 tone; 34,6% cu autovehicule de peste 17,0 tone; 21,5% cu autovehicule de 12,1-17,0 tone; 2,1% cu autovehicule de 3,5-7,5 tone.

În anul 2016, *structura parcursului mărfurilor* a fost următoarea: 72,4% cu autovehicule de 7,6-12,0 tone; 21,2% cu autovehicule de 12,1-17,0 tone; 4,9% cu autovehicule de peste 17,0 tone și respectiv 1,5% cu autovehicule de 3,5-7,5 tone.

4.4.1.2. Aeronave civile înmatriculate

La sfârșitul anului 2016 erau certificate pentru transportul pasagerilor și mixt 67 de aeronave, cu o capacitate totală de 6806 locuri.

Tabel 4.4.4. Aeronavele civile înmatriculate¹⁾ (la sfârșitul anului)

	U.M.	2015	2016	2016 față de 2015, diferențe	
				+/-	%
Aeronave pentru transportul pasagerilor și mixt	număr	59	67	8	13,6
	locuri ²⁾	5700	6806	1106	19,4

¹⁾ Cu certificat de navigabilitate.

²⁾ Capacitate disponibilă de transport.

La sfârșitul anului 2016 comparativ cu sfârșitul anului 2015, numărul de aeronave civile pentru transportul pasagerilor și mixt a crescut cu 8 aeronave, iar numărul de locuri cu 1106.

4.4.2. Infrastructura pentru transporturi

4.4.2.1. Liniile de cale ferată în exploatare

La sfârșitul anului 2016, lungimea liniilor de cale ferată, în exploatare era de 10774 km, din care liniile electrificate reprezentau 37,4%. Liniile de cale ferată cu ecartament normal sunt predominante (98,7% din lungimea totală a liniilor de cale ferată), iar dintre acestea, liniile cu o cale dețin o pondere de 72,6% din total linii cu ecartament normal.

La sfârșitul anului 2016, densitatea medie a liniilor de cale ferată, era de 45,2 km la 1000 km² teritoriu, cu diferențieri între regiunile de dezvoltare. Astfel, peste nivelul mediu al densității liniilor de cale ferată s-au situat următoarele regiuni de dezvoltare: București-Ilfov (cu un plus de 109,5 km cale ferată la 1000 km² teritoriu); Vest (cu un plus de 13,7 km la 1000 km²); Sud-Est (cu un plus 3,7 km la 1000 km²) și Nord-Vest (cu un plus de 3,6 km la 1000 km²). Totodată, sub densitatea medie pe țară a liniilor de cale ferată s-au aflat regiunile de dezvoltare: Sud-Vest Oltenia (cu 11,3 km de cale ferată la 1000 km² teritoriu sub nivelul mediu), Sud-Muntenia (cu 9,0 km la 1000 km² sub medie); Centru (cu 6,1 km la 1000 km² sub nivelul mediu) precum și regiunea Nord-Est (cu 1,2 km la 1000 km² sub nivelul mediu).

Tabel 4.4.5. Liniile de cale ferată în exploatare (la sfârșitul anului)

	2015	2016	2016 față de 2015, diferențe	
			+/-	%
- km -				
Total	10770	10774	4	**)
din care: electrificate	4030	4030	-	-
din total:				
Linii cu ecartament normal¹⁾	10632	10635	3	**)
Cu o cale	7715	7718	3	**)
Cu două căi	2917	2917		
Linii cu ecartament îngust	4	5	1	25,0
Linii cu ecartament larg	134	134	-	-
- în procente față de total -				
Total	100,0	100,0	-	-
din care: electrificate	37,4	37,4	-	-
din total:				
Linii cu ecartament normal¹⁾	98,7	98,7	-	-
Cu o cale	71,6	71,6	-	-
Cu două căi	27,1	27,1	-	-
Linii cu ecartament îngust	**)	**)	-	-
Linii cu ecartament larg	1,3	1,3	-	-

¹⁾ Linii la care distanța între șine este de 1435 mm.

**²⁾ Sub 0,05%.

4.4.2.2. Drumurile publice

La sfârșitul anului 2016, lungimea drumurilor publice a fost de 86,1 mii km, din care drumurile modernizate au reprezentat 39,4%.

Tabel 4.4.6. Drumurile publice (la sfârșitul anului)

	2015	2016	2016 față de 2015, diferențe	
			+/-	%
<small>- kilometri -</small>				
Drumuri publice - total	85920²⁾	86080	160	0,2
din care:				
Modernizate	32648 ²⁾	33928	1280	3,9
Cu îmbrăcăminți ușoare rutiere	21200 ²⁾	21068	-132	-0,6
Din total drumuri publice:				
Drumuri naționale ¹⁾	17606	17612	6	**)
din care:				
Modernizate	16557	16600	43	0,3
Cu îmbrăcăminți ușoare rutiere	833	808	-25	-3,0
Drumuri județene și comunale	68314 ²⁾	68468	154	0,2
din care:				
Modernizate	16091 ²⁾	17328	1237	7,7
Cu îmbrăcăminți ușoare rutiere	20367 ²⁾	20260	-107	-0,5
Densitatea drumurilor publice pe 100 km²	36,0	36,1	0,1	0,3

¹⁾ Inclusive autostrăzi și drumuri europene.

²⁾ Date rectificative față de cele publicate anterior.

**³⁾ Sub 0,05%.

Din lungimea drumurilor publice, drumurile județene și comunale au reprezentat 79,5%, iar drumurile naționale 20,5%. Deși drumurile județene și comunale dețin cea mai mare pondere, totuși puțin peste jumătate din acestea sunt, fie modernizate (25,3% din lungimea drumurilor județene și comunale), fie au îmbrăcăminți ușoare rutiere (29,6%).

Structura lungimii drumurilor publice prezintă următoarea distribuție între regiunile de dezvoltare: Nord-Est (17,2% din lungimea totală a drumurilor publice); Sud-Muntenia (15,0%); Nord-Vest (14,7%); Centru (13,3%); Sud-Vest Oltenia (13,1%); Vest (12,9%); Sud-Est (12,8%); drumurilor publice din regiunea București-Ilfov au reprezentat 1,0%.

Lungimea drumurilor naționale a avut următoarea structură, pe regiuni de dezvoltare: Sud-Muntenia (16,2% din lungimea drumurilor naționale); Nord-Est (15,1%); Centru (14,2%); Vest (13,9%); Nord-Vest (13,3%); Sud-Est (13,0%); Sud-Vest Oltenia (12,4%) și București-Ilfov (1,9%).

Lungimea drumurilor județene și comunale la sfârșitul anului 2016, avea următoarea structură pe regiuni de dezvoltare: Nord-Est (17,8%); Nord-Vest (15,1%); Sud-Muntenia (14,7%); Sud-Vest Oltenia (13,3%); Centru (13,1%); Sud-Est (12,7%); Vest (12,5%) și București-Ilfov (0,8%).

La sfârșitul anului 2016, *densitatea drumurilor publice la 100 km² teritoriu* era de 36,1 km.

Cu valori de densitate peste valoarea medie a densității drumurilor publice la 100 km² teritoriu s-au situat următoarele regiuni de dezvoltare: București-Ilfov (cu un plus de 12,3 km la 100 km² teritoriu); Nord-Est (cu un plus de 4,1 km la 100 km²); Sud-Vest Oltenia (cu 2,5 km la 100 km² peste valoarea medie a densității); Sud-Muntenia (cu 1,4 km la 100 km²) și Nord-Vest (cu 1,0 km la 100 km² peste medie). Sub valoarea medie a densității se situau regiunile Sud-Est (cu 5,4 km la 100 km² sub valoarea medie), Centru (cu 2,5 km la 100 km² sub valoare) și Vest (cu 1,6 km la 100 km² sub medie).

4.4.3. Transportul de mărfuri

4.4.3.1. Transportul de mărfuri, pe moduri de transport

În anul 2016, activitatea în domeniul transporturilor a fost influențată de modificările structurale înregistrate de principalele ramuri ale economiei și de evoluția pe plan internațional, inclusiv din zona geografică în care este situată țara noastră.

Volumul de mărfuri transportate în anul 2016, a înregistrat creșteri comparativ cu anul 2015 în transportul rutier (cu 17447 mii tone, respectiv cu 8,8%), maritim (cu 1803 mii tone, respectiv cu 4,1%), transportul pe căi navigabile interioare (cu 464 mii tone, respectiv cu 1,5%), transportul prin conducte petroliere magistrale (cu 162 mii tone, respectiv 2,4%) și aerian (cu 3 mii tone, respectiv cu 8,1%). În transportul feroviar a fost înregistrată scădere (cu 2689 mii tone, respectiv cu 4,9%)

În anul 2016 față de anul 2015, parcursul mărfurilor a înregistrat creșteri în transportul rutier (cu 9153 milioane tone-km, respectiv cu 23,5%) și transportul prin conducte petroliere magistrale (cu 103 milioane tone-km, respectiv cu 10,0%). Scăderi au fost înregistrate în transportul feroviar (cu 138 milioane tone-km, respectiv cu 1,0%) și în transportul pe căi navigabile interioare (cu 15 milioane tone-km, respectiv cu 0,1%).

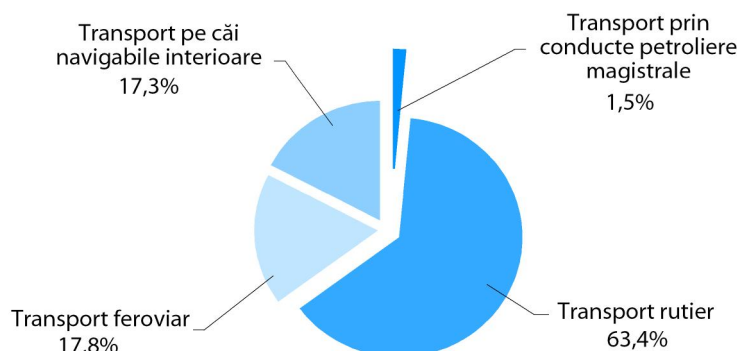
Tabel 4.4.7 Transportul de mărfuri, pe moduri de transport

	2015	2016	2016 față de 2015, diferențe	
			+/-	%
Mărfuri transportate - mii tone				
Transport feroviar	55307	52618	-2689	-4,9
Transport rutier	198638	216085	17447	8,8
Transport pe căi navigabile interioare	30020	30484	464	1,5
Transport maritim ¹⁾	44485	46288	1803	4,1
Transport aerian	37 ²⁾	40	3	8,1
Transport prin conducte petroliere magistrale	6663	6825	162	2,4
Parcursul mărfurilor – milioane tone-km				
Transport feroviar	13673	13535	-138	-1,0
Transport rutier	39022	48175	9153	23,5
Transport pe căi navigabile interioare	13168	13153	-15	-0,1
Transport prin conducte petroliere magistrale	1029	1132	103	10,0

¹⁾ Date conforme cu metodologia Eurostat privind evitarea "dublei înregistrări" pentru transportul național.

²⁾ Date rectificate față de cele publicate anterior.

Grafic 4.4.1. Structura parcursului mărfurilor, pe moduri de transport, în anul 2016

Transportul rutier de mărfuri a înregistrat 216,1 milioane tone, dintre acestea, 80,0% în transport național și 20,0% în transport internațional (inclusiv transport între state terțe și cabotaj). Structura parcursului mărfurilor a inclus transport național în proporție de 27,3% și transport internațional 72,7%.

În anul 2016, din volumul total al mărfurilor transportate pe cale rutieră, 121525 mii tone, respectiv 56,2% a fost realizat în regimul "cont propriu", iar parcursul mărfurilor transportate s-a realizat în proporție de 79,1% în regimul "contra plată", respectiv 38115 milioane tone-kilometri.

Tabel 4.4.8. Transportul rutier de mărfuri

	2015	2016	2016 față de 2015, diferențe	
			+/-	%
Mărfuri transportate - mii tone				
Transport național	167447	172957	5510	3,3
Transport internațional ¹⁾	31191	43128	11937	38,3
Parcursul mărfurilor - milioane tone-km				
Transport național	12068	13139	1071	8,9
Transport internațional ¹⁾	26954	35036	8082	30,0

¹⁾ Inclusiv transport între state terțe și cabotaj.

4.4.3.2. Principalele tipuri de mărfuri transportate

În anul 2016, în volumul total de mărfuri transportate pe căile rutiere (conform Clasificării Standard pentru Statistica Transporturilor, NST 2007), cele mai însemnate ponderi au fost deținute de următoarele tipuri de mărfuri: *minereuri metalifere și alte produse de minerit și exploatare de carieră; turbă; uraniu și thoriu* 28,7% și *alte produse minerale nemetalice* 19,9%.

Cele mai însemnate locuri în structura principalelor tipuri de mărfuri transportate pe căile ferate au fost deținute de: *cărbune și lignit; țiței și gaze naturale* 31,1% și *cocs, produse rafinate din petrol* 31,0%.

În ceea ce privește transportul maritim, cele mai însemnate ponderi ale tipurilor de mărfuri transportate au fost marcate de *produse agricole, din vânătoare și silvicultură; pește și alte produse din pescuit* 36,7% și *cărbune și lignit; țiței și gaze naturale* 19,2%.

În transportul pe căi navigabile interioare, cele mai însemnate ponderi au fost înregistrate pentru următoarele tipuri de mărfuri: *minereuri metalifere și alte produse de minerit și exploatare de carieră; turbă; uraniu și thoriu* 46,2% și *produse agricole, din vânătoare și silvicultură; pește și alte produse din pescuit* 30,1%.

În ceea ce privește parcursul mărfurilor transportate în transport rutier, diviziunea mărfuri grupate: *un amestec de tipuri de mărfuri transportate împreună* și diviziunea *produse alimentare, băuturi și tutun* au deținut cele mai mari ponderi în total parcurs, respectiv 30,9% și 16,3%.

În transport feroviar, ponderile cele mai importante în parcursul principalelor tipuri de mărfuri transportate a fost înregistrat de *cocs, produse rafinate din petrol* 35,2% și *produse agricole, din vânătoare și silvicultură; pește și alte produse din pescuit* 12,8%.

Ponderile cele mai însemnate în transport pe căi navigabile interioare (valori în tone-kilometri) au fost înregistrate de următoarele tipuri de mărfuri: *produse agricole din vânătoare și silvicultură; pește și alte produse din pescuit* 34,4% și *minereuri metalifere și alte produse de minerit și exploatare de carieră: turbă, uraniu și thoriu* 31,4%.

4.4.4. Transportul de pasageri

4.4.4.1. Transportul interurban și internațional de pasageri

În anul 2016 comparativ cu anul precedent, transportul aerian și transportul rutier au înregistrat creșteri cu 23,5% și respectiv cu 9,9%. Transportul maritim și transportul feroviar au înregistrat scăderi cu 78,1% și respectiv, cu 3,0%.

În ceea ce privește parcursul pasagerilor, în transportul rutier a fost înregistrată o creștere cu 7,3%, iar în transportul feroviar o scădere cu 3,1%.

Tabel 4.4.9. Transportul de pasageri, pe moduri de transport

	2015	2016	2016 față de 2015, diferențe	
			+/-	%
Transportul interurban și internațional de pasageri - mii pasageri				
Transport feroviar	66482	64456	-2026	-3,0
Transport rutier	275548	302951	27403	9,9
Transport pe căi navigabile interioare ¹⁾	169	153	-	-
Transport aerian	13273	16398	3125	23,5
Transport maritim ²⁾	32	7	-25	-78,1
Parcursul pasagerilor din transportul interurban și internațional de pasageri milioane pasageri-km				
Transport feroviar	5149	4988	-161	-3,1
Transport rutier	17471	18744	1273	7,3
Transport pe căi navigabile interioare ¹⁾	10	8	-	-

¹⁾ În anul de referință 2016 nu au existat pasageri în transport internațional pe căi navigabile interioare.

²⁾ Pasageri de croazieră, inclusiv pasageri de croazieră în excursie - intrări.

Tabel 4.4.10. Transportul aerian de pasageri

	2015	2016	2016 față de 2015, diferențe	
			+/-	%
Pasageri - număr	13272745	16398045	3125300	23,5
Îmbarcați	6685166	8225584	1540418	23,0
Debarcați	6587579	8172461	1584882	24,1
Curse aeriene regulate - număr	12879077	15954487	3075410	23,9
Îmbarcați	6489040	8020043	1531003	23,6
Debarcați	6390037	7934444	1544407	24,2
Curse aeriene neregulate - număr	393668	443558	49890	12,7
Îmbarcați	196126	205541	9415	4,8
Debarcați	197542	238017	40475	20,5

În evoluția transportului aeroportuar de pasageri, în anul 2016 comparativ cu anul 2015, remarcăm creșterea cu 23,9% a numărului de pasageri transportați prin curse aeriene regulate și de asemenea, creșterea cu 12,7% a celor transportați prin curse aeriene neregulate.

În anul 2016, 97,3% din totalul pasagerilor au fost transportați prin curse aeriene regulate.

4.4.5. Comunicații

4.4.5.1. Poștă și telefonie

În anul 2016 au funcționat 5648 de subunități de poștă, cu 89 unități mai puține, comparativ cu anul 2015.

În anul 2016, în România, 86,5% din numărul total al unităților de poștă erau situate în mediul rural (4884 unități).

Tabel 4.4.11. Unitățile de poștă (la sfârșitul anului)

	2015	2016	2016 față de 2015, diferențe	
			+/-	%
Unități - număr	5737	5648	-89	-1,6
din care:				
În localități rurale	4892	4884	-8	-0,2

În anul 2016, corespondența și imprimatele au însumat 156,6 milioane bucăți, trimerile recomandate 41,2 milioane bucăți; numărul de trimiteri cu valoare declarată a fost de 4,2 milioane bucăți, iar cel al coletelor poștale de 19,2 milioane bucăți.

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, activitățile de poștă desfășurate au înregistrat scăderi la toate categoriile, respectiv la colete poștale cu 28600 mii bucăți, respectiv cu 59,8%, la trimiteri cu valoare declarată cu 4298 mii bucăți, respectiv cu 50,5%, la corespondență și imprimate cu 19664 mii bucăți, respectiv cu 11,2% și la trimiteri recomandate cu 3593 mii bucăți, respectiv cu 8,0%.

Tabel 4.4.12. Activitățile de poștă și telefonie

	2015	2016	2016 față de 2015, diferențe	
			+/-	%
Activități de poștă și curierat¹⁾				
Corespondență și imprimate (mii bucăți)	176260	156596	-19664	-11,2
Trimerii recomandate (mii bucăți)	44815	41222	-3593	-8,0
Trimeri cu valoare declarată (mii bucăți)	8513	4215	-4298	-50,5
Colete poștale (mii bucăți)	47843	19243	-28600	-59,8
Activități de telefonie				
Numărul de conexiuni la serviciile de telefonie - total (milioane)	27,4	27,0	-0,4	-1,5
din care:				
la serviciile de telefonică fixă	4,3	4,1	-0,2	-4,7
la serviciile de telefonică mobilă	23,1	22,9	-0,2	-0,9

¹⁾ Date furnizate de Compania Națională Poșta Română și Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații (ANCOM) pentru furnizorii alternativi de servicii poștale.

În anul 2016, numărul total de conexiuni la serviciile de telefonie a fost de 27,0 milioane, din care, 84,8% (22,9 milioane) au fost conexiuni la serviciile de telefonie mobilă și 15,2% (4,1 milioane) la serviciile de telefonie fixă.

Analiza evoluției activităților de telefonie în anul 2016 comparativ cu anul 2015, relevă o scădere numărului total de conexiuni la serviciile de telefonie cu 0,4 milioane (respectiv cu 1,5%).

Ponderile numărului de conexiuni la serviciile de telefonie fixă înregistrate în anul 2016, pentru regiunile de dezvoltare, au fost după cum urmează: București-Ilfov (19,1%), Nord-Vest (13,2%), Nord-Est (12,8%), Centru (12,7%), Sud-Est (12,0%), Sud-Muntenia (11,3%), Vest (10,6%) și Sud-Vest Oltenia (8,3%).

4.5. Comerț internațional cu bunuri

Statisticile de comerț internațional cu bunuri reprezintă parte a statisticilor oficiale ale Uniunii Europene (UE) și ale fiecărui stat membru, care furnizează date statistice referitoare la comerțul cu bunuri între statele membre UE (sistemul statistic Intrastat), precum și date referitoare la comerțul cu bunuri între statele membre UE și țările terțe, din afara UE (sistemul statistic Extrastat).

Statisticile de comerț internațional cu bunuri servesc nevoilor diferiților utilizatori, inclusiv operatorilor economici, academicienilor, cercetătorilor și publicului larg. Interesul pentru statisticile de comerț internațional cu bunuri este în creștere, prin urmare, producerea în timp util și de înaltă calitate a datelor este de primă importanță pentru Institutul Național de Statistică.

Statisticile de comerț internațional cu bunuri ale României se stabilesc prin însumarea datelor obținute din sistemele statistice Intrastat și Extrastat.

Importanța celor două sisteme statistice, Intrastat și Extrastat, din punct de vedere al ponderii informațiilor furnizate în totalul comerțului internațional cu bunuri al României este net în favoarea sistemului Intrastat, sistem care gestionează un număr foarte mare de tranzacții, a căror valoare acoperă peste 70% din volumul comerțului internațional cu bunuri al României¹⁰⁾.

4.5.1. Exporturile, importurile și soldul balanței comerciale

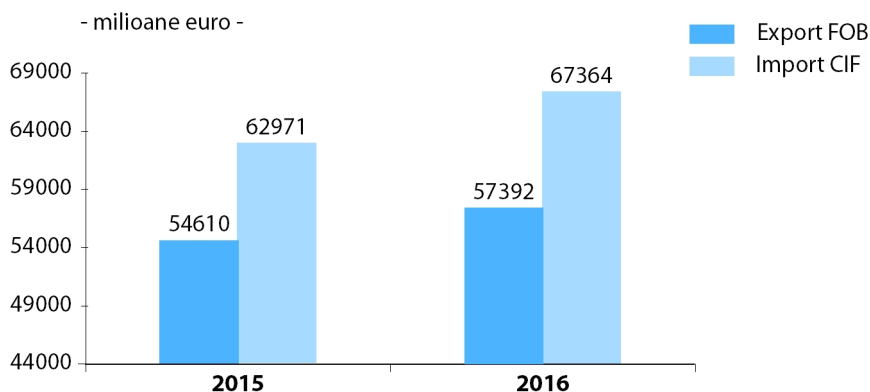
În anul 2016 exporturile FOB de bunuri au înregistrat o valoare de 57392 milioane euro (în creștere cu 5,1% față de anul 2015), iar importurile CIF au fost de 67364 milioane euro (în creștere cu 7,0% față de anul 2015), soldul balanței comerciale FOB-CIF fiind de -9972 milioane euro, în creștere cu 1611 milioane euro comparativ cu anul 2015.

Tabel 4.5.1. Exporturile, importurile și soldul balanței comerciale

	2015	2016
Milioane lei		
Export FOB	242747	257701
Import CIF	279906	302462
Sold balanță comercială (FOB - CIF)	-37159	-44761
Milioane euro		
Export FOB	54610	57392
Import CIF	62971	67364
Sold balanță comercială (FOB - CIF)	-8361	-9972

Notă: Datele pentru anul 2015 au fost revizuite față de cele publicate anterior și au caracter definitiv. Datele pentru anul 2016 au caracter semidefinitiv.

Grafic 4.5.1. Evoluția comerțului internațional cu bunuri

¹⁰⁾ Toate dinamicile și ponderile au fost calculate din valori exprimate în mii euro.

Diferențele între datele pe total și valorile obținute din însumarea diverselor structuri utilizate sunt datorate rotunjirilor.

4.5.2. Exporturile, importurile și soldul balanței comerciale conform Clasificării Produselor și Serviciilor asociate Activităților (CPSA 2008)

În anul 2016 cele mai importante contribuții la creșterea exporturilor au fost înregistrate la: autovehicule de transport rutier, remorci și semiremorci (11849 milioane euro, respectiv 20,6% din exporturile totale), mașini, utilaje și echipamente, inclusiv electrice (11563 milioane euro, respectiv 20,2%), produse ale agriculturii și vânătorii (3783 milioane euro, respectiv 6,6%), calculatoare și produse electronice și optice (3150 milioane euro, respectiv 5,5%), produse din cauciuc și mase plastice (2920 milioane euro, respectiv 5,1%), articole de îmbrăcăminte (2836 milioane euro, respectiv 4,9%).

Tabel 4.5.2. Exporturile, importurile și soldul balanței comerciale conform Clasificării Produselor și Serviciilor asociate Activităților (CPSA 2008)

Cod CPSA	Denumire cod CPSA	Export FOB		Import CIF		- milioane euro - Sold balanță comercială (FOB - CIF)	
		2015	2016	2015	2016	2015	2016
Total		54610	57392	62971	67364	-8361	-9972
01	Produse ale agriculturii și vânătorii	3386	3783	2156	2364	1230	1419
02	Produse ale silviculturii și exploatării forestiere	30	16	119	128	-89	-112
03	Pește și alte animale acvatice, produse de acvacultură	5	3	53	63	-48	-60
05	Cărbune și lignit	11	*)	77	70	-66	-70
06	Petrol brut și gaze naturale	14	12	2316	2331	-2302	-2319
07	Mineruri metalifere	53	37	207	203	-154	-166
08	Alte minerale și produse de carieră	39	33	91	97	-52	-64
10	Produse alimentare	1497	1512	3523	3956	-2026	-2444
11	Băuturi	134	135	249	319	-115	-184
12	Produse din tutun	936	767	135	148	801	619
13	Produse ale industriei textile	1091	1192	2931	3072	-1840	-1880
14	Articole de îmbrăcăminte	2808	2836	1087	1364	1721	1472
15	Piei și produse din piele	1453	1464	1398	1535	55	-71
16	Produse rezultate din prelucrarea lemnului (exclusiv mobilier), articole din paie și din alte materiale vegetale împletite	1741	1575	415	508	1326	1067
17	Hârtie și produse din hârtie	311	351	1141	1213	-830	-862
19	Produse de cocserie; produse obținute din prelucrarea țigăii	1999	1766	1493	1276	506	490
20	Substanțe și produse chimice	1674	1622	5420	5639	-3746	-4017
21	Produse farmaceutice de bază și preparate farmaceutice	879	730	2682	2813	-1803	-2083
22	Produse din cauciuc și mase plastice	2742	2920	3094	3376	-352	-456
23	Alte produse din materiale nemetalice	341	366	853	947	-512	-581
24	Produse ale industriei metalurgice	2953	2686	3909	3737	-956	-1051
25	Produse ale industriei construcțiilor metalice și produselor din metal (exclusive mașini, utilaje și echipamente)	1713	1834	2965	3150	-1252	-1316
26	Calculatoare și produse electronice și optice	2915	3150	5763	6156	-2848	-3006
27	Echipamente electrice	5398	6404	5415	5986	-17	418
28	Mașini, utilaje și echipamente neclasificate în altă parte	4751	5159	6838	6872	-2087	-1713
29	Autovehicule de transport rutier, remorci și semiremorci	10614	11849	6255	7160	4359	4689
30	Alte mijloace de transport	1540	1588	418	622	1122	966
31	Mobilă	2005	2130	481	580	1524	1550
32	Alte produse industriale neclasificate în altă parte	483	548	1026	1199	-543	-651
35	Energie electrică, gaze, apă caldă și aer condiționat	403	299	133	116	270	183
	Alte produse necuprinse în altă parte	693	627	329	366	364	261

Notă: Datele pentru anul 2015 au fost revizuite față de cele publicate anterior și au caracter definitiv. Datele pentru anul 2016 au caracter semidefinitiv.

Cele mai importante contribuții la creșterea importurilor în anul 2016, au fost înregistrate la: mașini, utilaje și echipamente, inclusiv electrice (12858 milioane euro, respectiv 19,1% din importurile totale), autovehicule de transport rutier, remorci și semiremorci (7160 milioane euro, respectiv 10,6%), calculatoare și produse electronice și optice (6156 milioane euro, respectiv 9,1%), substanțe și produse chimice (5639 milioane euro, respectiv 8,4%), produse alimentare (3956 milioane euro, respectiv 5,9%), produse ale industriei metalurgice (3737 milioane euro, respectiv 5,5%), produse din cauciuc și mase plastice (3376 milioane euro, respectiv 5,0%).

4.5.3. Exporturile, importurile și soldul balanței comerciale, pe continente și principale țări partenere

Principalii parteneri comerciali ai României în anul 2016 sunt statele membre UE, cu o pondere de 75,1% în total exporturi, respectiv 77,1% în total importuri. Comerțul cu restul țărilor lumii este distribuit între celelalte țări ale Europei (9,8% din exporturi și 10,3% din importuri), Asia (7,4% din exporturi și 9,9% din importuri), Africa (3,8% din exporturi și 0,8% din importuri), America (2,8% din exporturi și 1,8% din importuri) și Oceania (1,0% din exporturi și 0,1% din importuri).

Tabel 4.5.3. Exporturile, importurile și soldul balanței comerciale, pe continente și principale țări partenere

Denumire continent / țară	- milioane euro -					
	Export FOB		Import CIF		Sold balanță comercială (FOB - CIF)	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Total	54610	57392	62971	67364	-8361	-9972
EUROPA	46295	48690	55049	58908	-8754	-10218
din care:						
UE-28	40257	43080	48598	51951	-8341	-8871
AELS	813	583	527	460	286	123
ALTE ȚĂRI DIN EUROPA	5226	5027	5925	6497	-699	-1470
ASIA	3992	4241	6052	6658	-2060	-2417
din care:						
Arabia Saudită	376	282	12	12	364	270
R.P.Chineză	525	615	2888	3440	-2363	-2825
Emiratele Arabe Unite	277	409	31	35	246	374
India	206	212	241	243	-35	-31
Jordania	249	285	1	5	248	280
Japonia	211	215	292	332	-81	-117
Kazahstan	43	58	1010	824	-967	-766
Liban	343	198	2	3	341	195
Republica Coreea	414	295	483	510	-69	-215
Iran	183	333	11	104	172	229
Statul Israel	333	381	105	115	228	266
AFRICA	2213	2174	518	523	1695	1651
din care:						
Algeria	411	352	1	5	410	347
Egipt	709	523	73	90	636	433
Maroc	381	501	129	146	252	355
Tunisia	145	143	65	98	80	45
AMERICA	1709	1625	1283	1224	426	401
din care:						
Brazilia	164	197	295	258	-131	-61
Mexic	168	157	110	132	58	25
Statele Unite	1052	956	679	637	373	319
OCEANIA	330	588	42	38	288	550
din care:						
Australia	51	58	24	34	27	24

Notă: Datele pentru anul 2015 au fost revizuite față de cele publicate anterior și au caracter definitiv. Datele pentru anul 2016 au caracter semidefinitiv.

Repartizarea pe țări a schimburilor internaționale de bunuri se realizează astfel:

- pentru comerțul intracomunitar, pe baza principiului "țara de destinație" (la expediție) și "țara de expediție" (la introducere);

- pentru comerțul extracomunitar, pe baza principiului "țara de destinație" (la export) și "țara de origine" (la import, cu excepția cazului în care țara de origine este un stat membru UE, caz în care se ia în considerare țara de expediție).

Schimburile comerciale între România și statele membre UE au crescut în anul 2016 față de 2015 cu 7,0% la export (+2823 milioane euro) și respectiv cu 6,9% la import (+3353 milioane euro). Exporturile către statele AELS au scăzut cu 28,3% (-230 milioane euro), iar importurile au scăzut cu 12,6% (-67 milioane euro). În rândul țărilor din Europa, o pondere însemnată în valoarea totală a exporturilor României din anul 2016 o deține și Turcia (cu 3,2% din total).

În anul 2016 față de anul 2015, exporturile către Asia au crescut cu 6,2%. Țările partenere din Asia către care România a înregistrat cele mai mari exporturi au fost: R.P.Chineză (615 milioane euro), Emiratele Arabe Unite (409 milioane euro), Israel (381 milioane euro), Iran (333 milioane euro), Republica Coreea (295 milioane euro), Iordania (285 milioane euro), Arabia Saudită (282 milioane euro), Japonia (215 milioane euro), India (212 milioane euro).

Exporturile către Africa au scăzut în anul 2016 cu 1,8% față de anul 2015, cele mai importante țări partenere fiind Egipt (523 milioane euro), Maroc (501 milioane euro) și Algeria (352 milioane euro).

Exporturile către America au scăzut cu 84 milioane euro (-4,9%) în perioada analizată. Țările partenere din America către care România a înregistrat cele mai mari exporturi au fost Statele Unite (956 milioane euro), Brazilia (197 milioane euro) și Mexic (157 milioane euro).

Importurile din țările partenere situate în Europa (cu excepția UE) au înregistrat cele mai mari niveluri, în anul 2016, în cazul Turciei (2554 milioane euro, respectiv 3,8% din importurile totale) și Federației Ruse (1981 milioane euro, respectiv 2,9%).

În anul 2016, țările partenere din Asia din care au fost înregistrate cele mai mari importuri au fost: R.P.Chineză (3440 milioane euro, respectiv 5,1% din total importuri), Kazahstan (824 milioane euro, respectiv 1,2%), Republica Coreea (510 milioane euro, respectiv 0,8%), Japonia (332 milioane euro, respectiv 0,5%) și India (243 milioane euro, respectiv 0,4%).

În anul 2016 față de anul 2015, importurile din Africa au crescut cu 1,0%, cele mai importante țări partenere fiind Maroc, Tunisia și Egipt, de unde au fost importate bunuri în valoare de 146 milioane euro, 98 milioane euro, respectiv 90 milioane euro.

Importurile din America au scăzut în anul 2016 comparativ cu anul 2015 cu 59 milioane euro, ajungând la 1224 milioane euro. Cei mai importanți parteneri comerciali au fost Statele Unite (637 milioane euro) și Brazilia (258 milioane euro).

4.5.4. Exporturile, importurile și soldul balanței comerciale Intra UE-28

Din analiza pe țări a exporturilor intracomunitare se observă că cele mai mari ponderi în total exporturi au fost deținute în anul 2016 de: Germania (21,5% din total exporturi), Italia (11,6%), Franța (7,2%), Ungaria (5,2%), Regatul Unit (4,3%), Bulgaria (3,2%), Spania (3,0%), iar cele mai mici ponderi le-au deținut: Luxemburg, Malta și Letonia (sub 0,05% fiecare), Lituania, Cipru și Estonia (cu câte 0,1% fiecare).

Din analiza pe țări a importurilor intracomunitare în anul 2016 se observă că cele mai mari ponderi în totalul importurilor României au revenit: Germaniei (20,5% din importul total), Italiei (10,3%), Ungariei (7,5%), Franței (5,5%) și Poloniei (5,1%). De asemenea, cele mai mici ponderi (sub 0,2%) au revenit: Letoniei (sub 0,05%), Ciprului, Maltei și Lituaniei (0,1% fiecare). Restul statelor membre UE-28 au avut ponderi cuprinse între 0,2% (Estonia) și 4,1% (Olanda).

În anul 2016 relațiile comerciale intense cu statele din Uniunea Europeană au fost însoțite și de o creștere a deficitului comercial, care a ajuns la -8871 milioane euro, cu 530 milioane euro mai mare decât cel din anul 2015.

În anul 2016, balanța comercială intracomunitară:

- a înregistrat deficite de peste 100 milioane euro cu: Ungaria (-2077 milioane euro), Polonia (-1801 milioane euro), Germania (-1505 milioane euro), Olanda (-1313 milioane euro), Austria (-1033 milioane euro), Slovacia (-574 milioane euro), Belgia (-472 milioane euro), Republica Cehă (-395 milioane euro), Bulgaria (-242 milioane euro), Italia (-239 milioane euro), Irlanda (-163 milioane euro), Portugalia (-160 milioane euro), Slovenia (-149 milioane euro) și Spania (-117 milioane euro);
- a înregistrat excedente de peste 100 milioane euro cu: Regatul Unit (953 milioane euro), Franța (410 milioane euro) și Suedia (162 milioane euro).

Tabel 4.5.4. Exporturile, importurile și soldul balanței comerciale Intra UE-28

- milioane euro -

Denumire țară	Export FOB		Import CIF		Sold balanță comercială (FOB - CIF)	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Total	54610	57392	62971	67364	-8361	-9972
Uniunea Europeană (UE-28)	40257	43080	48598	51951	-8341	-8871
Austria	1389	1368	2428	2401	-1039	-1033
Belgia	985	1101	1448	1573	-463	-472
Bulgaria	1818	1850	1860	2092	-42	-242
Republica Cehă	1364	1515	1793	1910	-429	-395
Cipru	81	64	56	42	25	22
Croația	163	160	121	110	42	50
Danemarca	222	244	267	263	-45	-19
Estonia	61	68	36	107	25	-39
Finlanda	150	151	163	138	-13	13
Franța	3716	4141	3511	3731	205	410
Germania	10771	12325	12511	13830	-1740	-1505
Grecia	720	765	725	793	-5	-28
Irlanda	140	148	377	311	-237	-163
Italia	6799	6672	6849	6911	-50	-239
Letonia	23	18	19	20	4	-2
Lituania	59	64	71	80	-12	-16
Luxemburg	20	16	70	109	-50	-93
Malta	33	17	36	64	-3	-47
Olanda	1382	1453	2522	2766	-1140	-1313
Polonia	1463	1659	3047	3460	-1584	-1801
Portugalia	208	223	280	383	-72	-160
Regatul Unit	2378	2490	1568	1537	810	953
Slovacia	962	1004	1426	1578	-464	-574
Slovenia	320	311	424	460	-104	-149
Spania	1580	1722	1609	1839	-29	-117
Suedia	500	543	374	381	126	162
Ungaria	2938	2981	5005	5058	-2067	-2077

Notă: Datele pentru anul 2015 au fost revizuite față de cele publicate anterior și au caracter definitiv. Datele pentru anul 2016 au caracter semidefinitiv.

4.5.5. Indicii valorii unitare și indicii volumului fizic

Indicii valorii unitare pentru exporturi în perioada 2000-2016 calculați față de media anului precedent au avut evoluții diferite, înregistrând un maxim de 109,5% în anul 2005 și un minim de 89,3% în anul 2009.

O evoluție asemănătoare au avut și indicii valorii unitare pentru importuri, cu un maxim de 106,2% în anul 2011 și un minim de 89,3% în anul 2009.

Indicii anuali ai volumului fizic au fost în general în creștere față de anul precedent, cu excepția anilor 2009 și 2012, când s-au înregistrat scăderi atât pentru exporturi, cât și pentru importuri.

Indicele raportului de schimb, calculat ca raport între indicele valorii unitare la export și indicele valorii unitare la import a fost supraunitar, cu excepția anilor 2002 și 2013, când a fost subunitar.

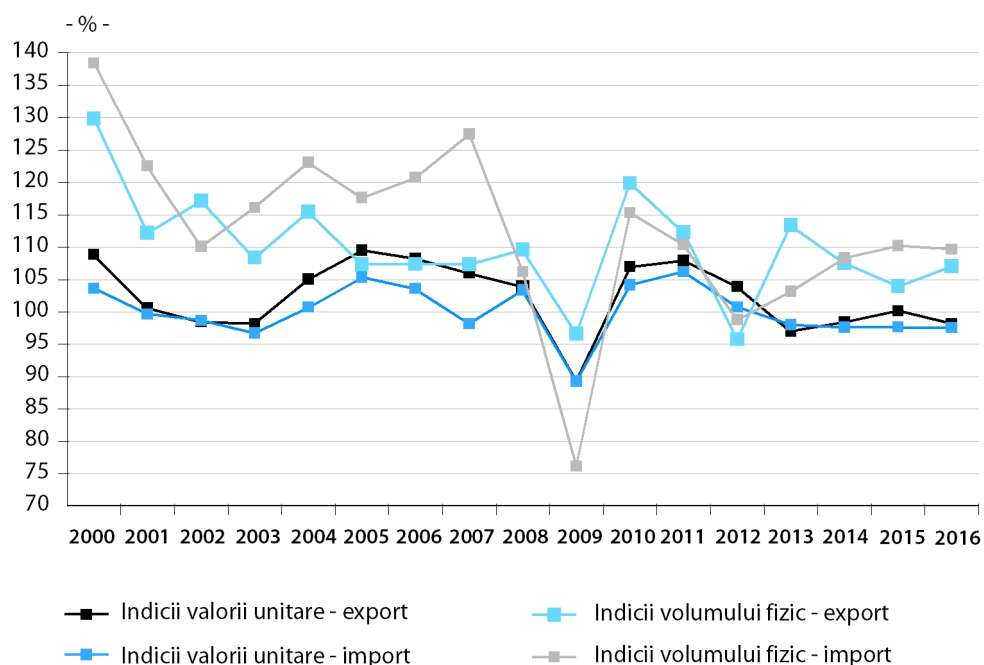
Tabel 4.5.5. Indicii valorii unitare, raportul de schimb și indicii volumului fizic

- anul precedent = 100 -

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Indicii valorii unitare (IVU)¹⁾																	
EXPORTURI	108,9	100,6	98,5	98,2	105,1	109,5	108,2	106,0	103,8	89,3	107,0	107,9	103,9	97,0	98,5	100,2	98,2
IMPORTURI	103,6	99,7	98,7	96,7	100,7	105,3	103,6	98,2	103,4	89,3	104,2	106,2	100,8	98,0	97,6	97,7	97,6
Raportul de schimb																	
IVU_{EXP} / IVU_{IMP}	105,1	100,9	99,8	101,5	104,3	104,0	104,4	108,0	100,5	100,1	102,7	101,6	103,1	99,0	100,8	102,5	100,6
Indicii volumului fizic																	
EXPORTURI	129,8	112,2	117,2	108,4	115,4	107,3	107,4	107,3	109,6	96,7	119,9	112,3	95,8	113,4	107,5	103,9	107,1
IMPORTURI	138,4	122,5	110,1	116,1	123,1	117,7	120,8	127,5	106,2	76,1	115,3	110,4	98,8	103,2	108,4	110,2	109,7

¹⁾ Indici calculați din valori exprimate în euro.

Grafic 4.5.2. Indicii valorii unitare și indicii volumului fizic

4.6. Turism

4.6.1. Turism intern

4.6.1.1. Numărul unităților de cazare turistică

Prin poziția sa geografică, România dispune de o varietate de resurse naturale care dau posibilitatea practicării unei largi game de activități turistice.

În anul 2016, *numărul total al structurilor de cazare turistică* a fost de 6946 unități, înregistrându-se, comparativ cu anul 2015, o creștere cu 125 unități (respectiv +1,8%).

În anul 2016, *numărul de unități de cazare turistică existente*, 90,0% se regăsesc în hoteluri și moteluri (25,5% din numărul total de unități existente), pensiuni agroturistice (29,2%), pensiuni turistice (22,0%), vile turistice și bungalouri (13,3%).

În anul 2016, *numărul total de locuri existente în aceste unități* a fost de 328888, cu 575 locuri mai multe decât în anul anterior (respectiv +0,2%); din acestea, în funcțiune au fost 83323 mii locuri-zile, în creștere, cu 1,8% față de anul 2015.

În ceea ce privește numărul de locuri existente în unitățile de cazare turistică, în anul 2016 se constată că, majoritatea se regăsesc în hoteluri și moteluri (60,3%), în pensiuni agroturistice (11,4%), în pensiunile turistice (9,9%), în vile turistice și bungalouri (5,2%), în campinguri și unități tip casuță (4,5%).

În anul 2016, *indicele de utilizare netă a capacităților de cazare turistică în funcțiune*¹⁾ a fost de 30,5%, cu 1,8 puncte procentual peste nivelul înregistrat în anul anterior (28,7%). În anul 2016, peste medie s-au situat, hoteluri și moteluri (37,7%, respectiv +2,4 puncte procentuale peste anul 2015), vile turistice și bungalouri (23,8%, respectiv +2,8 puncte procentuale), hosteluri (21,8%, respectiv +1,4 puncte procentuale), spațiile de cazare pe nave (26,1% respectiv +6,2 puncte procentuale), popasurile turistice (cu un indice de utilizare netă de 19,1%, respectiv +1,2 puncte procentuale), pensiuni turistice (19,4%, respectiv +1,7 puncte procentuale), pensiuni agroturistice (15,5%, respectiv +0,4 puncte procentuale), cabane turistice (15,0%, respectiv +1,8 puncte procentuale), hanuri turistice (15,6%, respectiv +1,8 puncte procentuale), campinguri și unități tip casuță (17,6%, respectiv +3,9 puncte procentuale) și cabane turistice (15,0%, respectiv +1,8 puncte procentuale).

Tabel 4.6.1. Structurile de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică¹⁾, capacitatea de cazare turistică existentă și indicii de utilizare netă ai capacității de cazare turistică în funcțiune

	Unități existente, număr		Număr de locuri existente		Indicii de utilizare netă ai capacității de cazare turistică în funcțiune, %	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Total	6821	6946	328313	328888	28,7	30,5
Hoteluri și moteluri	1766	1769	198606	198407	35,3	37,7
Hosteluri ²⁾	248	266	11757	12845	20,4	21,8
Hanuri turistice	3	3	63	63	13,8	15,6
Cabane turistice	196	194	5876	6097	13,2	15,0
Campinguri și unități tip casuță	127	120	17696	14930	13,7	17,6
Vile turistice și bungalouri	923	923	17241	16968	21,0	23,8
Tabere de elevi și preșcolari	63	58	6979	6702	17,4	16,0
Pensiuni turistice ³⁾	1527	1530	32051	32602	17,7	19,4
Pensiuni agroturistice ⁴⁾	1918	2028	35188	37394	15,1	15,5
Popasuri turistice	33	38	1792	1894	17,9	19,1
Sate de vacanță	7	7	557	479	13,6	9,6
Spații de cazare pe nave	10	10	507	507	19,9	26,1

¹⁾ La 31 iulie. Structuri de cazare turistică cu cel puțin 5 locuri-pat.

²⁾ Din anul 2009 hotelurile pentru tineret s-au asimilat la hosteluri.

³⁾ Din anul 2009 pensiunile turistice urbane s-au asimilat pensiunilor turistice.

⁴⁾ Din anul 2009 pensiunile turistice rurale s-au asimilat la pensiunile agroturistice.

¹⁾ Stabilit prin raportarea numărului de innoptări realizate la capacitatea de cazare în funcțiune.

4.6.1.2 Structura capacității totale de cazare existente, după gradul de confort

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, structura capacității totale de cazare existentă, după gradul de confort al unităților din sistem, relevă următoarele aspecte mai importante:

- a continuat să fie predominant confortul de tip 3 și 2 stele (42,8% din total, respectiv 28,7%);
- s-au înregistrat creșteri ale ponderii locurilor în unitățile de 4 stele (16,5%);
- totodată s-a redus ponderea în total a locurilor din unitățile neclasificate (2,9%).

În anul 2016, pentru principalele capacități de cazare existente, tendințele înregistrate în ceea ce privește structura acestora, după gradul de confort al unităților din sistem se prezintă astfel: cele mai multe hoteluri au fost de 3 stele (40,1% din total hoteluri); pe locul al doilea, ca importanță, s-au situat hotelurile de 2 stele (30,3%), precum și cele de 4 stele (22,5%).

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, la hoteluri s-a înregistrat o creștere a gradului de confort a hotelurilor de 4 stele cu 1,4%, precum și la cele de 3 stele cu 1,4%, paralel cu diminuarea gradului de confort la unitățile neclasificate pe stele (-20,0%).

Tabel 4.6.2. Capacitatea de cazare în funcție de gradul de confort

	Categoriile de confort					
	5 stele	4 stele	3 stele	2 stele	1 stea	Neclasificate ¹⁾
- procente -						
Structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică²⁾ (număr)						
2015						
Total	1,5	11,3	50,9	27,9	6,7	1,7
Hoteluri	2,2	19,0	51,1	23,7	3,7	0,3
Vile turistice și bungalouri	3,8	10,8	44,3	24,2	16,6	0,3
Pensiuni agroturistice ³⁾	1,0	11,2	53,2	31,6	3,0	-
2016						
Total	1,5	11,8	51,9	26,8	6,4	1,6
Hoteluri	2,3	19,2	51,6	23,1	3,5	0,3
Vile turistice și bungalouri	3,9	10,3	45,3	23,8	16,3	0,4
Pensiuni agroturistice ³⁾	0,9	11,3	55,7	29,5	2,6	-
Capacitatea de cazare existentă²⁾ (locuri)						
2015						
Total	2,8	15,7	41,6	29,7	7,0	3,3
Hoteluri	4,3	21,4	39,5	31,6	2,9	0,4
Campinguri și unități tip căsuță	-	1,8	8,7	21,8	51,9	15,7
Vile turistice și bungalouri	0,8	10,8	44,0	30,9	13,1	0,4
Tabere de elevi și preșcolari	-	-	-	6,1	-	93,9
2016						
Total	2,8	16,5	42,8	28,7	6,3	2,9
Hoteluri	4,2	22,5	40,1	30,3	2,6	0,2
Campinguri și unități tip căsuță	-	1,0	10,3	25,7	51,7	11,3
Vile turistice și bungalouri	0,9	10,8	45,2	30,4	12,1	0,6
Tabere de elevi și preșcolari	-	-	-	1,7	-	98,3
Capacitatea de cazare în funcțiune (mii locuri-zile)						
2015						
Total	3,6	19,6	45,5	24,6	4,4	2,3
Hoteluri	5,3	26,4	42,5	23,1	2,3	0,5
Tabere de elevi și preșcolari	-	-	-	1,7	0,2	98,1
2016						
Total	3,5	20,6	46,2	24,1	3,7	1,9
Hoteluri	5,2	27,8	42,3	22,2	2,1	0,3
Tabere de elevi și preșcolari	-	-	0,2	2,0	2,2	95,6

¹⁾ Reprezintă unitățile neclasificate sau în curs de clasificare și/sau reclasificare.

²⁾ La 31 iulie. Structuri de cazare turistică cu cel puțin 5 locuri-pat.

³⁾ Din anul 2009 pensiunile turistice rurale s-au asimilat la pensiunile agroturistice.

În structura capacității de cazare în funcțiune, în anul 2016, cea mai mare pondere a fost deținută de unitățile cu 3 stele (51,9% din total), 2 stele (26,8%), precum și 4 stele (11,8%).

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, structura capacității de cazare în funcțiune a înregistrat ameliorări mai importante la următoarele categorii de confort: cu 4 stele (+7,1%), cu 3 stele (+3,2%), ca un fenomen pozitiv, menționăm scăderea ponderii în total a capacităților de cazare în funcțiune în unitățile cu 2 stele (-0,4%) și a celor neclasificate pe stele (-16,2%).

În anul 2016, *pe regiuni de dezvoltare*, unitățile de primire turistică cu funcțiuni de cazare, au înregistrat următoarea structură: Centru 30,1%, Sud-Est 16,2%, Nord-Est 12,4%, Nord-Vest 12,0%, Sud-Muntenia 10,6%, Vest 9,5%, Sud-Vest Oltenia 6,5%, București-Ilfov 2,7%.

4.6.1.3. Capacitatea și activitatea de cazare turistică, pe forme de proprietate

Deși procesul de privatizare al turismului a demarat lent (în anul 2000, numai 55,3% din unitățile de cazare erau în proprietate majoritar privată) totuși, datorită atractivității sectorului, în anul 2016, ponderea proprietății majoritar private¹²⁾ a ajuns la 96,2%. Acest aspect este susținut și de ponderea proprietății majoritar private la ceilalți indicatori de caracterizare a activității de turism, după cum urmează: 94,2% la capacitatea existentă; 94,1% la capacitatea în funcțiune; 97,0% la sosiri; 93,2% la înnoptări.

Tabel 4.6.3. Capacitatea și activitatea de cazare turistică, pe forme de proprietate, în anul 2016

	U.M.	Total	Forme de proprietate	
			Majoritar de stat	Majoritar privată
Capacitatea și activitatea de cazare turistică				
Structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică ¹⁾	număr	6946	264	6682
Capacitatea existentă ¹⁾	locuri	328,9	19,1	309,8
Capacitatea în funcțiune ²⁾	mii locuri-zile	83323,2	4947,0	78376,2
Sosiri	mii	11002,5	328,9	10673,6
Înnoptări	mii	25440,9	1741,0	23699,9
Indicii de utilizare netă a capacității în funcțiune	procente	30,5	35,2	30,2
Structura capacității și activității de cazare turistică				
Structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică ¹⁾	procente	100,0	3,8	96,2
Capacitatea existentă ¹⁾	procente	100,0	5,8	94,2
Capacitatea în funcțiune ²⁾	procente	100,0	5,9	94,1
Sosiri	procente	100,0	3,0	97,0
Înnoptări	procente	100,0	6,8	93,2

¹⁾ La 31 iulie. Structuri de cazare turistică cu cel puțin 5 locuri-pat.

²⁾ După forma de proprietate a persoanelor juridice și fizice care au administrat efectiv structurile de cazare în perioada respectivă.

4.6.1.4. Numărul de sosiri ale turiștilor în unitățile de cazare

În anul 2016 s-au înregistrat 11003 mii sosiri, din care 2481 mii (22,5% din total) au fost sosiri ale turiștilor străini.

Analiza repartizării sosirilor, *pe categorii de unități*, reflectă preferința turiștilor pentru hoteluri și moteluri (74,9% din total); pe locurile următoare, dar la diferențe semnificative, s-au situat sosirile în pensiuni turistice (9,3%), pensiuni agroturistice (7,4%) și pentru vile turistice și bungalouri (3,2%).

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, numărul turiștilor străini a crescut cu 241 mii. Cele mai semnificative sosiri de turiști străini s-au înregistrat în hoteluri și moteluri (2201 mii turiști, respectiv 26,7% din numărul total al turiștilor sosiți în aceste unități). Creșteri mai mari ale ponderii turiștilor străini sosiți în diferite structuri de cazare în anul 2016 față de anul 2015 s-au înregistrat în pensiuni agroturistice (+27,5 puncte procentuale) și hosteluri (+22,4 puncte procentuale).

¹²⁾ La structurile de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică.

Tabel 4.6.4. Sosiri ale turiștilor în structurile de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică

	Sosiri, mii turiști		2016 față de 2015		Ponderea sosirilor turiștilor străini în total tip structură, %		
	2015	2016	mii turiști +/-	%	2015	2016	pp ¹⁾ +/-
Total - din care:	9922	11003	1081	110,9	22,6	22,5	-0,1
Hoteluri și moteluri	7534	8238	704	109,3	26,6	26,7	0,1
Hosteluri ¹⁾	258	316	58	122,5	15,6	17,7	2,1
Hanuri turistice	2	4	2	200,0	10,0	5,3	-4,7
Cabane turistice	95	117	22	123,2	7,4	7,0	-0,4
Campinguri și unități tip căsuță	73	66	-7	90,4	11,2	12,1	-0,9
Vile turistice și bungalouri	316	354	38	112,0	9,9	8,8	-1,1
Tabere de elevi și preșcolari	48	46	-2	95,8	3,3	4,3	1,0
Pensiuni turistice ²⁾	899	1021	122	113,6	10,3	10,6	0,3
Pensiuni agroturistice ³⁾	673	814	141	121,0	7,5	8,0	0,5
Popasuri turistice	17	21	4	123,5	1,1	4,8	3,7
Sate de vacanță	6	5	-1	83,3	16,7	20,0	-3,3

¹⁾ Puncte procentuale.

²⁾ Din anul 2009 hotelurile pentru tineret s-au asimilat la hosteluri.

³⁾ Din anul 2009 pensiunile turistice urbane s-au asimilat pensiunilor turistice.

⁴⁾ Din anul 2009 pensiunile turistice rurale s-au asimilat la pensiunile agroturistice.

4.6.1.5. Numărul de înnoptări ale turiștilor în unitățile de cazare

În anul 2016 s-au înregistrat 25441 mii înnoptări ale turiștilor în unitățile de cazare, mai multe cu 1922 mii înnoptări (8,2%) față de anul 2015 (23519 mii înnoptări). Cele mai semnificative creșteri ale numărului de înnoptări în unitățile de cazare s-au înregistrat la următoarele tipuri de unități: hoteluri și moteluri (+1319 mii înnoptări) și pensiuni agroturistice (+229 mii înnoptări).

Tabel 4.6.5. Înnoptări ale turiștilor în structurile de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică

	Înnoptări, mii turiști		2016 față de 2015		Ponderea înnoptărilor turiștilor străini în total tip structura, %	
	2015	2016	mii turiști +/-	%	2015	2016
Total	23519	25441	1922	108,2	19,0	19,0
Hoteluri și moteluri	18468	19787	1319	107,1	21,3	21,3
Hosteluri ¹⁾	588	683	95	116,2	15,3	16,4
Hanuri turistice	4	4	-	100,0	12,9	5,9
Cabane turistice	183	215	32	117,5	8,2	8,8
Campinguri și unități tip căsuță	213	183	-30	85,9	7,5	8,2
Vile turistice și bungalouri	736	830	94	112,8	9,6	9,0
Tabere de elevi și preșcolari	233	194	-39	83,3	5,2	4,6
Pensiuni turistice ²⁾	1665	1882	217	113,0	12,6	12,8
Pensiuni agroturistice ³⁾	1369	1598	229	116,7	8,3	8,8
Popasuri turistice	45	52	7	115,6	1,0	1,9
Sate de vacanță	15	12	-3	80,0	20,0	16,7
Spații de cazare pe nave	1	1	-	100,0	-	1,9

¹⁾ Din anul 2009 hotelurile pentru tineret s-au asimilat la hosteluri.

²⁾ Din anul 2009 pensiunile turistice urbane s-au asimilat pensiunilor turistice.

³⁾ Din anul 2009 pensiunile turistice rurale s-au asimilat la pensiunile agroturistice.

În anul 2016, în unitățile de cazare au înnoptat un număr de 4832 mii turiști străini, respectiv 19,0% din numărul total de înnoptări înregistrat; comparativ cu anul anterior s-a produs o creștere a numărului de înnoptări ale turiștilor străini (cu 8,1%). Turiștii străini care au înnoptat, au preferat hotelurile și motelurile (87,2% din numărul de înnoptări aferente turiștilor străini).

4.6.1.6. Indicii de utilizare netă a capacităților de cazare turistică în funcțiune

În anul 2016 indicele de utilizare netă a capacităților de cazare turistică în funcțiune, a variat cu valori cuprinse între 23,8% (vile turistice și bungalouri) și 17,6% (campinguri și unități tip căsuță).

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, pe ansamblu, indicii de utilizare netă a capacității de cazare în funcțiune prezintă următoarele aspecte:

- s-a înregistrat o scădere cu -1,4 puncte procentuale la tabere de elevi și preșcolari;
- s-a ameliorat mai mult la următorul tip de unități: +6,2 puncte procentuale la spații de cazare pe nave, 1,8 puncte procentuale la cabane turistice și cu +1,7 puncte procentuale la pensiuni turistice.

4.6.1.7. Destinațiile turistice

În medie, în anul 2016, distribuția structurilor de primire turistică cu funcțiuni de cazare pe destinații turistice a fost următoarea: 33,3% în alte localități; 27,0% în zona montană; 20,6% în orașele reședință de județ, 10,1% pe litoral; 7,0% în stațiuni balneare; 2,0% în Delta Dunării.

Tabel 4.6.6. Capacitatea și activitatea de cazare turistică, pe destinații turistice, în anul 2016

	U.M.	Total	Destinații turistice					Alte localități
			Litoral ¹⁾	Balneare	Montan	Delta Dunării ²⁾	Orașe reședință de județ ³⁾	
Structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică	număr	6946	701	486	1878	136	1433	2312
din care: hoteluri ⁴⁾	număr	1551	279	126	205	18	650	273
Capacitatea existentă ⁴⁾	locuri	328888	81635	35786	57282	3690	85826	64669
din care: hoteluri	locuri	189999	61748	25686	18159	1803	64652	17951
Capacitatea în funcțiune	mii locuri-zile	83323	8798	9321	16600	607	29871	18126
din care: hoteluri	mii locuri-zile	49803	7386	7081	6046	500	23227	5563
Sosiri	mii	11003	978	851	1748	73	5563	1790
din care: străini	mii	2481	34	46	183	17	1931	270
Înnoptări	mii	25441	4108	4193	3644	150	9886	3460
din care: străini	mii	4832	162	171	399	39	3560	501
Indicii de utilizare netă a capacității în funcțiune	%	30,5	46,7	45,0	22,0	24,7	33,1	19,1
Durata medie a șederii	zile	2,3	4,2	5,0	2,1	2,0	1,8	1,9

¹⁾ Exclusiv orașul Constanța.

²⁾ Inclusiv municipiul Tulcea.

³⁾ Inclusiv municipiul București și exclusiv municipiul Tulcea.

⁴⁾ La 31 iulie. Structuri de cazare turistică cu cel puțin 5 locuri-pat.

În directă corelație cu această distribuție s-au aflat și ceilalți indicatori, și anume:

- hotelurile au înregistrat următoarea repartizare: 41,9% în orașele reședință de județ; 18,0% pe litoral; 17,6% în alte localități; 13,2% în stațiuni montane; 8,1% în zona balneară; 1,2% în Delta Dunării;
- capacitatea de cazare în funcțiune, exprimată prin numărul de locuri-zile pe destinații, a fost de: 35,8% în orașele reședință de județ; 21,8% în alte localități; 19,9% în zona montană; 11,2% în stațiuni balneare; 10,6% pe litoral; 0,7% în Delta Dunării;
- capacitatea de cazare în funcțiune din hoteluri a fost reprezentată, în special, de orașele reședință de județ (46,6% din capacitatea totală de cazare în funcțiune din hoteluri), litoral (14,8%), precum și stațiuni balneare (14,2%);
- cele mai multe sosiri s-au înregistrat în orașele reședință de județ (50,6% din totalul sosirilor), în alte localități (16,3%) precum și în zona montană (15,9%); de asemenea, cei mai mulți străini au sosit în orașele reședință de județ (77,8% din numărul total de străini sosiți);
- înnoptările au înregistrat următoarea structură: 38,9% în orașe reședință de județ; 16,5% în stațiuni balneare; 16,1% pe litoral; 14,3% la stațiuni montane; 13,6% în alte localități; 0,6% în Delta Dunării; cei mai mulți străini au înnoptat în orașele reședință de județ (73,7% din total înnoptări ale turiștilor străini), în alte localități (10,4%) și în zona montană (8,3%).

4.6.1.8. Durata medie a șederii turiștilor în diferite locații

În anul 2016, durata medie a șederii turiștilor în diferite locații a fost de 2,3 zile; au existat unele particularități ale nivelului acestui indicator, în funcție de destinațiile turistice, astfel: în stațiunile balneare, durata medie a șederii turiștilor a fost 5,0 zile cu 2,7 zile mai mare decât media, iar pe litoral a fost 4,2 zile cu 1,9 zile mai mare decât media; pe celelalte destinații turistice, durata medie a șederii turiștilor în diferite locații s-a situat sub medie: 1,8 zile în București și orașele reședință de județ, 2,0 zile în zona Delta Dunării, 1,9 zile în alte localități și trasee turistice și 2,1 zile în stațiunile montane.

În anul 2016, indicele mediu de utilizare netă a capacității în funcțiune a fost de 30,5%; pe destinații turistice situându-se peste nivelul mediu pe litoral (16,2 puncte procentuale), în stațiunile balneare (cu 14,5 puncte procentuale) și orașele reședință de județ (2,6 puncte procentuale); totodată, sub nivelul mediu de utilizare netă a capacității în funcțiune s-au aflat alte localități (-11,4 puncte procentuale), stațiunile montane (-8,5 puncte procentuale) și Delta Dunării (-5,8 puncte procentuale).

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, structurile de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică au înregistrat creșteri cu 125 unități (1,8%). Creșteri semnificative s-au înregistrat în: zona montană (56 unități, respectiv 3,1%) și alte localități (66 unități, respectiv 2,9%). Numărul de hoteluri a crescut cu 0,4% (respectiv 6 unități), din care cele mai multe s-au înregistrat în alte localități (7 unități, respectiv 2,6%).

În anul 2016 față de anul 2015, capacitatea de cazare existentă a crescut cu 0,2% (575 locuri).

Creșteri mai însemnate s-au înregistrat în zona montană (+1507 locuri, respectiv +2,7%) și în alte localități (1298 locuri, respectiv +2,0%).

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, numărul de sosiri a crescut cu 1081 mii, din care cele mai multe au fost în orașele reședință de județ (+475 mii sosiri, respectiv +9,3%). În anul 2016, turiștii străini au înregistrat o creștere față de anul 2015 (respectiv +241 mii turiști străini). Cei mai mulți turiști străini înregistrându-se în orașele reședință de județ (1931mii sosiri de turiști străini, respectiv 77,8% din total sosiri străini).

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, numărul de înnoptări a crescut cu 1922 mii. Cele mai mari creșteri au fost în orașele reședință de județ (677 mii înnoptări, respectiv 38,9% din total înnoptări) și în stațiuni din zona montană (386 mii înnoptări, respectiv 14,3% din total înnoptări).

4.6.1.9. Turismul organizat de agențiile de turism, pe acțiuni turistice și zone turistice

În anul 2016, un număr de 1781 mii persoane au participat la *acțiuni turistice* organizate de agențiile de turism tur-operatorie și de către cele cu activitate de vânzare, comparativ cu anul 2015, când au participat 1650 mii turiști înregistrându-se o creștere cu 7,9%.

În anul 2016, turiștii români participanți la acțiunile turistice interne organizate de agențiile de turism tur-operatorie au optat în principal pentru zona litorală (57,7%), pentru zona montană (13,0%) și pentru zona balneară (4,2%).

Turiștii români participanți la acțiunile turistice interne organizate de agențiile de turism cu activitate de vânzare au optat în general pentru zona litorală (37,8%), pentru zona montană (14,9%) și pentru zona balneară (8,1%).

4.6.1.10. Turismul pe destinații turistice externe organizate de agențiile de turism

Turiștii români care au călătorit în afara țării în sejururi organizate de agențiile de turism tur-operatorie (426,1 mii turiști) au fost în proporție de 95,8% în Europa, iar în țările Uniunii Europene au călătorit 78,8%.

În anul 2016, cele mai importante destinații turistice au fost următoarele țări: Bulgaria (22,0% din total turiști participanți la acțiunile turistice externe ale agențiilor cu activitate de tur-operatorie), Grecia (20,8%), Turcia (16,4%), Spania (8,2%) și Italia (7,1%).

Turiștii români care au călătorit în afara țării în sejururi organizate de agențiile de turism cu activitate de vânzare (270,9 mii turiști) au fost în proporție de 94,4% în Europa, iar în țările Uniunii Europene au călătorit 80,2%.

Cele mai importante destinații turistice din total turiști participanți la acțiunile organizate de agențiile cu activitate de vânzare în anul 2016 au fost următoarele țări: Grecia (17,7%), Bulgaria (14,4%), Turcia (12,1%), Germania (11,4%), Spania (11,0%), Italia (8,2%) și Franța (6,1%).

4.6.2. Turism internațional

În anul 2016 s-au înregistrat 10223 mii sosiri ale vizitatorilor străini în România, cu 892 mii sosiri mai multe decât în anul 2015 (respectiv cu 9,6%). Cele mai multe sosiri au fost din Europa (93,0% din numărul total de sosiri).

Tabel 4.6.7. Sosirile vizitatorilor străini în România și plecările vizitatorilor români în străinătate, pe tipuri de mijloace de transport utilizate

	2015	2016	2016 față de 2015, diferențe		Structura, %	
			+/-	%	2015	2016
Sosirile vizitatorilor străini în România - mii sosiri						
Total¹⁾	9331	10223	892	109,6	100,0	100,0
Rutiere	7475	7677	202	102,7	80,1	75,1
Feroviare	143	123	-20	86,0	1,5	1,2
Aeriane	1535	2256	721	147,0	16,5	22,1
Navale	178	167	-11	93,8	1,9	1,6
Plecările vizitatorilor români în străinătate - mii plecări						
Total¹⁾	13118	16128	3010	122,9	100,0	100,0
Rutiere	10245	11101	856	108,4	78,1	68,8
Feroviare	135	96	-39	71,1	1,0	0,6
Aeriane	2712	4906	2194	180,9	20,7	30,4
Navale	26	25	-1	96,2	0,2	0,2

¹⁾ Include și călătoriile efectuate pe jos.

În anul 2016, numărul total de plecări a fost de 16128 mii, mai mare cu 3010 mii plecări (respectiv 22,9%) decât în anul 2015.

În anul 2016, sosirile vizitatorilor străini în România s-au efectuat în proporție de 75,1% pe căi rutiere (din numărul total de sosiri), 22,1%, pe căi aeriene, 1,6%, pe căi navale și 1,2% pe căi feroviare.

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, ponderile numărului de sosiri ale turiștilor străini în funcție de mijloacele de transport utilizate, au înregistrat creșteri doar la transportul rutier (2,7%) și la cel aerian (+47,0%), scăderi înregistrându-se la transportul feroviar (-14,0%) și la naval (-6,2%).

În anul 2016, plecările vizitatorilor români în străinătate au însumat 16128 mii plecări; acestea s-au efectuat în proporție de 68,8% din numărul total de plecări pe căile rutiere, 30,4% au fost pe căile aeriene, 0,6% pe căile feroviare și 0,2% pe căile navale.

4.7. Comerț interior și servicii de piață

4.7.1. Comerțul cu amănuntul

În anul 2016, în comerțul cu amănuntul au activat 100064 întreprinderi, cu 1307 mai puține decât în anul 2015. Acest domeniu din economia națională este reprezentat de întreprinderile mici și mijlocii, în proporție semnificativă (99,9% din numărul total de unități active).

În anul 2016, cifra de afaceri realizată de întreprinderile cu activitate principală de comerț cu amănuntul a fost de 185793,8 milioane lei. În anul 2016 comparativ cu anul 2015, comerțul cu amănuntul a înregistrat o creștere cu 9,9% prețuri curente.

Ponderea cea mai mare, 53,8% a fost deținută de întreprinderile mici și mijlocii, în timp ce întreprinderile mari (cu 250 de salariați și peste) au realizat 46,2% din valoarea totală a cifrei de afaceri.

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, cea mai mare pondere a cifrei de afaceri înregistrată din activitatea de comerț cu amănuntul o dețin mărfurile nealimentare, care reprezintă 39,7% din cifra de afaceri totală, în creștere cu 1,9% față de anul precedent, mărfurile alimentare au reprezentat 38,5% și au crescut cu 0,2 puncte procentuale față de anul precedent, iar ponderea comerțului cu amănuntul al carburanților a scăzut cu 2,1 puncte procentuale.

Tabel 4.7.1. Cifra de afaceri din comerțul cu amănuntul, pe grupe de mărfuri

	Milioane lei, prețuri curente		Structura, %	
	2015	2016 ¹⁾	2015	2016 ¹⁾
Total²⁾	169097,1	185793,8	100,0	100,0
Mărfuri alimentare	64661,3	71594,1	38,3	38,5
Mărfuri nealimentare	63985,2	73780,8	37,8	39,7
Comerț cu amănuntul al carburanților	40450,6	40418,9	23,9	21,8

¹⁾ Date provizorii.

²⁾ Exclusiv vânzarea, întreținerea și repararea autovehiculelor, a motocicletelor.

Tabel 4.7.2. Indicii comerțului cu amănuntul¹⁾, pe grupe de mărfuri

- anul precedent = 100 -

CAEN Rev.2	2015	2016
Total	109,5	112,4
Mărfuri alimentare	119,4	113,7
Mărfuri nealimentare	103,2	113,4
Comerț cu amănuntul al carburanților	107,3	108,6

Notă: Date rezultate din cercetări statistice infraanuale.

¹⁾ Exclusiv vânzarea, întreținerea și repararea autovehiculelor, a motocicletelor.

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, rețeaua comercială a întreprinderilor care au desfășurat activitate de comerț cu amănuntul s-a diminuat cu 8590 magazine.

Se remarcă o scădere importantă a numărului de magazine sub 120 m², cu 8583 mai puține față de anul anterior, categorie care este preponderentă ca număr, respectiv 92,6% din numărul total, dar și o scădere cu 92 magazine a celor cu suprafața cuprinsă între 1000-2499 m².

Tabel 4.7.3. Numărul de magazine, pe categorii de suprafață¹⁾

Categoriile de suprafață	Număr de magazine	
	2015	2016 ²⁾
Total	127710	119120
Până la 120 m ²	118848	110265
121 - 399 m ²	5897	5874
400 - 999 m ²	1532	1621
1000 - 2499 m ²	1017	925
2500 - 4999 m ²	205	219
5000 - 9999 m ²	139	141
10000 m ² și peste	72	75

¹⁾ Cuprinde totalitatea magazinelor indiferent de activitatea principală a întreprinderilor.

²⁾ Date provizorii.

4.7.2. Vânzarea, întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor

În anul 2016, numărul de întreprinderi cu activitate principală de vânzarea, întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor a fost de 18083, cu 533 întreprinderi mai mult, comparativ cu anul precedent. În ceea ce privește structura pe clase de mărime a întreprinderilor, din această categorie de activități, menționăm că ponderea cea mai însemnată (99,9% din total) este deținută, ca și în cazul comerțului cu amănuntul, de întreprinderile mici și mijlocii.

În anul 2016, cifra de afaceri a întreprinderilor cu activitate principală de vânzare, întreținere și reparare a autovehiculelor și a motocicletelor a fost de 43425,6 milioane lei, din care 16,2% s-a realizat în întreprinderile mari.

Tabel 4.7.4. Cifra de afaceri din comerțul cu ridicata și cu amănuntul, întreținerea și repararea autovehiculelor și motocicletelor

	Milioane lei, prețuri curente		Structura, %	
	2015	2016 ¹⁾	2015	2016 ¹⁾
Total	37459,0	43425,6	100,0	100,0
Comerț cu autovehicule	19435,3	23565,3	51,9	54,3
Întreținerea și repararea autovehiculelor	4885,7	5403,1	13,0	12,4
Comerț cu piese și accesorii pentru autovehicule	12940,8	14233,0	34,6	32,8
Comerț cu motociclete, piese și accesorii aferente; întreținerea și repararea motocicletelor	197,2	224,2	0,5	0,5

¹⁾ Date provizorii.

4.7.3. Comerțul cu ridicata cu excepția comerțului cu autovehicule și motociclete

În anul 2016, numărul de întreprinderi active din domeniul comerțului cu ridicata a fost de 51565, cu 1475 de întreprinderi mai puțin decât în anul 2015.

Domeniul este caracterizat prin ponderea semnificativă a întreprinderilor mici și mijlocii (circa 99,9% din numărul total de întreprinderi cu activitate principală de comerț cu ridicata).

În anul 2016, valoarea cifrei de afaceri a întreprinderilor cu activitate principală de comerț cu ridicata a fost de 271190,6 milioane lei, din care 78,0% a fost realizată în întreprinderi mici și mijlocii și 22,0% în întreprinderi mari.

Tabel 4.7.5. Puncte de vânzare cu ridicata¹⁾

	Birouri (număr)		Antrepozite, altele decât cash & carry		Autoserviri (cash & carry)			
	2015	2016 ²⁾	2015	2016 ²⁾	Număr		Suprafața (m ²)	
					2015	2016 ²⁾	2015	2016 ²⁾
Total	55791	52448	1419	1663	353	211	576346	496052

¹⁾ Cuprinde totalitatea magazinelor indiferent de activitatea principală a întreprinderilor.

²⁾ Date provizorii.

Rețeaua comercială a întreprinderilor cu activitate principală de comerț cu ridicata include birouri (96,5% din numărul total de unități), antrepozite, altele decât cash & carry (3,1%) și autoserviri (0,4%).

În anul 2016 față de anul 2015, tendința a fost de scădere a rețelei comerciale a întreprinderilor cu activitate principală de comerț cu ridicata, respectiv a numărului de autoserviri (cash & carry) (40,2%), în cazul numărului de antrepozite, altele decât cash & carry s-a observat o creștere de 17,2%, iar în cazul numărului de birouri s-a înregistrat o scădere de 6,0%.

4.7.4. Servicii de piață prestate în principal pentru populație

În anul 2016, cifra de afaceri a întreprinderilor cu activitate principală de servicii de piață prestate în principal pentru populație a fost de 21208,4 milioane lei. Ponderea cea mai mare a fost deținută de întreprinderile mici și mijlocii, circa 86,8% în timp ce, 13,2% a fost realizată în întreprinderile mari.

Tabel 4.7.6. Cifra de afaceri din servicii prestate în principal pentru populație, pe activități

- milioane lei prețuri curente -

CAEN Rev.2	2015	2016 ¹⁾
Total²⁾	19609,8	21208,4
Hoteluri și alte facilități de cazare similare	4141,7	4533,2
Facilități de cazare pentru vacanțe și perioade de scurtă durată	288,5	374,9
Parcuri pentru rulote, campinguri și tabere	24,2	27,5
Alte servicii de cazare	458,6	507,0
Restaurante	7288,4	8739,8
Activități de alimentație (catering) pentru evenimente și alte servicii de alimentație	940,1	1134,2
Baruri și alte activități de servire a băuturilor	2258,9	2492,2
Activități ale agențiilor turistice și ale tur-operatorilor	4088,3	3264,2
Alte servicii de rezervare și asistență turistică	121,0	135,3

Notă: Diferențele între datele pe total și valorile obținute din însumarea diverselor structuri utilizate sunt datorate rotunjirilor.

¹⁾ Date provizorii.

²⁾ Conform sferei de cuprindere EUROSTAT; sunt incluse activitățile: hoteluri și restaurante, agenții turistice și ale tur-operatorilor, alte servicii de rezervare și asistență turistică.

Tabel 4.7.7. Indicii volumului cifrei de afaceri pentru servicii de piață prestate populației

serie brută

- anul precedent = 100 -

	2015	2016
Total	112,2	105,2
din care:		
Hoteluri și restaurante	111,2	112,7
Jocuri de noroc și alte activități recreative	109,5	92,6
Activități ale agențiilor turistice și a tur-operatorilor; alte servicii de rezervare și asistență turistică	123,5	97,7
Coafură și alte activități de înfrumusețare	114,9	140,7
Spălarea, curățarea (uscată) articolelor textile și a produselor din blană	99,9	115,4
Alte activități	120,3	83,9

Notă: Date rezultate din cercetări statistice infraanuale.

În anul 2016, în total servicii pentru populație, cea mai mare pondere o dețin restaurantele (41,2% din cifra de afaceri totală realizată), hotelurile și alte facilități de cazare similare (21,4% din cifra de afaceri totală realizată), activitățile agențiilor turistice și ale tur-operatorilor (15,4% din cifra de afaceri totală realizată), barurile și alte activități de servire a băuturilor (11,8% din cifra de afaceri totală realizată).

Totodată, cele mai mici ponderi ale cifrei de afaceri s-au înregistrat în activitățile de alimentație (catering) pentru evenimente și alte servicii de alimentație (5,3% din cifra de afaceri totală realizată), alte servicii de cazare (2,4% din cifra de afaceri totală realizată), activitățile privind facilități de cazare pentru vacanțe și perioade de scurtă durată (1,8% din cifra de afaceri totală realizată), alte servicii de rezervare și asistență turistică (0,6% din cifra de afaceri totală realizată) sau parcuri pentru rulote, campinguri și tabere (0,1% din cifra de afaceri totală realizată).

4.7.5. Servicii de piață, pe activități¹³⁾

În anul 2016, cifra de afaceri a întreprinderilor cu activitate principală de servicii prestate în principal pentru întreprinderi, inclusiv transporturi, depozitare și comunicații a fost de 204720,7 milioane lei.

Ponderea întreprinderilor mari a fost de aproximativ 32,9% din totalul cifrei de afaceri.

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, valoarea cifrei de afaceri din servicii prestate în principal întreprinderilor a crescut în termeni nominali cu 13438,6 milioane lei (cu 7,0% față de anul precedent).

¹³⁾ Cu excepția serviciilor prestate în principal pentru populație.

Tabel 4.7.8. Cifra de afaceri din servicii de piață, pe activități¹⁾

	Milioane lei, prețuri curente		Structura, %	
	2015	2016 ²⁾	2015	2016 ²⁾
Total	191282,1	204720,7	100,0	100,0
Transporturi pe calea ferată	4179,8	4143,5	2,2	2,0
Transporturi terestre	39587,1	43072,4	20,7	21,0
Transporturi prin conducte	1962,9	2131,9	1,0	1,0
Transporturi pe apă	831,7	712,6	0,4	0,3
Transporturi aeriene	2567,8	2799,8	1,3	1,4
Depozitare și activități auxiliare pentru transporturi	15570,4	16072,2	8,1	7,9
Activități de poștă și curier	3312,1	3735,2	1,7	1,8
Activități de editare	3891,1	4228,1	2,0	2,1
Activități de producție cinematografică, video și de programe de televiziune; înregistrări audio și activități de editare muzicală	1469,7	1568,3	0,8	0,8
Activități de difuzare și transmitere de programe	2092,5	2179,3	1,1	1,1
Telecomunicații	20058,0	21456,0	10,5	10,5
Activități de servicii în tehnologia informației	16427,0	18111,9	8,6	8,8
Activități de servicii informatice	1828,7	2125,0	1,0	1,0
Tranzacții imobiliare	11320,8	12268,0	5,9	6,0
Activități juridice și de contabilitate	2373,5	2714,0	1,2	1,3
Activități de management și de consultanță în management	10593,5	10797,5	5,5	5,3
Activități de arhitectură și inginerie, activități de testări și analiză tehnică	11292,0	10272,2	5,9	5,0
Cercetare-dezvoltare	1799,9	1631,5	0,9	0,8
Publicitate și activități de studiere a pieței	7277,6	8417,3	3,8	4,1
Alte activități profesionale, științifice și tehnice	1590,6	1750,2	0,8	0,9
Activități veterinare	681,0	778,4	0,4	0,4
Activități de închiriere și leasing	3306,3	3448,3	1,7	1,7
Activități de servicii privind forța de muncă	3124,1	3363,4	1,7	1,6
Activități de investigație și protecție	3711,0	4103,5	1,9	2,0
Activități de peisagistică și servicii pentru clădiri	2409,3	2477,3	1,4	1,2
Activități de secretariat, servicii suport și alte activități de servicii prestate în principal întreprinderilor	6515,5	7406,0	3,5	3,7
Alte servicii (activități de creație și interpretare artistică, activități ale bibliotecilor, muzeelor, activități de jocuri de noroc și pariuri, activități sportive, recreative și distractive, reparații de calculatoare, articole personale și de uz gospodăresc, alte activități de servicii)	11508,3	12957,1	6,0	6,3

Notă: Diferențele între datele pe total și valorile obținute din însumarea diverselor structuri utilizate sunt datorate rotunjirilor.

¹⁾ Cu excepția serviciilor prestate în principal pentru populație.

²⁾ Date provizorii.

În anul 2016, ponderile cele mai însemnate ale cifrei de afaceri s-au înregistrat pentru activitățile: transporturi terestre (21,0%), telecomunicații (10,5%), activități de servicii în tehnologia informației (8,8%) și depozitare și activități auxiliare pentru transporturi (7,9%).

Contribuție sub 1,0% la valoarea totală a cifrei de afaceri au înregistrat alte activitățile profesionale, științifice și tehnice (0,9%), activitățile de cercetare-dezvoltare, respectiv activitățile de producție cinematografică, video și de programe (0,8%), activitățile veterinare (0,4%) dar și transporturile pe apă (0,3%).

C. DEZVOLTAREA SOCIALĂ A ROMÂNIEI

5. FORȚA DE MUNCĂ

5.1. Populația ocupată¹⁾

În anul 2016, 53,7% din populația țării locuia în mediul urban, 45,4% erau persoane active, iar o pondere de 42,7% era deținută de persoanele ocupate.

În anul 2016 comparativ cu anul precedent, s-au produs o serie de modificări pe piața forței de muncă din România: populația ocupată a scăzut cu 86,6 mii persoane crescând în schimb numărul persoanelor inactice (+99,2 mii persoane); numărul persoanelor aflate în șomaj a scăzut cu 94,0 mii persoane.

5.1.1. Caracteristici, structuri și tendințe

În anul 2016, populația ocupată cuprindea 8449 mii persoane; dintre acestea, persoanele în vârstă de muncă (15-64 ani) reprezentau 96,7%.

Analiza comparativă cu anul anterior pune în evidență faptul că populația ocupată a crescut în mediul urban cu 21,7 mii persoane și a scăzut în mediul rural cu 108,3 mii persoane.

Pe sexe, a scăzut atât numărul bărbaților ocupați (-42,2 mii persoane), cât și cel al femeilor ocupate (-44,4 mii persoane).

Rata de ocupare a populației în vârstă de muncă (proporția persoanelor ocupate în vârstă de 15-64 ani în populația totală în vârstă de 15-64 ani) a fost, în anul 2016, de 61,6%, având valori mai ridicate pentru persoanele de sex masculin (69,7%, față de 53,3% în cazul femeilor). Rata de ocupare a bărbaților o depășește pe cea a femeilor la toate grupele de vârstă.

Pe medii de rezidență, rata de ocupare a populației în vârstă de muncă din mediul urban a fost de 62,6%, mai ridicată decât cea înregistrată în mediul rural (60,2%). Comparativ cu anul 2015 valoarea acestui indicator a crescut cu 1,3 puncte procentuale în mediul urban și a scăzut cu 1,5 puncte procentuale în rural.

Tabel 5.1.1. Rata de ocupare, pe sexe și grupe de vârstă

	%		2016 față de 2015, pp ¹⁾
	2015	2016	
Populația în vârstă de muncă (15-64 ani)	61,4	61,6	+0,2
Tineri (15-24 ani)	24,5	22,3	-2,2
Adulți (25-54 ani)	77,4	77,6	+0,2
Vârșnici (55-64 ani)	41,1	42,8	+1,7
Adulți (20-64 ani)	66,0	66,3	+0,3
Femei în vârstă de muncă (15-64 ani)	53,2	53,3	+0,1
Tineri (15-24 ani)	19,3	17,1	-2,2
Adulți (25-54 ani)	69,2	69,2	0,0
Vârșnici (55-64 ani)	32,1	33,6	+1,5
Adulți (20-64 ani)	57,2	57,4	+0,2
Bărbați în vârstă de muncă (15-64 ani)	69,5	69,7	+0,2
Tineri (15-24 ani)	29,4	27,2	-2,2
Adulți (25-54 ani)	85,2	85,5	+0,3
Vârșnici (55-64 ani)	51,2	53,0	+1,8
Adulți (20-64 ani)	74,7	75,0	+0,3

¹⁾ Puncte procentuale.

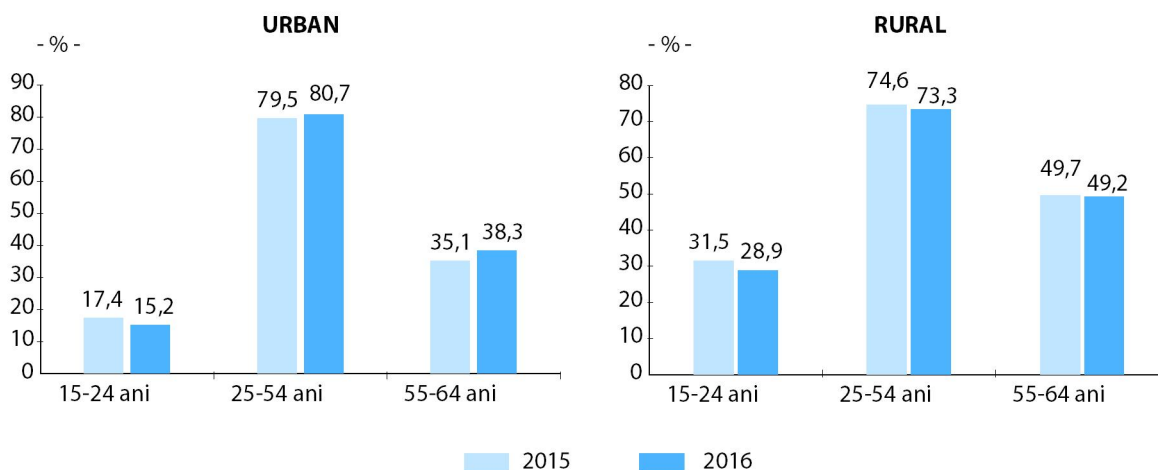
Sursa: Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodării (AMIGO).

¹⁾ Indicatorii privind populația ocupată rezultați din Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodării (AMIGO) au fost calculați în funcție de populația rezidentă având în vedere criteriul reședinței obișnuite, în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor din anul 2011.

Rata de ocupare a populației de 20-64 ani a fost de 66,3%, cu diferențieri pe sexe și medii: mai redusă la femei, decât la bărbați (57,4%, față de 75,0%) și în mediul rural, comparativ cu cel urban (65,6%, față de 66,9%).

Grafic 5.1.1. Rata de ocupare, pe medii și grupe de vârstă

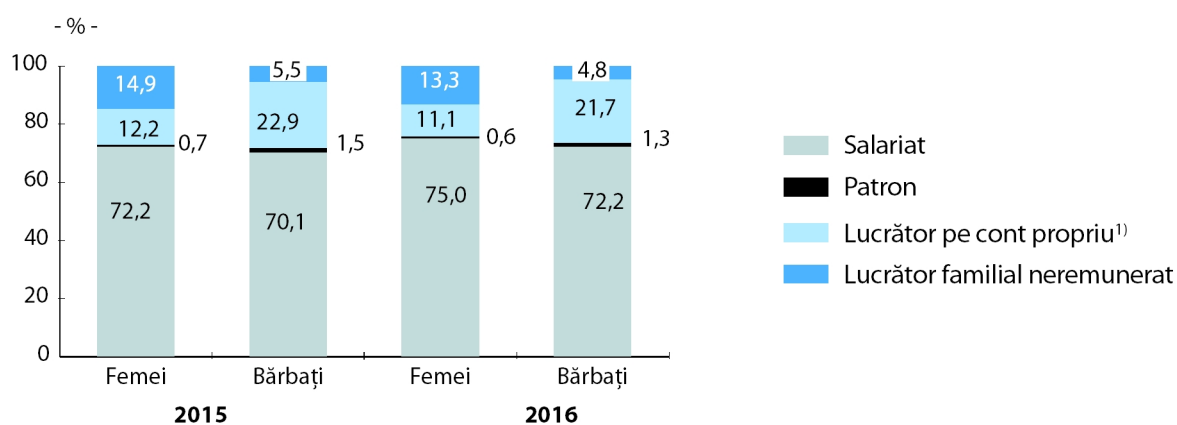
Sursa: Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodării (AMIGO).

Analiza distribuției pe grupe de vârstă a populației ocupate evidențiază, în anul 2016, o structură asemănătoare cu cea a anului 2015. Astfel, ponderea cea mai mare era deținută de persoanele în vârstă de 35-44 ani (29,2%), urmată de ponderea persoanelor din grupa 45-54 ani (24,7%) și cele din grupa 25-34 ani (23,6%). Tinerii de 15-24 ani au reprezentat numai 5,7% din populația ocupată, fiind mai numeroși în mediul rural (67,1%). Persoanele ocupate din grupa de vârstă adultă (25-54 ani) se regăseau cu precădere în mediul urban (59,6%), în timp ce 56,2% dintre persoanele de 55 ani și peste locuiau în mediul rural.

Structura pe grupe de vârstă a populației ocupate de sex feminin nu diferă semnificativ de cea a bărbaților. În schimb, se constată diferențe accentuate între mediile de rezidență. Astfel, în mediul urban, 83,3% din populația ocupată avea vârsta de 25-54 ani, în timp ce în mediul rural, această grupă de vârstă înregistra o pondere de 70,2%. Aproximativ aceeași situație se înregistra și în anul 2015.

Distribuția populației ocupate după statutul profesional arată că în anul 2016, similar situației din anul precedent, salariații dețineau cea mai ridicată pondere în totalul populației ocupate (73,4%, respectiv 71,0% în anul 2015).

Grafic 5.1.2. Structura populației ocupate, după statutul profesional, pe sexe

¹⁾ Inklusiv membru al unei societăți agricole sau al unei cooperative neagricole.

Sursa: Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodării (AMIGO).

În valoare absolută, numărul persoanelor ocupate care lucrau cu statut profesional de salariat a crescut cu 138,4 mii persoane (70,1 mii persoane în cazul bărbaților salariați și 68,3 mii persoane din cel al femeilor salariate).

Numărul persoanelor ocupate ne-salariate (patroni, lucrători pe cont propriu, lucrători familiari neremunerați) a scăzut între cei doi ani cu 225,0 mii persoane.

În anul 2016, lucrătorii pe cont propriu și lucrătorii familiari neremunerați reprezentau 25,6% din populația ocupată și locuiau în proporție de 85,7% în mediul rural.

Persoanele de sex feminin reprezentau cea mai mare parte dintre lucrătorii familiari neremunerați (67,6%), dețineau o pondere de 44,1% în categoria salariaților și de 27,9% în cea a lucrătorilor pe cont propriu.

Cea mai mare discrepanță pe sexe se constată în rândul patronilor, numărul femeilor din această categorie fiind de 2,7 ori mai mic decât cel al bărbaților.

Repartizarea populației ocupate pe *forme de proprietate* arată că, în anul 2016, sectorul privat a absorbit 82,5% din populația ocupată (față de 82,4% în anul 2015); dintre persoanele care au lucrat în sectorul privat 51,5% aveau domiciliul în mediul urban, iar 58,7% erau de sex masculin.

Sectorul public concentra 16,3% din populația ocupată, comparativ cu 16,4% în anul 2015, majoritatea (74,2%) locuind în mediul urban, iar 52,9% fiind femei. În *sectorul mixt* lucrau 1,2% din persoanele ocupate, valoare egală cu cea din anul 2015.

În anul 2016, pe *activități ale economiei naționale*, 23,1% dintre persoanele ocupate lucrau în ramurile agricole (comparativ cu 25,6% în anul 2015). În ramurile *neagricole*, persoanele ocupate se regăseau în proporție de 24,6% în industria prelucrătoare, 18,1% în comerț, 10,4% în construcții, 7,3% în transporturi și depozitare.

Activitățile cu un pronunțat grad de feminizare a populației ocupate erau cele de sănătate și asistență socială (79,6%), învățământ (76,4%), intermediari financiare (63,9%), hoteluri și restaurante (59,7%), activități profesionale, științifice și tehnice (56,3%) și comerț (55,9%).

Persoanele ocupate în vârstă de muncă (15-64 ani) au lucrat în proporție de 48,5% în servicii, 30,8% lucrau în industrie și construcții, iar 20,7% în sectorul agricol.

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, cele mai importante creșteri ale populației ocupate s-au înregistrat în activități de distribuție a apei, salubritate, gestionarea deșeurilor (+13,9%), hoteluri și restaurante (+10,4%) și activități de spectacole, culturale și recreative (+8,4%).

Cele mai importante reduceri ale numărului de persoane ocupate comparativ cu anul anterior au avut loc în tranzacții imobiliare (-18,0%) și agricultură, silvicultură și pescuit (-10,6%).

Repartizarea populației ocupate pe *grupe de ocupații* în anul 2016 evidențiază ponderi mai mari în total pentru lucrătorii calificați în agricultură, silvicultură și pescuit (19,4%), pentru muncitorii calificați și asimilați (16,6%), pentru specialiștii din diverse domenii de activitate (15,2%) și pentru lucrătorii în domeniul serviciilor (14,9%).

Comparativ cu anul 2015 a crescut numărul muncitorilor calificați și asimilați (+3,7%), al tehnicienilor și altor specialiști în domeniul tehnic (+2,9%), al specialiștilor în diverse domenii de activitate (2,0%) și al lucrătorilor în domeniul serviciilor (1,5%). În celelalte grupe de ocupații numărul populației ocupate s-a redus, cea mai importantă scădere fiind înregistrată în cazul categoriei „lucrători calificați în agricultură, silvicultură și pescuit” (-9,9%).

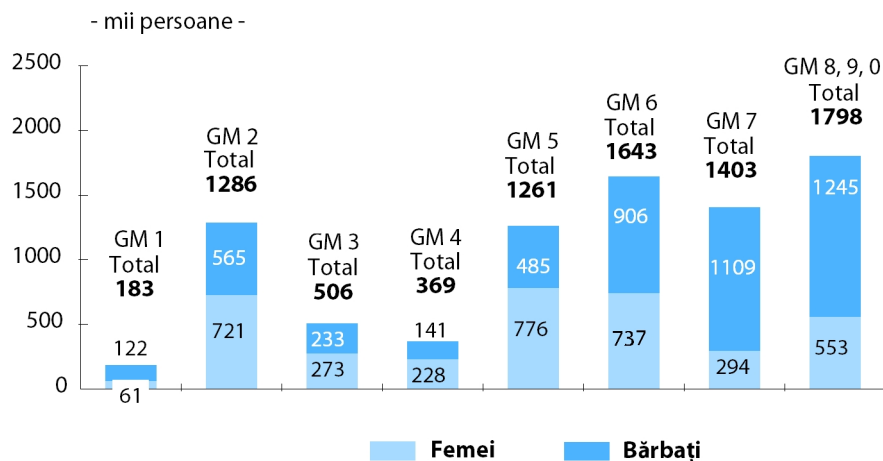
Similar situației din anul anterior, femeile predominau în grupele de funcționari administrativi (61,8%), lucrători în domeniul serviciilor (61,5%), specialiști în diverse domenii de activitate (56,1%) și tehnicieni și alți specialiști din domeniul tehnic (53,9%).

Bărbații erau majoritari în grupa muncitorilor calificați și asimilați (79,0%), în grupa membrilor corpului legislativ, ai executivului, a înalților conducători ai administrației publice și a conducătorilor și funcționarilor superiori (66,4%), în grupa muncitorilor necalificați (58,6%) și în grupa lucrătorilor calificați din agricultură, silvicultură și pescuit (55,2%).

În anul 2016 au lucrat cu *program de lucru complet* 91,4% dintre persoanele ocupate. Dintre cele 723,1 mii persoane care aveau *program parțial de lucru*, 53,7% erau bărbați. Femeile reprezentau 42,8% din totalul persoanelor cu program complet.

Ponderea persoanelor cu program parțial a scăzut atât la bărbați (8,1% în anul 2016 față de 9,4% în anul 2015) cât și la femei (9,2% în anul 2016 comparativ cu 10,6% în anul 2015).

Grafic 5.1.3. Populația ocupată, pe grupe de ocupații și sexe, în anul 2016

- GM 1: Membri ai corpului legislativ, ai executivului, înalți conducători ai administrației publice, conducători și funcționari superiori
- GM 2: Specialiști în diverse domenii de activitate
- GM 3: Tehnicienii și alți specialiști din domeniul tehnic
- GM 4: Funcționari administrativi
- GM 5: Lucrători în domeniul serviciilor
- GM 6: Lucrători calificați în agricultură, silvicultură și pescuit
- GM 7: Muncitori calificați și asimilați
- GM 8, 9, 0: Alte categorii de ocupații

Sursa: Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodării (AMIGO); conform COR 2008.

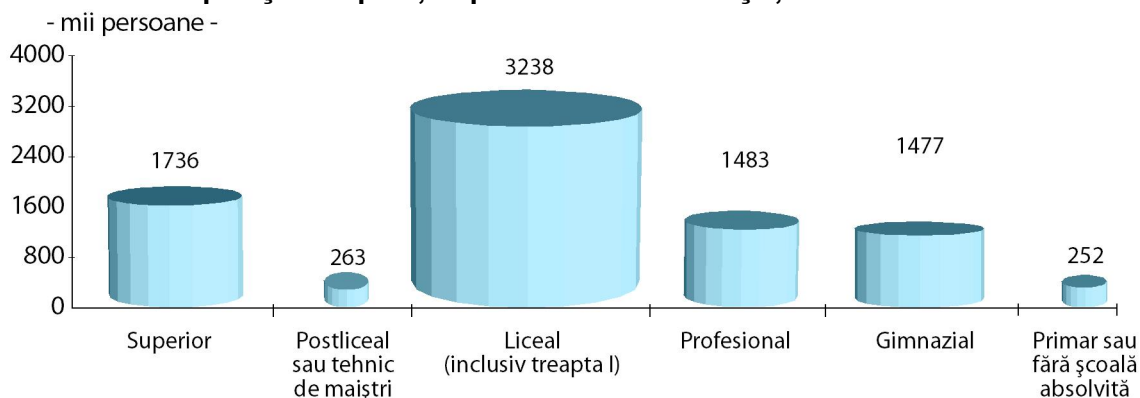
În anul 2016, *durata medie efectivă a săptămânii de lucru* a fost de 38,8 ore/săptămână, mai mare decât valoarea din anul precedent (38,5 ore/săptămână). Comparativ cu anul 2015, în majoritatea activităților economiei naționale numărul mediu de ore lucrate pe săptămână a crescut ușor (cel mai mult în agricultură, silvicultură și pescuit, cu 0,4 ore pe săptămână) sau a rămas constantă.

Durata medie efectivă a săptămânii de lucru s-a redus doar în comerțul cu ridicata și cu amănuntul (-0,1 ore pe săptămână).

5.1.2. Nivelul de educație

În anul 2016, analizând repartizarea populației ocupate după *nivelul de educație*, se observă că ponderile cele mai mari reveneau persoanelor cu studii liceale (38,3%). Ponderea persoanelor cu studii universitare a fost de 20,5% (din care 50,8% erau femei), iar cea a persoanelor cu nivel de instruire primar sau fără școală absolvită era de 3,0% (ponderea femeilor în această categorie de persoane fiind de 42,1%). Ponderea persoanelor ocupate cu studii gimnaziale a fost de 17,5%, iar a celor care au absolvit învățământul profesional, de 17,6%.

Grafic 5.1.4. Populația ocupată, după nivelul de educație, în anul 2016

Sursa: Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodării (AMIGO), nivelul de educație conform ISCED 2011.

În anul 2016, *rata de ocupare a persoanelor în vârstă de muncă* (15-64 ani) cu nivel superior de educație a fost de 86,2%, fără diferențe semnificative pe sexe și medii.

Erau ocupate 65,2% dintre persoanele cu nivel mediu de educație, în cazul acestora constatându-se diferențe mai ales pe sexe (+16,4 puncte procentuale în favoarea persoanelor de sex masculin), dar și între mediile de rezidență (cu 4,5 puncte procentuale mai mult pentru persoanele din mediul rural față de cele din urban). În ceea ce privește persoanele cu nivel scăzut de educație, doar 41,0% dintre acestea erau ocupate; cea mai mare discrepanță (21,0 puncte procentuale) s-a înregistrat pe sexe: pentru persoanele de sex feminin rata de ocupare a celor cu nivel de instruire scăzut era de numai 31,1%, față de 52,1% pentru persoanele de sex masculin.

5.1.3. Disparități în profil teritorial

În anul 2016, la fel ca și în anul precedent, regiunea Nord-Est concentra cea mai mare parte a populației ocupate (18,6%), la polul opus situându-se regiunea Vest cu numai 8,4% din totalul ocupării.

Tabel 5.1.2. Distribuția populației ocupate, pe regiuni de dezvoltare și medii, în anul 2016

	- procente -	
	Urban	Rural
Total	55,4	44,6
Nord-Vest	55,9	44,1
Centru	63,7	36,3
Nord-Est	38,4	61,6
Sud-Est	55,1	44,9
Sud-Muntenia	40,4	59,6
București-Ilfov	90,2	9,8
Sud-Vest Oltenia	47,8	52,2
Vest	63,0	37,0

Sursa: Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodării (AMIGO).

Ca și în anul precedent, în anul 2016 ponderea populației ocupate din mediul urban a fost superioară celei din mediul rural în cinci din cele opt regiuni de dezvoltare. Regiunea București-Ilfov, prin specificul ei, înregistra cea mai ridicată valoare: 90,2% dintre persoanele ocupate locuiau în mediul urban (90,6 % în anul 2015).

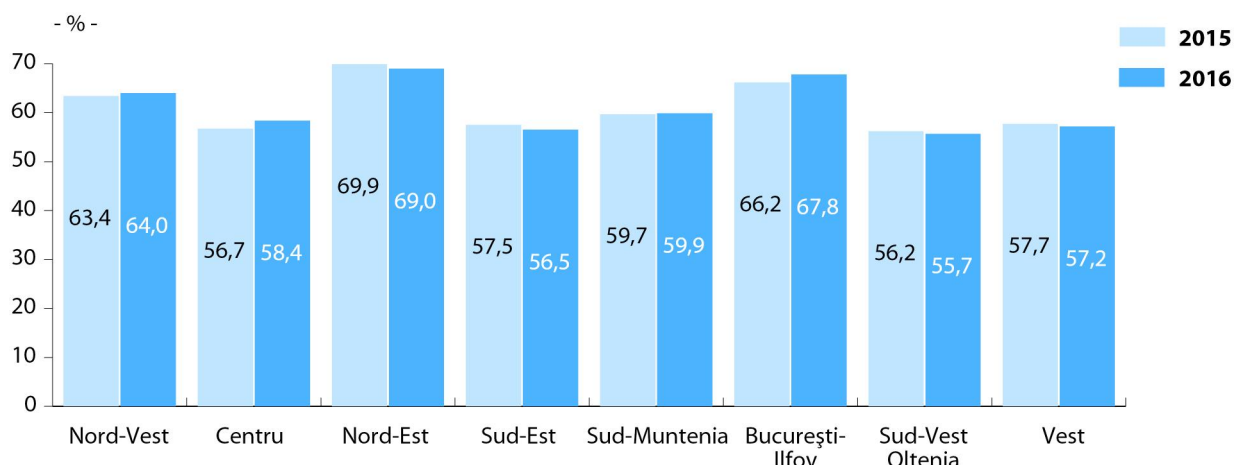
Între cele trei regiuni în care populația ocupată se regăsea cu preponderență în mediul rural, regiunea Nord-Est se află pe primul loc, cu 61,6% (62,2% în anul 2015).

Rata de ocupare a populației în vârstă de muncă (15-64 ani) în anul 2016 a atins cele mai ridicate valori în regiunile de dezvoltare Nord-Est (69,0%) și București-Ilfov (67,8%), iar cele mai scăzute valori în regiunile Sud-Vest Oltenia (55,7%) și Sud-Est (56,5%).

Comparativ cu anul precedent, valoarea indicatorului a crescut în anul 2016 în patru regiuni de dezvoltare; cele mai semnificative creșteri s-au înregistrat în regiunile Centru (+1,7 puncte procentuale) și București-Ilfov (+1,6 puncte procentuale). Cea mai mare scădere s-a înregistrat în regiunea Sud-Est (-1,0 puncte procentuale) și în regiunea Nord-Est (-0,9 puncte procentuale).

În anul 2016, indiferent de regiune, rata de ocupare a persoanelor în vârstă de muncă a fost mai mare la bărbați decât la femei. Pe medii de rezidență, rata de ocupare din mediul rural a depășit-o pe cea din mediul urban doar într-o singură regiune din cele opt, în regiunea Nord-Est (cu 8,9 puncte procentuale).

Graficul 5.1.5. Rata de ocupare a populației în vârstă de muncă, pe regiuni de dezvoltare

Sursa: Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodării (AMIGO).

5.1.4. Numărul de salariați în sectorul formal

5.1.4.1. Numărul mediu al salariaților

În anul 2016, numărul mediu al salariaților a fost de 4759,4 mii persoane. Numărul mediu al salariaților a crescut pe parcursul anului 2016 cu 148,0 mii persoane comparativ cu anul precedent (4611,4 mii persoane).

Din anul 2005, repartizarea salariaților pe sectoare economice arată că peste 30% se regăseau în sfera serviciilor comerciale²⁾, ponderea acestora crescând continuu, ajungând la 41,3% în anul 2016, cu 0,9 puncte procentuale mai mare față de anul precedent și cu 10,5 puncte procentuale mai mare față de anul 2005.

În anul 2016, numărul mediu al salariaților angajați în sectorul serviciilor sociale³⁾ a reprezentat 20,1% din numărul total al salariaților din economie.

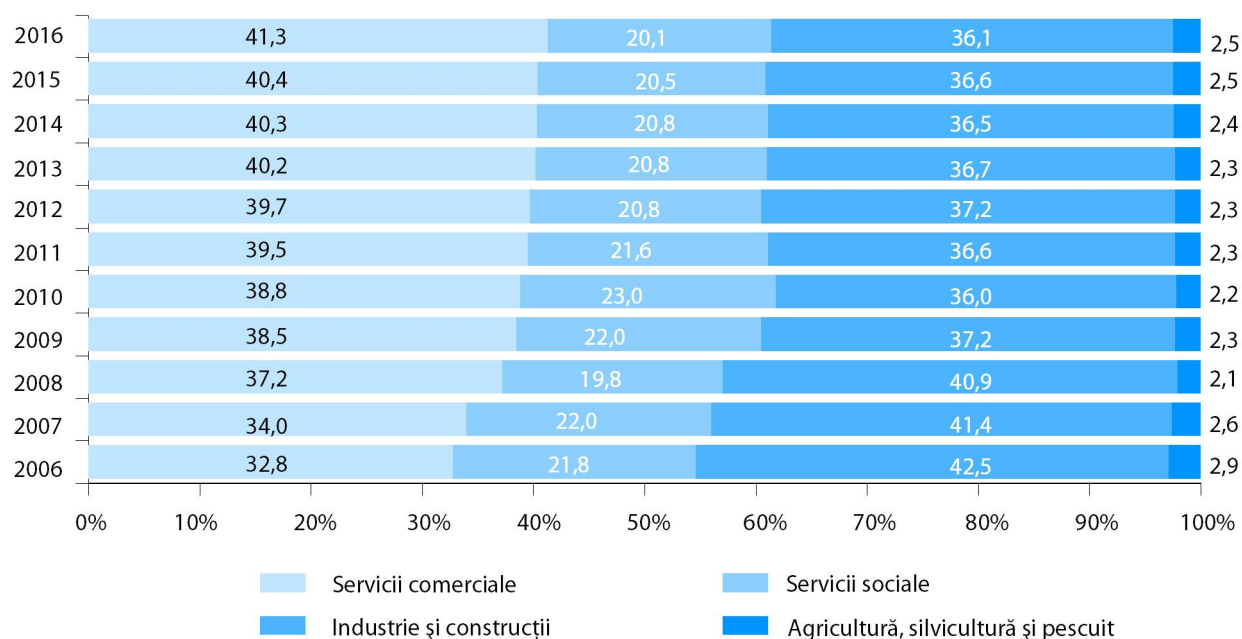
În sectorul secundar (industrie și construcții) au lucrat 36,1% dintre salariați, această pondere fiind mai mică cu 0,5 puncte procentuale față de anul 2015 respectiv cu 8,2 puncte procentuale față de anul 2005.

Ponderea numărului de salariați care și-au desfășurat activitatea în ramurile agricole (sectorul primar) a rămas constantă în anul 2016 comparativ cu anul precedent (2,5%), fiind în scădere cu 0,7 puncte procentuale față de anul 2005.

²⁾ **Sectorul serviciilor comerciale** cuprinde în perioada 2008-2016 activitățile conform CAEN Rev.2: comerț, hoteluri și restaurante, transport și depozitare, informații și comunicații, intermediari financiare și asigurări, tranzacții imobiliare, activități profesionale, științifice și tehnice, activități de servicii administrative și activități de servicii suport, alte activități de servicii, iar pentru anii 2000-2007 activitățile conform CAEN Rev.1: comerț, hoteluri și restaurante, transport, depozitare și comunicații, intermediari financiare și tranzacții imobiliare.

³⁾ **Sectorul serviciilor sociale** cuprinde în perioada 2008-2016 activitățile conform CAEN Rev.2: administrație publică (exclusiv forțele armate și asimilați), învățământ (inclusiv 4,9% sector privat), sănătate și asistență socială (inclusiv 12,8% sector privat), activități de spectacole, culturale și recreative (inclusiv 57,0% sector privat), iar pentru anii 2000-2007 activitățile conform CAEN Rev.1: administrație publică (exclusiv forțele armate și asimilați), învățământ, sănătate și asistență socială și alte activități de servicii.

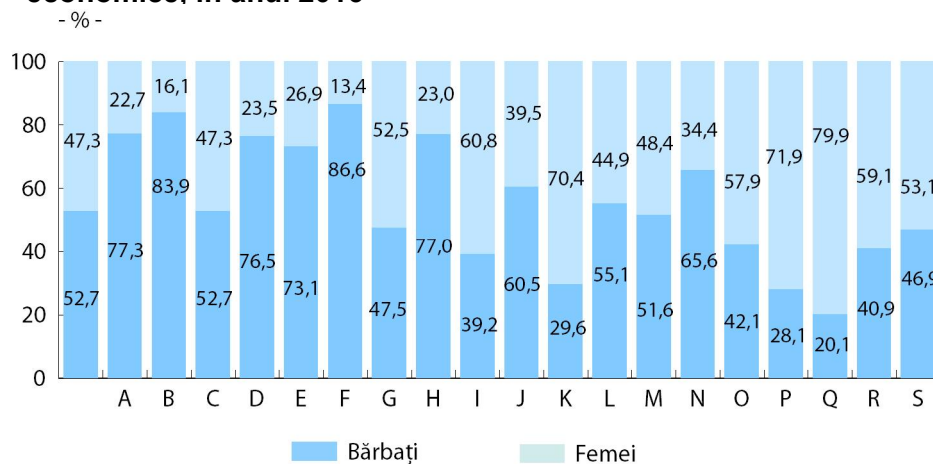
Grafic 5.1.6. Distribuția numărului mediu al salariaților, pe sectoare de activitate

Sursa: Cercetarea statistică privind costul forței de muncă.

În anul 2016, numărul mediu al salariaților bărbați a predominat ca și în anii precedenți, reprezentând 52,7% din totalul salariaților (respectiv 2508,3 mii persoane). Față de anul anterior, numărul mediu al salariaților bărbați a crescut cu 65,8 mii persoane, iar numărul femeilor salariaate a crescut cu 82,2 mii persoane.

Grafic 5.1.7. Distribuția numărului mediu al salariaților pe sexe, în cadrul activităților economice, în anul 2016

Sursa: Cercetarea statistică privind costul forței de muncă.

Activități economice (secțiuni CAEN Rev.2):

A	Agricultură, silvicultură și pescuit	K	Intermedieri financiare și asigurări
B	Industria extractivă	L	Tranzacții imobiliare
C	Industria prelucrătoare	M	Activități profesionale, științifice și tehnice
D	Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	N	Activități de servicii administrative și activități de servicii suport
E	Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	O	Administrație publică și apărare; asigurări sociale din sistemul public, exclusiv forțele armate și personalul asimilat (M.Ap.N., M.A.I., S.R.I. etc.)
F	Construcții	P	Învățământ
G	Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor	Q	Sănătate și asistență socială
H	Transport și depozitare	R	Activități de spectacole, culturale și recreative
I	Hoteluri și restaurante	S	Alte activități de servicii
J	Informații și comunicații		

Profilul activităților economice influențează și distribuția salariaților pe sexe. Astfel, femeile se regăsesc cu preponderență în sectorul serviciilor (comerciale și sociale), activitățile caracterizate prin grad pronunțat de "feminizare" al forței de muncă salariate fiind cele de sănătate și asistență socială (79,9% din numărul total al salariaților acestor activități), învățământ (71,9%), intermediari financiare și asigurări (70,4%), hoteluri și restaurante (60,8%).

Activitățile din construcții și industria extractivă sunt desfășurate cu preponderență de bărbați, aceștia reprezentând 86,6%, respectiv 83,9% din totalul salariaților acestor activități. Distribuția pe sexe se situează la valori apropiate în industria prelucrătoare, comerț, respectiv în activități profesionale, științifice și tehnice. Aceste activități dețin însă ponderi semnificativ diferite ale numărului de salariați în total economie, și anume: 24,1% industria prelucrătoare, 16,8% comerțul, respectiv 3,2% activitățile profesionale, științifice și tehnice.

În anul 2016, repartizarea numărului mediu al salariaților pe forme de proprietate relevă faptul că aproape trei pătrimi dintre aceștia au lucrat în societăți cu capital privat⁴⁾ (74,2%). Comparativ cu anul 2015 s-a înregistrat o creștere a numărului mediu de salariați în societățile cu capital privat, cu 145,1 mii persoane.

Dacă femeile predomină în sectorul public⁵⁾ (60,1% din totalul salariaților din unitățile cu formă de proprietate publică), bărbații sunt majoritari (57,1%) în întreprinderile ce aparțin sectorului privat.

Din distribuția pe forme juridice se observă că societățile comerciale angajează 78,1% din numărul mediu total al salariaților, proporție în creștere cu 0,7 puncte procentuale față de anul precedent. Distribuția pe sexe a numărului de salariați care au lucrat în societățile comerciale evidențiază preponderența salariaților bărbați (58,0%, pondere cu 0,4 puncte procentuale mai mică decât cea deținută în anul precedent).

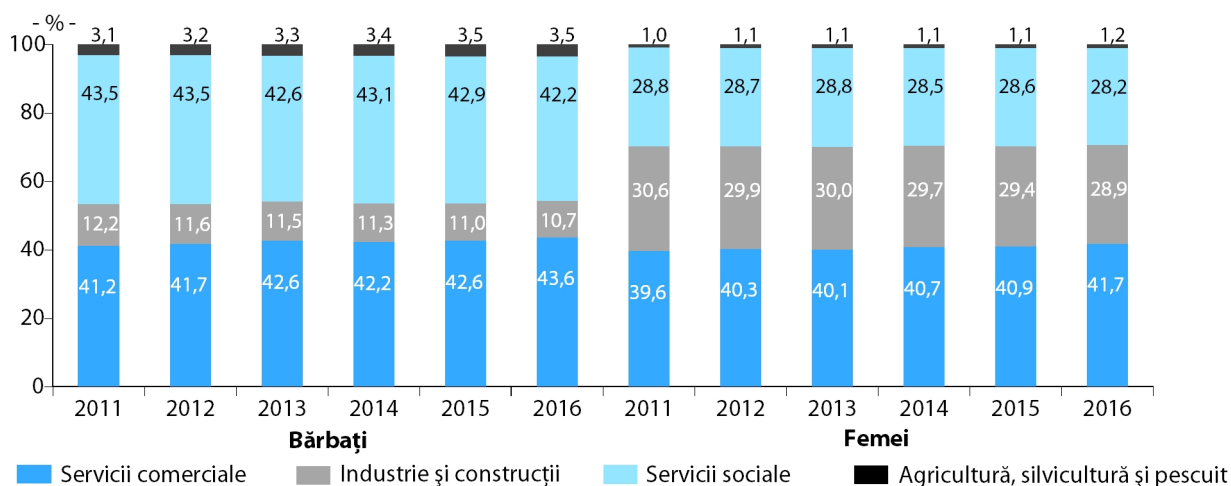
5.1.4.2. Efectivul salariaților la sfârșitul anului 2016

Efectivul salariaților la sfârșitul anului 2016 a fost de 5223,8 mii persoane. Comparativ cu sfârșitul anului 2015, efectivul salariaților a înregistrat o creștere cu 182,6 mii persoane.

Din efectivul total al salariaților, mai mult de jumătate sunt bărbați (52,5%), numărul acestora înregistrând o creștere cu 3,4% față de efectivul de la sfârșitul anului 2015. Efectivul femeilor la sfârșitul anului 2016 a înregistrat o creștere cu 91,1 mii persoane față de anul precedent.

Din repartizarea efectivului de femei și bărbați salariați pe sectoare de activitate economică se remarcă diferențe semnificative. Astfel, proporția femeilor angajate în sectorul serviciilor sociale o depășește cu 18,2 puncte procentuale pe cea a bărbaților (28,9% față de 10,7% la bărbați), iar ponderea salariaților de sex masculin care lucrează în industrie și construcții o depășește cu 14,0 puncte procentuale pe cea a salariatelor (42,2% față de 28,2% la femei).

Grafic 5.1.8. Structura efectivului salariaților, pe sectoare de activitate și pe sexe

Sursa: Cercetarea statistică privind costul forței de muncă.

⁴⁾ Sectorul privat cuprinde: proprietate majoritară privată (capital social privat peste 50%), proprietate integral privată, proprietate cooperatistă, proprietate obștească, proprietate integral străină.

⁵⁾ Sectorul public cuprinde: proprietate integrală de stat, proprietate majoritară de stat (capital social de stat peste 50%), proprietate publică de interes național și local.

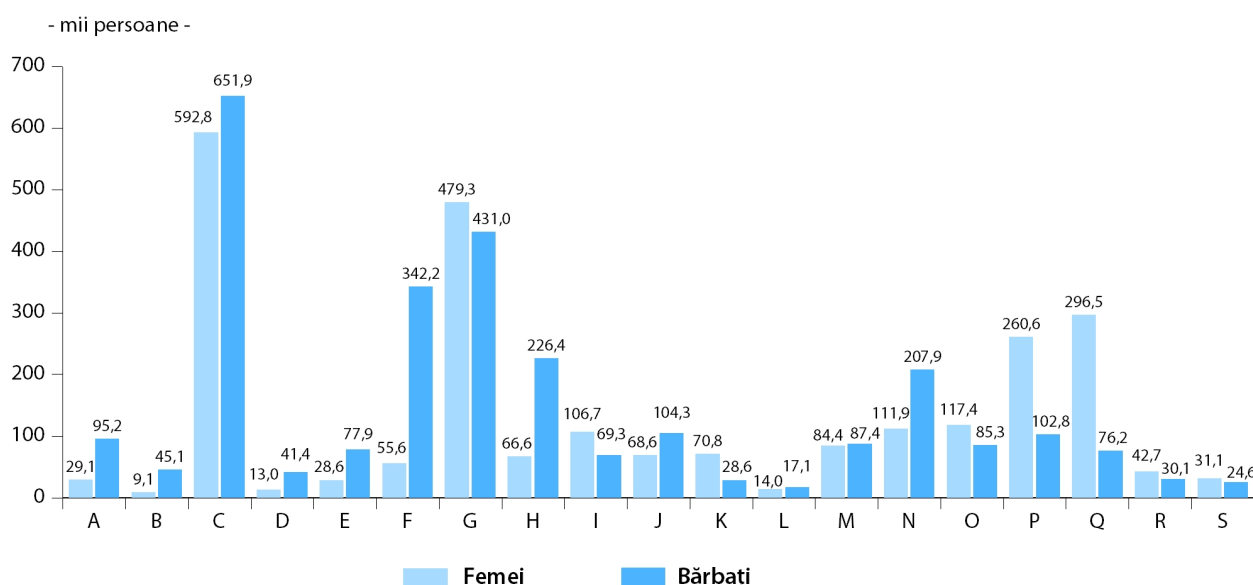
Mobilitatea forței de muncă salariate dinspre sectorul primar și secundar către cel terțiar se manifestă constant în ultimii ani pentru toți salariații. Comparativ cu anul precedent, ponderea salariaților din sectorul serviciilor comerciale a crescut cu 0,9 puncte procentuale (42,7% în anul 2016 față de 41,8% în anul 2015), iar cea a bărbaților cu 1 punct procentual (43,6% în anul 2016 față de 42,6% în anul 2015).

În ramurile industriei prelucrătoare lucrează 23,8% din numărul total al salariaților din economie (din care bărbați 52,4%). Pe locul al doilea ca pondere a salariaților se situează comerțul cu 17,4% (din care 52,7% sunt femei).

Activitățile specific masculine sunt cele de construcții și industrie extractivă care, împreună, dețin 8,7% din numărul total al salariaților pe economie (452,0 mii persoane), ponderea bărbaților reprezentând 85,7% (86,0%, respectiv 83,2% din numărul salariaților din aceste ramuri).

Pentru persoanele de sex feminin, activitățile cu cel mai mare grad de atractivitate sunt cele de sănătate și asistență socială (79,6%), învățământ (71,7%), intermediari financiare și asigurări (71,2%), hoteluri și restaurante (60,6%), salariații din aceste ramuri reprezentând 19,4% din numărul total al salariaților din economie.

Grafic 5.1.9. Efectivul salariaților la sfârșitul anului 2016, pe activități economice și sexe

Activități economice (secțiuni CAEN Rev.2):

A	Agricultură, silvicultură și pescuit	K	Intermedieri financiare și asigurări
B	Industrie extractivă	L	Tranzacții imobiliare
C	Industrie prelucrătoare	M	Activități profesionale, științifice și tehnice
D	Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	N	Activități de servicii administrative și activități de servicii suport
E	Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	O	Administrație publică și apărare; asigurări sociale din sistemul public, exclusiv forțele armate și personalul asimilat (M.Ap.N., M.A.I., S.R.I. etc.)
F	Construcții	P	Învățământ
G	Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor	Q	Sănătate și asistență socială
H	Transport și depozitare	R	Activități de spectacole, culturale și recreative
I	Hoteluri și restaurante	S	Alte activități de servicii
J	Informații și comunicații		

Sursa: Cercetarea statistică privind costul forței de muncă.

5.1.4.3. Disparități în profil teritorial

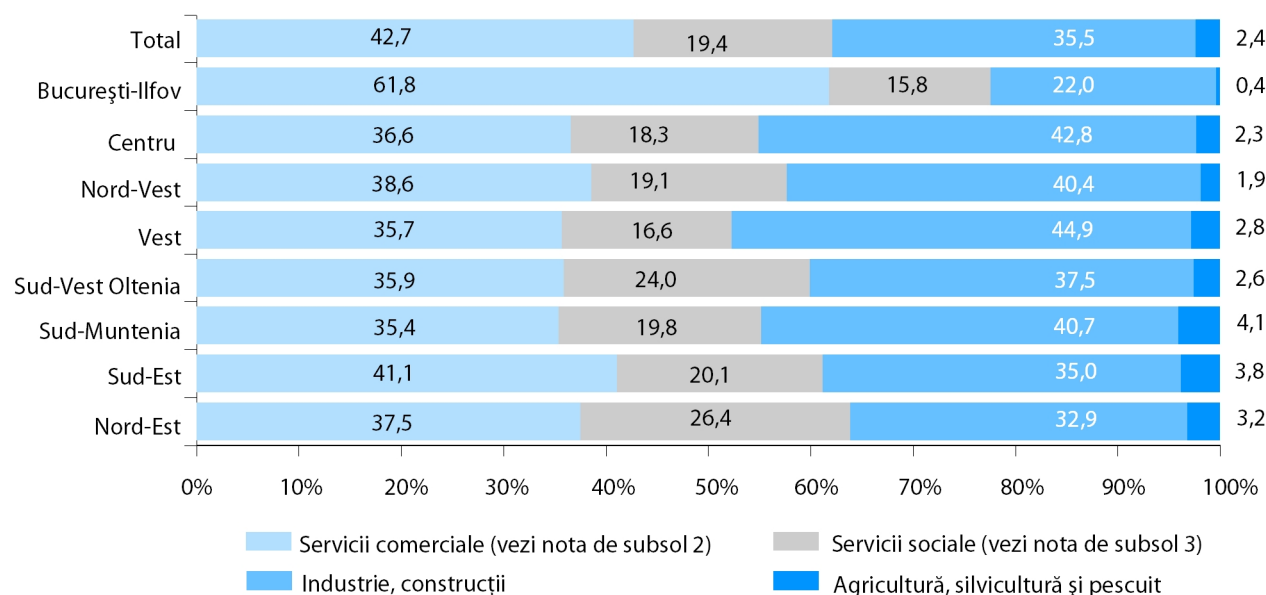
În *profil regional*, efectivul salariaților a înregistrat creșteri în toate regiunile față de sfârșitul anului 2015. Regiunile cu cele mai mari creșteri ale efectivului de salariați au fost București-Ilfov (+76,7 mii persoane), Nord-Vest (+25,0 mii persoane) și Centru (+24,9 mii persoane). În regiunea București-Ilfov se concentrează aproape 22% din salariații din economie.

Regiunile în care activitățile sectorului primar depășesc ponderea medie pe țară (2,4% pe total economie) sunt: Sud-Muntenia (4,1%), Sud-Est (3,8%), Nord-Est (3,2%), Vest (2,8%) și Sud-Vest Oltenia (2,6%).

Regiunile care concentrează o proporție semnificativă a salariaților în sectorul industriei și construcțiilor sunt: Vest, Centru, Sud-Muntenia, Nord-Vest, Sud-Vest Oltenia (44,9%, 42,8%, 40,7%, 40,4%, 37,5%, față de 35,5% media pe țară).

Cea mai mare pondere a salariaților din serviciile comerciale²⁾ se regăsește în regiunea București-Ilfov (61,8% față de 42,7% pe total economie), iar în sectorul serviciilor sociale³⁾ cea mai mare pondere s-a înregistrat în regiunea Nord-Est (26,4% față de 19,4% media pe țară).

Grafic 5.1.10. Distribuția efectivului salariaților la sfârșitul anului 2016, pe sectoare de activitate

Sursa: Cercetarea statistică privind costul forței de muncă.

²⁾ **Sectorul serviciilor comerciale** cuprinde în perioada 2008-2016 activitățile conform CAEN Rev.2: comerț, hoteluri și restaurante, transport și depozitare, informații și comunicații, intermediari financiare și asigurări, tranzacții imobiliare, activități profesionale, științifice și tehnice, activități de servicii administrative și activități de servicii suport, alte activități de servicii, iar pentru anii 2000-2007 activitățile conform CAEN Rev.1: comerț, hoteluri și restaurante, transport, depozitare și comunicații, intermediari financiare și tranzacții imobiliare.

³⁾ **Sectorul serviciilor sociale** cuprinde în perioada 2008-2016 activitățile conform CAEN Rev.2: administrație publică (exclusiv forțele armate și asimilați), învățământ (inclusiv 4,9% sector privat), sănătate și asistență socială (inclusiv 12,8% sector privat), activități de spectacole, culturale și recreative (inclusiv 57,0% sector privat), iar pentru anii 2000-2007 activitățile conform CAEN Rev.1: administrație publică (exclusiv forțele armate și asimilați), învățământ, sănătate și asistență socială și alte activități de servicii.

5.2. Șomajul

5.2.1. Șomajul – conform definiției internaționale BIM⁶⁾

Caracteristici, structuri și tendințe

În anul 2016, numărul șomerilor definiți conform criteriilor stabilite de Biroul Internațional al Muncii era de 530 mii persoane, în scădere cu 15,1% comparativ cu anul 2015. Față de anul anterior, numărul șomerilor de sex masculin a scăzut cu 14,2% iar numărul celor de sex feminin a scăzut cu 16,6%.

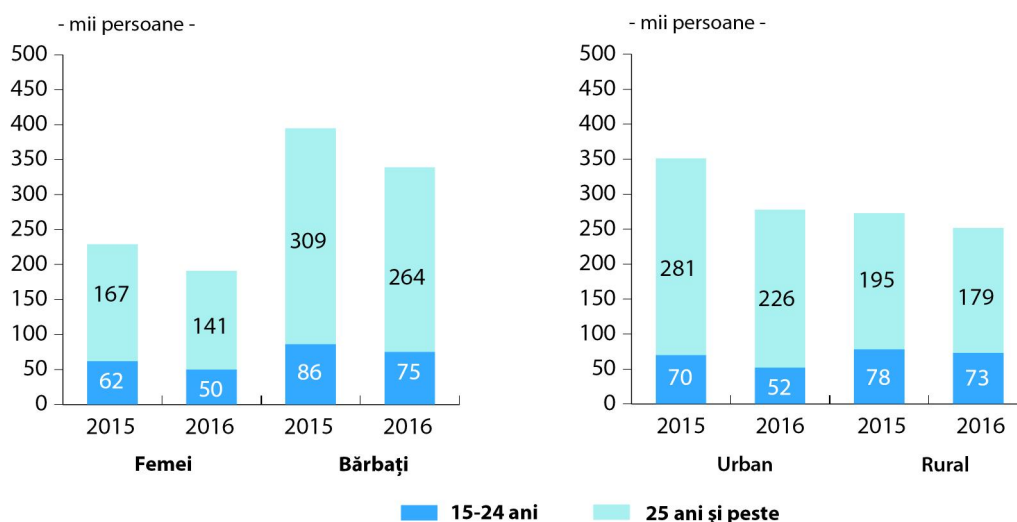
Numărul șomerilor a scăzut în ambele medii de rezidență față de anul 2015, mai accentuat însă în mediul urban (-20,6% față de -8,0% în mediul rural).

Ca și în anii precedenți, șomajul se manifestă mai acut în rândul bărbaților, în mediul urban și în rândul tinerilor.

Repartizarea *pe sexe și medii* a șomerilor relevă că, în ambii ani analizați, preponderente în numărul total al șomerilor erau persoanele de sex masculin (64,0% în anul 2016, respectiv 63,3% în anul 2015), precum și persoanele din mediul urban (52,5% în anul 2016, respectiv 56,2% în anul 2015).

Distribuția șomerilor pe *grupe de vârstă* arată că în anul 2016 tinerii (15-24 ani) continuau să dețină o pondere ridicată (23,6%) în totalul șomerilor BIM, la fel ca și în anul 2015 (23,8%).

Grafic 5.2.1. Numărul șomerilor, pe sexe, medii și grupe de vârstă

Sursa: Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodării (AMIGO).

În anul 2016, în mediul urban, 18,9% dintre șomeri erau tineri, față de 28,8% în mediul rural. Dintre șomerii tineri, 59,9% erau bărbați, iar 58,1% trăiau în mediul rural.

Pondere șomerilor tineri în totalul persoanelor tinere (15-24 ani) a fost de 5,8% în anul 2016. Nivelul acestui indicator a fost mai mare pentru persoanele de sex masculin (6,7%, față de 4,8% în cazul femeilor) și pentru cele din mediul rural (6,5%, față de 5,0% în mediul urban).

În anul 2016, la nivelul țării, rata șomajului BIM (proportia șomerilor BIM în populația activă) a înregistrat o valoare de 5,9%, valoare mai mică decât cea înregistrată în anul 2015 (6,8%).

La femei s-a înregistrat o rată a șomajului de 5,0%, mai mică decât la bărbați (6,6%); comparativ cu anul 2015, acest indicator a scăzut cu 0,9 puncte procentuale la bărbați și cu 0,8 puncte procentuale la femei.

În mediul urban, rata șomajului a fost de 5,6%, mai scăzută decât în rural (6,3%). Dacă în anul 2015, rata șomajului din mediul rural era mai mică decât cea din urban cu 0,4 puncte procentuale, în anul 2016 situația s-a inversat, astfel încât rata din mediul rural a depășit-o pe cea din urban cu 0,7 puncte procentuale.

⁶⁾ BIM = Biroul Internațional al Muncii.

Pe grupe de vârstă, rata șomajului a atins nivelul cel mai ridicat (20,6%) în rândul tinerilor (15-24 ani), fiind cu 1,1 puncte procentuale mai scăzută decât valoarea înregistrată în anul anterior. În anul 2016, pentru șomerii în vârstă de 25 de ani și peste, rata șomajului era de 4,8%, valoare mai mică cu 0,8 puncte procentuale față de cea înregistrată în anul precedent.

Tabel 5.2.1. Rata șomajului pe sexe, medii și grupe de vârstă

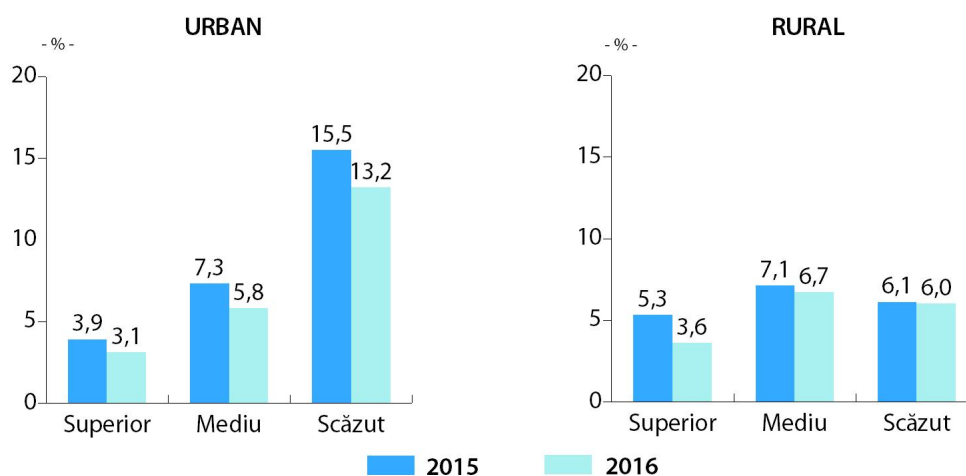
	%		2016 față de 2015, pp ¹⁾
	2015	2016	
Total	6,8	5,9	-0,9
Sexe			
Femei	5,8	5,0	-0,8
Bărbați	7,5	6,6	-0,9
Medii de rezidență			
Urban	7,0	5,6	-1,4
Rural	6,6	6,3	-0,3
Grupe de vârstă			
15-24 ani	21,7	20,6	-1,1
25 ani și peste	5,6	4,8	-0,8

¹⁾ Puncte procentuale.

Sursa: Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodăria (AMIGO).

În anul 2016, șomajul a afectat în măsură mai mare absolvenții învățământului de nivel mediu și scăzut, pentru care rata șomajului a avut valoarea de 6,2% (față de 7,2% în anul 2015), respectiv 7,6% (față de 8,1% în anul 2015). Pentru persoanele cu studii superioare, rata șomajului a fost de 3,1% (4,1% în anul 2015).

Grafic 5.2.2. Rata șomajului după nivelul de educație, pe medii

Sursa: Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodăria (AMIGO).

Durata șomajului

În anul 2016, *durata medie a șomajului* a fost de 14,6 luni, valoare mai mare față de cea înregistrată în anul precedent (13,6 luni).

Șomerii care s-au aflat în *șomaj de lungă durată* (12 luni și peste) au reprezentat 50,0% din numărul total al șomerilor, nivel mai ridicat decât cel înregistrat în anul anterior (43,9%). Dintre șomerii pe termen lung (aflați în șomaj de 12 luni și peste), 64,1% erau bărbați, iar 54,3% locuiau în mediul urban.

În anul 2016, se aflau în șomaj de 12 luni și peste, 52,9% dintre șomerii în vârstă de 55 ani și peste, 52,6% dintre persoanele din grupa de vârstă 35-44 ani, 52,4% dintre persoanele din grupa de vârstă 25-34 ani și 52,1% dintre persoanele de 45-54 ani.

Șomajul pe termen lung s-a manifestat mai pregnant în rândul absolvenților de școli postliceale (54,9%), al absolvenților de liceu (52,8%) și al celor cu nivel educațional primar sau fără școală absolvită (51,7%).

Tabel 5.2.2. Incidența șomajului de lungă durată, pe sexe și grupe de vârstă

	%		2016 față de 2015, pp ¹⁾
	2015	2016	
Total	43,9	50,0	+6,1
Sexe			
Femei	44,1	49,8	+5,7
Bărbați	43,8	50,1	+6,3
Grupe de vârstă			
15-24 ani	60,6	63,1	+2,5
25 ani și peste	46,0	52,5	+6,5

¹⁾ Puncte procentuale.

Sursa: Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodării (AMIGO).

Incidența șomajului de lungă durată în rândul tinerilor (ponderea șomerilor de 15-24 ani cu durata șomajului de 6 luni și peste în numărul total al șomerilor din aceeași grupă de vârstă) a fost în anul 2016 de 63,1%, în creștere cu 2,5 puncte procentuale față de anul precedent.

Pentru *șomerii în vârstă de 25 ani și peste*, *incidența șomajului de lungă durată* (ponderea șomerilor de 25 ani și peste cu durata șomajului de 12 luni și peste în numărul total al șomerilor din aceeași grupă de vârstă) a fost de 52,5%, în creștere cu 6,5 puncte procentuale comparativ cu anul 2015.

În anul 2016, *rata șomajului BIM de lungă durată* (ponderea șomerilor BIM aflați în șomaj de 12 luni și peste în populația activă) a fost 3,0%. Pe sexe, acest indicator a înregistrat valori de 3,3% pentru bărbați și 2,5% pentru femei, iar pe medii, de 2,9% în urban față de 3,0% în rural. Comparativ cu anul 2015, rata șomajului de lungă durată a rămas constantă.

Tabel 5.2.3. Rata șomajului de lungă durată, pe sexe și grupe de vârstă

	%		2016 față de 2015, pp ¹⁾
	2015	2016	
Total	3,0	3,0	0,0
Sexe			
Femei	2,6	2,5	-0,1
Bărbați	3,3	3,3	0,0
Grupe de vârstă			
15-24 ani	13,1	13,0	-0,1
25 ani și peste	2,6	2,5	-0,1

¹⁾ Puncte procentuale.

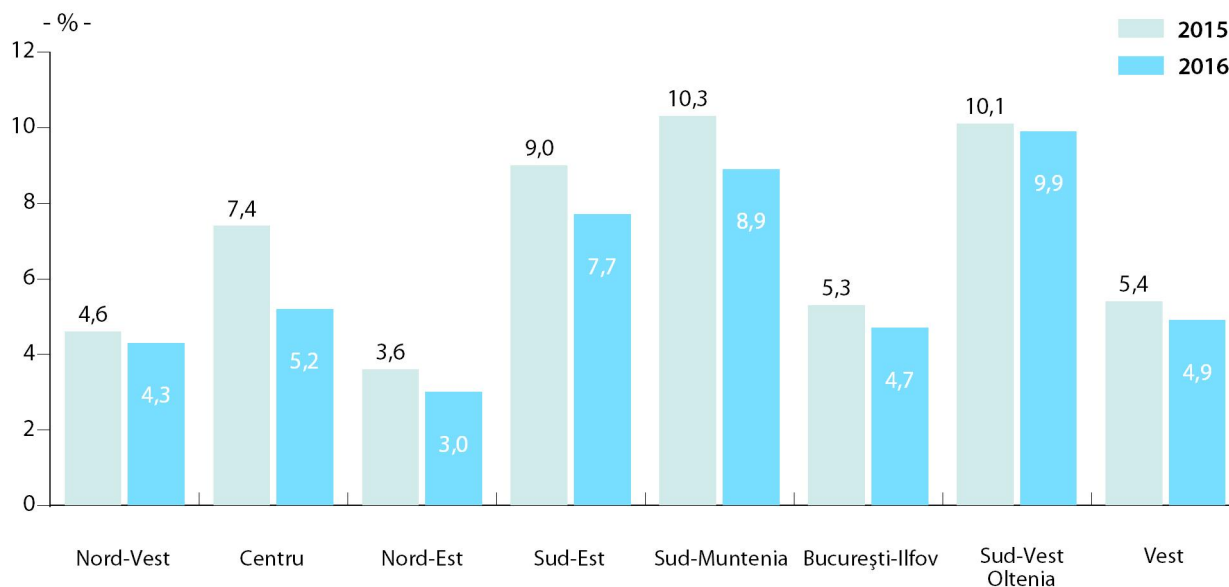
Sursa: Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodării (AMIGO).

Rata șomajului de foarte lungă durată (ponderea șomerilor aflați în șomaj de doi ani și peste, în populația activă) a înregistrat valoarea de 1,3% în anul 2016, față de 1,4% în anul 2015.

Disparități în profil teritorial

În fiecare din cei doi ani analizați, cel mai mare număr al *șomerilor BIM* s-a înregistrat în regiunea de dezvoltare Sud-Muntenia (123 mii persoane în anul 2016 și 146 mii persoane în anul 2015), în timp ce regiunea Vest concentra cel mai mic număr de șomeri BIM (37 mii în anul 2016 și 41 mii în anul 2015).

Grafic 5.2.3. Rata șomajului, pe regiuni de dezvoltare

Sursa: Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodăria (AMIGO).

Rata șomajului a înregistrat valorile cele mai ridicate în regiunile Sud-Vest Oltenia (9,9%) și Sud-Muntenia (8,9%), la polul opus situându-se regiunile de dezvoltare Nord-Est cu 3,0% și Nord-Vest cu 4,3%.

Rata șomajului a scăzut față de anul 2015 în toate cele 8 regiuni, scăderile fiind cuprinse între 0,2 puncte procentuale (regiunea Sud-Vest Oltenia) și 2,2 puncte procentuale (regiunea Centru).

5.2.2. Șomajul înregistrat

La sfârșitul anului 2016, potrivit datelor furnizate de Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă, numărul șomerilor înregistrați era de 418,2 mii persoane. Comparativ cu luna decembrie din anul 2015, numărul șomerilor înregistrați la Agențiile pentru ocuparea forței de muncă a fost mai mic cu 18,0 mii persoane. Din numărul total al șomerilor înregistrați la 31 decembrie 2016, femeile au reprezentat 41,4% față de 42,3% la finele anului 2015, numărul acestora înregistrând o scădere de 11,6 mii persoane, mai mare față de cea corespunzătoare pentru bărbați (-6,4 mii persoane).

La sfârșitul lunii decembrie 2016, rata șomajului înregistrat a fost de 4,8% în raport cu populația activă civilă, respectiv cu 0,2 puncte procentuale mai mică față de aceeași perioadă a anului precedent.

Șomajul a afectat în mai mare măsură populația masculină, rata șomajului înregistrată la sfârșitul anului 2016 pentru bărbați, întrecând rata șomajului înregistrat pentru femei cu un 0,7 puncte procentuale.

Tabel 5.2.4. Numărul șomerilor înregistrați și rata șomajului înregistrat, la 31 decembrie

	2015			2016		
	Total	Bărbați	Femei	Total	Bărbați	Femei
Șomeri înregistrați - total (persoane)	436242	251504	184738	418237	245055	173182
<i>din care:</i>						
- primar, gimnazial, profesional	335542	206221	129321	333069	203891	129178
- liceal și postliceal	78641	36903	41738	67884	33656	34228
- universitar	22059	8380	13679	17284	7508	9776
Rata șomajului înregistrat (%)	5,0	5,3	4,6	4,8	5,1	4,4

Sursa: Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă.

Pe grupe de vârstă, ponderile cele mai mari au fost deținute de șomerii înregistrați de 40-49 ani (28,1% în anul 2016 și, respectiv, 27,7% în anul 2015), urmate fiind de cei cu vârste de 30-39 ani (20,5% în anul 2016 și 20,3% în anul 2015).

Șomerii tineri (sub 25 ani) au deținut o pondere de 13,0% în anul 2016 și, respectiv 15,5% în anul 2015, în totalul șomerilor înregistrați.

Se constată o scădere a ponderii celor tineri indemnizați (29,6% în anul 2016 față de 36,1% în anul 2015), în totalul șomerilor tineri.

Ponderea bărbaților a fost mai mare decât cea a femeilor în totalul șomerilor înregistrați (58,6% bărbați față de 41,4% femei, în anul 2016 și 57,7% bărbați față de 42,3% femei, în anul 2015).

Ca și în anul precedent, în rândul șomerilor înregistrați cu vârste de 55 ani și peste, în anul 2016, ponderea bărbaților a fost covârșitoare (63,4% comparativ cu 64,6% în anul 2015). La nivelul aceleiași grupe de vârstă, în rândul șomerilor înregistrați indemnizați, ponderea bărbaților a fost de 66,2% în anul 2016, comparativ cu 67,0% în anul 2015.

Tabel 5.2.5. Numărul șomerilor înregistrați, pe grupe de vârstă, la 31 decembrie

	2015			2016		
	Total	Bărbați	Femei	Total	Bărbați	Femei
Șomeri înregistrați - total (persoane)	436242	251504	184738	418237	245055	173182
<i>din care:</i>						
sub 25 ani	67702	39444	28258	54410	32439	21971
25-29 ani	33060	20110	12950	34043	21268	12775
30-39 ani	88763	49292	39471	85838	49087	36751
40-49 ani	120972	66977	53995	117295	66449	50846
50-55 ani	54823	29863	24960	57803	32181	25622
peste 55 ani	70922	45818	25104	68848	43631	25217
<i>din care:</i>						
Șomeri indemnizați - total (persoane)	108533	56943	51590	90111	47843	42268
<i>din care:</i>						
sub 25 ani	24471	12336	12135	16114	7923	8191
25-29 ani	6432	2649	3783	6430	3002	3428
30-39 ani	17149	7552	9597	15062	6995	8067
40-49 ani	30541	16229	14312	25471	13725	11746
50-55 ani	14439	7793	6646	13905	7513	6392
peste 55 ani	15501	10384	5117	13129	8685	4444

Sursa: Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă.

În profil teritorial, fenomenul șomajului înregistrat prezintă discrepanțe accentuate, cu un ecart de 11,0 puncte procentuale între valoarea cea mai mică și cea mai mare înregistrate la nivel de județ.

Astfel, la sfârșitul anului 2016 s-au înregistrat rate ridicate ale șomajului în județele: Vaslui (12,0%), Teleorman (10,8%), Buzău (9,8%), Dolj (9,8%), Galați (9,7%) și Mehedinți (9,6%).

Cele mai scăzute rate ale șomajului au fost în județele: Ilfov (1,0%), Timiș (1,1%) și Municipiul București (1,6%).

6. VENITURILE ȘI CONSUMUL POPULAȚIEI

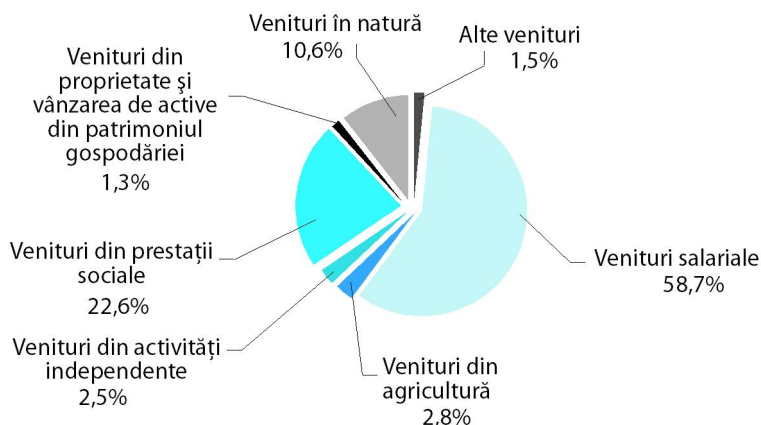
6.1. Nivelul și structura veniturilor populației

6.1.1. Veniturile totale

În anul 2016⁷⁾, veniturile totale - în termeni nominali - au fost de 2944,6 lei lunar pe gospodărie și de 1112,2 lei pe persoană.

Veniturile bănești, au reprezentat, și în acest an, principala sursă de formare a veniturilor totale, 2631,6 lei lunar pe o gospodărie și de 994,0 lei pe persoană.

Grafic 6.1.1. Structura veniturilor totale ale gospodăriilor, pe surse de formare, în anul 2016

În structura veniturilor totale ale gospodăriilor se remarcă ponderea importantă a veniturilor în natură (10,6%), pe seama, în principal a contravalorii consumului de produse agroalimentare din resurse proprii (9,3%). Acestea din urmă sunt produse alimentare și nealimentare de proveniență agricolă care intră în consumul gospodăriei din producție proprie, din stoc, precum și din cele primite pentru munca prestată în alte gospodării, sau primite în dar de la rude, prieteni sau alte persoane. În modelul economic actual al gospodăriei din România, consumul de produse alimentare din producția proprie și al celor primite de la familia lărgită (părinți, frați, copii) constituie una din modalitățile de acoperire a nevoilor de consum ale gospodăriilor care se confruntă cu dificultăți financiare.

Salariile și celelalte venituri asociate lor, au format cea mai importantă categorie de venituri, având ponderea cea mai mare în veniturile totale ale gospodăriilor (58,7% din veniturile totale ale gospodăriilor).

Această situație, care contravine orientării spre piață a economiei, este legată de numărul relativ mic de salariați din componența gospodăriilor (0,8 salariați/gospodărie).

O altă categorie de venituri care a deținut o pondere importantă în structura veniturilor totale ale gospodăriilor, o reprezintă veniturile din prestații sociale (22,6%).

De menționat că, veniturile din agricultură (vânzările de produse agroalimentare, animale și păsări, prestarea unor muncii agricole și încasări de la societăți și asociații agricole), veniturile din activități independente (comerț, prestări de servicii, practicarea unor meserii și profesii liberale), precum și cele din proprietate (dobânzi, dividende, chirii, arendă) au încă o pondere scăzută în veniturile totale ale gospodăriilor (5,4%).

6.1.1.1. Distribuția veniturilor

Nivelul și structura veniturilor unei gospodării sunt determinate de numărul persoanelor aducătoare de venit, în special de numărul persoanelor ocupate și de tipul de activitate pe care acestea o desfășoară. Și, evident, nivelul veniturilor gospodăriei depinde de poziția pe care membrii săi activi o dețin în ierarhia veniturilor corespunzătoare tipului de activitate desfășurată, adică de nivelul salariilor, al veniturilor din agricultură sau al celor realizate din activități neagricole independente.

⁷⁾ Începând cu anul 2014, datele au fost estimate pe baza populației rezidente și nu sunt comparabile cu seriile publicate pentru perioadele precedente. Datele statistice prezentate în această lucrare au fost obținute prin "Ancheta Bugetelor de Familie (ABF)" desfășurată în perioada ianuarie - decembrie 2016. ABF asigură colectarea informațiilor necesare pentru evaluarea nivelului de trai al populației prin indicatori statistici privind veniturile, cheltuielile și consumul gospodăriilor.

Aceasta determină diferențe sensibile între veniturile diferitelor categorii de gospodării analizate. Astfel, dacă se au în vedere veniturile medii ale gospodăriilor grupate după statutul ocupațional al capului gospodăriei se poate constata că, cele mai mari venituri (4051,1 lei lunar) le realizează gospodăriile de salariați (cu 37,6% mai mari decât cele medii pe ansamblul gospodăriilor), iar cele mai mici (1915,3 lei lunar) gospodăriile de șomeri (cu 35,0% mai mici decât cele medii). Raportul dintre veniturile medii ale celor două categorii de gospodării a fost de 2,3:1.

Tabel 6.1.1. Veniturile totale, pe categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2016

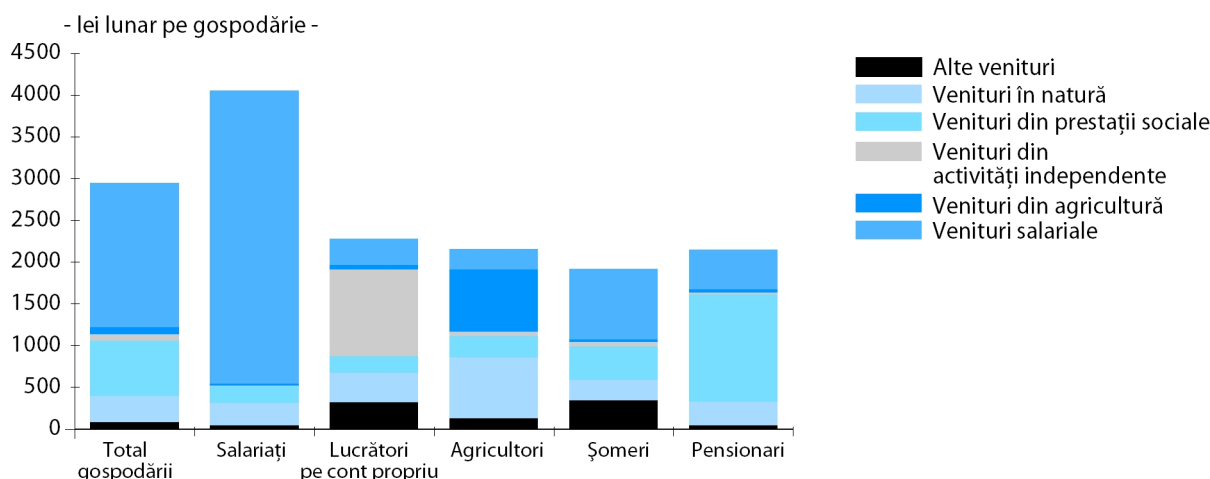
	Total gospodării	Gospodării de:				
		Salariați	Lucrători pe cont propriu în activități neagricole	Agricultori	Șomeri	Pensionari
Venituri totale, lei						
- medii lunare pe o gospodărie	2944,6	4051,1	2275,7	2155,8	1915,3	2151,0
- medii lunare pe o persoană	1112,2	1410,3	649,6	632,2	584,1	998,9
În % față de total gospodării						
- medii lunare pe o gospodărie	100,0	137,6	77,3	73,2	65,0	73,0
- medii lunare pe o persoană	100,0	126,8	58,4	56,8	52,5	89,8

Nivelul *per capita* al veniturilor este puternic influențat de numărul membrilor gospodăriei, în special de numărul copiilor aflați în întreținerea gospodăriei, de raportul de dependență economică aferent fiecărei gospodării.

Veniturile ce revin în medie pe o persoană – indicator asociat abordării veniturilor din perspectiva nivelului de trai – arată o diferențiere a veniturilor pe categorii de gospodării într-o anumită măsură modificată față de cea relevată de veniturile ce revin în medie pe o gospodărie⁸⁾.

Contribuția diferitelor surse la formarea veniturilor gospodăriilor este determinată de statutul ocupațional al persoanelor care compun gospodăriile, în principal de statutul capului gospodăriei, care se identifică, în cele mai multe cazuri, cu principalul aducător de venituri. Astfel, în cazul gospodăriilor de salariați principala sursă de venit o reprezintă veniturile salariale (86,7% din veniturile totale), la gospodăriile de pensionari – veniturile din prestații sociale (59,5%), la gospodăriile de lucrători pe cont propriu – veniturile din activități neagricole independente (45,6%), iar în cazul gospodăriilor de agricultori – veniturile din agricultură (34,7%) și contravaloarea consumului de produse agroalimentare din resurse proprii (32,4%).

Grafic 6.1.2. Veniturile totale ale gospodăriilor, pe surse de formare, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2016

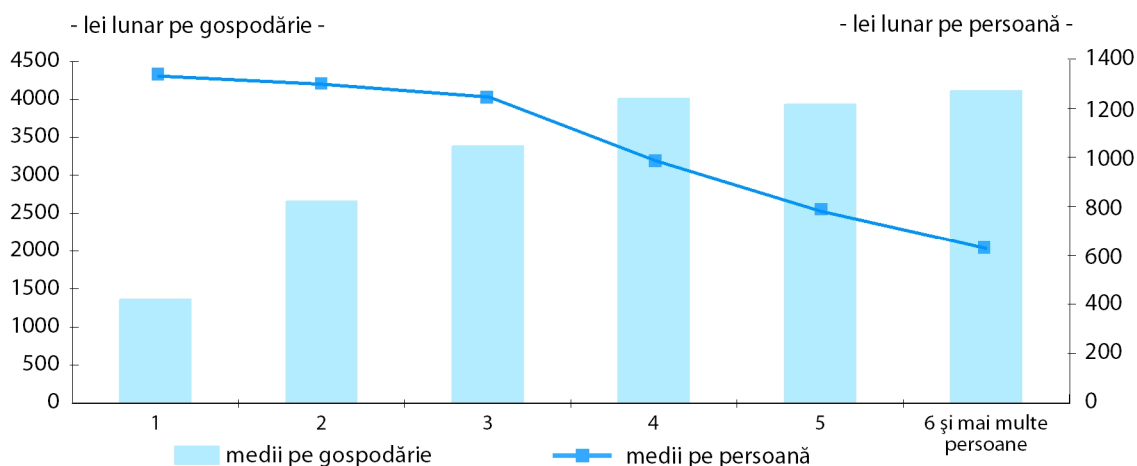
⁸⁾ În evaluarea comparativă a situației diferitelor categorii de populație, pe baza nivelului mediu al veniturilor acestor categorii de gospodării, trebuie să se aibă în vedere, faptul că, o mare parte a gospodăriilor sunt de fapt gospodării mixte, cuprinzând persoane care beneficiază de diferite tipuri de venituri. Prin urmare, veniturile ce revin în medie pe o gospodărie sau pe o persoană din categoriile analizate arată o situație economică a acestora mai mult sau mai puțin diferită de situația gospodăriilor "pure", adică a gospodăriilor care trăiesc numai din salarii sau numai din pensii. De exemplu, în gospodăriile de pensionari trăiesc și aduc venituri un număr mare de salariați (în anul 2016, din numărul total de persoane din gospodăriile de pensionari 12,3% au fost salariați) și întrucât salariile sunt în general, mai mari decât pensiile, veniturile gospodăriilor care cuprind salariați ridică media veniturilor gospodăriilor de pensionari.

La formarea veniturilor gospodăriilor de șomeri, veniturile caracteristice statutului capului gospodăriei – veniturile din prestații sociale – nu ocupă locul principal; veniturile gospodăriilor de șomeri provin din prestații sociale în proporție de 20,8%, din salarii în proporție de 44,2% și din resurse proprii în proporție de 11,1%.

Influența pe care mărimea gospodăriei și, mai ales, numărul de persoane întreținute o au asupra veniturilor *per capita* este evidențiată de analiza veniturilor medii ale gospodăriilor grupate după numărul persoanelor din gospodărie și a veniturilor medii ale gospodăriilor grupate după numărul copiilor.

Grafic 6.1.3. Veniturile totale ale gospodăriilor, după mărimea gospodăriei, în anul 2016

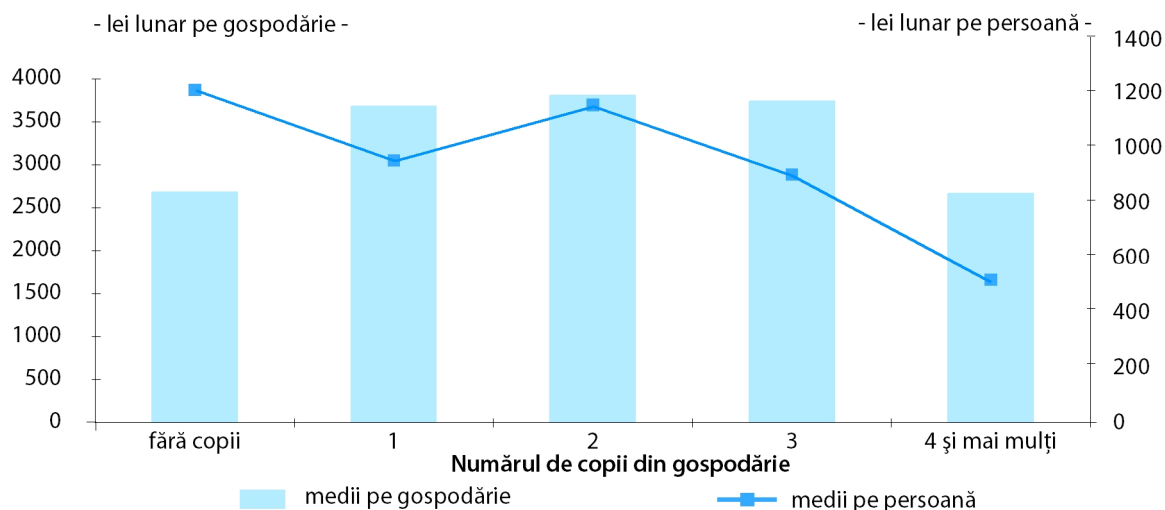
Veniturile ce revin în medie pe o persoană din gospodării de diferite dimensiuni scad, pe măsură ce numărul de persoane crește.

Veniturile gospodăriilor formate din două persoane s-au ridicat, în anul 2016, la 97,4% din nivelul veniturilor gospodăriilor formate din persoane singure, cele din gospodăriile formate din trei persoane la 93,4%, cele din gospodăriile formate din patru persoane la 73,5%, cele din gospodăriile cu cinci persoane la 57,7%, iar cele din gospodăriile cu șase și mai mulți membri la 46,1%.

În anul 2016, veniturile medii pe o persoană din gospodăriile cu copii sub 18 ani în întreținere au fost cu 21,2% mai mici decât cele înregistrate în gospodăriile fără copii.

Veniturile *per capita* din gospodăriile cu un copil au reprezentat 95,3% din veniturile gospodăriilor fără copii, iar cele din gospodăriile cu doi copii 74,4%.

Grafic 6.1.4. Veniturile totale ale gospodăriilor, după numărul copiilor sub 18 ani, în anul 2016

Pe măsură ce numărul de copii din gospodărie crește, decalajul față de gospodăriile fără copii se adâncește. Astfel, veniturile gospodăriilor cu trei sau patru și mai mulți copii, înseamnă pentru gospodărie, un venit egal în medie cu 42,4%, respectiv 34,7% din veniturile gospodăriilor fără copii.

Diferențe de nivel și, mai ales, de structură între veniturile gospodăriilor s-au înregistrat și în funcție de mediul de rezidență. În anul 2016, veniturile medii pe gospodărie din mediul urban au fost cu 36,0% mai mari decât ale gospodăriilor din mediul rural.

În mediul urban, veniturile gospodăriilor au provenit în proporție de 68,1% din salarii, 20,8% din prestații sociale, veniturile în natură reprezentând 5,8% din total.

În mediul rural, principala sursă a veniturilor gospodăriilor a reprezentat-o producția agricolă, care a asigurat 24,9% din totalul veniturilor.

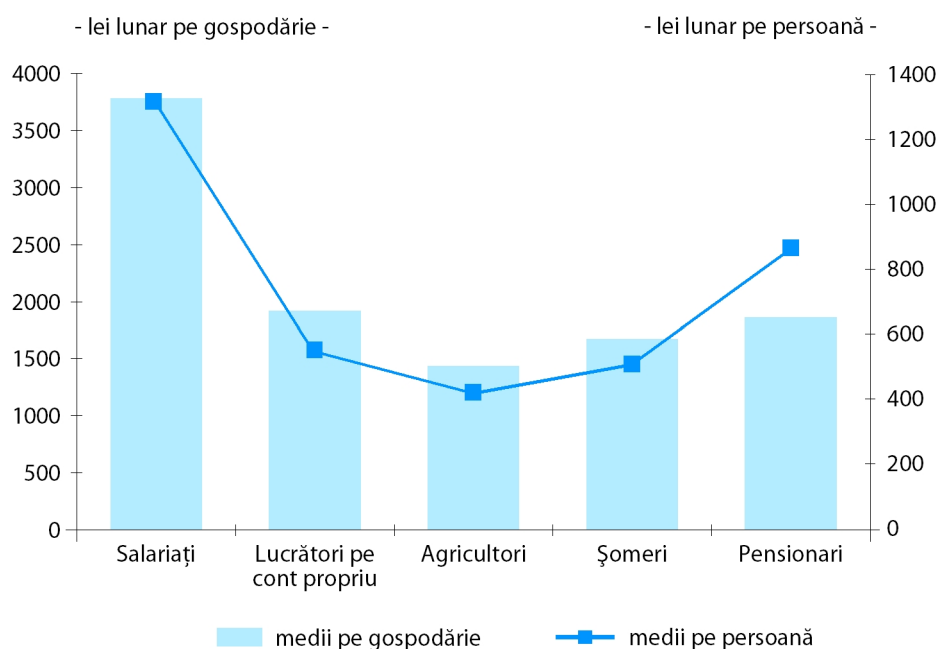
Cea mai mare parte a acestora a fost formată de contravaloarea consumului de produse agroalimentare din resurse proprii (17,9% din totalul veniturilor), veniturile bănești din agricultură asigurând numai 7,0% din totalul veniturilor gospodăriilor din mediul rural.

O contribuție importantă la formarea veniturilor gospodăriilor rurale a revenit și veniturilor salariale (42,2%) și celor din prestații sociale (25,6%).

6.1.2. Veniturile bănești

Veniturile bănești ale gospodăriilor analizate, care exprimă capacitatea, forța și posibilitatea acestora de a se implica în relațiile de piață, se caracterizează prin nivelul general relativ scăzut, chiar foarte scăzut în cazul unor categorii de gospodării, cu implicații asupra nivelului și structurii consumului, a capacității de economisire și a dezvoltării economiei naționale.

Grafic 6.1.5. Veniturile bănești pe categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2016

În anul 2016, nivelul mediu lunar al veniturilor bănești a fost de 2631,6 lei pe gospodărie (994,0 lei pe persoană) și a reprezentat 89,4% din veniturile totale ale gospodăriilor.

Cele mai mari venituri bănești, medii lunare pe o gospodărie, le-au realizat gospodăriile de salariați (3782,8 lei), iar cele mai mici gospodăriile de agricultori (1434,0 lei), raportul dintre ele fiind de 2,6 : 1.

Veniturile bănești medii ale gospodăriilor din mediul urban au fost de 1,6 ori mai mari decât cele ale gospodăriilor din mediul rural și au reprezentat 94,2% din veniturile totale ale gospodăriilor urbane și 80,9% din cele ale gospodăriilor rurale.

6.1.2.1. Veniturile salariale

În anul 2016, veniturile brute realizate din salarii și alte drepturi salariale au fost de 1729,7 lei, în medie lunar pe o gospodărie și 653,3 lei, în medie lunar pe o persoană.

În anul 2016, veniturile salariale brute ale gospodăriilor de salariați au fost de 3512,5 lei lunar pe o gospodărie (92,9% din veniturile bănești ale acestei categorii de gospodării), în condițiile în care numărul mediu de salariați ce a revenit pe o gospodărie de salariați a fost de 1,660.

Nivelul mult mai scăzut al veniturilor salariale obținute în medie de celelalte categorii de gospodării analizate, se explică, în principal, prin frecvența mai mică a salariaților în aceste gospodării (846,9 lei lunar – șomeri; 481,0 lei lunar – pensionari; 315,7 lei lunar – lucrători pe cont propriu și 245,4 lei lunar – agricultori).

6.1.2.2. Veniturile din agricultură

Economia de subzistență, caracteristică gospodăriei agricole, este evidențiată de ponderea scăzută a veniturilor bănești din agricultură, care au reprezentat, în anul 2016, numai 3,1% din veniturile bănești, din care veniturile din vânzări de produse agroalimentare, animale și păsări au reprezentat 2,2%, iar veniturile din prestarea de muncă în agricultură 0,9%.

6.1.2.3. Veniturile din activități neagricole independente

În anul 2016, nivelul mediu pe o gospodărie al veniturilor din activități neagricole independente a fost de 73,8 lei lunar, asigurând 2,8% din veniturile bănești. Din totalul acestor venituri, 13,7% provin din comerț, 21,8% din prestări de servicii, 49,3% din meserii și 15,2% din profesii liberale și drepturi de proprietate intelectuală.

Această categorie de venituri a înregistrat nivelul mediu lunar cel mai mare, pentru gospodăriile de lucrători pe cont propriu în activități neagricole, iar cel mai mic, pentru cele de salariați.

Gospodăriile de lucrători pe cont propriu în activități neagricole au câștigat în medie din activități independente 1038,0 lei lunar (54,1% din veniturile lor bănești), din care cea mai mare parte au provenit din meserii (53,6%).

6.1.2.4. Veniturile din prestații sociale

În anul 2016, gospodăriile au beneficiat de prestații sociale al căror nivel mediu lunar a fost de 664,1 lei, contribuind la formarea veniturilor bănești în proporție de 25,2%.

Cea mai mare parte a acestor venituri o constituie pensiile (85,4%).

Pensiile de asigurări sociale de stat pentru limită de vârstă (inclusiv pensiile anticipate și anticipate parțial), pentru pierderea capacității de muncă și de urmaș au reprezentat 79,3%, pensiile de asigurări sociale pentru agricultori – 6,1%, pensiile IOVR fiind ne semnificative (sub 0,1%).

Prestațiile din fondul de șomaj au reprezentat 0,6% din ansamblul prestațiilor sociale.

Prestațiile familiale, care cuprind alocațiile pentru copii, alocațiile pentru susținerea familiei, precum și bursele de care beneficiază elevii și studenții, au format 7,8% din volumul prestațiilor sociale.

Prestațiile de asistență socială au deținut o pondere de 3,2% în ansamblul veniturilor din prestații sociale.

Nivelul veniturilor din prestații sociale, structura acestora și contribuția lor la formarea veniturilor gospodăriilor diferă de la o categorie de gospodării la alta. Astfel, veniturile din prestații sociale de care beneficiază gospodăriile de pensionari se ridică la 1279,4 lei lunar, din care 96,6% sunt pensii. Totuși, pensiile asigură peste jumătate (57,5%) din veniturile totale ale acestor gospodării, restul veniturilor fiind formate din salarii și alte drepturi salariale (22,4%), din contravaloarea consumului din resurse proprii (12,0%), din activități agricole și neagricole, din proprietate și alte venituri (8,1%).

Prestațiile sociale au format 46,7% și 37,6% din veniturile bănești ale gospodăriilor alcătuite din una, respectiv două persoane, cea mai mare parte a lor fiind pensii.

Ponderea prestațiilor sociale (în special a pensiilor) este mult mai mare în veniturile bănești ale gospodăriilor fără copii (32,7%), comparativ cu cea înregistrată în cazul gospodăriilor care au copii sub 18 ani în întreținere (10,0%).

6.1.3. Veniturile disponibile (nete)

Determinate prin scăderea din veniturile gospodăriilor a impozitelor asupra veniturilor și a contribuțiilor de asigurări sociale aflate în sarcina acestora, precum și a unor cheltuieli legate de producția gospodăriei (bănești și în natură), veniturile nete reprezintă acea parte a veniturilor care rămâne la dispoziția gospodăriilor pentru acoperirea cheltuielilor de consum și pentru economisire.

Nivelul relativ înalt al impozitelor și contribuțiilor plătite de gospodării, în special de cele care realizează venituri salariale, precum și cheltuielile făcute de gospodării pentru producția din gospodăria proprie, determină diferențe mari între veniturile totale și cele disponibile (nete).

La nivelul tuturor gospodăriilor, în anul 2016, veniturile nete medii pe o gospodărie au fost de 2314,3 lei lunar, cele medii pe persoană de 874,2 lei, iar ponderea lor în veniturile totale de 78,6%.

Dintre categoriile de gospodării analizate, cele mai mici venituri medii nete s-au înregistrat în gospodăriile de agricultori (1589,8 lei lunar pe o gospodărie). Acestea au reprezentat 73,7% din veniturile totale ale acestei categorii de gospodării.

Veniturile medii nete pe o gospodărie de agricultori au reprezentat 68,7% din nivelul mediu al ansamblului gospodăriilor, iar veniturile medii nete ce revin pe o persoană 53,3%.

Tabel 6.1.2. Veniturile disponibile (nete), pe categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2016

	Total gospodării	Gospodării de:				
		Salariați	Lucrători pe cont propriu în activități neagricole	Agricultori	Șomeri	Pensionari
Venituri disponibile, lei						
- medii lunare pe o gospodărie	2314,3	2984,6	2026,2	1589,8	1622,0	1860,5
- medii lunare pe o persoană	874,2	1039,0	578,4	466,2	494,6	864,0
Pondere în veniturile totale, %	78,6	73,7	89,0	73,7	84,7	86,5
În % față de total gospodării						
- medii lunare pe o gospodărie	100,0	129,0	87,5	68,7	70,1	80,4
- medii lunare pe o persoană	100,0	118,9	66,2	53,3	56,6	98,8

6.1.4. Câștigurile salariale în sectorul formal

Câștigul salarial mediu lunar brut pe total economie a fost în anul 2016 de 2809 lei, mai mare cu 9,9% față de anul precedent.

Câștigul salarial mediu lunar net înregistrat la nivelul economiei naționale a fost de 2046 lei, în creștere față de anul precedent cu 10,1%.

În anul 2008 s-a înregistrat o valoare a indicelui câștigului salarial real de 130,3% față de anul 1990, în anii următori trendul fiind ușor descrescător. Începând cu anul 2012, indicele câștigului salarial real a cunoscut o tendință crescătoare, atingând valoarea maximă în anul 2016 (161,7% față de 1990). Astfel, comparativ cu anul precedent, în anul 2016 s-a înregistrat o creștere a indicelui câștigului salarial real cu 17,1 puncte procentuale, iar față de anul 2008 cu 31,4 puncte procentuale.

Comparativ cu media pe economie, câștigul salarial mediu lunar net din anul 2016 a fost mai mare de aproape 2,1 ori în informații și comunicații, de aproape 2 ori în intermediari financiare și asigurări, cu 66,7% în industria extractivă, cu 57,6%, în producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat, cu 50,7% în administrație publică, cu 47,2% în activități profesionale, științifice și tehnice, cu 0,9% în sănătate și asistență socială.

Sub media pe economie s-au situat câștigurile salariale medii lunare nete din activitățile: hoteluri și restaurante (-39,8%), alte activități de servicii (-32,0%), construcții (-25,5%), activități de spectacole, culturale și recreative (-22,3%), activități de servicii administrative și activități de servicii suport (-21,2%), agricultură, silvicultură și pescuit (-20,8%), comerț (-15,2%), distribuția apei, salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare (-14,9%), tranzacții imobiliare (-10,9%), industria prelucrătoare (-8,0%), transport și depozitare (-2,5%) și învățământ (-0,5%).

Față de anul 2015, creșteri ale câștigului salarial mediu lunar net s-au înregistrat în majoritatea activităților, cele mai semnificative regăsindu-se în: sănătate și asistență socială (24,7%), tranzacții imobiliare (20,2%), agricultură, silvicultură și pescuit (18,2%), activități de spectacole, culturale și recreative (14,7%), hoteluri și restaurante (14,1%), informații și comunicații (14,0%), activități de servicii administrative și activități de servicii suport (13,0%), industria prelucrătoare și distribuția apei, salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare (fiecare cu 10,5%).

Scăderi ale câștigului salarial mediu lunar net față de anul precedent s-au înregistrat numai în industria extractivă (-1,3%).

Diferențele salariale pe sexe ce apar pe diferite activități economice sunt consecința influenței mai multor factori precum nivelul de calificare al salariaților, poziția ierarhică la locul de muncă sau ocupația exercitată. Astfel, se observă că femeile au câștigat în medie cu circa 7% mai puțin decât bărbații, realizând un câștig salarial mediu lunar brut de 2707 lei (față de 2900 lei al bărbaților) și un câștig salarial mediu lunar net de 1968 lei (față de 2116 lei al bărbaților).

Față de media pe economie, câștigul salarial mediu lunar net al femeilor a reprezentat 96,2% din cel al tuturor salariaților.

Tabelul 6.1.3. Câștigul salarial mediu lunar net, pe activități economice

CAEN Rev.2	Câștigul salarial mediu lunar net			
	2015		2016	
	Total	din care: Femei	Total	din care: Femei
Total	1859	1783	2046	1968
Agricultură, silvicultură și pescuit	1371	1353	1621	1603
Industrie	1827	1580	1987	1744
Industrie extractivă	3454	3649	3410	3807
Industrie prelucrătoare	1704	1506	1883	1677
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	3077	3010	3225	3166
Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	1575	1600	1741	1752
Construcții	1422	1674	1525	1727
Comerț	1588	1432	1736	1560
Transport și depozitare	1863	1954	1994	2089
Hoteluri și restaurante	1080	1045	1232	1195
Informații și comunicații	3822	3439	4358	3939
Intermedieri financiare și asigurări	4004	3560	4061	3568
Tranzacții imobiliare	1516	1472	1822	1753
Activități profesionale, științifice și tehnice	2748	2698	3012	2964
Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	1427	1615	1613	1847
Administrație publică ¹⁾	2893	2983	3084	3151
Învățământ	1886	1848	2035	1945
Sănătate și asistență socială	1656	1622	2065	2024
Activități de spectacole, culturale și recreative	1385	1306	1589	1488
Alte activități de servicii	1297	1153	1392	1264

¹⁾ Exclusiv forțele armate și personalul asimilat (Ministerul Apărării Naționale, Ministerul Afacerilor Interne, Serviciul Român de Informații etc.).

Sursa: Cercetarea statistică privind costul forței de muncă.

6.1.5. Disparități în profil teritorial

În profil teritorial, pe județe, câștigul salarial mediu lunar net în anul 2016, s-a situat sub media pe economie în 36 dintre județe. Cel mai scăzut nivel, respectiv de 1519 lei s-a înregistrat în județul Harghita, cu 25,8% mai puțin decât media pe economie. La polul opus s-a situat câștigul salarial mediu lunar net realizat în Municipiul București (2925 lei), cu 43,0% peste media pe economie.

Față de anul 2015, câștigul salarial mediu lunar net realizat a crescut în toate regiunile de dezvoltare, creșterea cea mai mare fiind în regiunea Nord-Vest (13,3%), iar cea mai mică în regiunea Sud-Est (7,9%).

Regiunea București-Ilfov a fost singura regiune al cărui câștig salarial mediu lunar net s-a situat peste nivelul mediu pe economie (+39,6%), restul regiunilor având câștiguri salariale medii lunare nete sub nivelul mediu pe economie; nivelul cel mai scăzut s-a înregistrat în regiunea Nord-Est (-16,0% față de nivelul mediu pe economie).

6.2. Nivelul și structura cheltuielilor populației

6.2.1. Cheltuielile totale

În anul 2016⁹⁾, cheltuielile totale ale gospodăriilor au fost, în medie, de 2524,0 lei lunar pe gospodărie și de 953,4 lei pe persoană și au reprezentat 85,7% din veniturile totale.

Tabel 6.2.1. Cheltuielile totale, pe categorii de gospodărie, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2016

	Total gospodărie	Gospodării de:				
		Salariați	Lucrători pe cont propriu în activități neagricole	Agricultori	Șomeri	Pensionari
Cheltuieli totale, lei						
- medii lunare pe o gospodărie	2524,0	3440,6	2072,6	1960,4	1792,2	1830,2
- medii lunare pe o persoană	953,4	1197,8	591,6	574,9	546,5	849,9
<i>Pondere în veniturile totale, %</i>	85,7	84,9	91,1	90,9	93,6	85,1
În % față de total gospodării						
- medii lunare pe o gospodărie	100,0	136,3	82,1	77,7	71,0	72,5
- medii lunare pe o persoană	100,0	125,6	62,1	60,3	57,3	89,2

Dintre categoriile de gospodării analizate, nivelul cel mai înalt al cheltuielilor totale, medii pe o persoană (1197,8 lei lunar) a fost realizat de gospodăriile de salariați, care dispun și de veniturile cele mai mari, iar cel mai scăzut de gospodăriile de șomeri (546,5 lei lunar).

Niveluri scăzute și sub media pe ansamblul gospodăriilor s-au înregistrat și în gospodăriile de lucrători pe cont propriu în activități neagricole, agricultori și pensionari.

6.2.1.1. Principalele componente

Principalele destinații ale cheltuielilor efectuate în gospodării sunt consumul de bunuri alimentare, nealimentare, servicii și transferurile către administrația publică și privată și către bugetele asigurărilor sociale, sub forma impozitelor, cotizațiilor și contribuțiilor, precum și acoperirea unor nevoi legate de producția gospodăriei (hrana animalelor și păsărilor, plata muncii pentru producția gospodăriei, produse pentru înșămânțat, servicii veterinare etc.).

În structura pe destinații a cheltuielilor sunt incluse și cheltuielile pentru investiții, constând în cumpărarea sau construcția de locuințe, cumpărarea de terenuri și echipament necesar producției gospodăriei, cumpărarea de acțiuni etc..

O componentă a cheltuielilor gospodăriilor - legată de consum, dar evidențiată distinct în structura cheltuielilor - o reprezintă cheltuielile efectuate pentru acea parte a produselor alimentare și băuturilor cumpărate în vederea consumului, care nu sunt consumate în perioada de referință, rămânând în stoc sau fiind date în prelucrare sau date ca hrană pentru animale etc..

Principala destinație a cheltuielilor gospodăriilor - consumul - a deținut în anul 2016, în medie pe ansamblul gospodăriilor, 71,7% din cheltuielile totale.

⁹⁾ Începând cu anul 2014, datele au fost estimate pe baza populației rezidente și nu sunt comparabile cu seriile publicate pentru perioadele precedente. Datele statistice prezentate în această lucrare au fost obținute prin "Ancheta Bugetelor de Familie (ABF)" desfășurată în perioada ianuarie - decembrie 2016. ABF asigură colectarea informațiilor necesare pentru evaluarea nivelului de trai al populației prin indicatori statistici privind veniturile, cheltuielile și consumul gospodăriilor.

Tabel 6.2.2. Cheltuielile totale pe destinații și categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2016

- medii lunare pe o gospodărie, lei -

	Total gospodării	Gospodării de:				
		Salariați	Lucrători pe cont propriu în activități neagricole	Agricultori	Șomeri	Pensionari
Cheltuieli totale	2524,0	3440,6	2072,6	1960,4	1792,2	1830,2
Cheltuieli totale de consum	1810,7	2263,7	1777,4	1431,2	1447,2	1456,2
din care:						
- cheltuieli bănești de consum	1612,6	2089,2	1532,2	1041,5	1262,2	1270,9
- contravaloarea consumului din resurse proprii	198,1	174,5	245,2	389,7	185,0	185,3
Produse alimentare și băuturi neconsumate	53,8	59,9	55,6	41,8	34,6	51,2
Cheltuieli pentru investiții	10,4	7,3	7,6	34,5	20,8	9,2
Cheltuieli totale de producție	93,5	51,6	98,3	366,4	32,2	93,9
Impozite, contribuții, cotizații, taxe	513,0	1004,5	100,6	72,3	244,5	178,7
Alte cheltuieli	42,6	53,6	33,1	14,2	12,9	41,0

Cheltuielile de consum au reprezentat 1810,8 lei lunar pe o gospodărie, iar cheltuielile bănești pentru cumpărarea de produse alimentare (inclusiv cheltuielile în unitățile de alimentație publică), nealimentare și pentru plata serviciilor 1612,6 lei lunar (63,9% din cheltuielile totale).

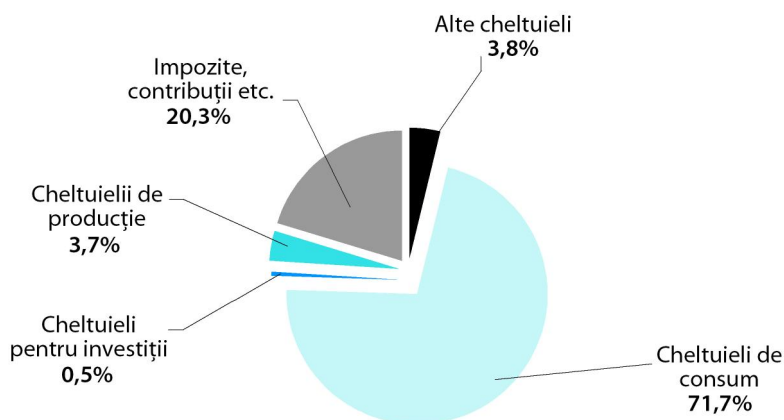
Cealaltă parte a cheltuielilor de consum, contravaloarea consumului uman din resurse proprii (acele produse alimentare și nealimentare din resurse proprii care sunt consumate de membrii gospodăriei) a fost egală cu 198,1 lei pe gospodărie și a reprezentat 7,8% din cheltuielile totale.

În anul 2016, cheltuielile pentru producția gospodăriei au reprezentat 3,7% din cheltuielile totale, din care 0,7% au revenit cheltuielilor bănești, iar 3,0% contravalorii consumului productiv din resurse proprii (furaje, semințe etc.) utilizate pentru producția gospodăriei. Acestea din urmă au însumat, în medie, 93,5 lei lunar pe gospodărie.

În anul 2016, impozitele asupra veniturilor, contribuțiile la bugetele de asigurări sociale, cotizațiile și alte impozite și taxe, au deținut o pondere de 20,3% din cheltuielile totale, ridicându-se în medie, la suma de 513,0 lei lunar pe o gospodărie, din care impozitul pe salariu a reprezentat 39,7%, iar contribuțiile de asigurări sociale (pentru pensie, la fondul de șomaj și pentru asigurările de sănătate 58,4%.

Cheltuielile pentru investiții au fost și în anul 2016 foarte mici, reprezentând numai 0,5% din cheltuielile totale. Este un semnal și în anul 2016, cu privire la capacitatea extrem de scăzută a gospodăriilor de a economisi. Necesitatea acoperirii prioritare a cheltuielilor impuse de producția în gospodărie, a plății impozitelor și contribuțiilor de asigurări sociale și a satisfacerii nevoilor de bază de consum lasă prea puține resurse pentru investiții.

Grafic 6.2.1. Structura cheltuielilor totale ale gospodăriilor, în anul 2016

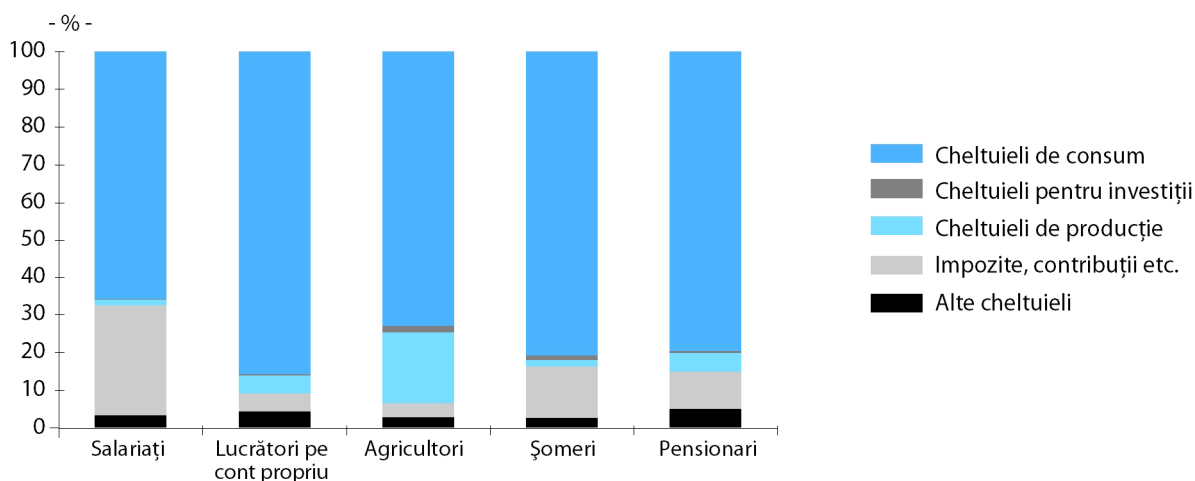
6.2.1.2. Diferențe privind structura cheltuielilor

Structura pe destinații a cheltuielilor prezintă diferențe importante între categoriile de gospodării analizate, mai ales în ceea ce privește ponderea transferurilor și a cheltuielilor pentru producția gospodăriei, a cheltuielilor bănești de consum și a consumului din resurse proprii, diferențe strâns legate de nivelul veniturilor salariale și al contravalorii consumului din resurse proprii, ca și de ponderea lor în veniturile gospodăriilor.

Impozitele, contribuțiile, cotizațiile, taxele dețin o pondere mare în cheltuielile totale ale gospodăriilor în ale căror venituri predomină veniturile salariale. Astfel, în anul 2016, ponderea acestora în cheltuielile totale a fost de 29,2% pentru gospodăriile de salariați, comparativ cu 13,6% la cele de șomeri, 9,8% la cele de pensionari, 4,9% la cele de lucrători pe cont propriu în activități neagricole și numai 3,7% în cazul gospodăriilor de agricultori.

De altfel, în anul 2016, cuantumul mediu al transferurilor aflate în sarcina gospodăriilor de salariați a fost de 13,9 ori mai mare decât al celor plătite de gospodăriile de agricultori, de 10,0 ori mai mare decât transferurile plătite de gospodăriile de lucrători pe cont propriu în activități neagricole, de 5,6 ori mai mare decât al celor de pensionari și de 4,1 ori mai mare decât al gospodăriilor de șomeri.

Grafic 6.2.2. Structura cheltuielilor totale, pe destinații și categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2016

Ponderea transferurilor în cheltuielile totale este mai mare la gospodăriile formate din trei sau patru persoane (25,0%, respectiv 23,2%), care cuprind în general mai mulți salariați.

O pondere mai mică a transferurilor se regăsește la gospodăriile singure (1 persoană – 13,6%), unde predomină cele de pensionari, precum și la gospodăriile formate din șase și mai multe persoane (14,1%), unde proporția gospodăriilor al căror cap de gospodărie este o persoană neocupată sau agricultor este mai mare decât proporția gospodăriilor de salariați.

Din aceleași motive, care țin de frecvența gospodăriilor de salariați în totalul gospodăriilor din fiecare grupă, ponderea transferurilor este, în medie, mai mare în cazul gospodăriilor cu copii (23,2%), decât în cazul gospodăriilor fără copii (18,9%), fiind însă considerabil mai mică în cazul celor cu patru și mai mulți copii (6,1%).

Pe medii, se înregistrează diferențe relativ mari de nivel și pondere a transferurilor între urban și rural.

Cuantumul impozitelor, contribuțiilor etc., plătite în medie de o gospodărie din mediul urban a fost de 2,2 ori mai mare decât al celor plătite de gospodăriile din mediul rural, iar ponderea lor în totalul cheltuielilor a fost de 24,0% și respectiv, de 14,1%.

Cheltuielile pentru producția gospodăriei sunt considerabil mai mari, în cazul gospodăriilor care își asigură din resurse proprii o parte însemnată a nevoilor de consum.

În anul 2016, cele mai mari cheltuieli au fost cele efectuate de gospodăriile de agricultori: 366,4 lei lunar în medie pe o gospodărie (18,7% din cheltuielile totale ale acestor gospodării).

Un nivel relativ înalt s-a înregistrat și în cazul gospodăriilor de pensionari: 93,9 lei (5,1%).

Gospodăriile de salariați au cheltuit pentru producția gospodăriei în medie 1,5% din totalul cheltuielilor, iar cele de lucrători pe cont propriu și de șomeri 4,7%, respectiv 1,8%.

Cheltuielile pentru investiții au înregistrat, în medie, la toate categoriile de gospodării analizate, niveluri practic neglijabile, ponderea acestora în cheltuielile totale fiind de numai 0,5%.

6.2.2. Cheltuielile bănești

Cheltuielile totale ale gospodăriilor includ două componente de natură diferită: *cheltuielile bănești și contravaloarea consumului din resurse proprii*.

Cheltuielile bănești cuprind cheltuielile pentru cumpărarea bunurilor și plata serviciilor de consum și a celor folosite pentru producția gospodăriei, pentru investiții, pentru plata impozitelor, contribuțiilor, cotizațiilor, precum și a altor cheltuieli.

În anul 2016, nivelul mediu al cheltuielilor bănești a fost de 2250,8 lei pe o gospodărie și de 850,2 lei pe o persoană, iar ponderea lor în cheltuielile totale a reprezentat, în medie pe ansamblul gospodăriilor 89,2%.

Contravaloarea consumului din resurse proprii, în anul 2016, a însumat, în medie 273,2 lei pe o gospodărie și 103,2 lei pe o persoană, reprezentând 10,8% din cheltuielile totale.

Nivelul cheltuielilor bănești și ponderea lor în cheltuielile totale diferă considerabil de la o categorie de gospodării la alta, evident sub influența mărimii veniturilor bănești și a măsurii în care gospodăriile pot să completeze veniturile bănești cu resurse din producția proprie sau cu resurse atrase.

În anul 2016, dintre categoriile de gospodării analizate, nivelul mediu cel mai mare al cheltuielilor bănești (3225,5 lei lunar) s-a înregistrat la gospodăriile de salariați, cu o pondere în cheltuielile totale de 93,7%, iar cel mai mic (1262,1 lei lunar) la gospodăriile de agricultori (64,4% din cheltuielile totale).

Tabel 6.2.3. Cheltuielile bănești, pe categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2016

	Total gospodării	Gospodării de:				
		Salariați	Lucrători pe cont propriu în activități neagricole	Agricultori	Șomeri	Pensionari
Cheltuieli bănești, lei						
- medii lunare pe o gospodărie	2250,8	3225,5	1744,6	1262,1	1579,3	1571,6
- medii lunare pe o persoană	850,2	1122,9	498,0	370,1	481,6	729,8
<i>Pondere în cheltuielile totale, %</i>	89,2	93,7	84,2	64,4	88,1	85,9
În % față de total gospodării						
- medii lunare pe o gospodărie	100,0	143,3	77,5	56,1	70,2	69,8
- medii lunare pe o persoană	100,0	132,1	58,6	43,5	56,6	85,8

Nivelul cheltuielilor bănești ce revine în medie pe o persoană este puternic influențat de mărimea gospodăriei și, mai ales, de numărul copiilor aflați în întreținerea gospodăriei. Astfel, dacă la gospodăriile formate din una, două sau trei persoane se înregistrează niveluri apropiate ale cheltuielilor bănești pe persoană, în cazul gospodăriilor formate din patru, cinci sau șase și mai multe persoane, cuantumul cheltuielilor descrește progresiv la 66,9%, 51,1% și, respectiv, 40,0% din cel înregistrat în medie de gospodăriile formate din persoane singure.

Cheltuielile bănești efectuate de gospodăriile cu copii sunt în medie cu 20,2% mai mici decât cele efectuate de gospodăriile fără copii, cele ale gospodăriilor cu un copil ușor mai mari (cu 3,2%), în timp ce gospodăriile cu doi, trei sau patru și mai mulți copii își pot permite să cheltuiască în medie pe o persoană sume care reprezintă 74,9%, 43,8% și 34,2% comparativ cu nivelul înregistrat în medie de gospodăriile fără copii.

Cheltuielile bănești ale gospodăriilor din mediul rural de 607,4 lei lunar pe persoană s-au ridicat numai la 57,3% din nivelul celor realizate în mediul urban. Ponderea lor în cheltuielile totale ale gospodăriilor urbane a fost de 94,8%, iar în cheltuielile gospodăriilor rurale de 79,7%.

6.2.3. Cheltuielile de consum

Cea mai mare parte a cheltuielilor gospodăriilor este alocată pentru consum. Mărimea și structura cheltuielilor de consum ale gospodăriilor sunt în funcție directă de nivelul veniturilor. Există însă și alți factori care diferențiază nivelul și structura cheltuielilor de consum, factori ale căror efecte se cumulează la nivelul gospodăriilor în funcție de diferite caracteristici.

Tabel 6.2.4. Nivelul cheltuielilor totale de consum, pe categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2016

- lei lunar -

	Total gospodării	Gospodării de:				Pensionari
		Salariați	Lucrători pe cont propriu în activități neagricole	Agricultori	Șomeri	
Cheltuieli totale de consum						
- medii pe o gospodărie	1810,8	2263,7	1777,4	1431,2	1447,2	1456,2
- medii pe o persoană	683,9	788,1	507,4	419,7	441,3	676,2
Cheltuieli bănești de consum						
- medii pe o gospodărie	1612,6	2089,3	1532,3	1041,4	1262,3	1270,9
- medii pe o persoană	609,1	727,3	437,4	305,4	384,9	590,2

Cheltuielile totale de consum cuprind, în proporții diferite, două componente: cumpărările de pe piață, care înseamnă cheltuieli bănești și contravaloarea consumului din resurse proprii.

În raport cu nivelul mediu pe persoana al cheltuielilor totale de consum înregistrat pe ansamblul gospodăriilor (684,0 lei lunar pe persoană) numai cel al gospodăriilor de salariați au depășit media cu 15,2%; celelalte categorii de gospodării analizate situându-se sub medie (agricultori cu 38,6%, șomeri cu 35,5% lucrători pe cont propriu cu 25,8% și pensionari 1,1%).

6.2.3.1. Cheltuielile pentru consumul alimentar, nealimentar și de servicii

În anul 2016, cheltuielile pentru consumul alimentar (719,0 lei lunar pe o gospodărie) au deținut, pe ansamblul gospodăriilor, o pondere de 39,7% din totalul cheltuielilor de consum.

În medie, pe ansamblul gospodăriilor, ponderea cheltuielilor pentru mărfuri nealimentare (600,2 lei lunar pe o gospodărie), în totalul cheltuielilor de consum, a fost de 33,1%. Amplitudinea variației acestei ponderi pe categoriile de gospodării analizate, în funcție de statutul ocupațional al capului gospodăriei, a fost de 7,1 puncte procentuale, cea mai înaltă pondere înregistrându-se la gospodăriile de salariați (34,5%), iar cea mai scăzută la cele de șomeri (27,4%).

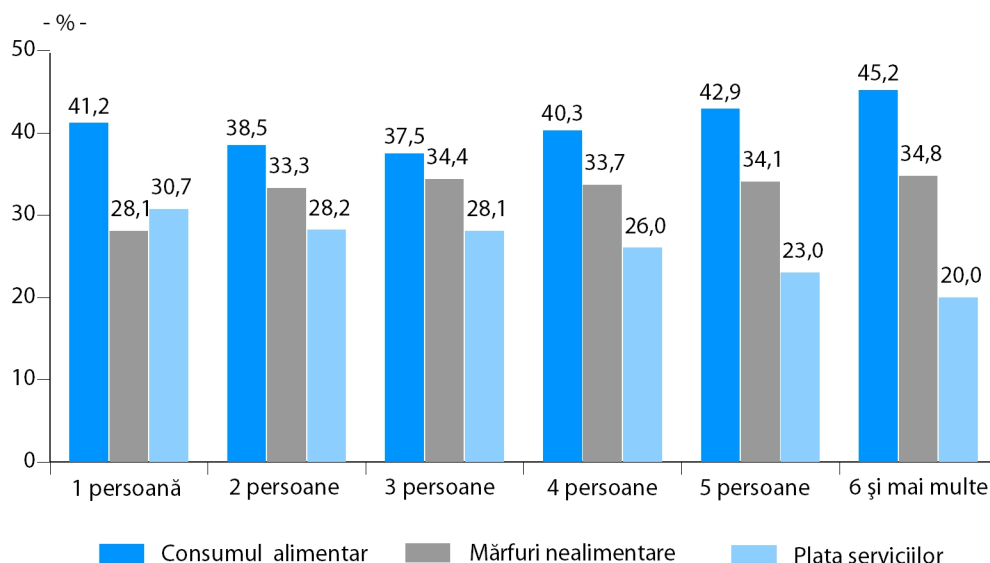
Tabel 6.2.5. Nivelul și structura cheltuielilor totale de consum, pe categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2016

	Total gospodării	Gospodării de:				Pensionari
		Salariați	Lucrători pe cont propriu în activități neagricole	Agricultori	Șomeri	
Cheltuieli totale de consum, lei						
- medii lunare pe o gospodărie	1810,8	2263,7	1777,4	1431,2	1447,2	1456,2
din care, în % pentru:						
- consumul alimentar	39,7	36,4	44,2	52,9	47,5	41,5
- mărfuri nealimentare	33,1	34,5	31,8	29,8	27,4	32,6
- plata serviciilor	27,2	29,1	24,0	17,3	25,1	25,9

Cheltuielile pentru plata serviciilor dețin, în medie pe ansamblul gospodăriilor (491,6 lei lunar), o pondere de 27,2% în totalul cheltuielilor de consum.

Un factor important care diferențiază cheltuielile de consum pe o persoană din gospodărie este mărimea gospodăriei, respectiv numărul de persoane care compun gospodăria.

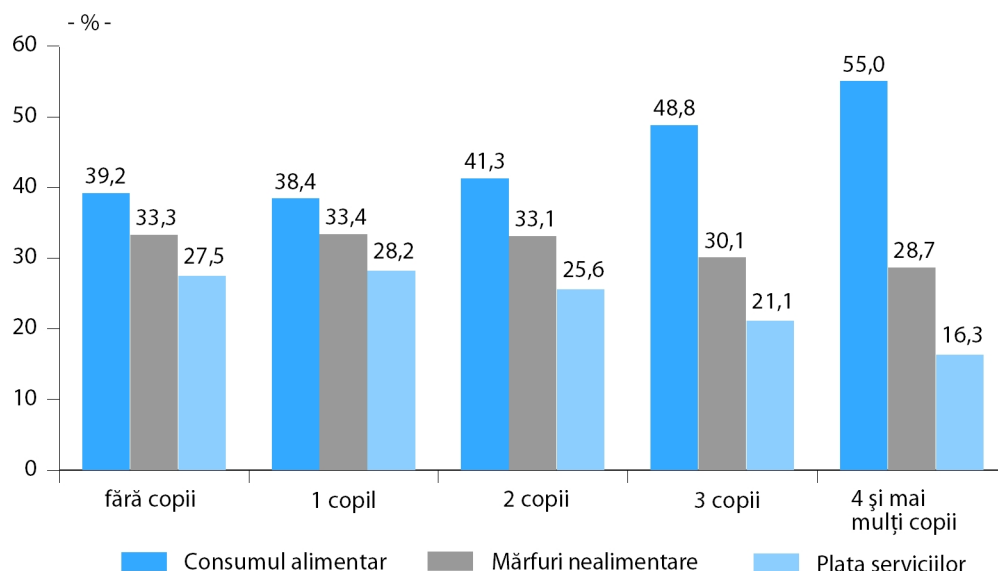
Grafic 6.2.3. Structura cheltuielilor totale de consum, după mărimea gospodăriei, în anul 2016

Astfel, în anul 2016, cheltuielile totale de consum, medii pe o persoană din gospodărie (684,0 lei lunar), descresc odată cu creșterea numărului persoanelor care compun gospodăria, încât acest indicator calculat pentru gospodăriile formate din 6 și mai multe persoane reprezintă 40,5% din cel determinat pentru gospodăriile formate dintr-o singură persoană și 59,4% din media pentru total gospodăriei.

Numărul de copii sub 18 ani aflați în întreținere constituie, de asemenea, un factor important de diferențiere a nivelului cheltuielilor de consum ce revine pe o persoană din gospodărie.

Grafic 6.2.4. Structura cheltuielilor totale de consum, după numărul copiilor sub 18 ani, în anul 2016

Într-o gospodărie cu 4 și mai mulți copii, cheltuielile de consum, medii pe o persoană au fost de 2,4 ori mai mici decât într-o gospodărie fără copii și au reprezentat mai puțin de jumătate (45,0%) din media pe total gospodăriei.

Unele particularități în ceea ce privește mărimea și, mai ales, structura cheltuielilor de consum sunt determinate de mediul de rezidență.

Una dintre acestea se referă la faptul că, în condițiile în care, nivelul cheltuielilor totale de consum medii lunare pe o gospodărie a fost mai mare în mediul urban cu 458,3 lei, cel pentru consumul alimentar a fost mai mare numai cu 42,0 lei.

Aceasta derivă din faptul că, în gospodăriile din mediul rural, 40,2% din cheltuielile pentru consumul alimentar reprezintă contravaloarea consumului din resurse proprii. Și pentru gospodăriile din mediul urban consumul de produse alimentare din resurse proprii joacă un rol important, acoperind 18,4% din cheltuielile de consum alimentar.

Tabel 6.2.6. Nivelul și structura cheltuielilor totale de consum, pe medii de rezidență, în anul 2016

	Total gospodării	din care, în mediul:	
		Urban	Rural
Cheltuieli totale de consum, lei			
- medii lunare pe o gospodărie	1810,8	2010,0	1551,6
<i>din care: cheltuieli bănești de consum, lei</i>			
- medii lunare pe o gospodărie	1612,6	1874,4	1272,2
În % din cheltuieli totale de consum			
- consumul alimentar	39,7	36,7	44,8
- mărfuri nealimentare	33,1	32,3	34,6
- plata serviciilor	27,2	31,0	20,6

O altă particularitate rezidă din diferența semnificativă dintre gospodăriile din urban și cele din rural, în ceea ce privește structura cheltuielilor pe categorii de bunuri și servicii.

În gospodăriile din mediul rural, cea mai mare parte a cheltuielilor gospodăriilor au fost pentru consumul alimentar (44,8%), iar cea mai mică pentru servicii (20,6%).

Structura cheltuielilor de consum a gospodăriilor din mediul urban este mai echilibrată, consumul alimentar absorbind mai puțin (36,7%), iar serviciile substanțial mai mult (31,0%) din totalul cheltuielilor de consum.

6.2.3.2. Principalele destinații ale cheltuielilor totale de consum

Conform Clasificării standard pe destinații a cheltuielilor de consum (COICOP), produsele alimentare și băuturile nealcoolice dețin, în medie, 36,1% din consumul gospodăriilor.

O altă componentă a consumului, cu pondere relativ mare în cheltuieli, este legată de locuință. Acestea i s-a alocat 22,4% din cheltuielile de consum, cea mai mare parte a acestora fiind absorbită de consumul de utilități necesar funcționării și încălzirii locuinței (apă, energie electrică și termică, gaze naturale și alți combustibili), care presupune cheltuieli în mare măsură obligatorii pentru gospodării (17,6%).

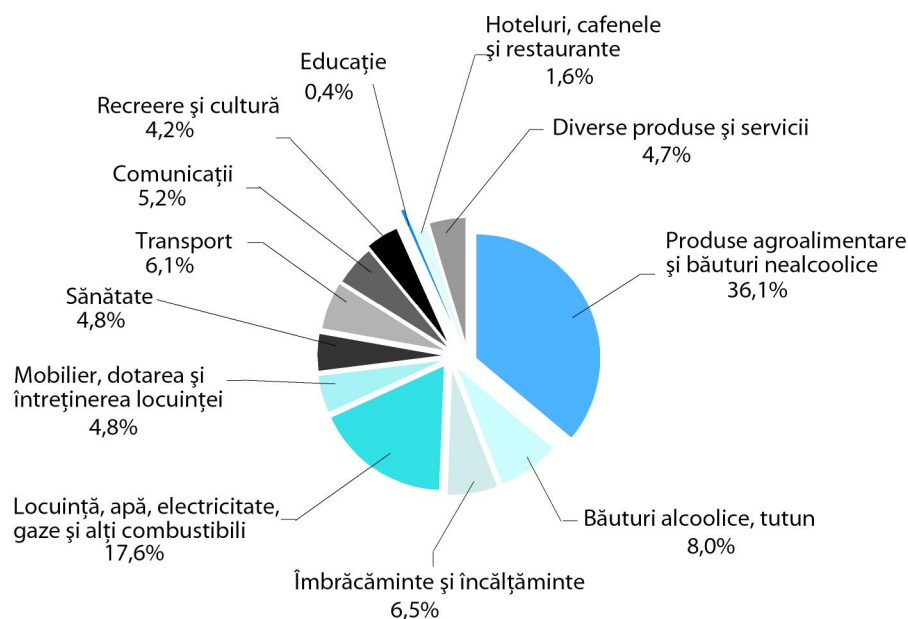
În schimb, cheltuielile implicate de dotarea și întreținerea locuinței au o pondere mult mai scăzută (4,8%).

Cheltuielile efectuate de gospodării pentru sănătate și mai ales cele pentru educație înregistrează un nivel scăzut, în special datorită faptului că, satisfacerea acestor nevoi ale membrilor gospodăriilor se realizează în cea mai mare parte prin servicii publice de care aceștia beneficiază în cadrul sistemului asigurărilor sociale sau gratuit.

Nivelul mediu cel mai scăzut al cheltuielilor pentru locuință, precum și al celor pentru sănătate, comunicații, educație, diverse produse și servicii se înregistrează în cazul gospodăriilor de agricultori.

Cheltuielile efectuate de aceste gospodării pentru sănătate sunt mai mici decât jumătatea celor înregistrate pe ansamblul gospodăriilor, iar cele pentru educație, reprezintă aproape o pătrime din valoarea acestor cheltuieli.

Grafic 6.2.5. Structura cheltuielilor totale de consum, pe destinații, în anul 2016

Tabel 6.2.7. Nivelul cheltuielilor totale de consum, pe destinații și categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2016

- medii lunare pe o gospodărie, lei -

	Total gospodării	Gospodării de:				
		Salariați	Lucrători pe cont propriu în activități neagricole	Agricultori	Șomeri	Pensionari
Cheltuieli totale de consum	1810,8	2263,7	1777,4	1431,2	1447,2	1456,2
Produse agroalimentare și băuturi nealcoolice	653,2	738,9	710,1	680,4	626,3	560,8
Băuturi alcoolice, tutun	144,7	199,3	132,3	134,1	119,0	97,8
Îmbrăcăminte și încălțăminte	117,5	171,4	132,6	82,9	92,8	71,0
Locuință, apă, electricitate, gaze și alți combustibili	319,8	379,2	292,9	207,7	257,6	284,1
Mobilier, dotarea și întreținerea locuinței	87,3	108,7	73,2	59,7	53,8	75,8
Sănătate	87,4	74,2	43,2	34,9	39,2	118,4
Transport	109,9	168,8	115,4	68,7	52,9	62,4
Comunicații	93,7	127,4	91,7	63,4	79,8	67,1
Recreere și cultură	75,3	108,4	69,1	42,0	45,2	49,1
Educație	6,9	12,0	5,2	1,4	3,1	2,7
Hoteluri, cafenele și restaurante	29,9	49,3	37,7	18,3	27,2	11,0
Diverse produse și servicii	85,2	126,1	74,0	37,5	50,5	56,2

Există diferențe semnificative între nivelul cheltuielilor efectuate pentru diferite componente ale consumului de către gospodăriile din mediul urban și cele din mediul rural, determinate în parte de diferențele în modelul de consum, precum și de nivelul și structura veniturilor.

Astfel, dacă partea din cheltuielile de consum destinată produselor agroalimentare și băuturilor nealcoolice, respectiv băuturilor alcoolice și tutunului care au intrat în consumul gospodăriilor rurale a fost cu 7,9 puncte procentuale mai mare decât cea alocată în același scop de gospodăriile din mediul urban, acestea din urmă au cheltuit mai mult decât primele la toate celelalte componente ale consumului.

6.2.3.3. Cheltuielile bănești de consum

Piața are în general, un rol deosebit de important în satisfacerea tuturor nevoilor de consum. Ea participă aproape în totalitate la furnizarea produselor nealimentare și a serviciilor pentru consumul populației.

În cazul produselor alimentare, alături de cumpărările de pe piață, un aport important în acoperirea nevoilor de consum îl au produsele agroalimentare din resurse proprii.

Analiza cheltuielilor de consum ale populației pe surse de acoperire – cumpărări de pe piață care înseamnă cheltuieli bănești și consum din resurse proprii – este relevantă în special pentru gospodăriile grupate pe criterii teritoriale și profesionale.

Tabel 6.2.8. Nivelul și structura cheltuielilor de consum, pe surse de acoperire și categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2016

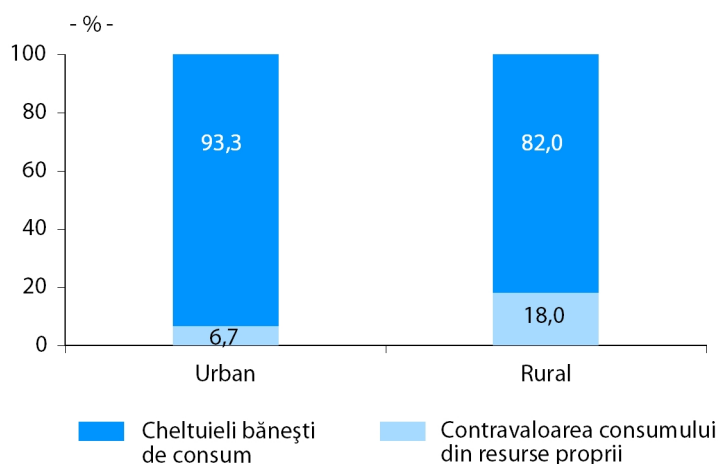
	Total gospodării	Gospodării de:				
		Salariați	Lucrători pe cont propriu în activități neagricole	Agricultori	Șomeri	Pensionari
Cheltuieli totale de consum, lei						
- medii lunare pe o gospodărie	1810,8	2263,7	1777,4	1431,2	1447,2	1456,2
<i>din care:</i>						
- cheltuieli bănești de consum	1612,6	2089,3	1532,3	1041,4	1262,3	1270,9
- contravaloarea consumului uman din resurse proprii	198,1	174,5	245,2	389,7	185,0	185,3
În % din cheltuieli totale de consum						
- cheltuieli bănești de consum	89,1	92,3	86,2	72,8	87,2	87,3
- contravaloarea consumului uman din resurse proprii	10,9	7,7	13,8	27,2	12,8	12,7

În anul 2016, volumul și ponderea cea mai mică a cheltuielilor bănești de consum în cheltuielile totale de consum s-au înregistrat pentru gospodăriile de agricultori.

De altfel, în gospodăriile de agricultori cheltuielile bănești de consum au reprezentat 72,8% din cheltuielile totale de consum.

Pe medii de rezidență, volumul cheltuielilor bănești de consum, în medie pe o gospodărie, a fost de 1,5 ori mai mare în gospodăriile din urban decât în rural. Ca pondere în totalul cheltuielilor de consum, acestea au reprezentat 93,3% în urban și 82,0% în rural.

Grafic 6.2.6. Sursele de acoperire a cheltuielilor totale de consum, pe medii de rezidență, în anul 2016

6.2.3.4. Cheltuielile pentru cumpărarea de produse alimentare

Cheltuielile medii lunare pentru cumpărarea de produse alimentare (inclusiv cheltuielile în unități de alimentație publică) au fost, în anul 2016, de 520,9 lei pe gospodărie și 196,7 lei pe persoană.

Ponderea cheltuielilor pentru cumpărarea de produse alimentare (inclusiv cheltuielile în unități de alimentație publică) în totalul cheltuielilor pentru consumul alimentar - medie pe o gospodărie - a fost de 72,5%, în anul 2016, pondere diferențiată pe categorii de gospodării și medii de rezidență.

Astfel, în totalul cheltuielilor pentru consumul alimentar, cumpărările au reprezentat peste 75% în gospodăriile de salariați (78,8%), din mediul urban (81,6%).

Cheltuielile pentru cumpărarea de produse alimentare și băuturi alcoolice (inclusiv rămase în stoc, date în prelucrare, date la animale etc.) au însumat, în anul 2016, în medie, 207,6 lei lunar pe o persoană.

În anul 2016, din totalul cheltuielilor bănești pentru cumpărarea de alimente și băuturi alcoolice cele destinate cumpărării de pâine și produse de franzelărie au fost de 12,5% pe ansamblul gospodăriilor.

Această pondere a înregistrat cele mai ridicate valori în cazul gospodăriilor de agricultori (18,2%) și în cazul gospodăriilor din mediul rural (16,1%). Sub nivelul mediu se situează gospodăriile de salariați (11,4%), gospodăriile de pensionari (12,5%) și gospodăriile din mediul urban (10,5%).

O pondere importantă dețin și cheltuielile pentru cumpărarea de carne și preparate din carne, care împreună absorb, pe ansamblul gospodăriilor, în medie, 23,6% din cheltuielile pentru cumpărarea de produse alimentare și băuturi alcoolice.

Legumele și conservele din legume au reprezentat 7,1% din cheltuielile pentru cumpărarea de produse alimentare și băuturi alcoolice.

Așadar, cheltuielile pentru cumpărarea celor trei grupe de produse alimentare - pâine și produse de franzelărie; carne proaspătă și preparate din carne; legume și conserve din legume - însumează sub 50% din cheltuielile pentru cumpărarea de produse alimentare și băuturi alcoolice (43,2%).

Tabel 6.2.9. Nivelul și structura cheltuielilor pentru cumpărarea principalelor produse alimentare, pe categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2016

	Total gospodării	Gospodării de:				Pensionari
		Salariați	Lucrători pe cont propriu în activități neagricole	Agricultori	Șomeri	
Total cheltuieli, lei lunar pe o persoană	207,6	232,4	161,7	116,6	155,9	214,1
<i>din care, în %, pentru:</i>						
Cereale și produse din cereale	17,9	16,7	20,4	24,7	21,7	18,1
<i>din care:</i>						
- pâine și produse de franzelărie	12,5	11,4	14,4	18,2	16,5	12,5
Carne proaspătă	15,6	15,8	14,9	12,7	15,7	15,8
Preparate din carne	8,0	8,1	8,4	8,0	8,4	7,8
Lapte	7,3	7,3	7,4	6,3	7,6	7,3
Brânzeturi și smântână	7,4	7,3	6,7	5,5	7,1	8,0
Grăsimi	3,7	3,5	3,7	4,4	3,6	3,9
Fructe	6,1	6,4	5,5	4,9	5,2	6,1
Cartofi	1,7	1,6	1,7	1,9	1,9	1,7
Legume și conserve din legume	7,1	7,2	6,0	5,2	6,5	7,3
Zahăr	1,2	1,0	1,4	2,1	1,2	1,4

6.2.3.5. Cheltuielile pentru cumpărarea mărfurilor nealimentare

Nivelul mediu lunar al cheltuielilor pentru cumpărarea mărfurilor nealimentare a fost, în anul 2016, de 600,2 lei pe gospodărie și 226,7 lei pe persoană.

Ponderea lor în totalul cheltuielilor de consum a fost de 33,1%.

Pe categorii de gospodării analizate, mărimea cheltuielilor pentru mărfuri nealimentare, medii lunare pe o gospodărie, a variat între 781,5 lei la gospodăriile de salariați și 396,5 lei la gospodăriile de șomeri, raportul între cele două extreme fiind de 2,0 : 1.

În anul 2016, cu excepția gospodăriilor de șomeri și a celor de pensionari, toate celelalte categorii de gospodării analizate au alocat pentru cumpărarea articolelor de îmbrăcăminte și încălțăminte peste 15% din suma totală a cheltuielilor pentru cumpărarea de mărfuri nealimentare.

Tabel 6.2.11. Nivelul și structura cheltuielilor pentru cumpărarea de mărfuri nealimentare, pe categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2016

	Total gospodării	Gospodării de:				
		Salariați	Lucrători pe cont propriu în activități neagricole	Agricultori	Șomeri	Pensionari
Total cheltuieli, lei lunar pe o gospodărie	600,2	781,5	564,8	426,6	396,5	474,7
<i>din care, în %, pentru:</i>						
Îmbrăcăminte și încălțăminte	19,5	21,8	23,4	19,4	23,3	14,8
Combustibili lichizi și solizi	11,2	6,5	13,7	21,5	10,1	17,1
Produce medicale, aparate și medicamente	10,2	5,2	5,5	6,5	7,6	19,7
Mijloace auto-moto și alte mijloace de transport, carburanți, lubrifianți și alte produse de întreținere	12,7	15,9	12,7	10,5	9,2	7,9
Articole și produse pentru îngrijire personală	8,3	9,3	8,3	5,9	9,9	7,1
Țigări, tutun, articole și accesorii pentru fumat	17,4	20,0	15,3	16,2	21,1	13,4

Următoarele priorități pentru cea mai mare parte a gospodăriilor au fost legate de cumpărarea de țigări, tutun și articole pentru fumat, precum și de procurarea și utilizarea mijloacelor de transport.

Pe ansamblul gospodăriilor, în anul 2016, aceste grupe de cheltuieli, împreună cu cea pentru îmbrăcăminte și încălțăminte, absorb 49,6% din cheltuielile pentru cumpărarea de mărfuri nealimentare.

Pentru gospodăriile de pensionari, principala prioritate a constituit-o cumpărarea de medicamente, aparate și produse medicale (19,7%), iar pentru gospodăriile de agricultori cumpărarea combustibililor (21,5%).

Existența copiilor în familie implică schimbări semnificative, atât în ceea ce privește nivelul cheltuielilor pentru cumpărarea de mărfuri nealimentare, cât mai ales în structura acestora.

Tabel 6.2.12. Nivelul și structura cheltuielilor pentru cumpărarea de mărfuri nealimentare, după numărul copiilor sub 18 ani, în anul 2016

	Gospodării fără copii sub 18 ani	Gospodării cu copii sub 18 ani	Gospodării cu:			
			1 copil	2 copii	3 copii	4 copii și mai mulți
Total cheltuieli, lei lunar pe o persoană	249,8	189,7	224,6	181,9	112,5	88,2
<i>din care, în %, pentru:</i>						
Îmbrăcăminte și încălțăminte	17,5	23,5	23,2	23,6	24,4	27,1
Combustibili lichizi și solizi	12,2	9,0	7,2	9,5	20,9	17,5
Produce medicale, aparate și medicamente	12,6	5,1	5,2	4,9	5,0	5,0
Mijloace auto-moto și alte mijloace de transport, carburanți, lubrifianți și alte produse de întreținere	11,2	15,7	15,5	17,7	9,5	3,4
Articole și produse pentru îngrijire personală	8,0	9,0	9,7	8,4	7,3	6,0
Țigări, tutun, articole și accesorii pentru fumat	18,3	15,5	17,5	13,2	14,1	10,4

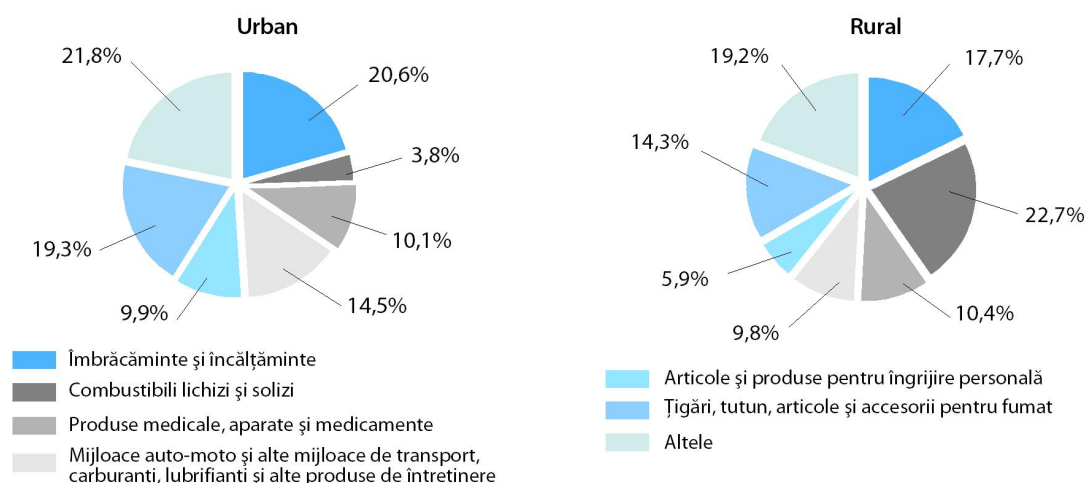
În anul 2016, în gospodăriile cu 4 și mai mulți copii s-a cheltuit pentru cumpărarea de mărfuri nealimentare, în medie pe o persoană, de 2,8 ori mai puțin decât în gospodăriile fără copii.

Principala destinație a acestora rămâne tot grupa de articole de îmbrăcăminte și încălțăminte care absoarbe 17,5% din total, la gospodăriile fără copii, tinzând la 27,1% la gospodăriile cu 4 copii și mai mulți.

Țigările și accesoriile pentru fumat reprezintă și în cazul gospodăriilor cu copii, o componentă importantă a cheltuielilor pentru cumpărarea de mărfuri nealimentare, deținând, în anul 2016, o pondere de 15,5%.

O particularitate ce trebuie subliniată se referă la discrepanțele relativ mici, în ceea ce privește mărimea cheltuielilor pentru cumpărarea de produse nealimentare, între gospodării grupate pe medii de rezidență. Astfel, raportul între cheltuielile medii pe o gospodărie din mediul rural (537,1 lei lunar) și din cel urban (648,7 lei lunar) a fost de 1 : 1,2.

Grafic 6.2.7. Structura cheltuielilor pentru cumpărarea mărfurilor nealimentare, pe medii de rezidență, în anul 2016

În mediul urban, capitolele care absorb cea mai mare parte a cheltuielilor pentru cumpărarea mărfurilor nealimentare sunt cele pentru articole de îmbrăcăminte și încălțăminte și cele pentru țigări, tutun, articole și accesorii pentru fumat. Astfel, împreună dețin o pondere de 42,4% în total.

În mediul rural, în anul 2016, peste 50% (54,7%) din totalul cheltuielilor pentru cumpărarea de mărfuri nealimentare s-au efectuat, pentru procurarea a trei grupe de bunuri: îmbrăcăminte și încălțăminte, combustibili (lichizi și solizi) și țigări, tutun, articole și accesorii pentru fumat.

6.2.3.6. Cheltuielile pentru plata serviciilor

În configurația consumului populației, *serviciile* constituie un reper important pentru evaluarea condițiilor de viață. Apelul la utilizarea serviciilor pentru satisfacerea nevoilor de consum este strâns legat de numeroși factori, între care cei mai importanți sunt: puterea de cumpărare, respectiv veniturile bănești; mediul de rezidență și condițiile de locuit; comportamentul consumatorilor.

În anul 2016, pe ansamblul gospodăriilor, cheltuielile pentru plata serviciilor dețin o pondere relativ scăzută: 27,2% în totalul cheltuielilor de consum și 30,5% în totalul cheltuielilor bănești de consum.

Cheltuielile pentru plata serviciilor însumează, în medie pe o gospodărie 491,6 lei lunar. Din acest total, în anul 2016, cele legate de locuință dețin de departe ponderea cea mai mare, 51,5%. În cadrul acestora, cele pentru energie electrică și gaze naturale dețin ponderi mari, ajungând la 59,3% din totalul cheltuielilor pentru serviciile legate de locuință.

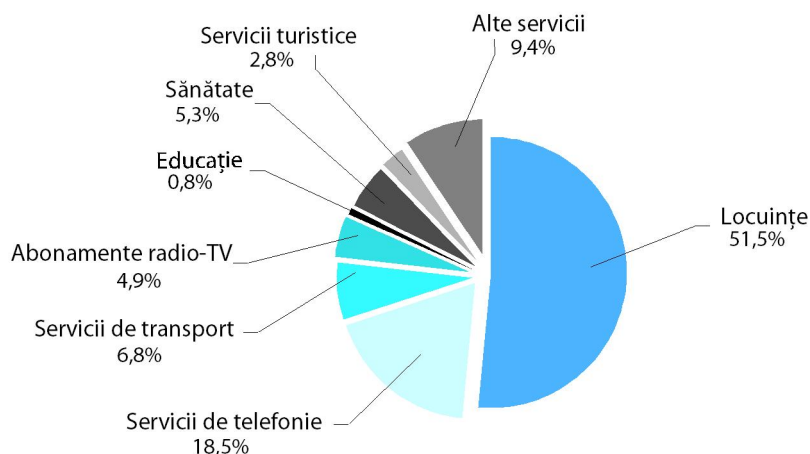
Serviciile de telefonie ocupă următorul loc în ierarhia cheltuielilor pentru servicii, cu o pondere de 18,5%, fiind urmate, ca mărime și pondere, de cheltuielile de transport (6,8%).

Cheltuielile pentru aceste trei categorii de servicii (locuință, telefonie și transport) absorb 76,8% din totalul cheltuielilor pentru servicii, pe ansamblul gospodăriilor.

Serviciile de sănătate și educație dețin o pondere relativ scăzută în totalul serviciilor plătite: pentru serviciile de sănătate 5,3%, iar pentru serviciile de educație 0,8%.

Cheltuielile pentru grupele de servicii menționate mai sus, pot fi asimilate în cea mai mare parte a lor unor plăți "obligatorii" ale gospodăriilor, determinate de situația locativă și condițiile de locuit, de nevoile de deplasare spre și de la locul de muncă sau de studiu, de starea de sănătate etc.. Ele absorb cea mai mare parte a cheltuielilor pentru servicii, lăsând puține resurse pentru cheltuielile aferente celorlalte categorii de servicii, legate de exemplu de utilizarea timpului liber, cultură, îngrijire personală, asigurări etc.. Este motivul pentru care cheltuielile efectuate pentru astfel de servicii sunt nesemnificative.

Grafic 6.2.8. Structura cheltuielilor pentru plata serviciilor, pe total gospodării, în anul 2016

Pe categoriile de gospodării analizate, nivelul mediu lunar cel mai înalt al cheltuielilor pentru plata serviciilor s-a înregistrat la gospodăriile de salariați, iar cel mai scăzut la gospodăriile de agricultori.

În anul 2016, gospodăriile de salariați au cheltuit, în medie lunar de 2,7 ori mai mult decât cele de agricultori.

Serviciile legate de locuință constituie cea mai importantă componentă a cheltuielilor cu serviciile pentru toate categoriile de gospodării analizate. Ele au reprezentat, în anul 2016, peste 50% la gospodăriile de salariați, șomeri și pensionari.

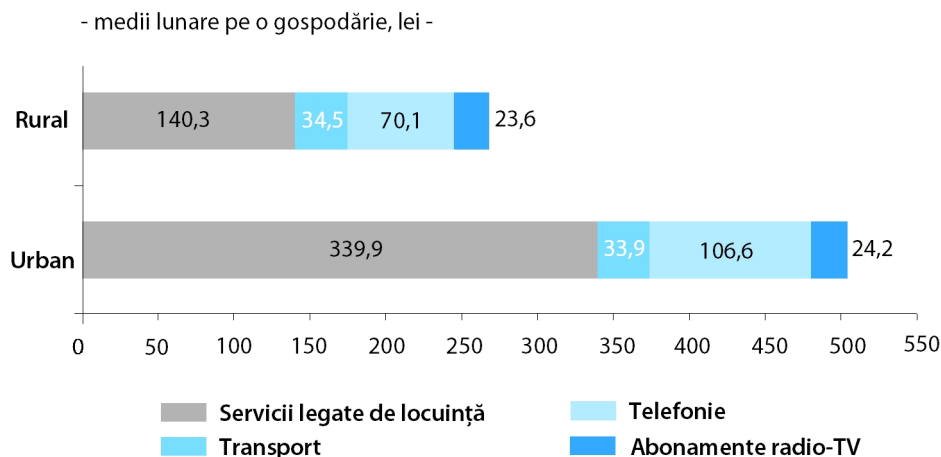
Cheltuielile pentru telefonie ocupă cel de al doilea loc ca volum și pondere în totalul cheltuielilor pentru plata serviciilor pentru gospodăriile de salariați, iar pentru gospodăriile de lucrători pe cont propriu, șomeri, agricultori și pensionari cele pentru energie electrică.

Tabel 6.2.13. Nivelul și structura cheltuielilor pentru plata serviciilor, pe categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2016

	Total gospodării	Gospodării de:				
		Salariați	Lucrători pe cont propriu în activități neagricole	Agricultori	Șomeri	Pensionari
Total cheltuieli, lei lunar pe o gospodărie	491,6	658,1	426,6	247,7	363,4	377,4
<i>din care, în %, pentru:</i>						
Servicii legate de locuință	51,5	50,1	49,3	45,2	59,6	54,1
<i>din care:</i>						
-energie electrică	19,1	16,3	21,6	33,3	23,8	22,3
-gaze naturale	11,4	11,4	9,5	1,3	15,2	12,8
-apă, canal, salubritate și servicii comunale	11,5	11,5	8,8	5,0	13,7	12,5
Servicii de sănătate	5,3	5,1	2,8	2,9	2,5	6,6
Servicii de transport	6,8	6,7	10,2	9,7	4,4	6,5
Servicii de telefonie	18,5	18,7	20,6	24,5	21,9	17,2
Abonamente radio - TV	4,9	3,7	5,8	8,9	5,6	6,4
Servicii de educație	0,8	1,0	0,6	0,4	0,9	0,4
Servicii turistice	2,8	3,7	1,1	0,4	1,4	1,4

Mediul de rezidență este un element care diferențiază semnificativ cheltuielile pentru plata serviciilor, cheltuielile medii lunare pe o gospodărie în mediul urban fiind, în anul 2016, de 624,2 lei, de 2,0 ori mai mari decât în rural. Principalul factor de diferențiere este tipul locuințelor și al nevoilor de servicii generate de acestea.

Grafic 6.2.9. Cheltuielile gospodăriilor pentru principalele tipuri de servicii, pe medii de rezidență, în anul 2016

În urban, cheltuielile medii lunare pentru plata serviciilor legate de locuință au fost de 2,4 ori mai mari decât în rural și au deținut o pondere de 54,5% în total cheltuieli pentru plata serviciilor. Pentru gospodăriile din mediul urban, principalele capite de cheltuieli legate de locuință au fost cele pentru energie electrică, apă, canal, salubritate și servicii comunale și gaze naturale. Împreună acestea absorb 42,5% din totalul cheltuielilor pentru plata serviciilor.

Pentru gospodăriile din mediul rural, particularitatea constă în faptul că, ponderea cea mai mare a serviciilor legate de locuință o dețin cheltuielile pentru plata energiei electrice, numai acestea reprezentând aproape o treime (28,4%) din totalul cheltuielilor pentru plata serviciilor.

Un alt element de diferențiere îl reprezintă serviciile de telefonie care, în anul 2016, în gospodăriile din urban, au deținut o pondere de 17,1% din total și au fost de 1,5 ori mai mari decât în rural.

6.3. Echilibrul balanței veniturilor și cheltuielilor gospodăriilor populației

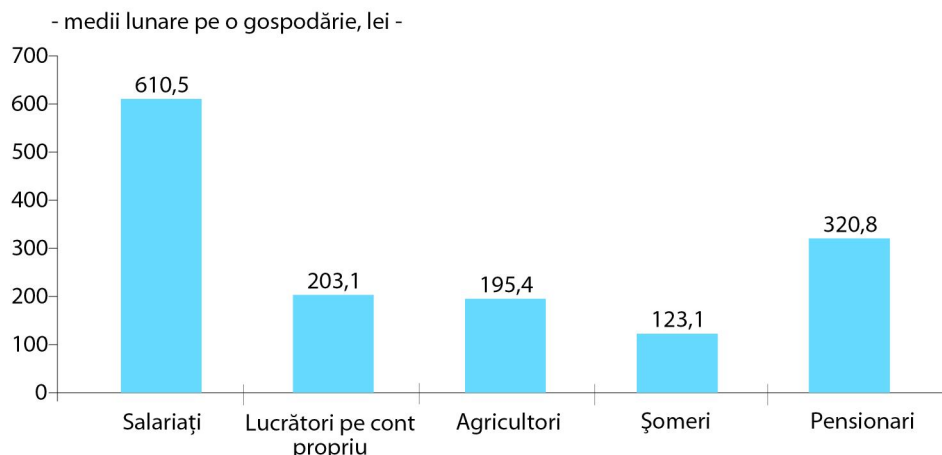
Pe ansamblul gospodăriilor, în anul 2016, *economii* au reprezentat în medie pe o gospodărie 420,6 lei lunar, ceea ce a însemnat 14,3% din veniturile totale.

Tabel 6.3.1. Economia (+) / deficitul de resurse (-), pe categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2016

	Total gospodării	Gospodării de:				
		Salariați	Lucrători pe cont propriu în activități neagricole	Agricultori	Șomeri	Pensionari
Medii lunare pe o gospodărie, lei	+420,6	+610,5	+203,1	+195,4	+123,1	+320,8
În % față de veniturile totale	+14,3	+15,1	+8,9	+9,1	+6,4	+14,9

Situația pe categoriile de gospodării analizate se prezintă astfel: gospodăriile de salariați au economisit în medie +15,1% din venituri, cele de pensionari +14,9%, cele de agricultori +9,1%, cele de lucrători pe cont propriu în activități neagricole +8,9%, în timp ce, nivelul cel mai scăzut al economiilor, de +6,4%, s-a înregistrat la gospodăriile de șomeri.

Grafic 6.3.1. Economia (+) / deficitul de resurse (-), pe categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2016

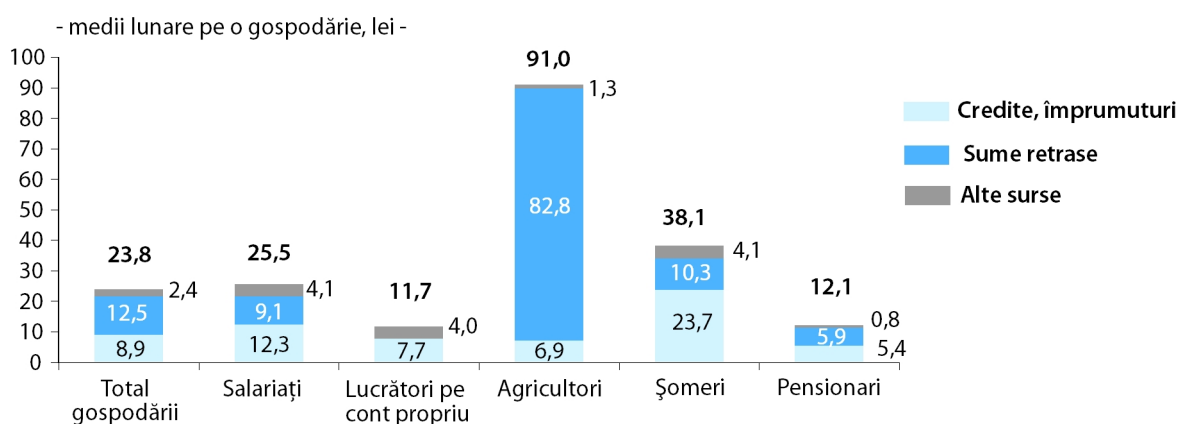

Analiza relației dintre veniturile și cheltuielile totale ale gospodăriilor distribuite după diferite caracteristici evidențiază existența economiilor la toate tipurile de gospodării, indiferent de distribuție. Cele mai mici economii (până în 10% din veniturile totale) s-au regăsit la gospodăriile formate din persoane singure (+7,8%), la cele din grupele de vârstă 15 - 24 ani (+8,0%) și la gospodăriile cu 3 copii (+6,4%).

În anul 2016, diferența dintre veniturile și cheltuielile gospodăriilor din mediul rural a fost, de 12,1%, iar în mediul urban s-au înregistrat, în medie, economii care au reprezentat 15,5% din veniturile totale.

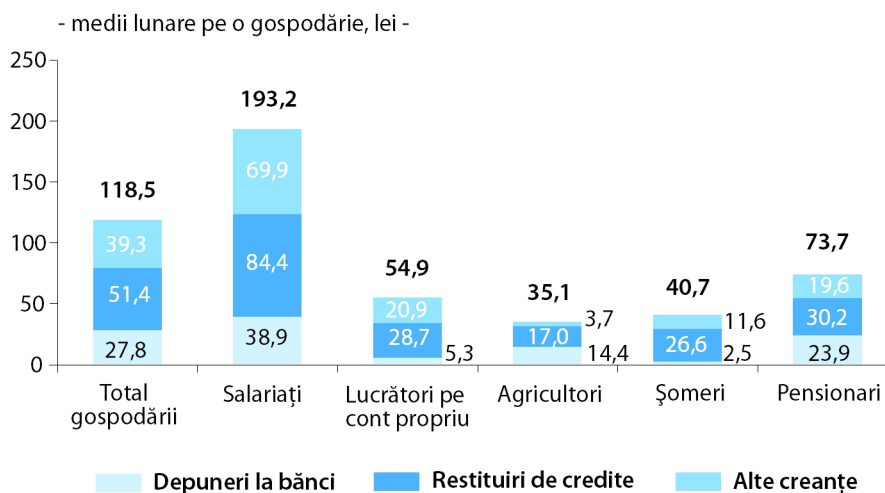
Pentru acoperirea cheltuielilor, o parte din gospodării au retras sume din economiile realizate în perioadele anterioare depuse la bănci și alte instituții financiare, sau au apelat la împrumuturi și credite de la bănci, CAR, agenți economici și de la persoane particulare, sumele intrate cu acest titlu în bugetele gospodăriilor formând în medie 12,4 lei și, respectiv, 8,9 lei lunar pe gospodărie.

Grafic 6.3.2. Împrumuturi și alte resurse atrase, pe categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2016

Împreună cu sumele încasate sub formă de avans sau prin restituirea unor sume acordate altor persoane, precum și cu contravaloarea mărfurilor cumpărate și a serviciilor prestate pe credit, toate aceste fluxuri monetare intrate în bugetele gospodăriilor s-au ridicat, în medie, la 23,8 lei lunar pe o gospodărie, acoperind 0,9% din cheltuielile totale ale gospodăriilor.

Grafic 6.3.3. Împrumuturi restituite, sume depuse la bănci etc., pe categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2016

În anul 2016, gospodăriile de lucrători pe cont propriu au apelat în cea mai mică măsură la credite și la economii, sumele utilizate ridicându-se, în medie, la numai 11,7 lei (0,6% din cheltuielile totale).

În cazul gospodăriilor de agricultori 4,6% din cheltuieli au fost acoperite din aceste surse, din care împrumuturile au reprezentat 7,6%, iar sumele retrase de la bănci din economiile anterioare 91,0%.

Raportate la totalul gospodăriilor, sumele pe care o parte dintre gospodării le-au economisit, utilizându-le pentru restituirea creditelor și împrumuturilor contractate anterior, pentru a acorda împrumuturi altor gospodării, sau pe care le-au depus în bănci, sunt mai mari cu 94,7 lei lunar pe o gospodărie, decât cele care au intrat în bugetele gospodăriilor sub forma împrumuturilor, retragerilor de economii etc..

În medie pe o gospodărie acestea din urmă au reprezentat 118,5 lei lunar, respectiv 4,0% din veniturile totale.

La toate categoriile de gospodării analizate, suma intrărilor rezultate în urma operațiunilor de creditare la care participă gospodăriile, este mai mică decât suma ieșirilor ocazionate de aceste operațiuni. Cu toate că, în medie pe ansamblul gospodăriilor, soldul acestor fluxuri este negativ (-94,67 lei lunar pe gospodărie), acesta împreună cu soldul balanței veniturilor și cheltuielilor (+325,94 lei) se concretizează în creșterea cu 231,27 lei în medie pe o gospodărie, a soldului în numerar aflat în gospodării.

7. CONDIȚII DE LOCUIT ȘI ÎNZESTRAREA CU BUNURI DE FOLOSINȚĂ ÎNDELUNGATĂ

7.1. Fondul de locuințe

Fondul de locuințe s-a majorat constant, an de an, ajungând la sfârșitul anului 2016 să fie constituit din 8929 mii locuințe, cu 47 mii mai mare decât în anul 2015.

În anul 2016, comparativ cu anul 2015, creșterea numărului de locuințe înregistrată s-a reflectat în majorarea numărului de camere de locuit (cu 162 mii camere, reprezentând 0,7%), precum și a suprafeței locuibile cu 3314 mii metri pătrați (reprezentând 0,8%).

Tabel 7.1.1. Evoluția fondului de locuințe

	Locuințe mii	Camere de locuit mii	Suprafața locuibilă mii mp	Suprafața locuibilă pe o locuință mp	Suprafața locuibilă pe o cameră mp
- existent la sfârșitul anului -					
2015					
Total	8882	24167	419860	47,3	17,4
Proprietate majoritar de stat	106	188	3515	33,2	18,7
Proprietate majoritar privată	8776	23979	416345	47,4	17,4
2016					
Total	8929	24329	423174	47,4	17,4
Proprietate majoritar de stat	107	190	3551	33,2	18,7
Proprietate majoritar privată	8822	24139	419623	47,6	17,4

Analiza fondului de locuințe existent la sfârșitul anului 2016, pe *forme de proprietate*, relevă faptul că 98,8% din total locuințe au aparținut proprietății majoritar private, păstrându-se aceeași tendință evolutivă și în cazul indicatorilor **camere de locuit** (99,2%) și a **suprafeței locuibile** (99,2%).

În anul 2016, pe *medii de rezidență*, cele mai multe locuințe s-au înregistrat în mediul urban (4869331 locuințe, reprezentând 54,5% din numărul total); la indicatorul număr de camere de locuit, raportul urban / rural este relativ mai echilibrat, în sensul că 50,6% din numărul total de camere de locuit sunt în mediul urban și 49,4% în mediul rural; la indicatorul suprafață locuibilă 55,0% din total este în mediul urban și 45,0% în mediul rural.

În anul 2016 au fost *terminate* 52206 locuințe, în creștere față de anul 2015 cu 5222 locuințe (reprezentând 11,1%).

În anul 2016, comparativ cu anul 2015, pe *surse de finanțare a locuințelor terminate*, sunt de evidențiat următoarele aspecte:

- numărul de locuințe terminate din fonduri publice în anul 2016 a fost de 1228 locuințe, fiind în scădere cu 5,3%, comparativ cu anul 2015;
- au fost terminate, din fonduri private, 50978 locuințe, acestea deținând cea mai mare pondere în numărul total de locuințe terminate (97,6%), înregistrându-se față de anul precedent o creștere a acestora cu 11,6%.

După numărul camerelor de locuit, locuințele terminate au avut următoarea structură: 7,2% din numărul total au fost locuințe cu o cameră, 28,0% au fost locuințe cu două camere, 25,3% au fost locuințe cu trei camere, 39,5% au fost locuințe cu patru camere și peste.

În funcție de sursele de finanțare, situația locuințelor terminate după numărul de camere de locuit, relevă următoarele aspecte:

- pentru locuințele finanțate din fonduri private, cea mai mare pondere au deținut-o locuințele cu patru camere și peste (40,4% din locuințele totale terminate din fonduri private), iar cea mai mică pondere au avut-o locuințele terminate cu o cameră (6,5%);
- pentru locuințele finanțate din fonduri publice, cea mai mare pondere au deținut-o locuințele cu două camere (52,4% din totalul locuințelor terminate din fonduri publice) și cea mai mică pondere au avut-o locuințele terminate cu patru camere și peste (1,5%).

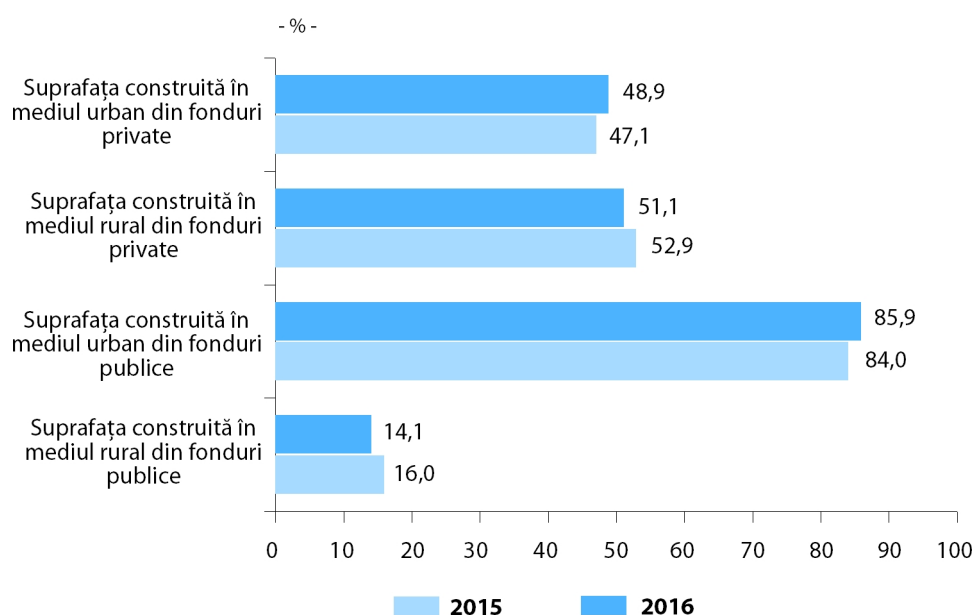
Tabel 7.1.2. Locuințe terminate, după numărul camerelor de locuit și sursele de finanțare

	2015	2016	2016 față de 2015	
			+/-	%
Total	46984	52206	+5222	111,1
Cu o cameră	3430	3741	+311	109,1
Cu două camere	12289	14610	+2321	118,9
Cu trei camere	12110	13233	+1123	109,3
Cu patru camere și peste	19155	20622	+1467	107,7
<i>Din acestea, finanțate din:</i>				
Fonduri private				
Total	45687	50978	+5291	111,6
Cu o cameră	3003	3339	+336	111,2
Cu două camere	11606	13966	+2360	120,3
Cu trei camere	11952	13070	+1118	109,4
Cu patru camere și peste	19126	20603	+1477	107,7
Fonduri publice				
Total	1297	1228	-69	94,7
Cu o cameră	427	402	-25	94,1
Cu două camere	683	644	-39	94,3
Cu trei camere	158	163	+5	103,2
Cu patru camere și peste	29	19	-10	65,5

În anul 2016, în funcție de *fondurile utilizate*, în cazul locuințelor terminate, cea mai mare parte a suprafeței construite din fonduri publice s-a realizat în mediul urban (85,9% din toată suprafața construită din fonduri publice). În ceea ce privește suprafața construită din fonduri private pentru cele două medii de rezidență, s-a înregistrat o creștere în mediul rural de 51,1%, față de 48,9% în mediul urban.

Din analiza evoluției suprafețelor locuințelor terminate rezultă că, în ceea ce privește suprafața construită, s-au înregistrat scăderi la suprafețele locuințelor terminate în mediul rural din fondurile publice (de la 16,0% în anul 2015, la 14,1% în anul 2016), cât și la cele din fondurile private în mediul rural (de la 52,9% în anul 2015, la 51,1% în anul 2016). Creșteri s-au înregistrat la suprafețele locuințelor terminate în mediul urban din fonduri private (de la 47,1% în anul 2015, la 48,9% în anul 2016), cât și la cele din fonduri publice în mediul urban (de la 84,0% în anul 2015, la 85,9% în anul 2016).

Grafic 7.1.1. Suprafața construită din fonduri publice și private, pe medii de rezidență

7.2. Sisteme de canalizare, spații verzi, precum și rețele de distribuire a gazelor naturale și a apei potabile

În directă legătură cu fondul de locuințe, deosebit de importanți sunt și indicatorii referitori la sistemele de canalizare, spațiile verzi, precum și rețelele și volumul distribuit de gaze naturale și de apă potabilă.

În anul 2016, *numărul localităților cu instalații de canalizare publică* a fost de 1184, cu 5,5% mai mare decât în anul 2015. În municipii și orașe s-au înregistrat 26,4% din totalul localităților dotate cu rețele de canalizare publică.

În anul 2016, *lungimea totală simplă a conductelor de canalizare* a fost de 34353 km, în creștere față de anul anterior cu 8,4%.

Tabel 7.2.1. Canalizarea publică și spații verzi

	2015 ¹⁾	2016 ¹⁾	2016 față de 2015	
			+/-	%
Localități ²⁾ cu instalații de canalizare publică (număr)	1122	1184	+62	105,5
din care:				
Municipii și orașe	313	313	-	100,0
Lungimea totală simplă a conductelor de canalizare (km)	31703	34353	+2650	108,4
Suprafața spațiilor verzi în municipii și orașe (ha)	25778 ³⁾	26905	+1127	104,4

¹⁾ La sfârșitul anului.

²⁾ Municipii, orașe, comune.

³⁾ Date rectificate.

În anul 2016, *suprafața spațiilor verzi din municipii și orașe* a fost de 26905 hectare, în creștere cu 4,4% față de cea din anul anterior.

În anul 2016, numărul de localități în care s-au *distribuit gaze naturale* a fost de 913, în creștere cu 0,6% față de anul anterior. Lungimea totală simplă a conductelor de gaze naturale a fost de 39669 km, în creștere cu 1,1% față de anul anterior.

În anul 2016, volumul de gaze naturale distribuit a fost de 8391 milioane metri cubi, în creștere cu 1,3% față de anul 2015. În anul 2016, din cantitatea totală de gaze naturale distribuită, se constată că, pentru uz casnic s-au consumat 2917 milioane metri cubi, respectiv 34,8% din total. Comparativ cu anul 2015, cantitatea de gaze naturale distribuită pentru uz casnic a crescut cu 4,1% (114 milioane metri cubi).

Tabel 7.2.2. Lungimea rețelei de distribuție a gazelor naturale și volumul lor distribuit

	2015 ¹⁾	2016 ¹⁾	2016 față de 2015	
			+/-	%
Numărul localităților ²⁾ în care se distribuie gaze naturale	908	913	+5	100,6
Lungimea simplă a conductelor de distribuție a gazelor naturale (km)	39241	39669	+428	101,1
Gaze naturale distribuite (milioane mc)	8283	8391	+108	101,3
din care:				
Pentru uz casnic	2803	2917	+114	104,1

¹⁾ La sfârșitul anului.

²⁾ Municipii, orașe, comune.

În anul 2016, numărul de localități cu *instalații de alimentare cu apă potabilă* a fost de 2506, în creștere cu 1,3% față de anul anterior.

Lungimea totală simplă a rețelei de distribuție a apei potabile a fost la sfârșitul anului 2016 de 79678 km, în creștere cu 2733 km, față de anul 2015, respectiv 3,6%. În municipii și orașe lungimea totală simplă a rețelei de distribuție a apei potabile a reprezentat 37,0% din total, respectiv 29477 km.

Tabel 7.2.3. Lungimea rețelei de distribuție a apei potabile și volumul ei distribuit

	2015 ¹⁾	2016 ¹⁾	2016 față de 2015	
			+/-	%
Numărul localităților ²⁾ cu instalații de alimentare cu apă potabilă	2474	2506	+32	101,3
din care:				
Municipii și orașe	317	317	-	100,0
Lungimea totală simplă a rețelei de distribuție a apei potabile (km)	76945	79678	+2733	103,6
din care:				
Municipii și orașe	28779	29477	+698	102,4
Apă potabilă distribuită consumatorilor (milioane mc)	744	741	-3	99,6
din care:				
Pentru uz casnic	561	563	+2	100,4

¹⁾ La sfârșitul anului.

²⁾ Municipii, orașe, comune.

În anul 2016, *volumul de apă potabilă distribuit consumatorilor* a fost de 741 milioane metri cubi, în scădere cu 0,4% față de anul 2015 (respectiv 3 milioane metri cubi). Din cantitatea totală de apă potabilă distribuită, consumatorilor casnici le-au revenit 563 milioane metri cubi, respectiv 76,0% din total. În anul 2016 comparativ cu anul 2015, cantitatea de apă potabilă distribuită pentru uz casnic a crescut cu 2 milioane metri cubi, respectiv cu 0,4%.

7.3. Înzestrarea gospodăriilor cu bunuri de folosință îndelungată

În anul 2016¹⁰⁾, din cheltuielile totale ale unei gospodării (2524,0 lei lunar pe o gospodărie), 3,5% au fost destinați pentru mobilier, dotarea și întreținerea locuinței.

Dacă se are în vedere că acest ultim element de costuri aparține categoriei cheltuieli totale de consum ale gospodăriilor, care în anul 2016 au însumat 1810,8 lei lunar pe o gospodărie, rezultă că ponderea cheltuielilor pentru mobilier, dotarea și întreținerea locuinței a fost de 4,8%, în anul 2016.

Pe categoriile de gospodării analizate au existat diferențe în ceea ce privește nivelul mediu al cheltuielilor pentru mobilier, dotarea și întreținerea locuinței, după cum urmează: salariații au alocat pentru mobilier, dotarea și întreținerea locuinței 108,7 lei lunar (3,2% din cheltuielile totale ale unei gospodării, respectiv 4,8% din cheltuielile totale de consum); lucrătorii pe cont propriu în activități neagricole au cheltuit 73,2 lei lunar (3,5%, respectiv 4,1%); agricultorii au cheltuit 59,7 lei lunar (3,0%, respectiv 4,2%); șomerii 53,8 lei lunar (3,0%, respectiv 3,7%); pensionarii 75,8 lei lunar (4,1%, respectiv 5,2%).

Tabel 7.3.1. Cheltuielile pentru mobilier, dotarea și întreținerea locuinței, pe categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2016

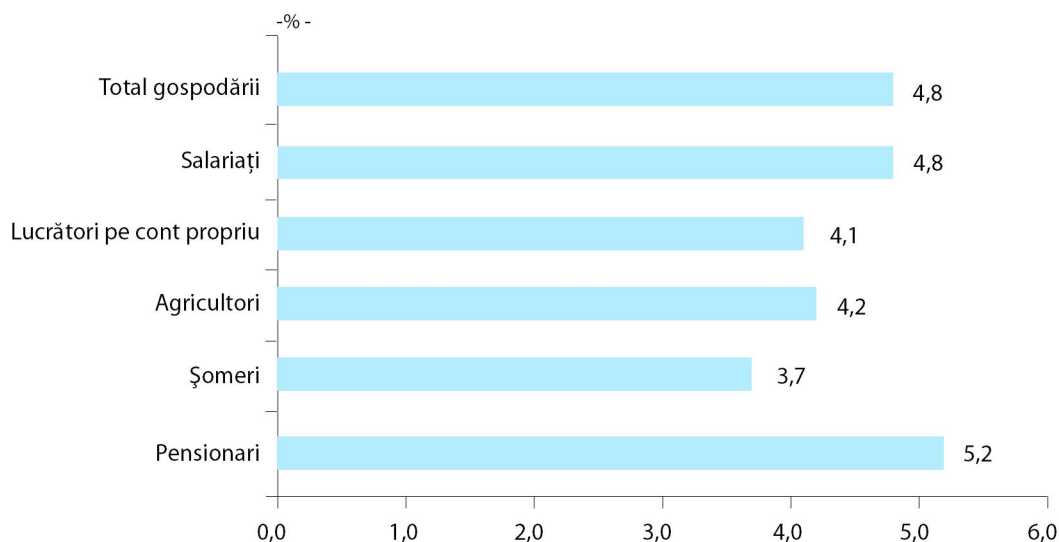
	Total gospodării	Gospodării de:				
		Salariați	Lucrători pe cont propriu în activități neagricole	Agricultori	Șomeri	Pensionari
Cheltuieli totale, lei						
- medii lunare pe o gospodărie	2524,0	3440,6	2072,6	1960,4	1792,2	1830,2
<i>din care, cheltuieli totale de consum, lei</i>						
- medii lunare pe o gospodărie	1810,8	2263,7	1777,4	1431,2	1447,2	1456,2
<i>din care, mobilier, dotarea și întreținerea locuinței, lei</i>						
- medii lunare pe o gospodărie	87,3	108,7	73,2	59,7	53,8	75,8
<i>Pondere în cheltuielile totale, %</i>						
- mobilier, dotarea și întreținerea locuinței	3,5	3,2	3,5	3,0	3,0	4,1
<i>Pondere în cheltuielile totale de consum, %</i>						
- mobilier, dotarea și întreținerea locuinței	4,8	4,8	4,1	4,2	3,7	5,2

¹⁰⁾ Începând cu anul 2014, datele au fost estimate pe baza populației rezidente și nu sunt comparabile cu seriile publicate pentru perioadele precedente. Datele statistice prezentate în această lucrare au fost obținute prin "Ancheta Bugetelor de Familie (ABF)" desfășurată în perioada ianuarie - decembrie 2016. ABF asigură colectarea informațiilor necesare pentru evaluarea nivelului de trai al populației prin indicatori statistici privind veniturile, cheltuielile și consumul gospodăriilor.

În anul 2016, cea mai mare pondere a cheltuielilor medii lunare ale gospodăriilor pentru mobilier, dotarea și întreținerea locuinței în total cheltuieli s-a înregistrat la categoria de gospodării pensionari.

Ponderea cheltuielilor medii lunare ale gospodăriilor pentru mobilier, dotarea și întreținerea locuinței în total cheltuieli de consum a avut în anul 2016 valori apropiate, între 3,7% și 5,2%.

Grafic 7.3.1. Ponderea cheltuielilor pentru mobilier, dotarea și întreținerea locuinței în cheltuielile totale de consum, pe categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2016

O parte din cheltuielile gospodăriilor pentru mobilier, dotarea și întreținerea locuinței, la care s-au adăugat și creditele de consum contractate de acestea, s-au regăsit în creșterea gradului de înzestrare a gospodăriilor cu bunuri de folosință îndelungată.

Tabel 7.3.2. Înzestrarea gospodăriilor cu bunuri de folosință îndelungată, în anul 2016

- număr mediu la 100 gospodării -

	Total gospodării	din care, în mediul:	
		Urban	Rural
Aparate de radio ¹⁾	78,1	83,2	71,5
Televizoare - total	152,0	155,7	147,2
Frigidere și congelatoare	71,0	55,5	91,2
Combine frigorifice	53,4	63,9	39,8
Mașini de gătit cu gaze	97,1	99,0	94,7
Mașini electrice de spălat rufe	83,1	92,5	71,1
Aspiratoare de praf	72,9	86,7	54,9
Computere PC	49,9	62,3	33,8
Telefoane mobile	175,7	185,5	162,8
Autoturisme	30,5	36,8	22,2

¹⁾ Sunt incluse radioreceptoare, radiocasetofoane și combine muzicale.

În anul 2016, cea mai mare valoare a înzestrării gospodăriilor cu bunuri de folosință îndelungată s-a înregistrat pentru telefoane mobile, atât pe ansamblul gospodăriilor, în medie 176 telefoane mobile la 100 gospodării, cât și pe medii de rezidență (186 telefoane mobile în mediul urban, respectiv, 163 telefoane mobile în mediul rural).

Mediul de rezidență este un element care diferențiază înzestrarea gospodăriilor. Principalul factor de diferențiere este tipul locuințelor și al nevoilor de bunuri de folosință îndelungată generate de acestea.

8. CONSUMUL ALIMENTAR ȘI DE BĂUTURI AL POPULAȚIEI¹¹⁾

Evoluția consumului alimentar și de băuturi al populației a fost influențată de: resursele de produse agroalimentare și băuturi (producție și import), exportul de produse agroalimentare și băuturi (produse primare și transformate), variația stocurilor (stocul final - stocul inițial), consumul intern - altul decât consumul alimentar propriu-zis (consumul de sămânță, de furaje, alte consumuri).

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, evoluția consumului mediu anual pe locuitor¹²⁾ la principalele produse agroalimentare și băuturi s-a caracterizat prin următoarele aspecte:

- o scădere a consumului mediu anual, pe locuitor, la cereale și produse din cereale, în echivalent făină (-1,4%);
- creșteri ale consumului mediu anual, pe locuitor, la: fructe și produse din fructe în echivalent fructe proaspete (+9,3%), pește și produse din pește, în echivalent pește proaspăt (+7,3%), grăsimi animale, greutate brută (+6,1%), carne și produse din carne și organe comestibile, în echivalent carne proaspătă (+3,3%), ouă (+1,9%) și lapte și produse din lapte, în echivalent lapte de 3,5% grăsime, exclusiv unt (+1,2%);
- scăderi ale consumului mediu anual, pe locuitor, la: cartofi (-2,8%), legume și produse din legume în echivalent legume proaspete, leguminoase boabe și pepeni (-2,3%) și zahăr și produse din zahăr în echivalent zahăr rafinat (-0,4%);
- o scădere a consumului mediu anual de băuturi, pe locuitor, la vin și produse din vin (-5,3%);
- creșteri ale consumului mediu anual, pe locuitor, la băuturi alcoolice distilate în echivalent alcool 100% (+15,4%), la băuturi nealcoolice (+5,2%) și la bere (+0,7%).

Tabel 8.1.1. Consumul mediu anual, pe locuitor, la principalele produse alimentare și băuturi

	U.M.	2015	2016 ¹⁾	2016 față de 2015, diferențe (+/-)
Produse de origine vegetală				
Cereale și produse din cereale				
- în echivalent boabe	kg	211,2	208,4	-2,8
- în echivalent făină	kg	159,8	157,6	-2,2
Cartofi	kg	98,3	95,5	-2,8
Legume și produse din legume (în echivalent legume proaspete), leguminoase boabe și pepeni	kg	182,6	178,4	-4,2
Fructe și produse din fructe (în echivalent fructe proaspete)	kg	87,8	96,0	8,2
Zahăr și produse din zahăr (în echivalent zahăr rafinat)	kg	25,6	25,5	-0,1
Grăsimi vegetale (greutate brută)	kg	18,2	18,2	-
Produse de origine animală				
Lapte și produse din lapte, în echivalent lapte de 3,5% grăsime (exclusiv unt)	litri	243,4	246,3	2,9
Ouă	bucăți	262	267	5,0
Pește și produse din pește (în echivalent pește proaspăt)	kg	5,5	5,9	0,4
Carne, produse din carne și organe comestibile (în echivalent carne proaspătă)	kg	66,4	68,6	2,2
Grăsimi animale (greutate brută)	kg	3,3	3,5	0,2
Băuturi				
Băuturi nealcoolice ²⁾	litri	179,3	188,6	9,3
Bere	litri	88,3	88,9	0,6
Vin și produse din vin	litri	19,0	18,0	-1,0
Băuturi alcoolice distilate (în echivalent alcool 100%)	litri	1,3	1,5	0,2

¹⁾ Date provizorii.

²⁾ Inclusiv consumul de bere nealcoolică.

¹¹⁾ Indicatorii referitori la consumul mediu anual alimentar și de băuturi pe locuitor, pentru anii 2015 și 2016 s-au calculat pe baza datelor definitive privind populația rezidentă la 1 iulie, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor - 2011.

¹²⁾ Consumurile medii la principalele produse agroalimentare pe locuitor reprezintă, consumuri aparente corespunzătoare disponibilului de consum al întregii populații și se deosebesc de consumurile alimentare efective ale gospodăriilor individuale (medii lunare pe persoană) prin conținut, sferă de cuprindere, perioadă de referință, sursă de date, precum și mod de calcul.

Tabel 8.1.2. Consumul alimentar mediu zilnic (exprimat în calorii și factori nutritivi), pe locuitor

	U.M.	2015		2016 ¹⁾		2016 față de 2015, diferențe (+/-)
		Absolut	Relativ	Absolut	Relativ	
Calorii	Număr	3464	100,0	3467	100,0	3,0
De origine animală	Număr	894	25,8	918	26,5	24,0
De origine vegetală	Număr	2570	74,2	2549	73,5	-21,0
Proteine	Grame	112,3	100,0	112,3	100,0	-
De origine animală	Grame	57,0	50,8	58,4	52,0	1,4
De origine vegetală	Grame	55,3	49,2	53,9	48,0	-1,4
Lipide	Grame	111,7	100,0	113,6	100,0	1,9
De origine animală	Grame	56,8	50,8	58,5	51,5	1,7
De origine vegetală	Grame	54,9	49,2	55,1	48,5	0,2
Glucide	Grame	479,9	100,0	476,3	100,0	-3,6

Notă: S-au utilizat datele definitive privind populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor - 2011.

¹⁾ Date provizorii.

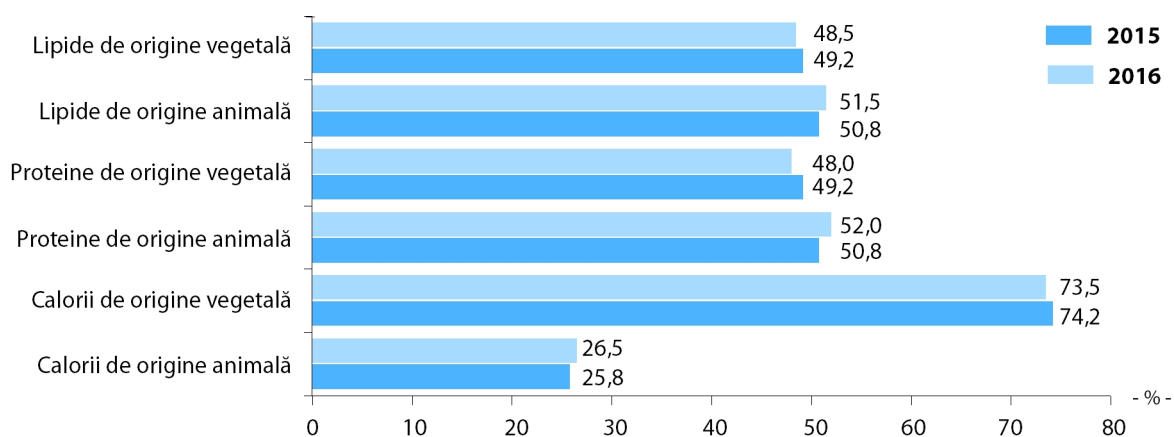
În anul 2016 comparativ cu anul 2015, consumul alimentar mediu zilnic pe locuitor, exprimat în calorii și factori nutritivi se prezintă astfel:

- consumul mediu zilnic de calorii, pe locuitor, a înregistrat o creștere cu 0,1%, datorată creșterii consumului mediu zilnic de calorii de origine animală cu 2,7% dar și scăderii consumului mediu zilnic de calorii de origine vegetală cu 0,8%;
- consumul mediu zilnic de proteine, pe locuitor, s-a menținut constant; componentele acestuia au evoluat astfel: consumul mediu zilnic de proteine de origine animală, pe locuitor, a crescut cu 2,5% față de nivelul anului precedent iar consumul mediu zilnic de proteine de origine vegetală, pe locuitor, a scăzut cu 2,5%;
- consumul mediu zilnic de lipide, pe locuitor, a crescut cu 1,7%, datorită influenței atât a consumului mediu zilnic de lipide de origine animală, care a crescut cu 3,0%, cât și a consumului mediu zilnic de lipide de origine vegetală, care a crescut cu 0,4%;
- consumul mediu zilnic de glucide, pe locuitor, a înregistrat o scădere cu 0,7%.

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, structura consumului alimentar mediu zilnic pe locuitor, exprimat în calorii și factori nutritivi, se caracterizează prin următoarele aspecte:

- ponderea consumului alimentar mediu zilnic, pe locuitor, exprimat în calorii de origine animală a înregistrat creștere cu 0,7 puncte procentuale, în defavoarea consumului mediu zilnic de calorii de origine vegetală, care a înregistrat scădere;
- în anul 2016 consumul alimentar mediu zilnic de proteine de origine animală este cu 8,3% mai mare față de consumul alimentar mediu zilnic de proteine de origine vegetală. Ponderea consumului alimentar mediu zilnic de proteine de origine animală a înregistrat creștere cu 1,2 puncte procentuale, iar ponderea consumului alimentar mediu zilnic de proteine de origine vegetală a înregistrat o scădere;
- creșterea ponderii lipidelor de origine animală cu 0,7 puncte procentuale, în favoarea ponderii lipidelor de origine vegetală, care a scăzut în aceeași proporție.

Grafic 8.1.1. Ponderea calciilor și a factorilor nutritivi de origine vegetală și animală în consumul mediu zilnic, pe locuitor

9. PROTECȚIA SOCIALĂ

9.1. Protecția socială a șomerilor

În anul 2016, cheltuielile cu protecția socială a șomerilor au fost de 1008049,1 mii lei, în scădere cu 23,5% față de anul 2015; din totalul acestora, sumele aferente indemnizațiilor de șomaj au reprezentat 49,4%.

Tabel 9.1.1. Cheltuielile cu protecția socială a șomerilor

	Mii lei		2016 față de 2015		%	
	2015	2016	+/-	%	2015	2016
Total	1318149,7	1008049,1	-310100,6	76,5	100,0	100,0
Indemnizație de șomaj ¹⁾	608942,3	498024,3	-110918,0	81,8	46,2	49,4
Plata absolvenților	41261,4	38149,8	-3111,6	92,5	3,1	3,8
Plăți compensatorii	-	75,5	75,5	-	-	-
Alte cheltuieli ²⁾	667946,0	471799,5	-196146,5	70,6	50,7	46,8

¹⁾ Indemnizația de șomaj acordată persoanelor aflate în șomaj ca urmare a pierderii locului de muncă, conform art. 39 din Legea nr.76/2002 și indemnizația de șomaj acordată absolvenților instituțiilor de învățământ, conform art.40 din Legea nr.76/2002, precum și alte sume acordate în completarea veniturilor salariale ale angajaților conform articolelor 72-73 din Legea nr.76/2002.

²⁾ Inclusiv plăți pentru stimularea șomerilor care se angajează înainte de expirarea perioadei de acordare a indemnizației; pentru stimularea mobilității forței de muncă și stimularea angajatorilor care încadrează șomeri aparținând unor categorii defavorizate, cheltuieli cu calificarea, recalificarea și alte cheltuieli.
Sursa: Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă.

În anul 2016, plata absolvenților (% în totalul cheltuielilor) a crescut la 3,8% față de 3,1% în anul 2015.

Tabel 9.1.2. Indemnizații de șomaj

	2015	2016	2016 față de 2015, (+/-)
Media lunară (lei /persoană)			
Indemnizație de șomaj (șomeri cu experiență în muncă) ¹⁾	427	443	16
Indemnizație de șomaj (șomeri fără experiență în muncă) ²⁾	219	230	11
În procente față de salariul minim brut pe economie			
	Procente		Puncte procentuale
Indemnizație de șomaj (șomeri cu experiență în muncă) ¹⁾	42,2	37,4	-4,8
Indemnizație de șomaj (șomeri fără experiență în muncă) ²⁾	21,6	19,4	-2,2

¹⁾ Indemnizația de șomaj acordată persoanelor aflate în șomaj ca urmare a pierderii locului de muncă, conform art.39 din Legea nr.76/2002.

²⁾ Indemnizația de șomaj acordată absolvenților instituțiilor de învățământ, conform art.40 din Legea nr.76/2002.

Sursa: Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă.

În anul 2016, valoarea medie a indemnizației pentru șomeri cu experiență în muncă a fost de 443 lei, în creștere cu 3,7% față de anul anterior și a reprezentat 37,4% din salariul minim brut pe economie (42,2% în anul 2015). Ponderea indemnizației de șomaj acordată absolvenților instituțiilor de învățământ în salariul minim brut pe economie a înregistrat o scădere cu 2,2 puncte procentuale comparativ cu anul precedent.

9.2. Asigurările sociale pentru pensii

9.2.1. Numărul mediu al pensionarilor

Evoluțiile demografice din ultimii ani, schimbările din economia și societatea românească și-au pus amprenta asupra structurii populației active care furnizează forța de muncă disponibilă pentru producția de bunuri și servicii, dar și asupra dimensionării populației inactive.

În anul 2016, deși în ușoară scădere, pensionarii dețineau o pondere însemnată în totalul populației inactive, numărul acestora menținându-se la un nivel relativ ridicat.

În anul 2016, *numărul mediu al pensionarilor* a fost de 5257 mii persoane, în scădere cu 49 mii persoane față de anul 2015. Comparativ cu aceeași perioadă, a scăzut cu 9,7% numărul pensionarilor proveniți din fostul sistem pentru agricultori, a scăzut cu 5 mii de persoane cel al pensionarilor de asigurări sociale de stat, iar pe total, numărul mediu al pensionarilor s-a redus cu 1,0%.

Tabel 9.2.1. Evoluția numărului mediu al pensionarilor, după sistemul de pensionare

	2015	2016	2016 față de 2015	
			+/-	%
Pensionari - total (I+II+III)	5306	5257	-49	99,1
I. Asigurări sociale - total	5302	5254	-48	99,1
<i>din care:</i>				
- asigurări sociale de stat	4683	4678	-5	99,9
- asigurări sociale din fostul sistem pentru agricultori	464	419	-45	90,3
- asigurări sociale - culte	3	3	-	100,0
- asigurări sociale - avocați	2	2	-	100,0
II. Beneficiari de ajutor social - tip pensie	1	1	-	100,0
III. I.O.V.R.	3	2	-1	66,7

Sursa: Cercetarea statistică privind numărul de pensionari și pensia medie lunară.

Pensionarii de asigurări sociale dețin în continuare ponderea majoritară (99,9%).

Din total, pensionarii de asigurări sociale de stat au reprezentat 89,0%, ponderea lor fiind mai mare cu 0,7 puncte procentuale față de anul 2015.

Numărul pensionarilor din fostul sistem pentru agricultori a scăzut față de aceeași perioadă cu 45 mii persoane, aceștia reprezentând 8,0% din totalul pensionarilor (față de 8,7% în anul 2015).

În anul 2016, *numărul mediu al pensionarilor de asigurări sociale, exclusiv pensionarii din fostul sistem pentru agricultori*, era de 4835 mii persoane, în scădere cu 3 mii de persoane comparativ cu anul 2015.

Tabel 9.2.2. Distribuția pensionarilor, după sistemul de pensionare

	2015	2016
Pensionari -total (I+II+III)	100,0	100,0
I. Asigurări sociale - total	99,9	99,9
<i>din care:</i>		
- asigurări sociale de stat	88,3	89,0
- asigurări sociale din fostul sistem pentru agricultori	8,7	8,0
- asigurări sociale - culte	0,1	0,1
- asigurări sociale - avocați	**)	0,1
II. Beneficiari de ajutor social - tip pensie	**)	**)
III. I.O.V.R.	0,1	0,1

***) Sub 0,05.

Sursa: Cercetarea statistică privind numărul de pensionari și pensia medie lunară.

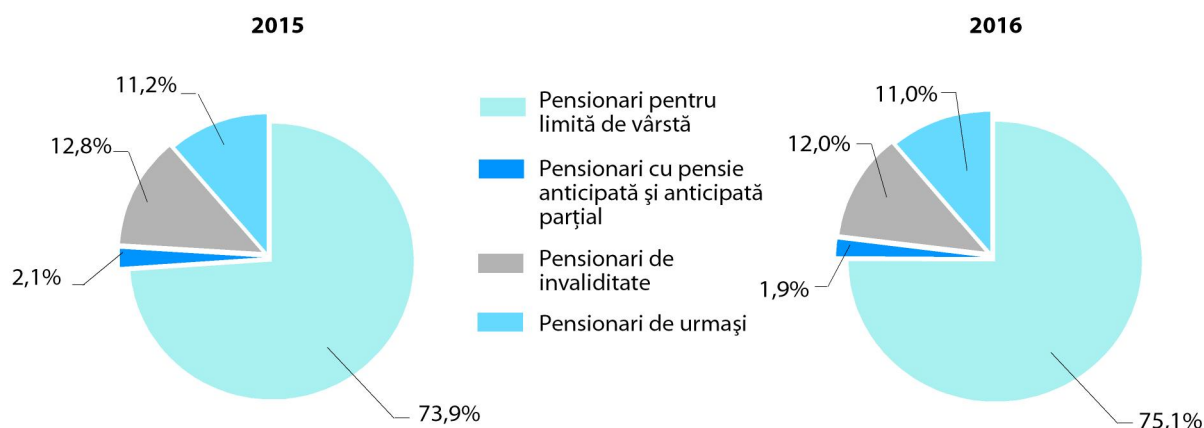
În anul 2016, *numărul mediu al pensionarilor de asigurări sociale, inclusiv pensionarii din fostul sistem pentru agricultori* a fost de 5254 mii persoane, cu 48 mii mai puțin decât în anul 2015. Comparativ cu aceeași perioadă, se observă modificări de structură ale acestei categorii, determinate de scăderea numărului pensionarilor cu pensie anticipată parțial (-12,8%), a numărului pensionarilor cu pensie de invaliditate (-6,8%) și al pensionarilor de urmaș (-2,9%) și creșterea numărului pensionarilor pentru limită de vârstă (+0,7%).

Tabel 9.2.3. Evoluția numărului mediu de pensionari de asigurări sociale, inclusiv pensionarii din fostul sistem pentru agricultori, pe principalele categorii de pensii

	2015	2016	2016 față de 2015, %
Pensionari de asigurări sociale - total (A+B+C+D+E)	5302	5254	99,1
<i>din care:</i>			
A) Limită de vârstă	3920	3946	100,7
- cu stagiul complet de cotizare	2798	2858	102,1
- cu stagiul incomplet de cotizare	1122	1088	97,0
B) Anticipată	23	23	100,0
C) Anticipată parțial	86	75	87,2
D) Invaliditate	679	633	93,2
- gradul I	46	47	102,2
- gradul II	302	273	90,4
- gradul III	331	313	94,6
E) Urmaș	594	577	97,1

Sursa: Cercetarea statistică privind numărul de pensionari și pensia medie lunară.

Grafic 9.2.1. Distribuția pensionarilor de asigurări sociale inclusiv pensionarii din fostul sistem pentru agricultori, pe principalele categorii de pensii

Sursa: Cercetarea statistică privind numărul de pensionari și pensia medie lunară.

Distribuția pensionarilor de asigurări sociale pe principalele categorii de pensii reliefează faptul că, de la o perioadă la alta, ponderea pensionarilor de invaliditate a scăzut (-46 mii persoane), iar nivelul înregistrat la categoria de pensionari pentru limită de vârstă cu stagiul complet de cotizare a înregistrat o creștere de 60 mii persoane. Pensionarii cuprinși în categoria de pensie anticipată și anticipată parțial au reprezentat 1,9%, numărul lor fiind mai mic cu 11 mii de persoane față de anul anterior.

9.2.2. Pensia medie lunară

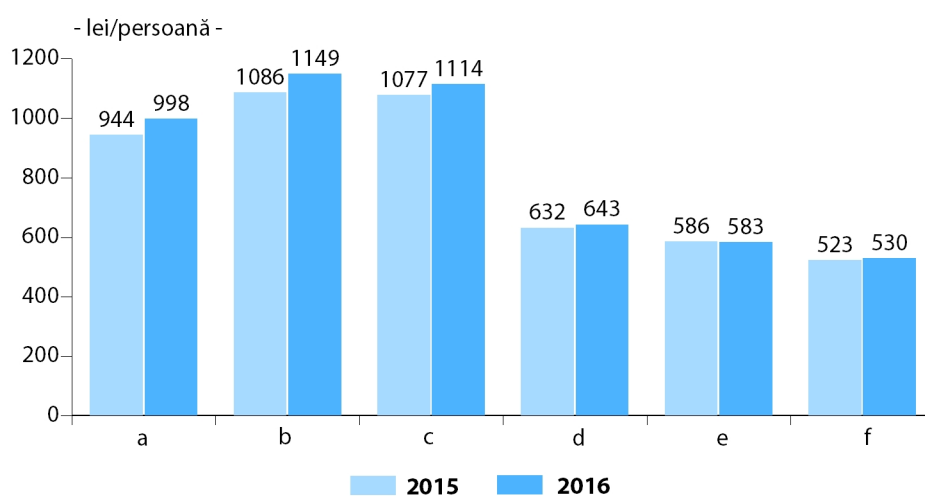
Pensia medie lunară la nivelul anului 2016 a fost de 948 lei, mai mare cu 6,3% comparativ cu anul precedent. Pentru categoriile de pensii din sistemul asigurărilor sociale, s-au înregistrat creșteri față de anul 2015 cuprinse între +8,2% (culte) și +5,1% (asigurări sociale de stat).

În anul 2016, pensia medie de asigurări sociale a pensionarilor din fostul sistem pentru agricultori a fost de 2,4 ori mai mică, comparativ cu pensia de asigurări sociale de stat. Pensia medie a pensionarilor de asigurări sociale, exclusiv pensionarii din fostul sistem pentru agricultori a fost de 998 lei, în creștere cu 5,7% față de anul 2015.

Tabel 9.2.4. Evoluția pensiei medii lunare, după sistemul de pensionare

	2015	2016	- lei/persoană - 2016 față de 2015, %
Total	892	948	106,3
I. Asigurări sociale - total	893	949	106,3
<i>din care:</i>			
- asigurări sociale de stat	886	931	105,1
- asigurări sociale din fostul sistem pentru agricultori	361	381	105,5
- asigurări sociale - culte	634	686	108,2
- asigurări sociale - avocați	1999	1975	98,8
II. Ajutoare sociale - tip pensie	221	234	105,9
III. I.O.V.R.	232	230	99,1

Sursa: Cercetarea statistică privind numărul de pensionari și pensia medie lunară.

Grafic 9.2.2. Evoluția pensiei medii lunare de asigurări sociale (exclusiv pensionarii din fostul sistem pentru agricultori), pe principalele categorii de pensii

- a. Pensia medie a pensionarilor de asigurări sociale exclusiv agricultori
- b. Pensia medie lunară a pensionarilor pentru limită de vârstă - total
- c. Pensia anticipată
- d. Pensia anticipată parțial
- e. Pensia medie lunară a pensionarilor de invaliditate
- f. Pensia medie lunară a pensionarilor de urmaș

Unui pensionar pentru limită de vârstă cu stagiul complet de cotizare, provenit din rândul pensionarilor din fostul sistem pentru agricultori, i-a revenit o pensie de 458 lei, în timp ce unui fost salariat i-a revenit o pensie de 2,6 ori mai mare (1166 lei).

Tabelul 9.2.5. Evoluția pensiei medii lunare de asigurări sociale (inclusiv pensionarii din fostul sistem pentru agricultori), pe principalele categorii de pensii

	2015	2016	- lei/persoană - 2016 față de 2015, %
Total	893	949	106,3
<i>din care:</i>			
Limită de vârstă	1010	1077	106,6
Invaliditate	584	582	99,7
Urmaș	499	508	101,8

Sursa: Cercetarea statistică privind numărul de pensionari și pensia medie lunară.

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, pensia medie netă estimată¹³⁾ (pensia medie fără impozit și fără contribuția de asigurări sociale de sănătate) pentru un pensionar de asigurări sociale a fost de 905 lei, în creștere cu 6,3% față de anul anterior.

9.2.3. Pensia medie lunară a pensionarilor de asigurări sociale de stat

În anul 2016, pensia medie lunară a pensionarilor de asigurări sociale de stat a fost de 931 lei, în termeni nominali, în creștere cu 5,1% față de anul 2015.

Pensia medie netă estimată¹²⁾ (pensia medie fără impozit și fără contribuția de asigurări sociale de sănătate) de asigurări sociale de stat pentru limită de vârstă cu stagiul complet de cotizare era de 1113 lei. Aceasta a fost cu 4,1% în creștere față de anul 2015.

În anul 2016, pensia medie reală a pensionarilor de asigurări sociale de stat (inclusiv pensionarii din sistemul Ministerului Apărării Naționale, Ministerului Afacerilor Interne și Serviciului Român de Informații) a fost de 107,5% comparativ cu anul 2015 și în creștere cu 36,0% față de anul 1990.

Tabel 9.2.6. Indicii pensiei medii reale a pensionarilor de asigurări sociale de stat

		- procente -																										
Anii	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1990	100,0	74,3	63,1	56,3	55,0	61,4	63,1	50,3	49,2	47,2	44,0	46,6	48,2	51,6	57,7	62,3	68,1	83,6	112,1	125,7	122,6	116,8	116,9	117,0	120,5	126,6	136,0	
1991		100,0	85,0	75,8	74,0	82,6	84,9	67,7	66,3	63,5	59,2	62,7	64,8	69,5	77,6	83,9	91,7	112,6	151,0	169,2	165,1	157,3	157,4	157,5	162,2	170,4	183,1	
1992			100,0	89,2	87,1	97,2	99,9	79,7	78,0	74,7	69,7	73,8	76,3	81,8	91,4	98,8	107,9	132,5	177,7	199,1	194,3	185,1	185,2	185,3	190,9	200,5	215,5	
1993				100,0	97,6	109,0	112,0	89,3	87,5	83,8	78,1	82,7	85,5	91,7	102,4	110,7	120,9	148,5	199,2	223,2	217,8	207,5	207,6	207,7	214,0	224,8	241,5	
1994					100,0	111,6	114,7	91,5	89,6	85,8	80,0	84,7	87,6	93,9	104,9	113,4	123,9	152,1	204,0	228,6	223,1	212,6	212,7	212,8	219,2	230,2	247,4	
1995						100,0	102,8	82,0	80,3	76,9	71,6	75,9	78,5	84,1	94,0	101,6	110,9	136,2	182,7	204,8	199,8	190,4	190,5	190,6	196,3	206,2	221,6	
1996							100,0	79,7	78,1	74,8	69,7	73,9	76,4	81,8	91,4	98,8	108,0	132,6	177,8	199,3	194,5	185,3	185,4	185,4	191,0	200,7	215,6	
1997								100,0	97,9	93,8	87,4	92,6	95,8	102,6	114,7	124,0	135,4	166,2	223,0	249,9	243,9	232,3	232,4	232,5	239,6	251,6	270,4	
1998									100,0	95,8	89,3	94,6	97,8	104,8	117,1	126,6	138,3	169,8	227,7	255,2	249,1	237,3	237,4	237,5	244,6	257,0	276,1	
1999										100,0	93,2	98,7	102,1	109,4	122,3	132,2	144,3	177,2	237,7	266,4	260,0	247,7	247,8	247,9	255,4	268,3	288,3	
2000											100,0	105,9	109,5	117,4	131,2	141,8	154,8	190,1	255,1	285,8	278,9	265,7	265,9	266,0	274,0	287,8	309,3	
2001												100,0	103,4	110,8	123,9	133,8	146,2	179,5	240,7	269,8	263,3	250,8	250,9	251,1	258,7	271,7	292,0	
2002													100,0	107,2	119,7	129,4	141,4	173,6	232,8	260,9	254,6	242,7	242,8	242,8	250,1	262,8	282,4	
2003														100,0	111,7	120,7	131,8	161,9	217,3	243,4	237,6	226,4	226,5	226,6	233,4	245,2	263,5	
2004															100,0	108,1	118,0	145,0	194,5	217,9	212,7	202,6	202,7	202,9	208,9	219,4	235,8	
2005																100,0	109,2	134,1	179,8	201,6	196,7	187,4	187,6	193,2	203,0	218,1		
2006																	100,0	122,8	164,6	184,6	180,0	171,6	171,7	177,0	185,9	199,7		
2007																		100,0	134,1	150,3	146,7	139,7	139,8	139,9	144,1	151,3	162,6	
2008																				100,0	112,0	109,4	104,2	104,3	107,5	112,9	121,2	
2009																					100,0	97,5	93,0	93,0	95,8	100,7	108,2	
2010																						100,0	95,3	95,3	95,3	98,3	103,2	110,9
2011																							100,0	100,1	100,1	103,1	108,3	116,4
2012																								100,0	100,0	103,0	108,3	116,3
2013																									100,0	103,0	108,2	116,3
2014																										100,0	105,0	112,9
2015																											100,0	107,5
2016																												100,0

¹³⁾ Date estimate și provizorii; deoarece datele privind contribuția de asigurări de sănătate nu au fost disponibile la nivelul tuturor surselor administrative de date, calculul pensiei medii nete de asigurări sociale a fost realizat excluzând contribuțiile de asigurări de sănătate aferente sistemului de asigurări sociale al avocaților.

Datele privind contribuțiile de asigurări de sănătate corespunzătoare sistemului de pensii de stat includ și o parte din contribuția datorată de acei pensionari care au și venituri din pensie de asigurări sociale de stat și din pensie din fostul sistem de asigurări pentru agricultori (cca 3%); datele nu cuprind contribuțiile aferente categoriei de pensii de urmaș, acestea nefiind disponibile din surse administrative.

9.3. Asistența socială

Asistența socială a fost asigurată prin intermediul serviciilor sociale și beneficiilor de asistență socială. Acestea au fost finanțate, conform legii, din fonduri alocate de la bugetul de stat, de la bugetele locale, din donații, sponsorizări sau din alte contribuții din partea unor persoane fizice ori juridice, din țară și din străinătate, din contribuții ale beneficiarilor, precum și din alte surse.

Ministerul Muncii și Justiției Sociale este autoritatea publică centrală care elaborează politica de asistență socială și promovează drepturile familiei, copilului, persoanelor vârstnice, persoanelor cu dizabilități și ale oricăror altor persoane aflate în nevoie. În anul 2016 suma cheltuită din bugetul de stat alocat MMJS pentru asistența socială a fost 11704181,5 lei, cu 17,3% mai mare decât în anul 2015. Creșterea s-a datorat în cea mai mare parte mării cuantumurilor unor beneficii: alocația de stat pentru copii, alocația pentru susținere a familiei, alocația de plasament, unele beneficii plătite persoanelor cu dizabilități.

În totalul cheltuielilor cu beneficiile și serviciile sociale efectuate prin bugetul Ministerului Muncii și Justiției Sociale, alocațiile de stat pentru copii au deținut cea mai mare pondere (35,5% în anul 2015 și 37,7% în anul 2016), urmate fiind de indemnizațiile pentru creșterea copilului (15,8% în anul 2015 și 17,6% în anul 2016).

Tabel 9.3.1. Beneficii și servicii de asistență socială finanțate prin bugetul MMJS

	2015	2016
	- mii lei -	
TOTAL sume plătite	9975256,5	11704181,5
I. Beneficii sociale		
Alocații de stat pentru copii	3541590,8	4415501,6
Indemnizația pentru creșterea copilului	1578924,7	2060258,5
Stimulent de inserție	230359,0	263932,9
Alocație pentru susținerea familiei	535518,0	525919,9
Ajutoare de încălzire cu energie termică furnizată în sistem centralizat	42905,0	26538,7
Ajutoare de încălzire cu gaze naturale	72019,4	50994,1
Ajutoare de încălzire cu lemne, cărbuni sau combustibil petrolier	78300,4	67197,7
Ajutoare de încălzire cu energie electrică	4559,3	3835,5
Ajutoare sociale pentru asigurarea venitului minim garantat	673411,1	811680,7
Alocații de plasament	317207,6	324894,2
Ajutorul pentru persoane refugiate	1273,9	1194,5
Ajutoare financiare	1567,0	1594,0
Ajutoare de urgență	7885,1	9499,4
Contribuții pentru asigurările de sănătate aferente beneficiarilor de venit minim garantat	37112,9	44614,7
Contribuții pentru asigurarea obligatorie a locuințelor pentru familiile beneficiare de venit minim garantat	3075,0	3055,1
Contribuții pentru asigurările de sănătate aferente indemnizației pentru creșterea copilului	88054,2	114680,3
Alocații, indemnizații și facilități acordate persoanelor cu dizabilități		
Sprijin pentru creșterea copilului, acordat persoanelor cu dizabilități	36238,8	48060,6
Indemnizația lunară pentru însoțitorii persoanelor cu dizabilitate vizuală gravă	374383,6	477555,0
Indemnizație lunară pentru adulții cu dizabilitate gravă și accentuată	1468290,4	1546959,1
Buget complementar lunar pentru persoanele cu dizabilități grave, accentuate și medii	721205,1	750352,4
Indemnizația lunară pentru persoanele infectate cu HIV sau bolnave de SIDA	44642,8	50037,8
Alocația lunară pentru copiii infectați cu HIV sau bolnavi de SIDA	662,7	724,6
Transport interurban gratuit	59027,5	68453,5
Dobânzi la credite bancare pentru cumpărarea unui autoturism adaptat sau pentru adaptarea locuinței	1756,4	1748,3
II. Servicii sociale		
Subvenții pentru asociații și fundații (persoane asistate)	20769,4	17033,1
Programe de interes național (instituții finanțate)	13266,0	79,1
Finanțarea instituțiilor de asistență socială (instituții finanțate)	21250,4	16747,0

¹⁾ Date rectificate față de cele publicate anterior.

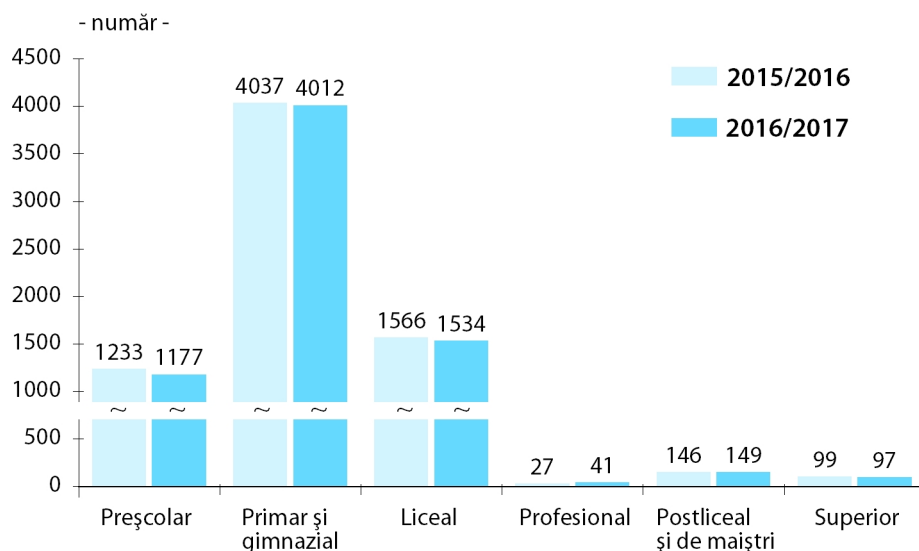
Sursa: Ministerul Muncii și Justiției Sociale.

10. EDUCAȚIE

10.1. Infrastructura sistemului de educație

În anul școlar/universitar 2016/2017, rețeaua unităților independente cuprinse în sistemul național de educație a fost formată din: 1177 grădinițe și creșe; 4012 școli primare și gimnaziale (inclusiv speciale); 1534 licee; 41 școli profesionale; 149 școli postliceale și de maiștri și 97 institute de învățământ superior.

Grafic 10.1.1. Unitățile sistemului național de educație, pe niveluri de educație

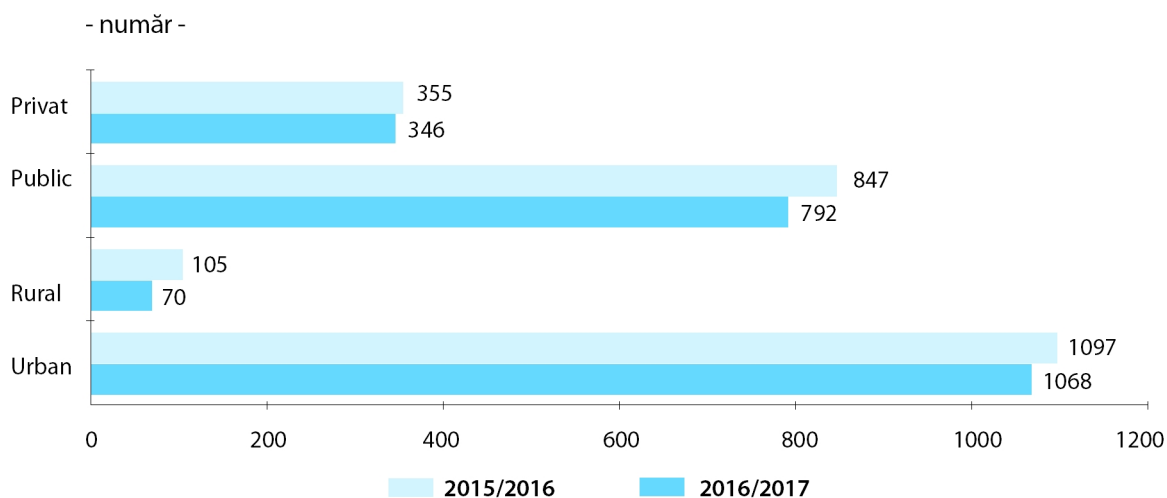
Notă: Învățământul preșcolar cuprinde și unitățile din învățământul antepreșcolar (creșe).

10.1.1. Învățământul antepreșcolar¹⁴⁾ și preșcolar

În anul 2016/2017, numărul creșelor (unități independente) a fost de 39, din care 79,5% din numărul unităților sunt private.

În anul școlar 2016/2017 au fost înregistrate 1138 grădinițe (unități independente), cu 64 unități mai puțin comparativ cu anul școlar precedent, scădere cauzată atât de continuarea procesului de restructurare a unităților de învățământ (comasare, transformare sau desființare), cât și de continuarea procesului de reorganizare a unităților independente în alte unități care școlarizează învățământul preșcolar (grupuri școlare).

Grafic 10.1.2. Numărul grădinițelor, pe forme de proprietate și medii de rezidență

¹⁴⁾ Conform noii clasificări ISCED 2011 începând cu anul 2014/2015 se urmărește și învățământul antepreșcolar.

În anul școlar 2016/2017, în învățământul preșcolar din mediul urban s-a înregistrat o scădere cu 29 unități a numărului de grădinițe, iar în mediul rural, numărul grădinițelor a scăzut cu 35 unități. Din numărul total al grădinițelor numai 30,4% au aparținut sectorului privat, iar dintre acestea, majoritatea au fost în mediul urban (88,2%).

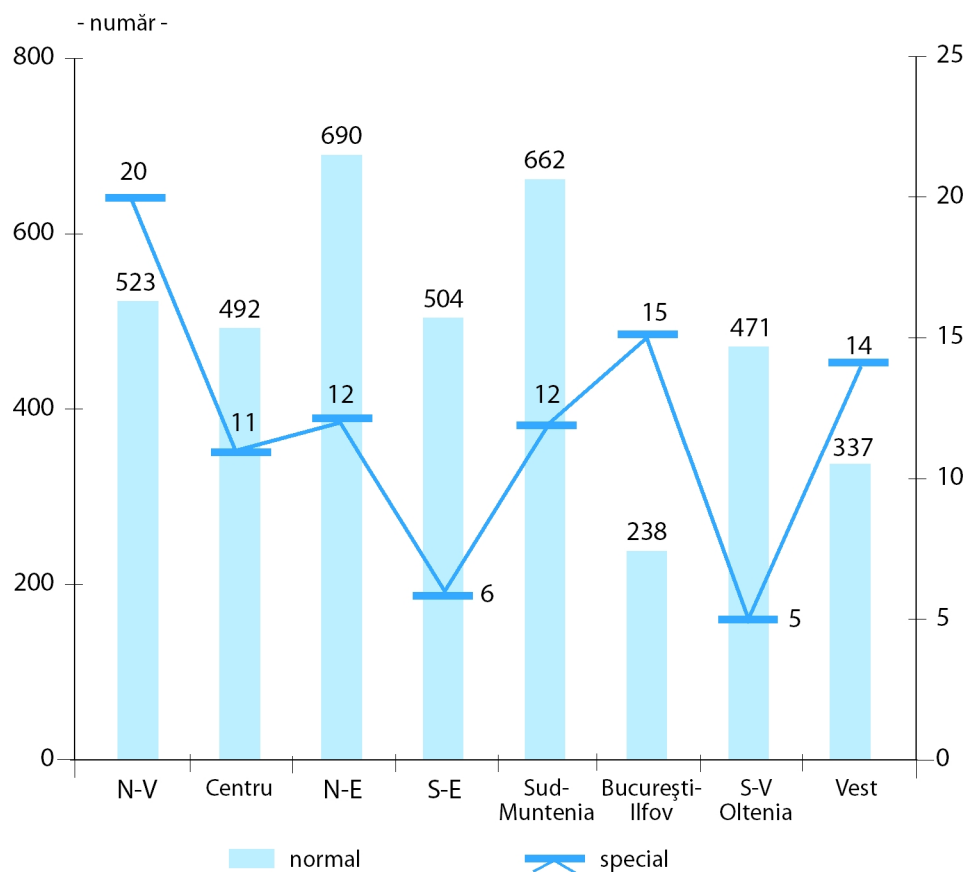
10.1.2. Învățământul primar și secundar inferior (gimnazial)

În anul școlar 2016/2017, învățământul primar și secundar inferior (gimnazial) cuprindea un număr de 4012 școli¹⁵⁾, în scădere cu 25 unități comparativ cu anul școlar precedent. În afara unităților școlare independente, funcționează și 5307 secții de învățământ primar și gimnazial în cadrul unităților care școlarizează aceste niveluri de învățământ - grupuri școlare (pe lângă unele licee, școli profesionale, grădinițe sau școli postliceale).

Majoritatea unităților din învățământul primar și gimnazial se află în mediul rural (69,7%).

Pe regiuni de dezvoltare, situația unităților din învățământul primar și secundar inferior se prezintă astfel: Nord-Est - 17,5%, Sud-Muntenia - 16,8%, Nord-Vest - 13,5%, Sud-Est - 12,7%, Centru - 12,5%, Sud-Vest Oltenia - 11,9%, Vest - 8,8%, București-Ilfov - 6,3%.

Grafic 10.1.3. Distribuția unităților din învățământul primar și gimnazial, pe regiuni de dezvoltare, în anul școlar 2016/2017

¹⁵⁾ Numărul unităților din învățământul primar și gimnazial cuprinde și unitățile învățământului special primar și gimnazial.

10.1.3. Învățământul secundar superior

În anul școlar 2016/2017, învățământul secundar superior dispunea de o rețea formată din 1534 unități independente (334 licee și 1200 unități care școlarizează învățământul liceal - grupuri școlare) și de 41 unități independente și alte unități care școlarizează învățământul profesional (grupuri școlare).

În totalul unităților independente, liceele din filiera tehnologică dețin cea mai mare pondere (49,9%), iar dintre acestea, profilul tehnic deține peste jumătate (55,8%).

Învățământul liceal particular nu este încă reprezentativ. Unitățile aflate în sectorul privat au deținut o pondere de numai 4,4% din totalul liceelor din țară.

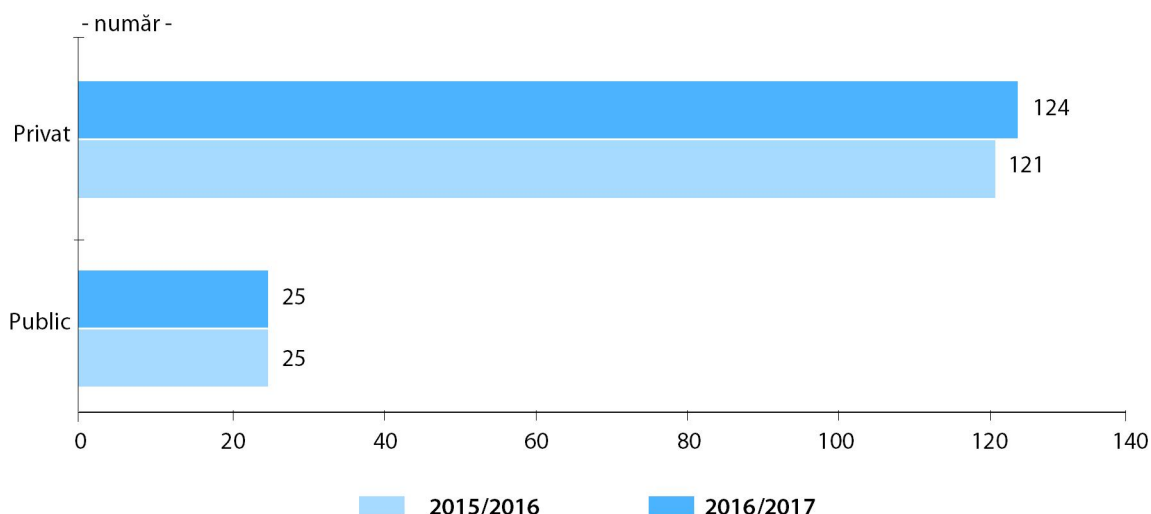
Schimbările structurale din mediul economic nu au influențat considerabil funcționalitatea diferitelor profiluri ale liceelor existente. Astfel, în anul școlar 2016/2017 s-a înregistrat o scădere a numărului de licee cu 32 unități mai puține, comparativ cu anul școlar anterior.

10.1.4. Învățământul postliceal (post secundar, neechivalent primului nivel universitar)

La începutul anului școlar 2016/2017, rețeaua învățământului postliceal a cuprins 149 unități independente și alte unități care școlarizează acest nivel de învățământ (grupuri școlare), precum și un număr de 522 secții care funcționează pe lângă alte tipuri de unități școlare.

Unitățile independente au înregistrat o creștere cu 2,1% față de anul anterior. Din totalul acestora 98,0% își au sediul în mediul urban. Numai 16,8% din școlile postliceale au aparținut sectorului public, 83,2% fiind în proprietatea privată.

Grafic 10.1.4. Distribuția unităților din învățământul postliceal, pe forme de proprietate

10.1.5. Învățământul superior

În anul școlar 2016/2017, infrastructura sistemului național de educație cuprindea 97 institute de învățământ superior, în cadrul cărora au funcționat 560 de facultăți.

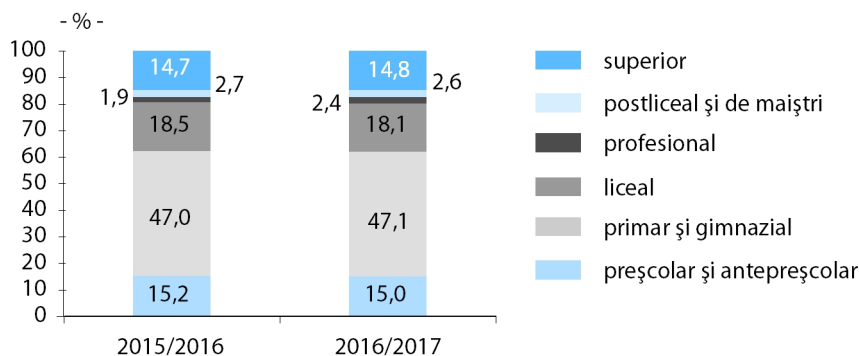
După o perioadă de extindere a rețelei de unități din învățământul superior particular, începând cu anul universitar 2002 / 2003, numărul instituțiilor din învățământul superior se află într-o relativă scădere. Astfel, în anul universitar 2016/2017, numărul instituțiilor de învățământ superior private a scăzut cu 2 unități comparativ cu anul universitar precedent.

În învățământul superior, instituțiile de învățământ au prezentat o distribuție aproximativ echilibrată între sistemul public și cel privat (57,7% public și 42,3% privat).

10.2. Populația școlară¹⁶⁾

Datele la nivelul anului școlar / universitar 2016/2017 indică o scădere a populației școlare cu 1,2% comparativ cu anul școlar / universitar precedent. Această situație este cauzată, în principal, de scăderea populației școlare din toate nivelurile de învățământ, cu excepția celui profesional.

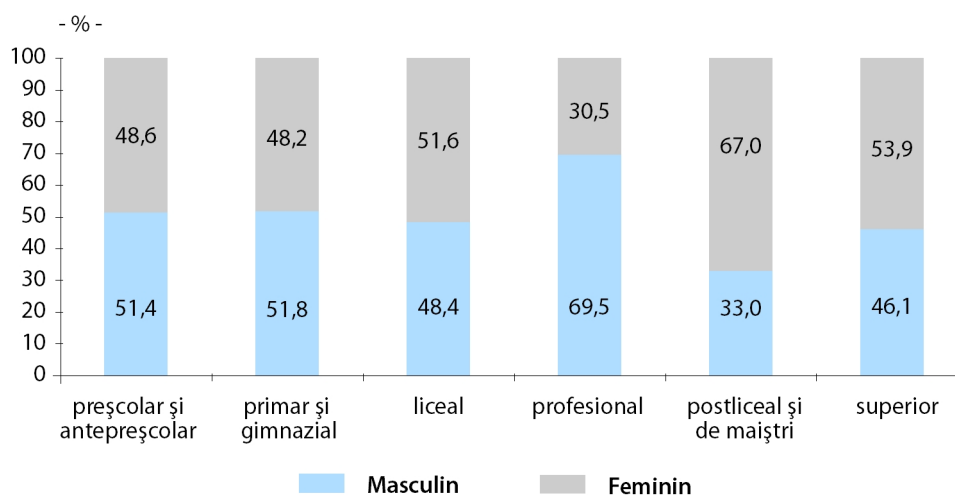
Grafic 10.2.1. Structura populației școlare, pe niveluri de educație

În anul școlar 2016/2017, față de anul școlar 2015/2016 s-au înregistrat creșteri ale populației școlare în învățământul antepreșcolar cu 6,8% și în cel profesional cu 22,9%.

Structura populației școlare pe sexe este echilibrată pentru toate nivelurile de educație, cu excepția învățământului profesional, unde fetele dețin o pondere de 30,5% și a învățământului postliceal, unde băieții dețin o pondere de 33,0% din totalul populației școlare.

Grafic 10.2.2. Structura populației școlare, pe niveluri de educație și sexe, în anul școlar / universitar 2016/2017

În anul școlar 2016/2017, majoritatea elevilor din învățământul preuniversitar au frecventat cursurile de zi (96,7%), restul fiind înscriși în învățământul seral sau cu frecvență redusă.

În învățământul superior, 92,1% dintre studenți au frecventat cursurile de zi, 4,5% erau înscriși în învățământul la distanță și 3,4% au frecventat cursurile cu frecvență redusă.

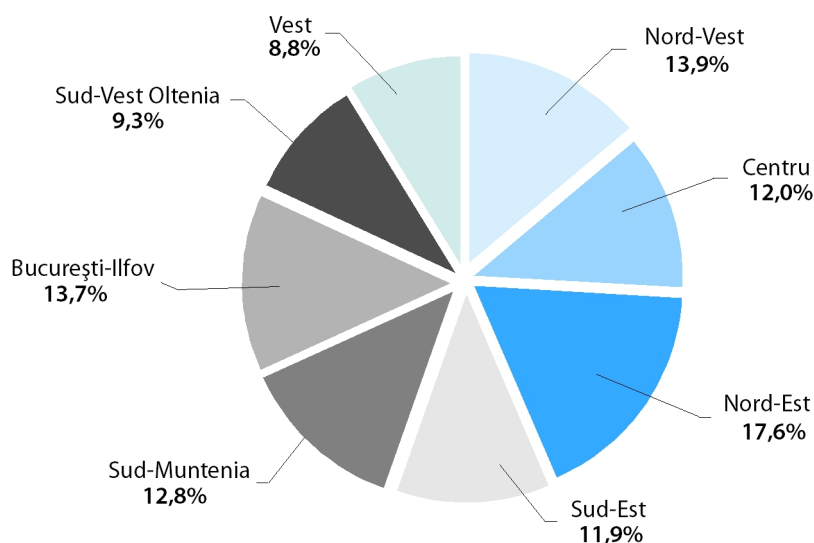
¹⁶⁾ În învățământul preșcolar sunt cuprinși și copiii din creșe.

În anul universitar 2016/2017, în învățământul superior au fost cuprinși 531,6 mii de studenți, cursanți reprezentând 14,8% din totalul populației școlare. Diminuarea accentuată din ultimii ani a survenit în urma scăderii populației totale, pe de o parte și reorientării elevilor spre învățământul postliceal în detrimentul celui superior (terțiar), pe de altă parte.

În anul universitar 2016/2017, structura pe grupe de specializări a studenților înscriși în învățământul superior reflectă faptul că, cei mai mulți studenți optează pentru studiul grupelor de specializări: afaceri, administrație și drept (23,9%), inginerie, prelucrare, construcții (21,6%), sănătate și asistență socială (13,6%).

În anul școlar / universitar 2016/2017, pe regiuni de dezvoltare, populația școlară cuprinsă în toate nivelurile de educație era distribuită astfel: Nord-Est - 17,6%, Nord-Vest - 13,9%, București-Ilfov - 13,7%, Sud-Muntenia - 12,8%, Centru - 12,0%, Sud-Est - 11,9%, Sud-Vest Oltenia - 9,3% și Vest - 8,8%.

Grafic 10.2.3. Distribuția populației școlare, pe regiuni de dezvoltare, în anul școlar / universitar 2016/2017

10.3. Personalul didactic

Resursele umane cuprinse în sistemul național de educație au înregistrat în ultimii ani o evoluție oscilantă, care nu a fost însă corelată cu evoluția populației școlare în aceeași perioadă.

În anul școlar / universitar 2016/2017, numărul mediu de copii, elevi și studenți ce au revenit la un cadru didactic a fost de 15.

În anul universitar 2016/2017, numărul de studenți ce revin unui cadru didactic s-a menținut la același nivel comparativ cu anul 2015/2016 (20 studenți).

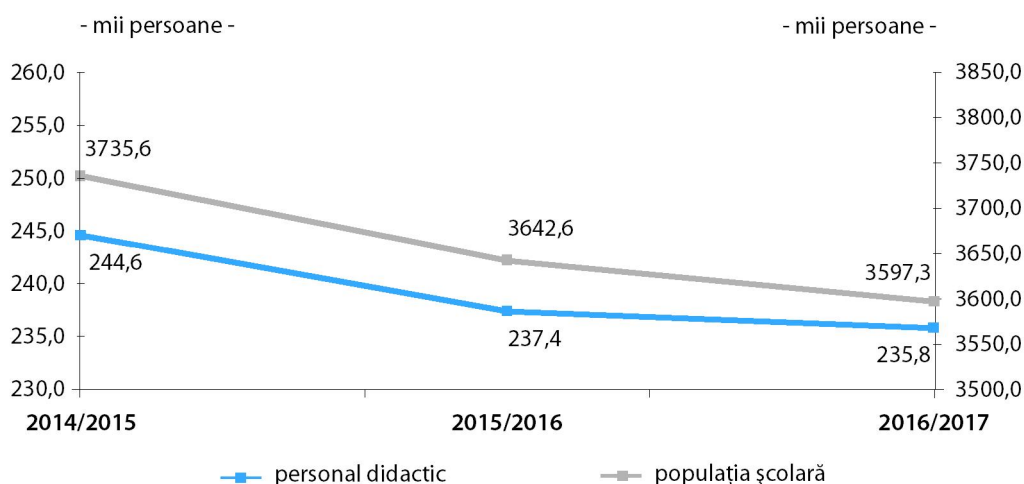
Tabel 10.3.1. Numărul de preșcolari / elevi / studenți ce revine la un cadru didactic, pe niveluri de educație

Anul școlar/universitar	Nivelul de educație			
	Preșcolar ¹⁾	Primar și gimnazial	Secundar Superior ²⁾	Superior
2015/2016	16	15	15	20
2016/2017	15	15	14	20

¹⁾ În învățământul preșcolar sunt cuprinși și copiii din creșe.

²⁾ Cuprinde învățământul liceal, profesional și postliceal.

Grafic 10.3.1. Evoluția personalului didactic și a populației școlare

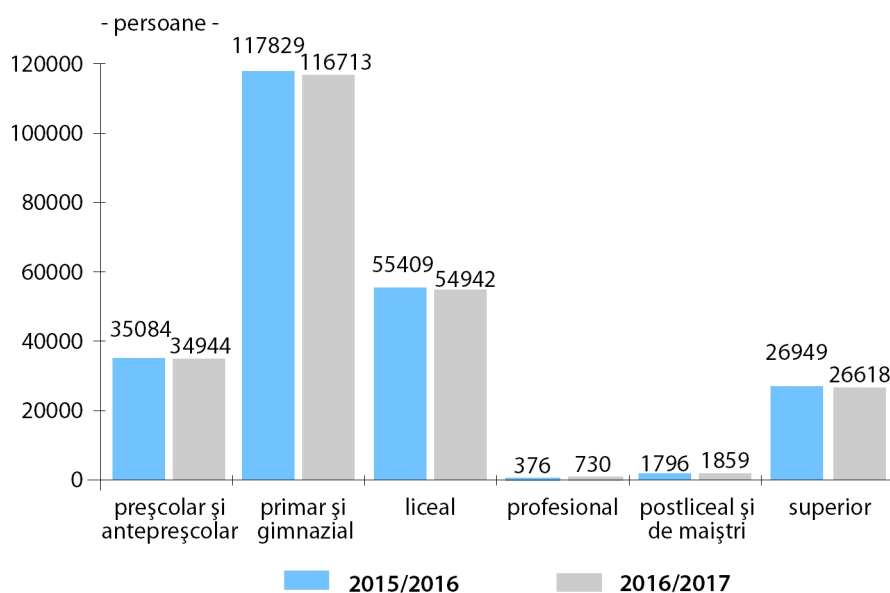
Notă: În învățământul preșcolar sunt cuprinși și copiii din creșe.

În perioada 2014-2016, se remarcă atât o scădere a numărului populației școlare, cât și a numărului personalului didactic.

În anul școlar 2016/2017, activitatea educațională din grădinițe și creșe a fost asigurată de 34,9 mii cadre didactice, din care, 22,0 mii (63,0%) în mediul urban, la un cadru didactic revenind 15 copii (14 copii în mediul urban, respectiv 18 copii în mediul rural).

Cadrele didactice de sex feminin dețineau o pondere importantă în totalul personalului didactic (77,3%), mai ales în învățământul preșcolar și antepreșcolar (99,7%) și în învățământul primar și gimnazial (79,7%). În învățământul superior ponderea cadrelor didactice de sex feminine (50,8%) este aproape egală cu ponderea cadrelor didactice de sex masculin (49,2%).

Grafic 10.3.2. Numărul personalului didactic din sistemul național de învățământ

10.4. Gradul de cuprindere¹⁷⁾ în învățământ

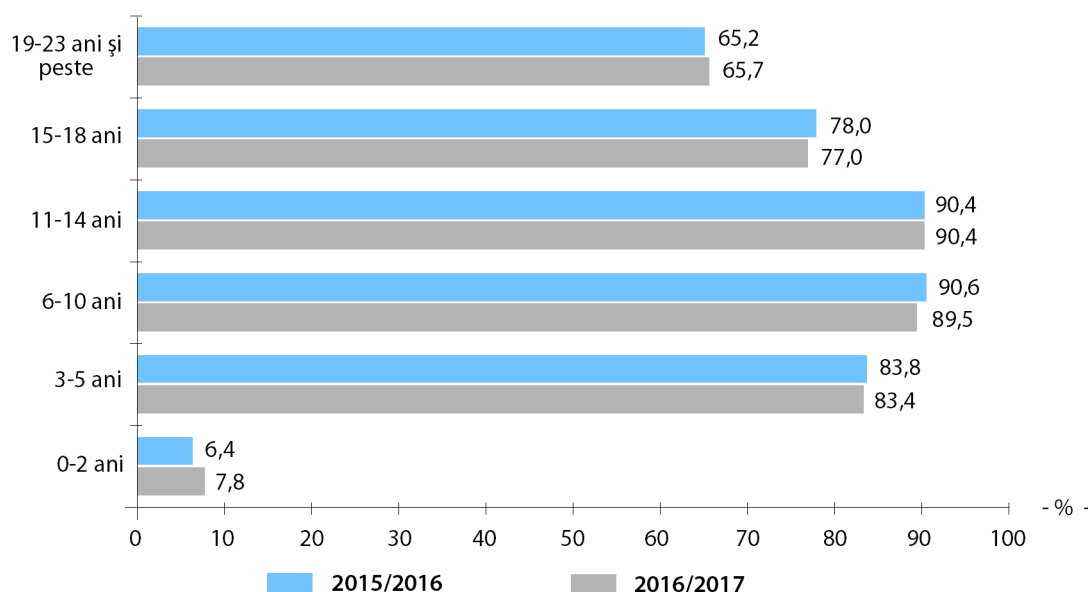
În anul școlar / universitar 2016/2017, gradul de cuprindere în învățământ a populației de vârstă școlară a fost de 72,1% (cu 0,4 puncte procentuale mai puțin față de anul precedent).

Gradul de cuprindere a înregistrat cea mai mare valoare pentru populația școlară din grupa de vârstă 11-14 ani (90,4%). Pentru grupa de vârstă 19-23 ani și peste, gradul de cuprindere a fost de 65,7%, cu o diferență de 14,6 puncte procentuale în favoarea populației feminine (73,2% feminin, respectiv 58,6% masculin).

Pe niveluri de educație, rata brută de cuprindere școlară în anul școlar / universitar 2016/2017 a fost de 87,1% în învățământul primar, de 91,8% în învățământul secundar inferior (gimnazial), de 84,8% în învățământul secundar superior (liceal și profesional) și de 58,9% în învățământul superior (inclusiv învățământul postliceal).

În anul școlar / universitar 2016/2017, rata netă de cuprindere (0-23 ani) în învățământ a fost de 61,8% (86,3% în mediul urban și 37,9% în rural).

Grafic 10.4.1. Gradul de cuprindere¹⁷⁾ a populației de vârstă școlară

10.5. Performanțele sistemului de educație

Evaluarea calității procesului educațional se realizează pe baza principalelor rezultate ale activității educaționale, utilizându-se indicatori statistici relevanți, precum numărul absolvenților, numărul elevilor promovați și gradul de promovabilitate, situația școlară a elevilor promovați după media generală obținută, numărul elevilor declarați repetenți și rata abandonului școlar.

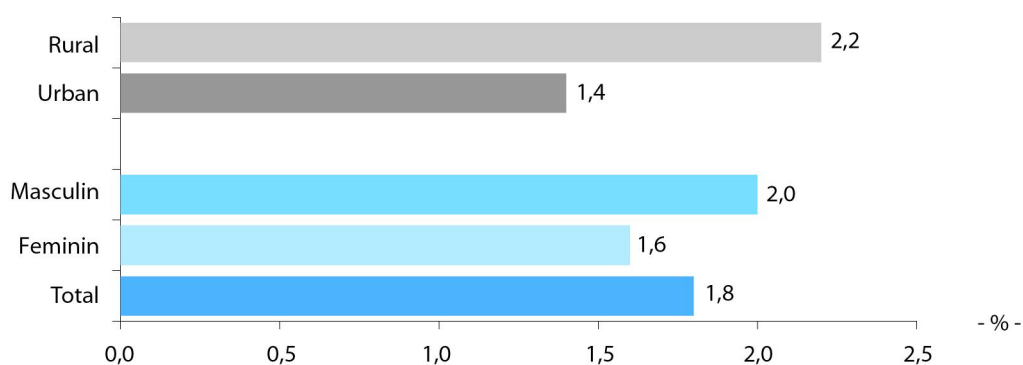
Numărul absolvenților în învățământul preuniversitar a înregistrat o scădere cu 11,0% în anul școlar 2015/2016 față de anul anterior, determinată de scăderea numărului absolvenților din învățământul liceal (cu 19,5%). În învățământul profesional numărul absolvenților a scăzut cu 9,3% față de anul precedent, iar în cel postliceal și de maștri a scăzut cu 4,4%.

Pe niveluri de educație, rata abandonului a înregistrat o scădere cu 0,2 puncte procentuale în învățământul primar și gimnazial și cu 1,0 puncte procentuale în învățământul postliceal, iar în învățământul liceal și profesional a înregistrat o creștere cu 0,1 puncte procentuale comparativ cu anul precedent.

¹⁷⁾ În calculul ratelor corespunzătoare datelor statistice pentru anul școlar / universitar 2015 / 2016 s-au utilizat datele revizuite privind populația rezidentă la 1 iulie 2015, iar pentru anul școlar / universitar 2016 / 2017, s-au utilizat datele provizorii privind populația rezidentă la 1 iulie 2016, estimate în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor - 2011.

Conform legislației în vigoare (Legea educației naționale nr.1/2011), grupele de vârstă pentru populația școlară sunt: 3-5 ani, 6-10 ani, 11-14 ani, 15-18 ani, 19-23 ani.

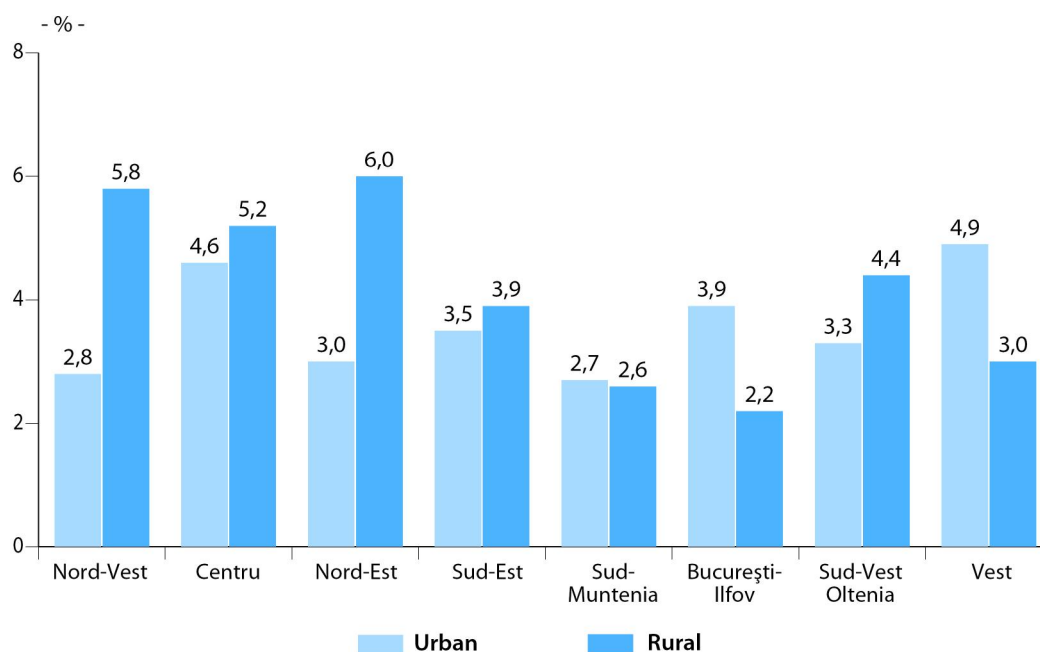
Grafic 10.5.1. Rata abandonului școlar în învățământul primar și gimnazial, pe sexe și medii de rezidență, în anul școlar 2015/2016

În învățământul primar și gimnazial nu există diferențe mari pe sexe ale ratei abandonului (2,0% masculin, 1,6% feminin). În mediul rural, această rată este mai ridicată în învățământul gimnazial (2,5%) decât în învățământul primar (2,0%). În anul școlar 2015/2016, rata abandonului în învățământul primar și gimnazial a înregistrat valori apropiate în cele două medii de rezidență (2,2% în rural, respectiv 1,4% în urban).

În profil teritorial, în anul școlar 2015/2016, valori mai crescute ale ratei abandonului școlar, în învățământul primar și gimnazial din mediul urban, s-au înregistrat în regiunile de dezvoltare: Vest (2,1%), Centru (2,0%), Sud-Muntenia (1,5%) și Sud-Est (1,4%), iar în mediul rural în regiunile Centru (3,2%), Vest și Sud-Est (fiecare cu 2,8%) și Nord-Vest (2,4%). În învățământul liceal și profesional, rata abandonului școlar a înregistrat valori ridicate în regiunea Vest (4,8%) și în regiunea Centru (4,6%).

Grafic 10.5.2. Rata abandonului școlar în învățământul liceal și profesional, pe medii de rezidență și regiuni de dezvoltare, în anul școlar 2015/2016

Gradul de promovabilitate din învățământul gimnazial a cunoscut un ecart de 1,5 puncte procentuale pe sexe (fetele au promovat în proporție de 97,7%, iar băieții au promovat în proporție de 96,2%).

În învățământul liceal, numărul elevilor promovați a fost de 626,5 mii, gradul de promovabilitate fiind de 96,4% (97,3% la fete și 95,4% la băieți).

La sfârșitul anului școlar 2015/2016 au fost înregistrați 145,6 mii de elevi promovați în învățământul profesional, postliceal și de maiștri (58,5 mii în învățământul profesional și 87,0 mii în învățământul postliceal și de maiștri).

Gradul de promovabilitate a fost de 93,5% (89,0% în învățământul profesional și 96,9% în învățământul postliceal și de maiștri).

În învățământul universitar de licență, gradul de promovabilitate a fost de 92,7% (93,3% în învățământul superior public și 89,0% în cel privat).

11. CERCETARE-DEZVOLTARE

În continuarea strategiei Lisabona, strategia Europa 2020 are ca obiectiv printre altele și cercetarea-dezvoltarea.

Activitatea de cercetare-dezvoltare, conform metodologiei internaționale și Clasificării Activităților din Economia Națională, reprezintă activitatea sistematică și creatoare inițiată pentru a spori volumul de cunoștințe, inclusiv cele despre om, cultură și societate, precum și utilizarea acestora pentru noi aplicații.

Fac obiectul cercetării statistice unitățile specializate în cercetare-dezvoltare, unitățile economice și sociale care au colective de cercetare-dezvoltare, stațiunile și institutele de cercetare și producție agricolă, unitățile de învățământ superior și clinicile universitare care au structuri de cercetare-dezvoltare, organizațiile non-profit care desfășoară activitate de cercetare-dezvoltare.

Sursa datelor o constituie anchetele statistice anuale privind activitatea de cercetare-dezvoltare, prin care se culeg date privind indicatorii cantitativi și calitativi referitori la resursele umane implicate în activitatea de cercetare-dezvoltare și la cheltuielile destinate acestei activități.

11.1. Salariații din activitatea de cercetare-dezvoltare

La sfârșitul anului 2016, în activitatea de cercetare-dezvoltare lucrau 44386 salariați, număr relativ constant față de cel înregistrat la sfârșitul anului 2015.

Din totalul salariaților din activitatea de cercetare-dezvoltare, 20350 erau femei, reprezentând 45,8%.

Din cei 44386 salariați existenți în activitatea de cercetare-dezvoltare, 18965 lucrau în sectorul învățământ superior, 13116 lucrau în sectorul guvernamental, 11963 în sectorul mediului de afaceri și 342 în sectorul privat non-profit.

Activitatea de cercetare-dezvoltare se desfășoară în principal în unitățile cu formă de proprietate majoritar de stat; în aceste unități își desfășurau activitatea 31583 salariați, din care 15566 femei și 12803 salariați lucrau în unitățile cu formă de proprietate majoritar privată, din care 4784 femei.

Grafic 11.1.1. Ponderea salariaților din activitatea de cercetare-dezvoltare, pe sectoare de performanță și forme de proprietate, la 31 decembrie 2016

În anul 2016, din totalul de 20350 femei salariate în activitatea de cercetare-dezvoltare, 4152 lucrau în sectorul mediului de afaceri, 6436 în sectorul guvernamental, 9592 în sectorul învățământ superior și 170 în sectorul privat non-profit.

Pentru cunoașterea utilizării resurselor umane, salariații care lucrează în activitatea de cercetare-dezvoltare sunt clasificați, după ocupație, în: cercetători, tehnicieni și asimilați și alte categorii de salariați.

În anul 2016, ponderea cea mai mare în cadrul salariaților din activitatea de cercetare-dezvoltare o dețineau cercetătorii (62,6%), urmată de alte categorii de salariați (23,1%) și tehnicieni și asimilați (14,3%).

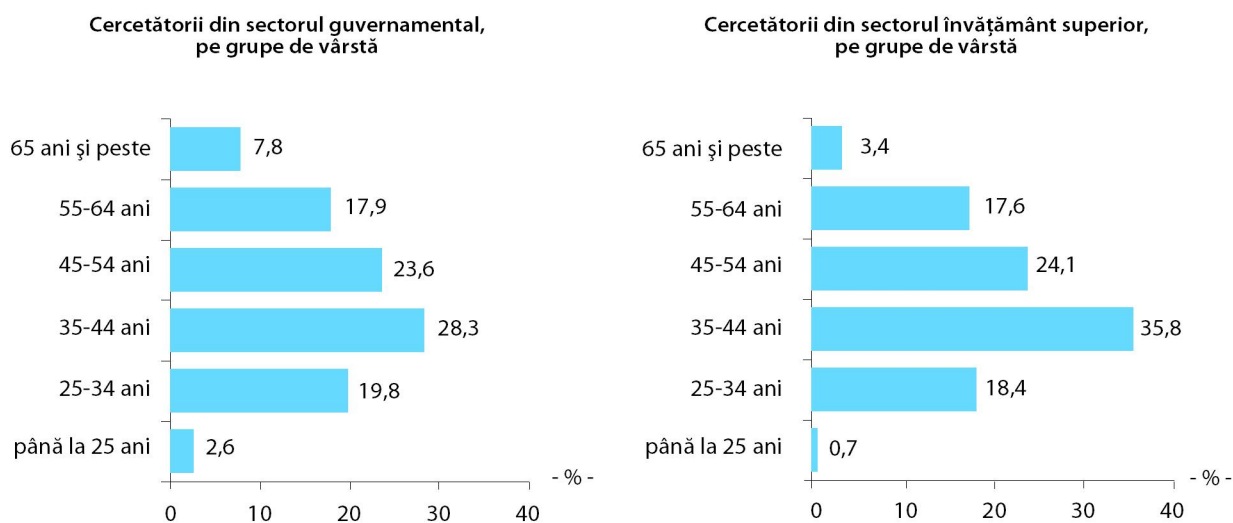
Tabel 11.1.1. Salariații din activitatea de cercetare-dezvoltare, pe ocupații

	Efectivul salariaților (la sfârșitul anului)			Structura, %	
	- număr -			2015	2016
	2015	2016	2016 față de 2015 (±)		
Total	43448	44386	938	100,0	100,0
Cercetători	27253	27801	548	62,7	62,6
Tehnicieni și asimilați	6126	6332	206	14,1	14,3
Alte categorii de salariați	10069	10253	184	23,2	23,1

După sectorul de performanță, cercetătorii au ponderea cea mai ridicată în sectorul învățământ superior (54,3%) și în sectorul guvernamental (25,3%).

Distribuția cercetătorilor pe grupe de vârstă arată că în sectorul guvernamental și sectorul învățământ superior, ponderea cea mai mare este deținută de cercetătorii cu vârste cuprinse între 35-44 ani.

Grafic 11.1.2. Structura cercetătorilor din sectorul guvernamental și sectorul învățământ superior, pe grupe de vârstă, în anul 2016

O altă grupare a salariaților din activitatea de cercetare-dezvoltare este și cea pe domenii științifice, prezentată în tabelul următor:

Tabel 11.1.2. Structura salariaților din activitatea de cercetare-dezvoltare, pe domenii științifice¹⁾, la 31 decembrie 2016

	- procente -			
	Total	Cercetători	Tehnicieni și asimilați	Alte categorii de salariați
Total	100,0	100,0	100,0	100,0
Științe naturale și exacte	17,9	19,6	15,4	15,1
Științe inginerești și tehnologice	51,4	49,1	58,2	53,4
Științe medicale și de sănătate	11,0	10,4	13,6	10,8
Științe agricole	9,6	8,6	7,1	13,9
Științe sociale și economice	6,6	8,5	3,5	3,2
Științe umaniste	3,5	3,8	2,2	3,6

¹⁾ Conform domeniului științific preponderent al activității de cercetare-dezvoltare.

Domeniile științifice în care activează cel mai mare număr de cercetători și tehnicieni sunt reprezentate de științele ingineresti și tehnologice (49,1%), urmate de științele naturale și exacte (19,6%), iar cei mai puțini activează în domeniul științelor umaniste (3,8%).

După nivelul de pregătire profesională, din numărul salariaților existenți la sfârșitul anului 2016, în activitatea de cercetare-dezvoltare, 37643 persoane au avut studii superioare și 6743 persoane au avut alt nivel de pregătire (exclusiv superioară).

Ponderea salariaților cu studii superioare în total salariați din activitatea de cercetare-dezvoltare a crescut în anul 2016, față de anul 2015 cu 0,4%.

În cadrul studiilor superioare, 18605 persoane au avut studii doctorale și programe postdoctorale, 18565 studii superioare de licență, master și studii postuniversitare și 473 persoane studii superioare de scurtă durată.

În anul 2016, ponderea salariaților care au lucrat în activitatea de cercetare-dezvoltare și sunt deținători ai titlului de doctor și a programelor postdoctorale este de 41,9%, în creștere cu 2,2% față de anul 2015.

În anul 2016, din salariații care au desfășurat activitate de cercetare-dezvoltare, după **orele efectiv lucrate**, 72,6% au lucrat normă întreagă de timp.

Tabel 11.1.3. Salariații din activitatea de cercetare-dezvoltare, pe ocupații, în echivalent normă întreagă

	- echivalent normă întreagă -					
	Salariații din activitatea de cercetare-dezvoltare			din care, femei:		
	2015	2016	2016 față de 2015 (±)	2015	2016	2016 față de 2015 (±)
Total	31331	32232	901	14006	14462	456
Cercetători	17459	18046	587	7898	8209	311
Tehnicieni și asimilați	5328	5451	123	2433	2336	-97
Alte categorii de salariați	8544	8735	191	3675	3917	242

11.2. Cheltuieli pentru activitatea de cercetare-dezvoltare

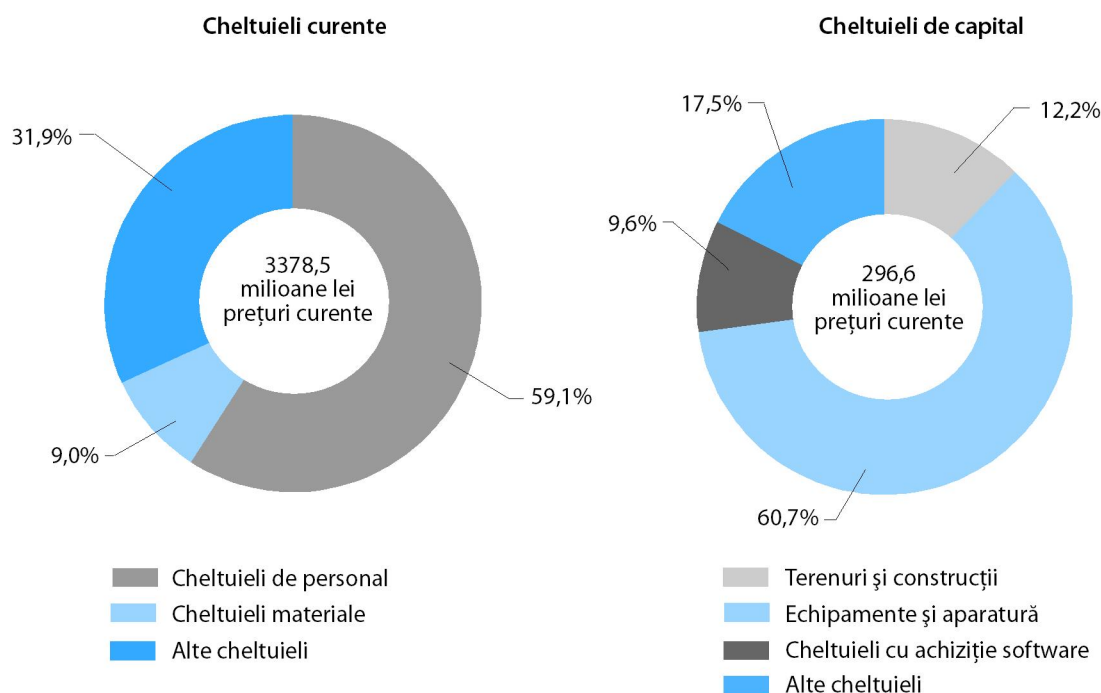
În anul 2016, cheltuielile totale efectuate pentru activitatea de cercetare-dezvoltare au însumat 3675,1 milioane lei prețuri curente, din care 3378,5 milioane lei prețuri curente, respectiv 91,9% cheltuieli curente și 296,6 milioane lei prețuri curente, respectiv 8,1% cheltuieli de capital.

Aproximativ 50% din cheltuielile totale (atât pentru cheltuielile curente, cât și pentru cheltuielile de capital) sunt efectuate în unitățile cu formă de proprietate majoritar de stat.

Tabel 11.2.1. Structura cheltuielilor totale pentru activitatea de cercetare-dezvoltare, pe forme de proprietate, în anul 2016

	- procente -		
	Cheltuieli totale	Cheltuieli curente	Cheltuieli de capital
Total	100,0	100,0	100,0
Forma de proprietate:			
- majoritar de stat	49,1	48,3	58,6
- majoritar privată	50,9	51,7	41,4

Grafic 11.2.1. Structura cheltuielilor curente și a cheltuielilor de capital, pentru activitatea de cercetare-dezvoltare, în anul 2016

Din totalul cheltuielilor curente pentru activitatea de cercetare-dezvoltare, 1860,3 milioane lei (respectiv 55,1%) au fost destinate cercetării cu caracter aplicativ și 816,1 milioane lei (respectiv 24,1%) destinate cercetării fundamentale.

Din cheltuielile curente pentru activitatea cercetare-dezvoltare, dezvoltării experimentale au fost alocate 702,1 milioane lei, respectiv 20,8%, procent în creștere cu 1,7% față de anul 2015.

Tabel 11.2.2. Cheltuielile curente de cercetare-dezvoltare, pe tipuri de cercetare și sectoare de performanță, în anul 2016

	- milioane lei prețuri curente -			
	Total	Cercetare fundamentală	Cercetare aplicativă	Dezvoltare experimentală
Total	3378,5	816,1	1860,3	702,1
din care:				
Sectorul mediului de afaceri	1902,4	124,7	1263,1	514,6
Sectorul guvernamental	1103,9	475,4	481,9	146,6
Sectorul învățământ superior	364,3	213,2	110,5	40,6

După **sursele de finanțare** ale cheltuielilor totale de cercetare-dezvoltare, în anul 2016, ponderea cea mai ridicată o dețin sursele de la întreprinderi, 47,6% față de 35,9% în anul 2015, urmate de fondurile publice (inclusiv fondurile publice generale universitare), respectiv 39,5% față de 41,7% în anul 2015.

Din fondurile publice cele mai mari sume au fost primite de unitățile din sectorul guvernamental (73,1%), urmate de unitățile din sectorul învățământ superior (64,4%).

Tabel 11.2.3. Structura surselor de finanțare a cheltuielilor totale de cercetare-dezvoltare

	- procente -	
	2015	2016
Total	100,0	100,0
Fonduri din țară:	80,8	90,1
din care:		
Întreprinderi	35,9	47,6
Fonduri publice	37,9	38,4
Fonduri publice generale universitare	3,8	1,1
Unități din învățământul superior	1,4	1,0
Instituții fără scop lucrativ	0,1	-
Alte surse	1,7	2,0
Fonduri din străinătate	19,2	9,9

Cheltuielile totale pentru activitatea de cercetare-dezvoltare se repartizează pe principalele programe de cercetare conform Nomenclatorului pentru analiză și comparația bugetelor și programelor științifice (NABS).

Tabel 11.2.4. Structura cheltuielilor totale din activitatea de cercetare-dezvoltare, pe principalele tipuri de programe

	- procente -	
	2015	2016
TOTAL	100,0	100,0
din care, pe programe NABS¹⁾:		
Explorarea și exploatarea pământului	0,4	1,0
Mediul înconjurător	4,9	5,5
Exploatarea și explorarea spațiului	1,0	0,6
Transport, telecomunicații și alte infrastructuri	0,8	0,5
Energie	5,6	3,7
Producția și tehnologia industrială	8,9	10,3
Sănătate	14,1	6,5
Agricultură	9,0	11,8
Educație	4,0	1,8
Cultură, activități recreative, religie și mass-media	1,4	1,6
Sisteme politice și sociale, structuri și procese	0,9	1,1
Promovarea generală a cunoașterii: cercetare-dezvoltare finanțată din fondurile generale universitare (FGU), pentru:	12,8	13,1
• științe naturale și exacte	5,5	7,7
• științe inginerești și tehnologice	6,0	3,8
• științe medicale și de sănătate	0,1	0,6
• științe agricole	0,1	0,2
• științe sociale și economice	0,4	0,6
• științe umaniste	0,7	0,2
Promovarea generală a cunoașterii: cercetare-dezvoltare finanțată din alte surse decât fondurile generale universitare, pentru:	35,0	40,1
• științe naturale și exacte	14,3	24,9
• științe inginerești și tehnologice	13,5	8,4
• științe medicale și de sănătate	0,6	0,7
• științe agricole	0,6	0,4
• științe sociale și economice	3,2	1,9
• științe umaniste	2,8	3,8

¹⁾ Nomenclatorul pentru analiza și comparația bugetelor și programelor științifice.

12. SĂNĂTATE

12.1. Infrastructura sistemului de sănătate

Sistemul național de sănătate prezintă o infrastructură dinamică și flexibilă formată din ansamblul unităților sanitare din sectorul public și privat, pentru furnizarea de servicii medicale și pentru monitorizarea stării de sănătate a populației.

Prin măsurile politice și legislative și prin programele de sănătate publică, Ministerul Sănătății coordonează activitatea sistemului național de sănătate în scopul promovării sănătății, îmbunătățirii calității vieții și prevenirii îmbolnăvirilor.

Serviciile de îngrijire a sănătății au fost furnizate printr-o rețea de unități sanitare aparținând atât sectorului public, cât și celui privat, care în ultimii ani s-a dezvoltat tot mai mult.

În anul 2016, rețeaua unităților sistemului de sănătate era formată din peste 60 mii unități sanitare publice și private.

Tabel 12.1.1. Principalele unități sanitare

	Total		Mediul de rezidență			
	2015	2016	Urban		Rural	
			2015	2016	2015	2016
Spitale	554	567	509	518	45	49
Ambulatorii integrate spitalelor și de specialitate	458	469	430	437	28	32
Centre medicale ¹⁾	799	853	788	836	11	17
Dispensare medicale	187	187	182	181	5	6
Centre de sănătate ²⁾	18	17	10	10	8	7
Centre de sănătate mintală	86	80	86	80	-	-
Sanatorii T.B.C.	2	2	2	2	-	-
Sanatorii balneare ³⁾	10	11	8	9	2	2
Preventorii	2	2	-	-	2	2
Unități medico-sociale	65	67	26	28	39	39
Cabinete medicale școlare și studențești	1797	1931	1780	1913	17	18
Cabinete medicale ⁴⁾	13009	12969	8261	8227	4748	4742
<i>din care: cabinete de medicină de familie</i>	<i>11397</i>	<i>11274</i>	<i>6815</i>	<i>6716</i>	<i>4582</i>	<i>4558</i>
Cabinete stomatologice școlare și studențești	471	476	469	474	2	2
Cabinete stomatologice ⁵⁾	14938	15071	12837	12972	2101	2099
Cabinete medicale de specialitate ⁶⁾	10772	11197	10402	10796	370	401
Farmacii și puncte farmaceutice	9485	9495	5992	5922	3493	3573
Depozite farmaceutice	272	259	244	231	28	28
Laboratoare medicale	3856	4009	3715	3856	141	153
Laboratoare de tehnică dentară	2217	2263	2130	2175	87	88
Centre de transfuzie sanguină	41	42	41	42	-	-
Unități de ambulanță, transportul pacienților și SMURD	109	110	108	109	1	1

Notă: În numărul cabinetelor medicale de medicină generală, cabinetelor medicale de familie, cabinetelor stomatologice și cabinetelor medicale de specialitate nu sunt incluse cabinetele din structura altor tipuri de unități sanitare, cum ar fi: policlinici, societăți medicale civile, centre de diagnostic și tratament etc.

¹⁾ Centre medicale de specialitate, centre de diagnostic și tratament, policlinici, centre medicale multifuncționale (începând cu anul 2016).

²⁾ Inclusiv centrele de sănătate cu paturi de spital.

³⁾ Inclusiv sanatoriile de nevroze sau de neuropsihiatrie.

⁴⁾ Cabinete medicale de familie, de medicină generală, societăți medicale civile, alte tipuri de cabinete medicale.

⁵⁾ Inclusiv societăți stomatologice civile medicale.

⁶⁾ Inclusiv societăți civile medicale de specialitate.

Sursa: Institutul Național de Statistică, Activitatea unităților sanitare.

Schimbările în infrastructura sistemului sanitar și în structura personalului implicat în asigurarea serviciilor de sănătate poartă amprenta unui proces continuu de schimbare care a continuat și pe parcursul anului 2016.

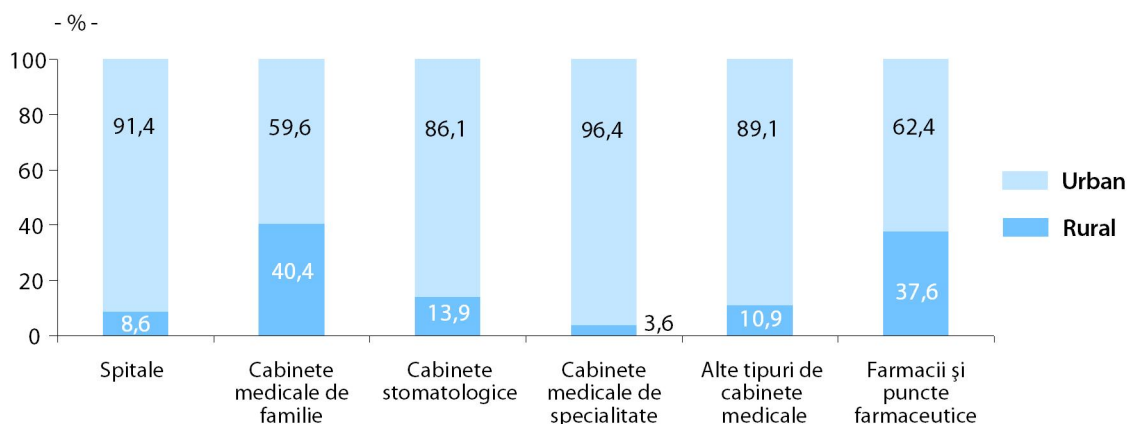
În anul 2016 comparativ cu anul 2015, *rețeaua unităților sanitare* a înregistrat o creștere de 13 unități (2,3%) a numărului de spitale, creștere înregistrată aproape integral în sectorul privat. În privința unităților sanitare care oferă îngrijire medicală în regim ambulatoriu, cele mai semnificative schimbări au fost reprezentate de creșterea față de anul 2015 a numărului de cabinete: cu 425 a cabinetelor medicale de specialitate, cu 134 a cabinetelor medicale școlare și studențești, cu 133 a celor stomatologice. Totodată, numărul laboratoarelor medicale a crescut cu 153 de unități. Cea mai semnificativă scădere a fost a numărului de cabinete independente de medicină de familie care s-a diminuat cu 123 de unități. Diminuarea numărului celorlalte unități medicale înregistrată în anul 2016 față de anul 2015, a fost ne semnificativă.

Distribuția *rețelei unităților sanitare pe medii de rezidență* evidențiază faptul că rețeaua sanitară s-a dezvoltat în principal în *mediul urban* unde, în anul 2016, au oferit servicii medicale 91,4% dintre spitale, 98,0% dintre centrele medicale, 96,8% dintre dispensarele medicale, 93,2 dintre ambulatoriile integrate spitalelor și de specialitate, toate centrele de sănătate mintală și sanatoriile TBC, precum și toate centrele de transfuzie sanguină. Peste 96,0% dintre cabinetele medicale de specialitate și dintre laboratoarele medicale și de tehnică dentară precum și peste 99,0% dintre cabinetele medicale și stomatologice destinate elevilor și studenților și unitățile de ambulanță, transportul pacienților și SMURD, funcționează, de asemenea, în mediul urban. Totodată, 86,1% dintre cabinetele stomatologice își desfășoară activitatea în mediul urban.

Rețeaua sanitară care și-a desfășurat activitatea în *mediul rural* a fost reprezentată, în anul 2016, în principal de 49 de spitale, de cele două preventorii, de 58,2% dintre unitățile medico-sociale, de 41,2% dintre centrele de sănătate, de 40,4% dintre cabinetele medicale de familie, de 37,6% dintre farmaciile și punctele farmaceutice precum și de 13,9% dintre cabinetele stomatologice.

Primul contact al pacienților cu sistemul sanitar se realizează la cabinetul medicului de familie. Din acest punct de vedere, în mediul rural, au funcționat doar 40,4% dintre cabinetele independente de medicină de familie, numărul acestora diminuându-se cu 24 de unități față de anul 2015. Continuarea procesului de asistență medicală prin consultarea unui medic specialist este și mai deficitară în cazul populației din mediul rural care are la dispoziție doar 3,6% dintre cabinetele medicale de specialitate, 8,6% dintre spitale și 13,9% dintre cabinetele stomatologice.

Grafic 12.1.1. Distribuția principalelor categorii de unități sanitare, pe medii de rezidență, în anul 2016

Sursa: Institutul Național de Statistică, *Activitatea unităților sanitare în anul 2016*.

Rețeaua sanitară *din sectorul public* a fost formată, în anul 2016, din 366 de spitale (64,6%), un număr de 373 de ambulatorii integrate spitalelor și de specialitate (79,5%), 2021 de laboratoare medicale (50,4%) și 12 centre de sănătate (70,6%). Rețeaua de cabinete medicale și stomatologice școlare și studențești, rețeaua de dispensare, de centre de sănătate mintală, centrele de transfuzie sanguină, unități medico-sociale și cele patru sanatorii TBC și preventorii au aparținut în totalitate sectorului public.

În anul 2016 rețeaua sanitară din *sectorul privat* a continuat să se extindă. În anul 2016, în sectorul privat au funcționat 201 de spitale (35,4%) și 96 de ambulatorii integrate spitalelor și de specialitate (20,5%), precum și 93,2% dintre centrele medicale, 97,9% dintre cabinetele medicale, 99,8% dintre cabinetele stomatologice, 95,1% dintre farmaciile și punctele farmaceutice, 99,3% dintre laboratoarele de tehnică dentară, aproape jumătate dintre laboratoarele medicale și o treime dintre centrele de sănătate. Toate cabinetele medicale de specialitate și peste 99,8% dintre cabinetele stomatologice au funcționat în sectorul privat. De asemenea, aproximativ un sfert din rețeaua de urgență (unități de ambulanță, transportul pacienților și SMURD) a aparținut sectorului privat.

Schimbările intervenite în structura și numărul unităților sanitare au condus la modificări ale *numărului de paturi* din diversele categorii de unități sanitare. Astfel, în anul 2016 unitățile sanitare au pus la dispoziția pacienților un număr de 132277 paturi de spital (inclusiv paturile de spital din centrele de sănătate), cu 128 (0,1%) mai multe paturi față de anul 2015. Din numărul total al paturilor de spital, 94,7% s-a înregistrat în sectorul public.

Tabel 12.1.2. Paturile de spital din unitățile sanitare, pe forme de proprietate

	2015	2016	2016 față de 2015	
			- paturi -	
			+/-	%
Paturi de spital în unitățile sanitare - total	132149	132277	128	0,1
proprietate publică	125482	125294	- 188	- 0,1
proprietate privată	6667	6983	316	4,7

Sursa: Institutul Național de Statistică, Activitatea unităților sanitare.

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, în *sectorul public*, numărul paturilor de spital a înregistrat o scădere de 188 paturi (0,1%), iar în *sectorul privat* a înregistrat o creștere de 316 paturi (4,7%).

În anul 2016, sanatoriile TBC au dispus de 410 paturi, iar preventoriile de 297 paturi, la fel ca în anul 2015. Unitățile medico-sociale au dispus de 3298 paturi, mai mult cu 210 paturi față de anul 2015.

Pe regiuni de dezvoltare, cel mai mare număr de paturi de spital s-au înregistrat în regiunea București-Ilfov (23398 paturi), urmată de regiunea Nord-Est (20200 paturi), iar cele mai mici valori ale acestui indicator s-au înregistrat în regiunile Sud-Vest Oltenia (12732 paturi) și Vest (12795 paturi).

Tabel 12.1.3. Numărul de paturi de spital pentru unele specialități

	2015	2016	2016 față de 2015		%	
			- paturi -		2015	2016
			+/-	%		
Total	132149	132277	128	0,1	100,0	100,0
din care:						
Interne ¹⁾	25883	25834	-49	-0,2	19,6	19,5
Chirurgie ²⁾	22492	22472	-20	-0,1	17,0	17,0
Obstetrică-ginecologie	8910	8734	-176	-2,0	6,7	6,6
Nou născuți și prematuri	4682	4630	-52	-1,1	3,5	3,5
Pediatrie ³⁾	7715	7666	-49	-0,6	5,9	5,8
Boli infecțioase	5333	5340	7	0,1	4,0	4,0
Tuberculoză și pneumologie ⁴⁾	8734	8609	-125	-1,4	6,6	6,5
Psihiatrie și neuropsihiatrie ⁵⁾	17312	17257	-55	-0,3	13,1	13,0
Oftalmologie	1758	1733	-25	-1,4	1,3	1,3
O.R.L.	2329	2361	32	1,4	1,8	1,8
Neurologie	5537	5536	-1	**)	4,2	4,2
Dermato-venerologie	1480	1442	-38	-2,6	1,1	1,1
Oncologie	3647	3631	-16	-0,4	2,8	2,8
Recuperare medicină fizică și balneologie	7619	7922	303	4,0	5,8	6,0
Anestezie și terapie intensivă	5033	5025	-8	-0,2	3,8	3,8
Alte specialități ⁶⁾	3685	4085	400	10,9	2,8	3,1

Notă: În numărul paturilor de spital nu sunt incluse paturile destinate exclusiv cazurilor de zi și paturile pentru însoțitori.

¹⁾ La specialitatea interne sunt incluse paturile pentru: interne (inclusiv paturile de pneumologie netuberculoasă din secțiile de interne), endocrinologie, boli profesionale, cardiologie, reumatologie, diabet zaharat, nutriție și boli metabolice, gastroenterologie, hematologie și nefrologie.

²⁾ La specialitatea chirurgie sunt incluse paturile pentru: chirurgie generală, chirurgie maxilofacială, chirurgie infantilă, chirurgie plastică și reparatorie, chirurgie cardio-vasculară, neurochirurgie, chirurgie toracică, chirurgie endocrină, chirurgie oncologică, ortopedie-traumatologie și urologie.

³⁾ La specialitatea pediatrie sunt incluse paturile pentru pediatrie, distrofici (recuperare pediatrică) și pneumologie netuberculoasă din pediatrie.

⁴⁾ La specialitatea tuberculoză și pneumologie sunt incluse paturile de pneumologie netuberculoasă din secțiile TBC și paturile de pneumologie TBC.

⁵⁾ La specialitatea psihiatrie și neuropsihiatrie sunt incluse paturile pentru psihiatrie și paturile pentru recuperare neuro-psiho-motorie.

⁶⁾ La alte specialități medicale sunt incluse paturile pentru bolnavi cronici, geriatrie și gerontologie, medicină generală și alte secții.

***) Sub 0,05.

Sursa: Institutul Național de Statistică, Activitatea unităților sanitare.

În anul 2016, pe specialități medicale, aproximativ 75% din numărul de paturi de spital au fost înregistrate la specialitățile: interne (19,5%), chirurgie (17,0%), psihiatrie și neuropsihiatrie (13,0%), obstetrică-ginecologie (6,6%), tuberculoză și pneumologie (6,5%), recuperare medicină fizică și balneologie (6,0%) și pediatrie (5,8%).

Cele mai scăzute ponderi în distribuția paturilor de spital pe specialități medicale s-au înregistrat la O.R.L. (1,8%), oftalmologie (1,3%) și la dermato-venerologie (1,1%).

La 1000 locuitori, în anul 2016 au revenit 6,7 paturi de spital¹⁸⁾ (inclusiv paturile de spital din centrele de sănătate).

În anul 2016, gradul de utilizare a paturilor în spitale (inclusiv paturile de spital din centrele de sănătate) a fost de 235 zile/an (cu 5 zile mai puțin față de anul 2015), a paturilor din preventorii de 169 zile/an (cu 4 zile mai puțin față de anul 2015), a celor din unitățile medico-sociale de 320 zile/an (cu 10 zile mai mult față de anul anterior), iar gradul de utilizare a paturilor în sanatoriile TBC a fost de 246 zile/an (cu 2 zile mai mult față de anul 2015).

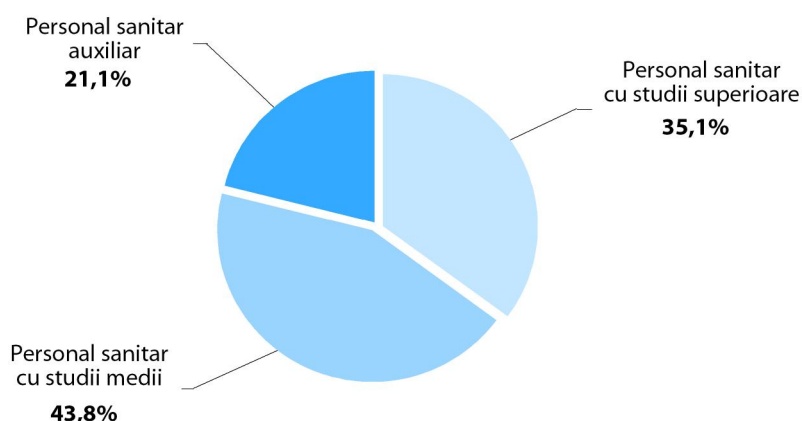
12.2. Personalul medico-sanitar¹⁹⁾

În anul 2016, activitatea medicală a unităților din sistemul național de sănătate a fost asigurată de 313387 cadre medico-sanitare²⁰⁾. Din totalul personalului medical, 35,1% (109885 persoane) au pregătire superioară (medici, stomatologi, farmaciști, fiziokinetoterapeuți, asistenți medicali cu studii superioare și alt personal sanitar cu studii superioare: biologi, chimiști etc.), 43,8% (137246 persoane) sunt cadre medicale cu pregătire sanitară medie și 21,1% (66256 persoane) reprezintă personal sanitar auxiliar.

În anul 2016, comparativ cu anul 2015, a crescut numărul medicilor cu 1194 persoane (2,1%), cel al stomatologilor cu 886 persoane (5,7%), cel al asistenților medicali cu studii superioare cu 878 persoane (6,8%), iar numărul farmaciștilor a crescut cu 45 persoane (0,3%).

În același timp a crescut numărul personalului sanitar mediu cu 4073 persoane (3,1%) și cel al personalului sanitar auxiliar cu 3399 persoane (5,4%).

Grafic 12.2.1. Structura personalului medical, pe niveluri de pregătire profesională, în anul 2016

Notă: În personalul medical cu **studii superioare** s-au inclus: medici, stomatologi, farmaciști, fiziokinetoterapeuți, asistenți medicali cu studii universitare și alte tipuri de personal sanitar cu studii superioare (biologi, chimiști, biochimiști, fizicieni, profesori de cultură fizică medicală, psihologi, logopezi, sociologi). Personalul medical cu **studii medii** include: asistenți medicali, asistenți de laborator clinic, asistenți de radiologie și imagistică, asistenți de farmacie, surori medicale, educatori puericultori, asistenți de stomatologie și igieniști, fiziokinetoterapeuți cu studii medii, fizioterapeuți. Personalul **sanitar auxiliar** include: infirmiere, brancardieri, ambulanțieri, băieși, gipsari, nămolari, agenți dezinsecție, dezinfecție, deratizare, șoferi de autosanitare, îngrijitoare, spălătorese.

Sursa: Institutul Național de Statistică, Activitatea unităților sanitare în anul 2016.

Distribuția personalului sanitar pe medii de rezidență arată că în anul 2016 în mediul urban își desfășurau activitatea 51664 medici (90,2%), dintre aceștia 7846 sunt medici de familie (63,6%). De asemenea, în mediul urban lucrează și majoritatea personalului sanitar mediu, 122631 persoane (89,4%) și auxiliar 58438 persoane (88,2%).

În mediul rural își desfășoară activitatea 36,4% dintre medici de familie, 12,3% din totalul medicilor stomatologi și 17,7% din totalul farmaciștilor.

¹⁸⁾ Paturile de spital care au revenit la 1000 locuitori s-au calculat cu populația rezidentă la 1 iulie estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele Recensământului Populației și al Locuințelor - 2011.

¹⁹⁾ Personalul sanitar a fost înregistrat o singură dată, la unitatea sanitară unde are funcția de bază.

²⁰⁾ Exclusiv personal sanitar cu studii superioare (biologi, chimiști, biochimiști, fizicieni, profesori de cultură fizică medicală, psihologi, logopezi, sociologi) din unitățile ambulatorii.

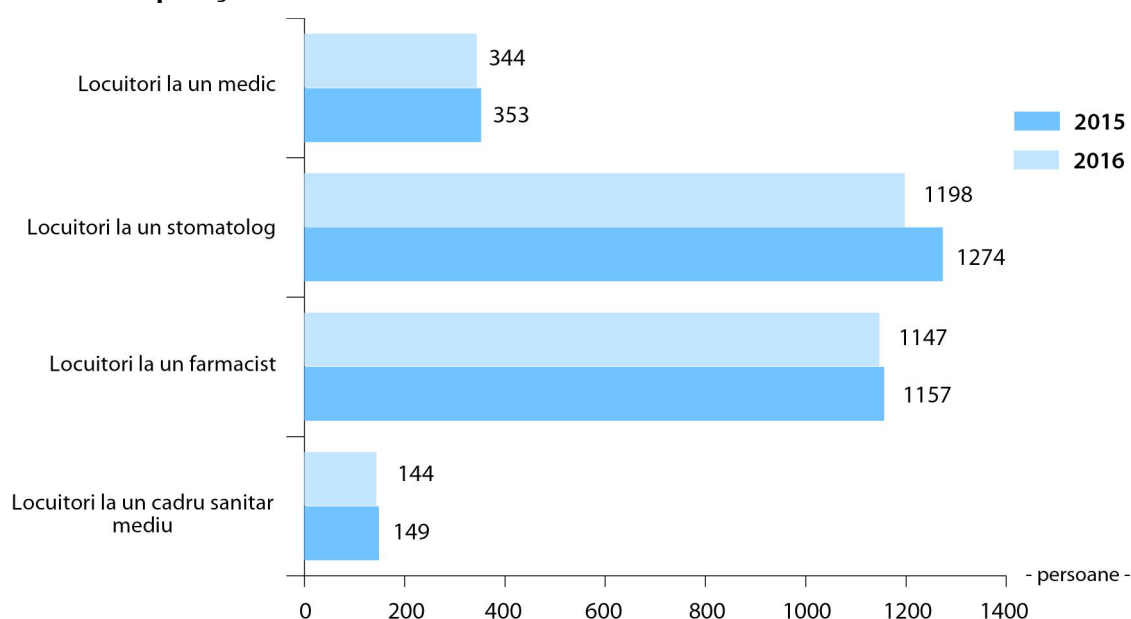
Tabel 12.2.1. Principalele categorii de personal medico-sanitar¹⁾

	2015	2016	- persoane -
			2016 față de 2015 %
Medici (exclusiv stomatologi)	56110	57304	2,1
Locuitori la un medic	353	344	-2,5
Medici la 10000 locuitori	28,3	29,1	2,8
Stomatologi	15556	16442	5,7
Locuitori la un stomatolog	1274	1198	-6,0
Stomatologi la 10000 locuitori	7,8	8,3	6,4
Farmacisti	17135	17180	0,3
Locuitori la un farmacist	1157	1147	-0,9
Farmacisti la 10000 locuitori	8,6	8,7	1,2
Alte tipuri de personal sanitar cu studii superioare	17749	18959	6,8
Locuitori la un alt tip de personal cu studii superioare	1117	1039	-7,0
Alte tipuri de personal sanitar cu studii superioare la 10000 locuitori	9,0	9,6	6,7
Personal sanitar mediu	133173	137246	3,1
Locuitori la un cadru sanitar mediu	149	144	-3,4
Personal sanitar mediu la 10000 locuitori	67,2	69,2	3,0
Personal sanitar auxiliar	62857	66256	5,4

¹⁾ La calculul indicatorilor s-a utilizat populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor - 2011.

În anul 2016, unui medic i-au revenit 344 locuitori (353 în anul 2015), unui stomatolog 1198 locuitori (1274 în anul 2015), unui farmacist 1147 locuitori (1157 în anul 2015), iar unui cadru sanitar mediu 144 locuitori (149 în anul 2015).

La 10000 locuitori, în anul 2016, au revenit 29,1 medici (față de 28,3 în anul 2015), 8,3 stomatologi (față de 7,8 în anul 2015), 8,7 farmaciști (față de 8,6 în anul 2015) și 69,2 personal sanitar mediu (față de 67,2 în anul 2015).

Grafic 12.2.2. Populația ce a revenit la un cadru medico-sanitar¹⁾

¹⁾ La calculul indicatorilor s-a utilizat populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor - 2011.

Sursa: Institutul Național de Statistică, Activitatea unităților sanitare.

În anul 2016, în *profil teritorial*, regiunea de dezvoltare în care s-a înregistrat cel mai mare număr de cadre medico-sanitare a fost București-Ilfov, unde și-au desfășurat activitatea 13260 medici, 3115 stomatologi și 4367 farmaciști. Cel mai mare număr de cadre sanitare medii, 21860 persoane, s-a înregistrat în regiunea București-Ilfov, urmată de regiunea, Nord-Est, unde și-au desfășurat activitatea 21428 cadre sanitare medii.

Cel mai mic număr de medici a fost înregistrat în regiunea Sud-Muntenia (4690 medici), cel mai mic număr de medici stomatologi (1201 stomatologi) s-a înregistrat în regiunea Sud-Vest Oltenia, iar cel mai mic număr de farmaciști s-a înregistrat în regiunea Vest (1321 farmaciști). De asemenea, în regiunea Vest s-a înregistrat și cel mai mic număr al personalului sanitar mediu (12939 persoane).

12.3. Principalii indicatori ai sistemului sanitar

Tabel 12.3.1. Principalii indicatori de sănătate¹⁾

	2015	2016	2016 față de 2015 +/-
Cazuri noi de îmbolnăviri prin boli infecțioase și parazitare (la 100000 locuitori)	2640,7	2698,6	57,9
din care:			
- TBC	60,5	54,5 ²⁾	-6,0
- Boli diareice acute	423,7	435,6	11,9
Cazuri noi de SIDA (la 100000 locuitori)	2,0	1,5 ²⁾	-0,5
Numărul pacienților care au beneficiat de asistență medicală de urgență (la 100000 locuitori)	16234,0	16448,6	214,6
Numărul pacienților ieșiți din spital (la 100000 locuitori)	20333,0	20043,1	-289,9

¹⁾ La calculul indicatorilor s-a utilizat populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor - 2011.

²⁾ Date provizorii.

Sursa: Ministerul Sănătății: Institutul Național de Pneumologie Prof. Dr. Marius Nasta și Institutul de Boli Infecțioase Prof. Dr. Matei Balș; Școala Națională de Sănătate Publică, Management și Perfecționare în Domeniul Sanitar București.

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, cazurile noi de îmbolnăviri prin boli infecțioase și parazitare au înregistrat o creștere cu 57,9 cazuri noi la 100000 locuitori; numărul cazurilor noi de îmbolnăvire prin TBC a scăzut cu 6,0 cazuri noi la 100000 locuitori, numărul *cazurilor noi de SIDA* a scăzut cu 0,5 cazuri noi la 100000 locuitori, dar a crescut numărul cazurilor noi de îmbolnăvire prin boli diareice acute cu 11,9 cazuri noi la 100000 locuitori.

Tabel 12.3.2. Principalele boli infecțioase și parazitare (cazuri noi)

	2015	2016	2016 față de 2015	
			+/-	%
Boli diareice acute	83968	85835	1867	2,2
Hepatită virală	5618	3539	-2079	-37,0
Tuberculoză	11995	10738 ¹⁾	-1257	-10,5
Gripă	3075	3345	270	8,8
Dizenterie	168	132	-36	-21,4
Sifilis	954	951	-3	-0,3
Tuse convulsivă	98	72	-26	-26,5
Scarlatină	2462	2211	-251	-10,2
Toxiinfecții alimentare	598	549	-49	-8,2
Rujeolă	7	2435	2428	34685,7 ²⁾
Erizipel	856	923	67	7,8
Trichineloză	93	86	-7	-7,5
Salmoneloză	1539	1492	-47	-3,1
Leptospiroză	39	64	25	64,1
Rubeolă	8	7	-1	-12,5

¹⁾ Date provizorii.

²⁾ Creșterea mare a ponderii cazurilor noi de rujeolă a fost cauzată de epidemia înregistrată în anul 2016.

Sursa: Ministerul Sănătății: Institutul Național de Pneumologie Prof. Dr. Marius Nasta, Institutul de Sănătate Publică - Centrul Național de Statistică și Informatică în Sănătate Publică.

Situația cazurilor noi de îmbolnăvire prin boli infecțioase și parazitare a cunoscut o evoluție oscilantă, înregistrându-se atât o reducere a incidenței pentru unele boli infecțioase și parazitare, dar și o creștere a altor boli din această clasă.

În anul 2016 s-a înregistrat o epidemie de rujeolă (2435 cazuri noi de rujeolă) și o epidemie de gripă, peste 3 mii de cazuri noi. O creștere semnificativă s-a înregistrat și în cazul leptospirozei, de la 39 de cazuri noi înregistrate în 2015, la 64 cazuri noi în anul 2016.

În anul 2016, față de anul 2015, s-a redus numărul de cazuri noi ce au revenit la 100000 locuitori cu 36,4% la hepatită virală, cu câte 20,0% la tuse convulsivă și trichineloză, cu 9,9% la tuberculoză, cu 9,7% la scarlatină, cu 6,7% în cazul toxiinfecțiilor alimentare și cu 2,6% la salmoneloză. Față de anul 2015, în anul 2016 au crescut numărul de cazuri noi ce au revenit la 100000 locuitori, la bolile diareice acute cu 2,8%, la erizipel cu 9,3%, la gripă cu 9,7% și la leptospiroză cu 50,0%. În cazul rubeolei s-au înregistrat și în 2016 sub 0,05 cazuri noi la 100000 locuitori, la fel ca în anul 2015.

Tabel 12.3.3. Cazuri noi de îmbolnăvire prin unele boli infecțioase și parazitare, la 100000 locuitori¹⁾

	2015	2016	- cazuri noi/100000 locuitori - 2016 față de 2015	
			+/-	%
Boli diareice acute	423,7	435,6	11,9	2,8
Hepatită virală	28,3	18,0	-10,3	-36,4
Tuberculoză	60,5	54,5 ²⁾	-6,0	-9,9
Gripă	15,5	17,0	1,5	9,7
Dizenterie	0,8	0,7	-0,1	-12,5
Sifilis	4,8	4,8	-	-
Tuse convulsivă	0,5	0,4	-0,1	-20,0
Scarlatină	12,4	11,2	-1,2	-9,7
Toxiinfecții alimentare	3,0	2,8	-0,2	-6,7
Rujeolă	0,1	12,4	12,3	12300 ³⁾
Erizipel	4,3	4,7	0,4	9,3
Trichineloză	0,5	0,4	-0,1	-20,0
Salmoneloză	7,8	7,6	-0,2	-2,6
Leptospiroză	0,2	0,3	0,1	50,0

¹⁾ La calculul indicatorilor s-a utilizat populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor - 2011.

²⁾ Date provizorii.

³⁾ Creșterea mare a ponderii cazurilor noi de rujeolă a fost cauzată de epidemia înregistrată în anul 2016.

**) = Sub 0,05.

Sursa: Ministerul Sănătății: Institutul Național de Pneumologie Prof. Dr. Marius Nasta și Institutul de Sănătate Publică - Centrul Național de Statistică și Informatică în Sănătate Publică.

În anul 2016 s-au înregistrat 3950 mii pacienți externați din spitale, dintre aceștia aproape jumătate au fost tratați de: boli ale aparatului circulator (14,3% din numărul total de pacienți externați), boli ale aparatului respirator (11,8%), boli ale aparatului digestiv (10,3%) și tumori (9,9%).

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, numărul pacienților externați din spitale a scăzut cu 80 mii persoane (-2,0%). Cele mai semnificative scăderi s-au înregistrat la următoarele clase de boli: boli ale aparatului respirator (-7,4%), tuberculoză (-5,7%), malformații congenitale, deformații și anomalii cromozomiale (-4,3%), boli ale aparatului genito-urinar (-3,7%), tulburări mentale și de comportament (-3,5%), leziuni traumatiche, otrăviri și alte consecințe ale cauzelor externe (-3,1%).

Pentru celelalte clase de boli scăderile numărului de pacienți externați în anul 2016 față de anul 2015 au fost sub 3,0%.

Tabel 12.3.4. Numărul pacienților externai din spital, pe unele clase de boli

- mii persoane -

	2015	2016	2016 față de 2015		%	
			+/-	%	2015	2016
Total	4030	3950	-80	-2,0	100,0	100,0
Boli infecțioase și parazitare din care:	195	191	-4	-2,1	4,8	4,8
Tuberculoză	35	33	-2	-5,7	0,9	0,8
Tumori	394	390	-4	-1,0	9,8	9,9
Boli endocrine, de nutriție și metabolism din care:	141	147	6	4,3	3,5	3,7
Diabet zaharat	66	67	1	1,5	1,6	1,7
Tulburări mentale și de comportament	258	249	-9	-3,5	6,4	6,3
Boli ale sistemului nervos, boli ale ochiului și anexelor sale, boli ale urechii și apofizei mastoide	230	224	-6	-2,6	5,7	5,7
Boli ale aparatului circulator din care:	574	566	-8	-1,4	14,2	14,3
Boala ischemică a inimii	67	66	-1	-1,5	1,7	1,7
Boli cerebro-vasculare	106	106	-	-	2,6	2,7
Boli ale aparatului respirator	502	465	-37	-7,4	12,5	11,8
Boli ale aparatului digestiv	419	409	-10	-2,4	10,4	10,3
Boli ale aparatului genito-urinar	219	211	-8	-3,7	5,4	5,3
Sarcină, naștere și lăuzie	272	268	-4	-1,5	6,8	6,8
Unele afecțiuni a căror origine se situează în perioada perinatală	111	117	6	5,4	2,8	3,0
Malformații congenitale, deformații și anomalii cromozomiale	23	22	-1	-4,3	0,6	0,6
Leziuni traumatiche, otrăviri și alte consecințe ale cauzelor externe	195	189	-6	-3,1	4,8	4,8
Alte cauze	497	502	5	1,0	12,3	12,7

Sursa: Școala Națională de Sănătate Publică, Management și Perfecționare în Domeniul Sanitar, București.

Asistența medicală de urgență reprezintă un alt indicator de caracterizare a funcționalității sistemului sanitar. La sfârșitul anului 2016, 2792 de autosalvări erau puse la dispoziția populației, cu 54 (1,9%) mai puține decât în anul precedent.

În anul 2016, rețeaua de asistență medicală de urgență a înregistrat 3241,4 mii de solicitări ale pacienților rezolvate de serviciile medicale de urgență publice și private. Din totalul pacienților care au apelat la salvare, 74,9% (2429,2 mii persoane) au fost pacienți transportați și 25,1% (812,3 mii persoane) au fost pacienți asistați.

Tabel 12.3.5. Asistența medicală de urgență

	2015	2016	2016 față de 2015	
			+/-	%
Autosalvări (unități)	2846	2792	-54	-1,9
Solicitări ale pacienților rezolvate (persoane)	3217522	3241448	23926	0,7
din care:				
- persoane transportate	2384901	2429182	44281	1,9
- persoane asistate	832621	812266	-20355	-2,4

În anul 2016, comparativ cu anul 2015, a crescut numărul pacienților care au beneficiat de asistență medicală de urgență cu 23,9 mii persoane (0,7%), pacienții transportați înregistrând o creștere de 44,3 mii persoane (1,9%), iar la pacienții asistați s-a înregistrat o scădere de 20,4 mii persoane (-2,4%).

13. CULTURĂ

Transformările majore pe care le-a parcurs societatea românească au condus în domeniul culturii și artei la un proces de dezvoltare a activității cultural-artistice cu multiple schimbări intervenite în structura organizatorică a unităților culturale, diversificarea modalităților prin care actul de cultură se adresează publicului, sectorul privat ocupând un rol din ce în ce mai important.

Rețeaua unităților și a serviciilor culturale oferite populației include: activitatea bibliotecilor, cea a muzeelor și colecțiilor publice, activitatea instituțiilor și companiilor de spectacole sau concerte, producția, distribuția și exploatarea cinematografică, activitatea posturilor de radio și televiziune publice și private.

13.1. Numărul și activitatea bibliotecilor

Rețeaua bibliotecilor care a funcționat în anul 2016 a cuprins 9832 unități administrative și 103 de filiale, puncte externe de servicii și biblioteci mobile, din care 70,3% biblioteci școlare, 23,4% biblioteci publice (județene, municipale, orașenești și comunale), 5,3% biblioteci specializate și 1,0% biblioteci naționale sau de importanță națională și universitare (ale instituțiilor de învățământ superior).

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, numărul bibliotecilor a scăzut cu 279 unități, iar numărul filialelor, al punctelor externe de servicii și al bibliotecilor mobile a scăzut cu 4 unități. Cele mai semnificative diminuări ale numărului de biblioteci s-au înregistrat în rândul bibliotecilor școlare, funcționând cu 208 biblioteci mai puține decât în anul 2015.

Tabel 13.1.1. Numărul și activitatea bibliotecilor

	Anii	Biblioteci ¹⁾ - unități -	Volume existente - mii volume -	Utilizatori (activi) - mii persoane -	Volume eliberate - mii volume -
Biblioteci - total	2015	10111	165450	3580	40638
	2016	9832	164475	3433	38240
Biblioteci naționale	2015	3	21141	61	365
	2016	3	21261	32	414
Biblioteci universitare	2015	101	25696	305	6076
	2016	98	25859	292	5705
Biblioteci specializate	2015	536	9007	74	624
	2016	516	8660	68	593
Biblioteci școlare	2015	7119	62879	1739	14712
	2016	6911	62253	1690	13794
Biblioteci publice ²⁾	2015	2352	46727	1401	18861
	2016	2304	46442	1351	17734

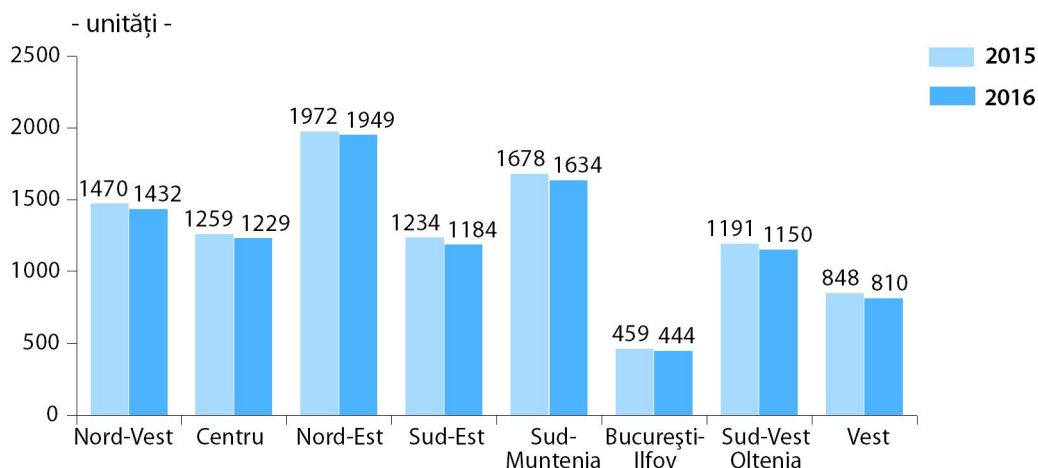
¹⁾ Excluziv filiale, puncte externe de servicii sau biblioteci mobile.

²⁾ Bibliotecile publice includ: bibliotecile județene, bibliotecile municipale și orașenești și bibliotecile comunale.

În anul 2016, toate regiunile de dezvoltare au înregistrat scăderi ale numărului de biblioteci, comparativ cu anul 2015. Scăderile cele mai mari au fost înregistrate în regiunile Sud-Est (-50 biblioteci) și Sud-Muntenia (-44 biblioteci), iar cea mai mică scădere s-a evidențiat în regiunea București-Ilfov (-15 biblioteci).

Grafic 13.1.1. Distribuția numărului de biblioteci¹⁾, pe regiuni de dezvoltare

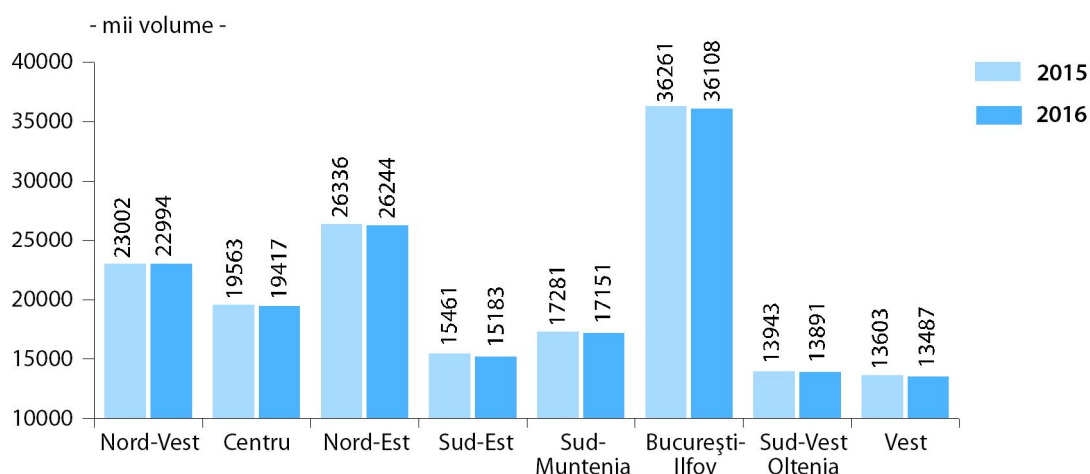
¹⁾ Exclusiv filiale, puncte externe de servicii sau biblioteci mobile.

În anul 2016, numărul volumelor existente în biblioteci a fost de 164475 mii exemplare, în scădere cu 975 mii exemplare față de anul precedent (0,6%).

Repartizarea volumelor existente în anul 2016, pe categorii de biblioteci a fost următoarea: 37,9% în biblioteci școlare; 28,2% în biblioteci publice; 15,7% în biblioteci universitare; 12,9% în biblioteci naționale și de importanță națională și 5,3% în biblioteci specializate.

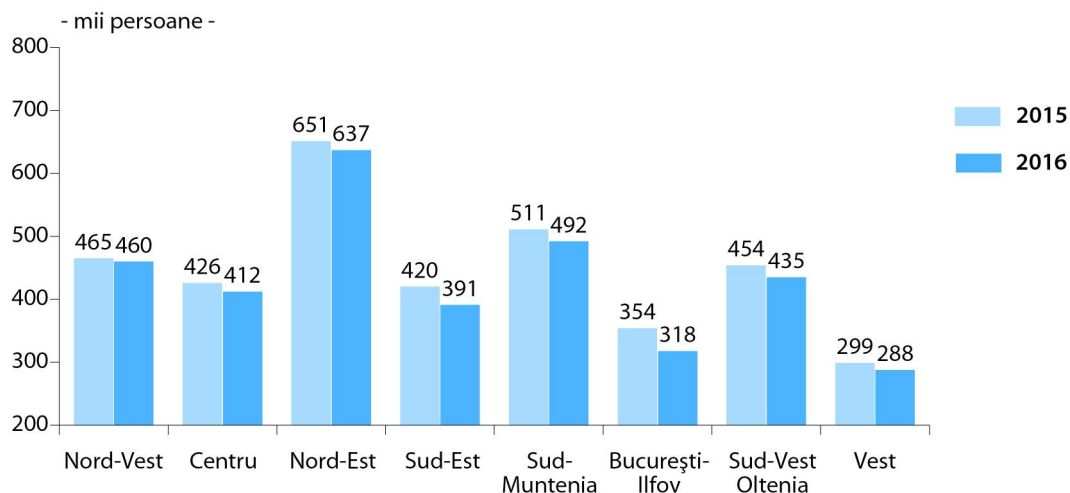
În toate regiunile de dezvoltare au fost înregistrate scăderi ale numărului de volume existente la sfârșitul anului 2016 față de anul 2015. Cea mai mare scădere a fondului de carte existent la sfârșitul anului 2016 s-a înregistrat în regiunea Sud-Est cu 278 mii volume (-1,8%), urmată de regiunea București-Ilfov cu 153 mii volume (-0,4%). Cea mai puțin semnificativă diminuare a fondului de carte s-a înregistrat în regiunea Nord-Vest cu 8 mii volume (-0,03%).

Grafic 13.1.2. Distribuția numărului de volume existente în biblioteci, pe regiuni de dezvoltare

În anul 2016, comparativ cu anul 2015, numărul utilizatorilor activi (persoane fizice) ai serviciilor de bibliotecă a fost de 3433 mii, mai mic cu 147 mii persoane (-4,1%). Pe tipuri de biblioteci repartizarea utilizatorilor activi a fost următoarea: 49,2% din numărul total al utilizatorilor activi s-au înregistrat la bibliotecile școlare; 39,4% la bibliotecile publice (județene, municipale, orașenești și comunale); 8,5% la bibliotecile universitare; 2,0% la bibliotecile specializate și 0,9% la bibliotecile naționale și de importanță națională.

Grafic 13.1.3. Distribuția numărului de utilizatori activi, pe regiuni de dezvoltare

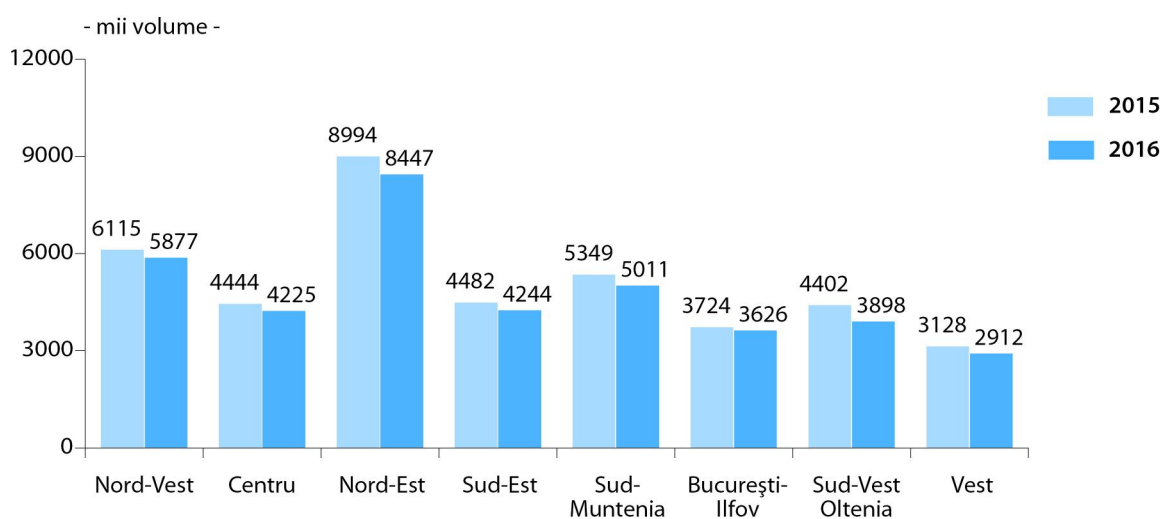
Scăderea numărului de utilizatori activi ai serviciilor de bibliotecă, înregistrați la nivel național în anul 2016, față de anul 2015, este rezultatul diminuării numărului de utilizatori la nivel regional. Astfel, cea mai mare scădere a numărului de utilizatori activi s-a înregistrat în regiunea București-Ilfov cu 36 mii utilizatori (-10,2%), iar cea mai mică scădere a numărului de utilizatori activi s-a înregistrat în regiunea Nord-Vest, mai puțin cu 5 mii utilizatori (-1,1%).

În anul 2016, *numărul volumelor eliberate (inclusiv fotocopii și microformate) diferiților utilizatori* a fost de 38240 mii volume.

Comparativ cu anul 2015, în anul 2016 s-a înregistrat o scădere a numărului de volume eliberate utilizatorilor, cu 2398 mii volume (-5,9%); în ceea ce privește *numărul de volume eliberate unui utilizator* în perioada analizată, acesta a scăzut de la o medie de 12 volume eliberate pe un utilizator în anul 2015, la o medie de 11 volume eliberate pe un utilizator în anul 2016.

Repartizarea numărului documentelor de bibliotecă împrumutate pe parcursul anului 2016 (volume eliberate) pe tipuri de biblioteci, a fost următoarea: 46,4% din volume s-au eliberat utilizatorilor în bibliotecile publice (biblioteci județene, municipale, orașenești și comunale), 36,1% în bibliotecile școlare, 14,9% în bibliotecile universitare, 1,5% în bibliotecile specializate și 1,1% în bibliotecile naționale și de importanță națională.

Grafic 13.1.4. Distribuția numărului de volume eliberate, pe regiuni de dezvoltare

În anul 2016, comparativ cu anul 2015, în toate regiunile de dezvoltare a scăzut numărul de volume împrumutate (volume eliberate) utilizatorilor serviciilor de bibliotecă.

Scăderi semnificative ale numărului de volume eliberate s-au înregistrat în regiunile: Nord-Est, mai puțin cu 547 mii volume eliberate (-6,1%), Sud-Vest Oltenia, mai puțin cu 504 mii volume eliberate (-11,4%) și Sud-Muntenia, mai puțin cu 338 mii volume eliberate (-6,3%).

După forma de proprietate, 96,8% din totalul bibliotecilor sunt unități de stat (proprietate publică de interes național și local), ponderea cea mai mare având-o bibliotecile școlare: 68,2% (6706 unități).

Tabelul 13.1.2. Numărul și activitatea bibliotecilor, după forma de proprietate

Forma de proprietate	Biblioteci ¹⁾ - unități -		Volume existente - mii volume -		Utilizatori activi - mii persoane -		Volume eliberate - mii volume -	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Total	10111	9832	165450	164475	3580	3433	40638	38240
Majoritar de stat ²⁾	9777	9513	161395	160562	3493	3352	39900	37574
Majoritar privată ³⁾	334	319	4055	3913	87	81	738	666

¹⁾ Exclusiv filiale, puncte externe de servicii sau biblioteci mobile.

²⁾ Proprietate majoritar de stat, integral de stat, publică de interes național și local (instituții și unități de interes public).

³⁾ Proprietate integral privată, cooperatistă, obștească și integral străină.

În anul 2016 au funcționat 2304 biblioteci publice (județene, municipale, orășenești și comunale), unități de cultură la care are acces publicul larg.

Tabel 13.1.3. Numărul și activitatea bibliotecilor publice

Tipul de bibliotecă	Biblioteci ¹⁾ - unități -		Volume existente - mii volume -		Utilizatori activi - mii persoane -		Volume eliberate - mii volume -	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Total	2352	2304	46727	46442	1401	1351	18861	17734
Județene	41	41	18012	18146	489	484	8885	8444
Municipale și orășenești	259	256	10255	10195	330	309	4487	4163
Comunale	2052	2007	18460	18101	582	558	5489	5127

¹⁾ Exclusiv filiale, puncte externe de servicii sau biblioteci mobile.

În cursul anului 2016, în colecțiile bibliotecilor publice au intrat 651 mii cărți și periodice tipărite (volume), din care: 357 mii volume în bibliotecile județene; 114 mii volume în bibliotecile municipale și orășenești; 180 mii volume în bibliotecile comunale.

Tabel 13.1.4. Indicatori de performanță înregistrați de bibliotecile publice

Tipul de bibliotecă	Numărul de volume existente în bibliotecile publice ce revine unui utilizator activ		Numărul de volume împrumutate spre lectură ce revine unui utilizator activ		Numărul de utilizatori activi ce revine unei biblioteci publice	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Total	33,4	34,4	13,5	13,1	596	586
Județene	36,8	37,5	18,2	17,4	11923	11805
Municipale și orășenești	31,1	33,0	13,6	13,5	1275	1208
Comunale	31,7	32,5	9,4	9,2	283	278

Bibliotecile publice, dispuneau în anul 2016 de un fond de carte de 46442 mii volume și înregistrau un număr de 1351 mii utilizatori activi (6,9% din populația rezidentă²¹⁾). La o bibliotecă publică au revenit 8553 locuitori²¹⁾ (cu 126 locuitori²¹⁾ mai mulți decât în anul precedent). În anul 2016, unui locuitor i-au revenit în medie 2,4 volume de carte din colecțiile bibliotecilor publice, la fel ca în anul precedent.

²¹⁾ La calculul indicatorilor s-a utilizat populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și Locuințelor – 2011.

13.2. Muzeu și colecții publice

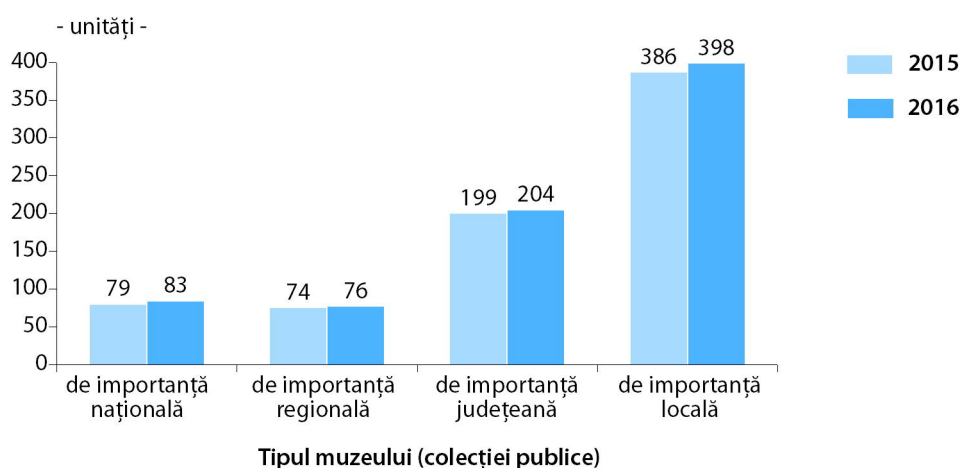
Rețeaua muzeelor și colecțiilor publice a funcționat în anul 2016 cu un număr de 761 unități, dintre acestea 443 au fost unități de bază (58,2% din total). Suprafața expozițională ocupată de muzee, grădini botanice, zoologice, acvarii și rezervații naturale a totalizat 301883 mii metri pătrați, 98,0% din această suprafață (295961 mii metri pătrați) aparținând rezervațiilor naturale, 1,0% (3032 mii metri pătrați) grădinilor botanice, zoologice și acvarii și 1,0% (2890 mii metri pătrați) muzeelor și monumentelor.

Dezvoltarea și reorganizarea rețelei de muzee și colecții publice (unități de bază, filiale și secții) a continuat și în anul 2016, determinând închiderea temporară a unor unități pentru lucrări de amenajare, restaurare și modernizare, redeschiderea altora, precum și deschiderea unor unități noi. Astfel, s-a înregistrat o creștere a numărului de muzee și colecții publice cu 23 unități față de anul 2015.

Cea mai mare creștere a numărului de muzee înregistrată în anul 2016, față de anul 2015, s-a înregistrat la muzeele de etnografie și antropologie (cu 7 unități). În timp ce numărul muzeelor intrate în circuitul turistic a crescut, numărul monumentelor a rămas neschimbat.

În ce privește numărul grădinilor botanice, zoologice, acvarii, în anul 2016 au funcționat 33 de unități, mai mult cu o unitate față de anul precedent, iar numărul rezervațiilor naturale a rămas neschimbat (18 unități).

Grafic 13.2.1. Distribuția muzeelor și colecțiilor publice, după importanța patrimoniului¹⁾

¹⁾ Inclusive filialele și secțiile muzeelor.

După aria de acoperire teritorială, după mărimea și importanța patrimoniului, în anul 2016 au funcționat: 52 muzee și colecții publice de importanță națională (cu 31 filiale și secții), 21 muzee și colecții publice de importanță regională (cu 55 filiale și secții), 58 muzee și colecții publice de importanță județeană (cu 146 filiale și secții), 312 muzee și colecții publice de importanță locală (cu 86 filiale și secții).

În anul 2016, numărul bunurilor culturale (piese de muzeu) a fost de 15623 mii exemplare, dintre acestea, 14640 mii au fost bunuri culturale și piese de muzeu, iar 983 mii au fost specimene (plante și animale) din grădinile botanice, zoologice, acvarii și rezervații naturale.

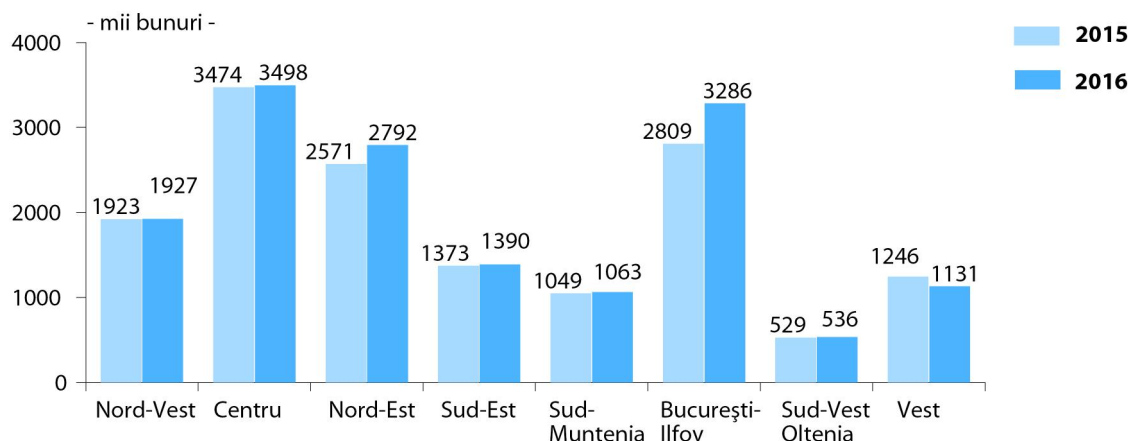
În anul 2016, numărul vizitatorilor la muzee și colecții publice a fost de 14197 mii persoane, în creștere cu 8,8% (1145 mii persoane) față de anul precedent. Din totalul vizitatorilor, 11002 mii persoane (77,5%) au vizitat muzeele și monumentele, iar 3195 mii persoane (22,5%) au vizitat grădinile botanice, zoologice, acvarii și rezervațiile naturale.

Pe regiuni de dezvoltare, în anul 2016 față de anul 2015, numărul muzeelor și al colecțiilor publice (unități de bază, filiale și secții) care au fost deschise publicului a crescut în toate regiunile de dezvoltare, cu excepția regiunii Nord-Vest, unde au fost deschise publicului mai puțin cu 2 muzee (un muzeu de artă și un muzeu mixt).

Cele mai mari creșteri ale numărului muzeelor și colecțiilor publice deschise publicului în anul 2016 s-au înregistrat în regiunile Centru, unde au funcționat 161 muzee și colecții publice și Sud-Muntenia, unde au funcționat 122 muzee și colecții publice, fiecare funcționând cu 8 unități mai multe decât în anul 2015.

În anul 2016, față de anul 2015, s-a înregistrat o creștere a numărului de bunuri culturale și naturale la aproape toate muzeele și colecțiile publice, cu excepția regiunii Vest, unde numărul bunurilor culturale înregistrate de muzee și colecții publice a scăzut, deoarece au fost scoase din circuitul turistic 115 mii bunuri culturale (-9,2%).

Grafic 13.2.2. Distribuția bunurilor culturale din muzee și colecții publice, pe regiuni de dezvoltare

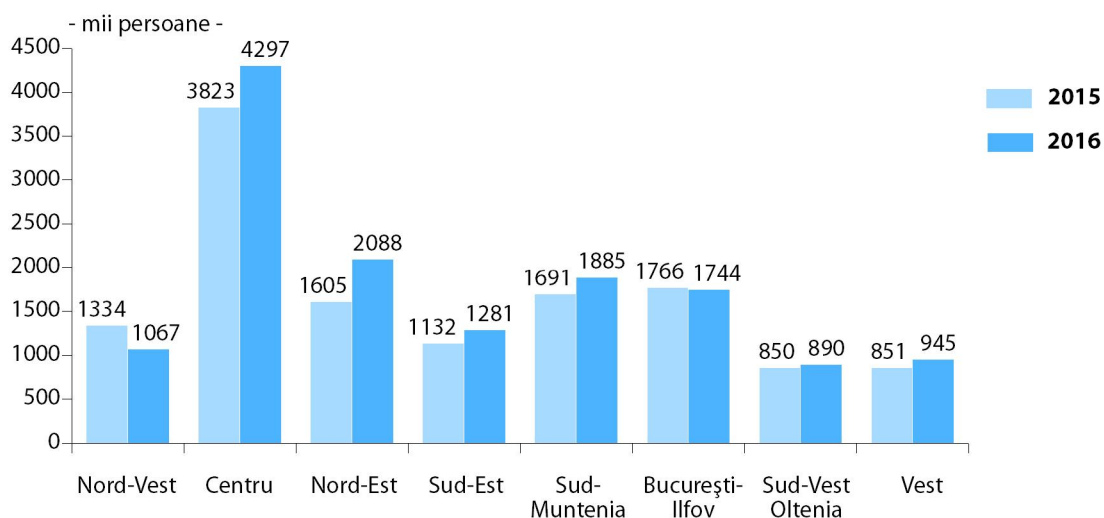

Cea mai semnificativă creștere a numărului de bunuri culturale s-a înregistrat în regiunea București-Ilfov, unde s-au înregistrat 3286 mii bunuri culturale, cu 477 mii (17,0%) mai multe bunuri culturale.

La nivelul regiunilor de dezvoltare s-au înregistrat creșteri ale numărului de vizitatori în aproape toate regiunile. Cele mai mari creșteri au fost înregistrate în regiunile Nord-Est, cu 483 mii vizitatori (30,1%) și în Centru, cu 474 mii vizitatori (12,4%).

În regiunile Nord-Vest și București-Ilfov s-au înregistrat scăderi de 267 mii vizitatori (-20%), respectiv 22 mii vizitatori (-1,2%).

Grafic 13.2.3. Distribuția vizitatorilor la muzee și colecții publice, pe regiuni de dezvoltare

După *forma de proprietate*, muzeele și colecțiile publice (inclusiv filialele și secțiile acestora) care au funcționat în anul 2016, au fost proprietate majoritară de stat în proporție de 87,9% (361 unități de bază și 308 filiale și secții). În anul 2016, muzeele și colecțiile publice din sectorul public dețineau 99,1% (15481 mii) din numărul bunurilor culturale și naturale.

Tabel 13.2.1. Numărul și activitatea muzeelor și colecțiilor publice¹⁾

Tipul de unitate	Muzeu și colecții publice - unități -		Numărul bunurilor culturale și naturale - mii bunuri -		Vizitatori - mii persoane -	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
	Total	738	761	14974	15623	13052
Muzee de artă	138	140	483	475	2544	2663
Muzee de arheologie și istorie	120	122	4342	4518	3033	3331
Muzee de știință și istorie naturală	34	36	3222	3636	592	600
Muzee de știință și tehnică	22	22	72	72	157	198
Muzee de etnografie și antropologie	177	184	1111	1050	1425	1750
Muzee specializate	93	95	813	815	867	764
Muzee generale	18	19	2197	2195	587	691
Alte muzee (mixte)	76	82	1791	1868	635	700
Monumente	10	10	11	11	244	305
Grădini botanice, zoologice, acvarii	32	33	923	974	2462	2619
Rezervații naturale	18	18	9	9	506	576

¹⁾ *Inclusiv filialele și secțiile muzeelor.*

În anul 2016 s-au organizat 4744 *expoziții* (1656 expoziții permanente și 3088 expoziții temporare).

Din expozițiile temporare, un număr de 1715 expoziții s-au organizat la sediile proprii ale muzeelor, iar 372 au fost expoziții itinerante în țară și în străinătate.

Totodată, muzeele au găzduit în sediile proprii un număr de 632 expoziții temporare, iar colecțiile proprii au fost expuse în 369 expoziții găzduite de alte muzee (60 expoziții organizate de muzeele din străinătate și 309 expoziții organizate de muzeele din țară).

13.3. Instituții și companii de spectacole și concerte

Rețeaua instituțiilor și companiilor de spectacole și concerte a cuprins în anul 2016 un număr de 227 unități (167 unități de bază și 60 de secții), fiind compusă din: 61 de teatre dramatice, 27 de teatre de animație, 9 opere, 6 teatre muzicale, de estradă și de operetă, 23 filarmonici și orchestre simfonice, 37 ansambluri artistice, 10 orchestre populare, 8 coruri, 25 centre culturale, un circ, 11 formații sau trupe de dans și de divertisment și 9 alte tipuri de instituții de companii de spectacole sau concerte (fanfare și ansambluri artistice care funcționează în centrele județene pentru conservarea și promovarea culturii, case municipale de cultură, case orășenești de cultură).

În anul 2016, cele mai multe reprezentații au fost susținute de teatrele dramatice, 10505 spectacole, urmate de teatrele de animație cu 4374 spectacole, iar cele mai puține reprezentații au fost susținute de coruri, cu 174 spectacole.

În anul 2016 la spectacolele instituțiilor și companiilor de spectacole și concerte s-a înregistrat un număr de 5749 mii spectatori și auditori, mai puțin cu 58 mii (-1,0%) față de anul 2015.

Cei mai mulți spectatori au preferat spectacolele susținute de ansamblurile artistice, trupele de dans și de divertisment (inclusiv spectacolele fanfarelor și ansamblurilor artistice care au funcționat în centrele județene pentru conservarea și promovarea culturii, casele municipale de cultură, casele orășenești de cultură), 1745 mii persoane (30,4% dintre spectatori) și cele susținute de teatrele dramatice, 1680 mii persoane (29,2% dintre spectatori). Cei mai puțini auditori au participat la spectacolele susținute de coruri, 37 mii persoane (0,6% dintre spectatori).

Tabelul 13.3.1. Numărul și activitatea instituțiilor și companiilor de spectacole și concerte

Tipul de unitate	Instituții și companii de spectacole și concerte ¹⁾ - unități -		Spectacole - nr. reprezentații -		Spectatori - mii persoane -		Locuri în sălile proprii - număr locuri -	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Total	254	227	22538	22356	5807	5749	47111	45561
Teatre dramatice	71	61	10715	10505	1707	1680	23056	21894
Teatre de animație	27	27	4424	4374	600	633	3187	3210
Opere	9	9	1067	1132	462	444	3686	3792
Teatre muzicale, de estradă și de operetă	5	6	399	355	116	84	1138	1138
Filarmonici și orchestre simfonice	24	23	2030	1712	457	478	6771	5985
Ansambluri artistice, trupe de dans și de divertisment	62	57 ²⁾	2506	2952 ²⁾	1832	1745 ²⁾	2918	3313 ²⁾
Orchestre populare	12	10	402	286	229	157	-	-
Coruri	13	8	317	174	59	37	700	700
Circ	2	1	244	220	119	170	1400	1800
Centre culturale	29	25	434	646	226	321	4255	3729

¹⁾ Inklusiv secții.

²⁾ Începând cu anul 2016, inclusiv fanfarele și ansamblurile artistice care funcționează în centrele județene pentru conservarea și promovarea culturii, casele municipale de cultură, casele orașenești de cultură

Comparativ cu anul 2015, în anul 2016 s-a înregistrat o creștere a numărului de spectatori la spectacolele teatrelor de animație, cu 33 mii spectatori (5,5%), la spectacolele susținute de filarmonici și orchestrele simfonice, cu 21 mii spectatori (4,6%), la spectacolele de circ cu 51 mii spectatori (42,9%), precum și la spectacolele susținute de instituțiile culturale din structura centrelor culturale, inclusiv secțiile artistice ale acestora, cu 95 mii spectatori (42,0%).

Teatrele dramatice, operele, teatrele muzicale, de estradă și de operetă, ansamblurile artistice, trupele de dans și divertisment, orchestrele populare și circul au înregistrat, în anul 2016, scăderi ale numărului de spectatori față de anul 2015. Cele mai mari scăderi ale numărului de spectatori și auditori s-au înregistrat la spectacolele ansamblurilor artistice, trupelor de dans și divertisment (inclusiv la spectacolele fanfarelor și ansamblurilor artistice care au funcționat în centrele județene pentru conservarea și promovarea culturii, casele municipale de cultură, casele orașenești de cultură), cu 87 mii persoane (-4,7%) și la orchestrele populare, cu 72 mii persoane (-31,4%).

Comparativ cu anul 2015, *pe regiuni de dezvoltare*, numărul instituțiilor și companiilor de spectacole și concerte care au funcționat în anul 2016 a scăzut în regiunile Centru cu 19 unități, București-Ilfov cu 5 unități Sud-Est cu 3 unități și Sud-Vest Oltenia cu o unitate.

Pe regiuni de dezvoltare, se remarcă în anul 2016, ca și în anul precedent, regiunile Centru în care se regăsesc cele mai multe instituții și companii de spectacole sau concerte 19,8% (45 de unități), București-Ilfov și Nord-Vest, cu câte 18,5% (42 unități în fiecare din cele două regiuni).

Regiunile București-Ilfov și Centru se remarcă și prin numărul mare de spectacole și concerte, în aceste regiuni desfășurându-se peste jumătate dintre reprezentațiile susținute la nivel național.

În anul 2016, s-au înregistrat, în medie, 292 spectatori la instituțiile și companiile de spectacole și concerte la 1000 locuitori²²⁾.

²²⁾ La calculul indicatorilor s-a utilizat populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an, estimată în condiții de comparabilitate cu rezultatele definitive ale Recensământului Populației și Locuințelor – 2011.

13.4. Producția, distribuția și exploatarea cinematografică

În anul 2016, *producția națională de filme pentru marele ecran* a cuprins 49 de filme din care: 24 filme artistice producție românească (13 filme de lung metraj și 11 filme de scurt metraj), 14 filme naționale realizate în coproducție (12 filme de lung metraj și 2 filme de scurt metraj), 7 filme documentare și științifice (6 filme de lung metraj și un film de scurt metraj) și 4 filme de animație (un film de lung metraj și 3 filme de scurt metraj).

În cinematografe au fost *distribuite*, în anul 2016, un număr de 505 filme. Dintre acestea 48 filme (9,5%) au fost filme integral naționale, 16 filme (3,2%) au fost filme naționale realizate în coproducție și 441 filme (87,3%) au fost filme străine.

Rețeaua cinematografică existentă în evidențele Centrului Național al Cinematografiei la sfârșitul anului 2016, a cuprins 92 unități cinematografice cu bandă normală (91 cinematografe și o caravană), cu 10 cinematografe mai multe decât în anul 2015.

Pe regiuni de dezvoltare, cele mai multe cinematografe sunt în regiunea București-Ilfov (18 unități), fiind urmată de regiunile Nord-Est (14 unități), Vest (12 unități), Nord-Vest (11 unități) și regiunile Sud-Est, Sud-Vest Oltenia și Sud-Muntenia (cu câte 10 unități fiecare). Cele mai puține cinematografe au funcționat în regiunea Centru (6 unități).

În anul 2016 cele 91 de unități cinematografice au dispus de 392 săli de spectacole, cele mai multe funcționând în regiunea București-Ilfov (121 săli), iar cele mai puține în regiunea Centru (26 săli).

Tabel 13.4.1. Numărul și activitatea cinematografelor¹⁾

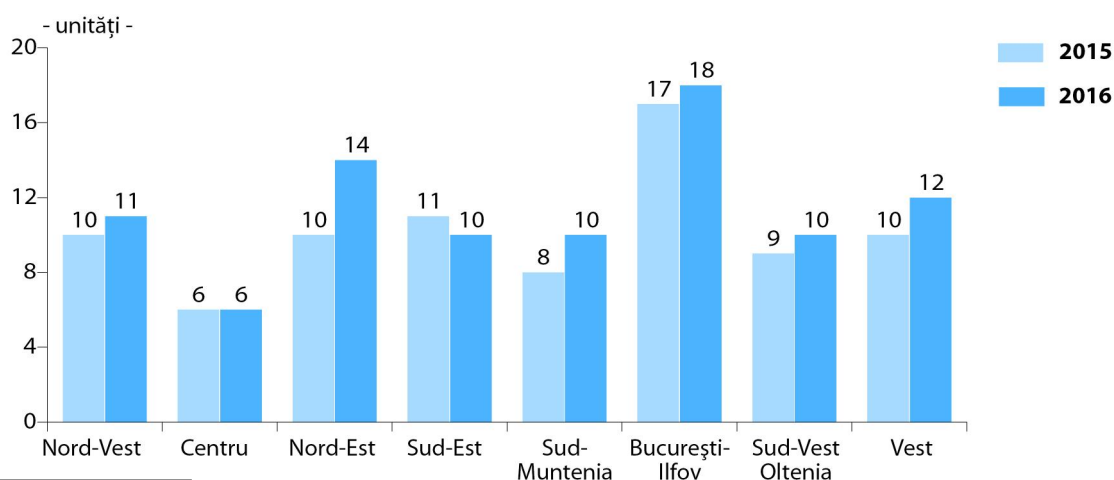
	2015	2016	2016 față de 2015	
			+/-	%
Cinematografe și instituții cinematografice – (unități) (la sfârșitul anului)	82	92	10	12,2
Săli de spectacole (număr săli)	338	392	54	16,0
Spectacole (mii reprezentații)	488	578	90	18,4
Spectatori (mii persoane)	11167	13034	1867	16,7
Locuri în sălile cinematografelor (număr locuri)	68415	74116	5701	8,3

¹⁾ Inklusiv caravana cinematografică.

Sursa: Ministerul Culturii – Centrul Național al Cinematografiei.

Proiecția cinematografică a cuprins 578 mii spectacole cinematografice, din acestea, un număr de 272 spectacole cinematografice au fost distribuite de caravană. Proiecțiile cinematografice au fost vizionate de 13034 mii spectatori, în creștere cu 16,7% (1867 mii spectatori) față de anul 2015. Cu ajutorul caravanei, spectacolele au devenit accesibile și unor zone rurale. Astfel, din totalul spectatorilor, 77 mii spectatori au vizionat spectacole distribuite cu ajutorul caravanei.

Grafic 13.4.1. Distribuția numărului de cinematografe¹⁾, pe regiuni de dezvoltare

¹⁾ Exklusiv caravana cinematografică.

Sursa: Ministerul Culturii – Centrul Național al Cinematografiei.

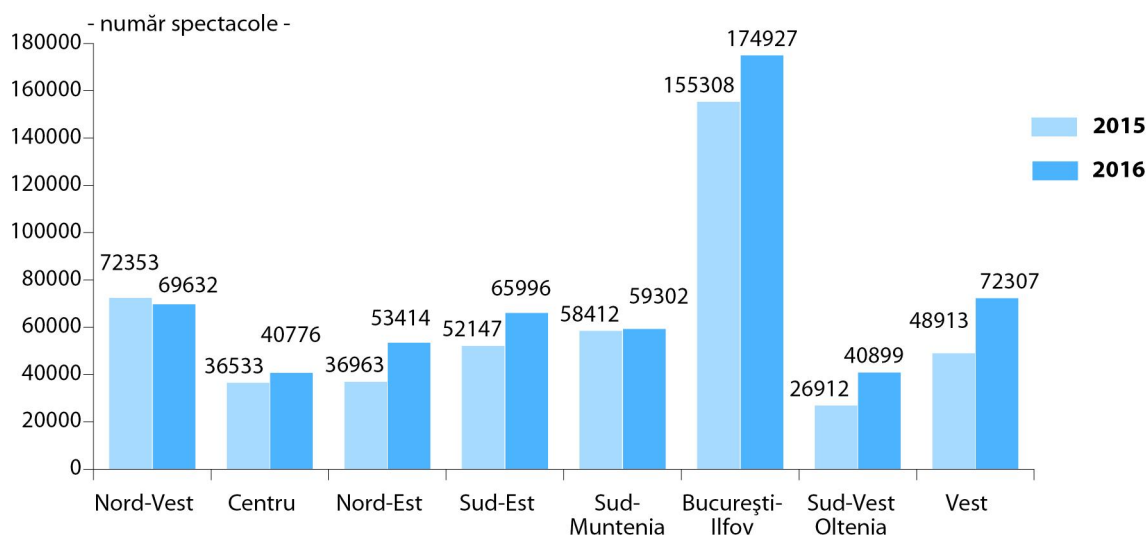
În anul 2016, numărul locurilor în sălile cinematografelor au fost de 74116 locuri, în creștere cu 8,3% (5701 locuri) față de anul precedent.

Pe regiuni de dezvoltare, cele mai multe locuri în sălile de cinematograf au fost în regiunea București-Ilfov, 23930 locuri (32,3%), de 6 ori mai multe locuri decât în regiunea Centru, unde s-au înregistrat cele mai puține locuri în sălile de cinematograf, 3968 locuri (5,4%).

A doua regiune din punct de vedere al numărului de locuri în sălile de cinematograf a fost regiunea Vest, cu 10108 locuri (13,6%), fiind urmată de regiunea Nord-Est, cu 9039 locuri (12,2%).

În anul 2016 s-a înregistrat o creștere a numărului spectacolelor cinematografice cu 90 mii spectacole mai multe comparativ cu anul 2015 (18,4%).

Grafic 13.4.2. Distribuția numărului de spectacole cinematografice¹⁾, pe regiuni de dezvoltare

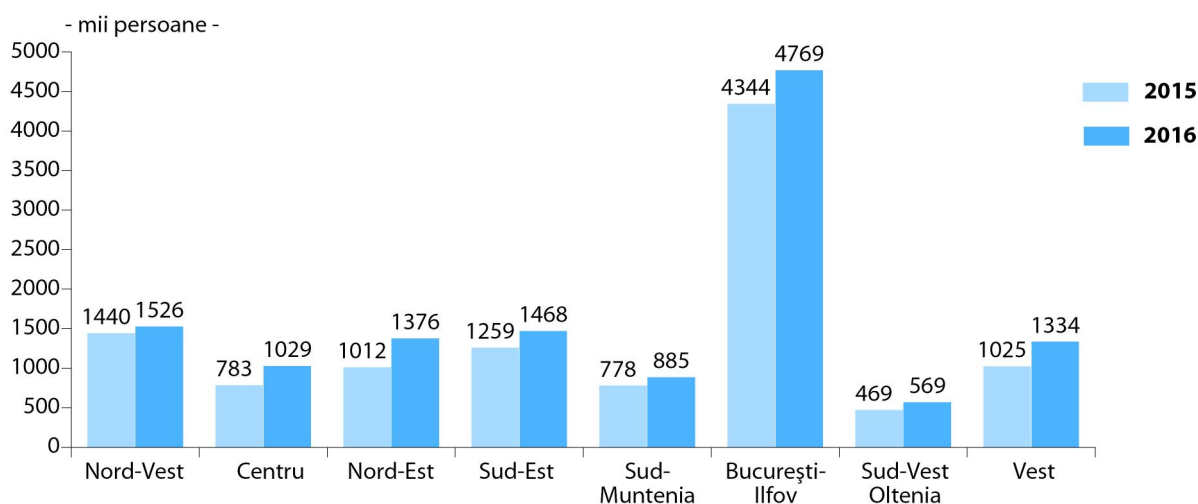

¹⁾ Exclusiv spectacolele caravanei cinematografice.

Sursa: Ministerul Culturii – Centrul Național al Cinematografiei.

Numărul mediu de spectatori ce a revenit la un spectacol cinematografic a fost de 23 mii de persoane, la fel ca și în anul precedent.

Grafic 13.4.3. Distribuția numărului de spectatori¹⁾, pe regiuni de dezvoltare

¹⁾ Exclusiv spectatorii caravanei cinematografice.

Sursa: Ministerul Culturii – Centrul Național al Cinematografiei.

Pe regiuni de dezvoltare, în sălile de cinematograf au fost înregistrați 12956 mii spectatori, cei mai mulți înregistrându-se în regiunea București-Ilfov, 4769 mii spectatori (36,8%). Cel mai mic număr de spectatori în sălile de cinematograf s-a înregistrat în regiunea Sud-Vest Oltenia, 569 mii spectatori (4,4%).

13.5. Structura programelor de radio și televiziune

În anul 2016, *posturile de radio și televiziune publice* au difuzat emisiuni care au totalizat 207112 ore-program.

Programul de emisie al stațiilor de radio publice (centrale și teritoriale) a fost de 154408 ore-program, la fel ca în anul 2015. Din numărul total al orelor program de emisie radio, 135637 ore-program au reprezentat emisiuni interne (87,8% din total) și 18771 ore-program emisiuni externe (12,2%).

Tabel 13.5.1. Emisiuni ale posturilor publice de radio și televiziune

	2015	2016	2016 față de 2015		- ore-program -	
			+/-	%	%	
					2015	2016
I. RADIO¹⁾ - total	154408	154408	-	-	100,0	100,0
Emisiuni interne	135637	135637	-	-	87,8	87,8
Actualități	34873	35314	441	1,3	22,6	22,9
Sportive	4589	4939	350	7,6	3,0	3,2
Sociale	3725	3725	-	-	2,4	2,4
Publicistice	2697	2627	-70	-2,6	1,7	1,7
Economice	2258	2258	-	-	1,4	1,5
Literare și de artă	7356	7086	-270	-3,7	4,8	4,6
Copii și tineret	2171	2171	-	-	1,4	1,4
Educație, știință, învățământ	8778	8671	-107	-1,2	5,7	5,6
Teatru	4327	4327	-	-	2,8	2,8
Variatăți	3176	3176	-	-	2,1	2,0
Muzicale	53960	53616	-344	-0,6	34,9	34,7
Publicitate	2472	2472	-	-	1,6	1,6
Diverse	5255	5255	-	-	3,4	3,4
Emisiuni externe	18771	18771	-	-	12,2	12,2
Vorbite	14641	14658	17	0,1	9,5	9,5
Muzicale	4130	4113	-17	-0,4	2,7	2,7
Din total emisiuni interne:						
<i>Emisiuni în limbile minorităților naționale</i>	10897	10897	-	-	8,0	8,0
Maghiară	8249	8249	-	-	6,1	6,1
Germană	1079	1079	-	-	0,8	0,8
Sârbă	756	756	-	-	0,5	0,5
Alte limbi	813	813	-	-	0,6	0,6
II. TELEVIZIUNE²⁾ - total	52560	52704	144	0,3	100,0	100,0
Emisiuni în limba română	51464	51667	203	0,4	97,9	98,0
Știri	4156	5493	1337	32,2	7,9	10,4
Informații, evenimente	10632	8773	-1859	-17,5	20,2	16,7
Educație, cultură, muzică, știință, viață spirituală	15485	15609	124	0,8	29,5	29,6
Sport	1338	2752	1414	105,7	2,6	5,2
Filme documentare, de animație și de ficțiune	8369	7287	-1082	-12,9	15,9	13,8
Emisiuni pentru copii	116	106	-10	-8,6	0,2	0,2
Divertisment	5013	4828	-185	-3,7	9,5	9,2
Publicitate	5364	5811	447	8,3	10,2	11,0
Diverse (altele)	991	1008	17	1,7	1,9	1,9
Emisiuni în limbile minorităților naționale	1096	1037	-59	-5,4	2,1	2,0

¹⁾ Sursa: Societatea Română de Radiodifuziune.

²⁾ Sursa: Societatea Română de Televiziune.

În cadrul emisiunilor interne de radio, 10897 ore-program emisie (8,0%) au fost emisiuni interne în limbile minorităților naționale.

Din totalul orelor-program transmise la radio pe plan intern (135637 ore-program), cele mai multe ore-program s-au alocat emisiunilor muzicale, 53616 ore-program (39,5% din emisiunile interne) și emisiunilor de actualități 35314 ore-program (26,0% din emisiunile interne).

În cadrul celor 10897 ore-program de emisiuni interne transmise în limbile minorităților naționale de posturile de radio publice, ponderea cea mai mare a revenit emisiunilor în limba maghiară: 8249 ore-program și emisiunilor în limba germană: 1079 ore-program. Astfel, emisiunile în limba maghiară au reprezentat 75,7%, iar cele în limba germană au reprezentat 9,9% din totalul emisiunilor difuzate la radio în limbile minorităților naționale.

În anul 2016, *emisiunile difuzate de posturile publice de televiziune* au totalizat 52704 ore-program, cu 144 ore-program mai multe ore-program față de anul 2015.

Emisiunile la televiziunea publică transmise în limba română au însumat 51667 ore-program (98,0%), iar emisiunile difuzate în limbile minorităților naționale au însumat 1037 ore-program (2,0%).

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, durata totală a emisiunilor la televiziunea publică transmise în limbile minorităților naționale a scăzut cu 59 ore-program (-5,4%).

În cadrul emisiunilor transmise de posturile publice de televiziune cele mai multe ore-program au fost destinate emisiunilor de educație, cultură, muzică, știință, viață spirituală, 15609 ore-program (29,6%), informații și evenimente, 8773 ore-program (16,7%) și filmelor documentare, de animație și ficțiune 7287 ore-program (13,8%).